

OMBUDSPERSON INSTITUCIJA NA KOSOVU

SEDMI GODIŠNJI IZVEŠTAJ

2006 – 2007

upućen

Skupštini Kosova

telefon: ++381 38 545 303

telefaks: ++381 38 545 302

e-mail: ombudspersonkosovo@ombudspersonkosovo.org

web site: www.ombudspersonkosovo.org

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	4
UVOD.....	6
PREDSTAVLJANJE OMBUDSPERSON INSTITUCIJE-----	6
MANDAT OMBUDSPERSON INSTITUCIJE-----	7
VRŠILAC DUŽNOSTI OMBUDSPERSONA-----	8
ZAMENIK OMBUDSPERSONA-----	9
PRISTUP OMBUDSPERSON INSTITUCIJI-----	9
ODABRANA PITANJA LJUDSKIH PRAVA NA KOSOVU.....	11
OPŠTI PROBLEMI-----	11
RAZVOJ PRAVNOG SEKTORA-----	12
PRAVOSUĐE NA KOSOVU-----	20
NEADEKVATNOST MEHANIZAMA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA-----	26
NA KOSOVU I ULOGA OMBUDSPERSONA-----	26
MANJINSKE ZAJEDNICE NA KOSOVU-----	32
SITUACIJA SA RASELJENIM LICIMA I USLOVI ZA NJIHOV POVRATAK-----	40
SVOJINSKA I STANARSKA PITANJA-----	47
DEČIJA PRAVA NA KOSOVU-----	54
DISKRIMINACIJA NA KOSOVU-----	62
RAVNOPRAVNOST POLOVA NA KOSOVU-----	65
AKTIVNOSTI OMBUDSPERSON INSTITUCIJE.....	70
ISTRAGE, ZASTUPNIŠTVO POSREDOVANJE-----	70
PREGLED ZAKONSKIH PROPISA-----	71
AKTIVNOSTI SPECIJALNIH TIMOVA OMBUDSPERSON-----	72
INSTITUCIJE -----	72
<i>Aktivnosti tima za dečija prava.....</i>	<i>72</i>
<i>Aktivnosti tima protiv diskriminacije.....</i>	<i>74</i>
<i>Aktivnosti Jedinice za ravnopravnost polova.....</i>	<i>76</i>
SARADNJA SA MEĐUNARODNOM ZAJEDNICOM-----	78
SARADNJA SA LOKALNIM INSTITUCIJAMA-----	80
SARADNJA SA LOKALNIM NVO-----	81
STAŽIRANJE-----	81
ODNOSI SA MEDIJIMA I PODIZANJE SVESTI-----	81
SARADNJA I IZGRADNJA KAPACITETA-----	83
IZGRADNJA KAPACITETA: RADNE POSETE I OBUKE-----	87
REGIONALNA KONFERENCIJA OMBUDSMANA-----	89
FINANSIJSKA BUDUĆNOST OMBUDSPERSON INSTITUCIJE-----	89
FINANSIJSKA I MATERIJALNA POMOĆ-----	90
PREGLED SLUČAJEVA I STATISTIČKI PODACI.....	93
PREGLED SLUČAJEVA-----	93
PRIVREMENE MERE I IZVEŠTAJI-----	94
STATISTIČKI PREGLED SLUČAJEVA -----	94

<u>DODATAK I: IZVEŠTAJI.....</u>	<u>97</u>
<u>DODATAK II PRIVREMENE MERE.....</u>	<u>112</u>
<u>DODATAK III: SIŽE ODABRANIH PISAMA INTERVENCIJE.....</u>	<u>113</u>
<u>DODATAK IV: ZAJEDNIČKE PREPORUKE OD UČESNIKA REGIONALNE KONFERENCIJE OMBUDSMANA (8.- 9. JUN 2007).....</u>	<u>138</u>
<u>DODATAK VI: LISTA OSOBLJA.....</u>	<u>145</u>
<u>DODATAK VII: LISTA SKRAĆENICA.....</u>	<u>147</u>

PREDGOVOR

Rad na zaštiti ljudskih prava svih stanovnika Kosova u ovom istorijskom momentu za sudbinu Kosova, predstavlja za mene veliku čast. Ova privilegija je čak i veća kada se uzme u obzir da Ombudsperson institucija nije samo kosovski vodeći mehanizam za zaštitu ljudskih prava, već i ključni instrument u učvršćavanju vladavine prava unutar naše demokratije koja je u razvoju.

Ovo je sigurno bila još jedna godina puna izazova za Ombudsperson instituciju. Međunarodna administracija i dalje funkcionise izvan dometa mandata Ombudspersona. Skupština Kosova još uvek nije imenovala lokalnog Ombudspersona, i još uvek nije usvojen zakon kojim bi se uloga Ombudsperson institucije ojačala.

Ovo je sedmi godišnji izveštaj od osnivanja Ombudsperson institucije u 2000. godini i drugi po redu koji se direktno podnosi Skupštini nakon odlaska međunarodnog Ombudspersona.

U ovom izveštaju možete naći opis i procenu situacije ljudskih prava na Kosovu. Iskreno se nadam da će Skupština obratiti dužnu pažnju na zaključke ovog izveštaja. Ali isto tako se nadam da će Skupština koristiti ovaj izveštaj kao osnovu za razvoj efektivnijih smernica koje za cilj imaju jačanje zaštite ljudskih prava i vladavine prava.

Iako je tokom ovog izveštajnog perioda došlo do nekoliko pomaka u osnivanju pravilnog pravnog okvira za zaštitu ljudskih prava, problem neefikasnog sprovođenja vladavine prava i dalje postoji. Situacija se verovatno neće poboljšati sve dok se vlasti čvrsto ne obavežu da će graditi potpuno demokratsko društvo, a ja smatram da je ova obaveza od odlučujućeg značaja za budućnost svih stanovnika Kosova.

Pravosuđe mora biti stub svake slobodne i moćne demokratije, a ljudi kojima pravosuđe Kosova treba da služi i dalje nema poverenje u njega. Slično tome, izvršni ogranak PIS se i dalje karakteriše neodgovornošću i da nije dovoljno posvećen otvorenom i odgovornom donošenju odluka.

Ako se nerešeni status Kosova može staviti u vezu sa bezokvirnom slikom, (ne)funkcionisanje gore pomenuta stuba je stvorilo sliku nepotpunog mozaika. Kako bi se ova slika upotpunila, vlasti i sudovi moraju upravljati dalje od političke retorike i posvetiti se suočavanju izazovima sa kojima se svi Kosovci susreću. Ovi izazovi uključuju ponovnu izgradnju poverenja između zajednica i borbu protiv siromaštva, nezaposlenosti, organizovanog kriminala i nasilja.

Prevazilaženje ovih izazova zahteva nove, smelije i održive smernice od vlasti. Dovršavanje mozaika i osiguranje poštovanje zemlje prema vladavini prava, ipak zahteva njihovu duboku posvećenost.

Hilmi Jashari
Vršilac dužnosti Ombudspersona
Jul 2007

UVOD

Ovaj godišnji izveštaj je objavljen u skladu sa članom 16.1 Uredbe br. 2006/06 Misije privremene administracije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK) o Ombudsperson instituciji na Kosovu i Pravila 16 o Pravilima postupaka Ombudsperson institucije.

Sedmi godišnji izveštaj obuhvata celu šestu godinu rada Institucije, od 1. jula 2006. do 30. juna 2007. godine. On sadrži tri glavna dela. Prvi deo čini uvod o Ombudsperson instituciji, njenom osoblju i radu. Drugi deo sadrži pregled o pitanjima ljudskih prava na Kosovu iz perspektive Ombudspersona. U trećem delu su opisane aktivnosti i postupci Institucije tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem.

Predstavljanje Ombudsperson Institucije

Ombudsperson institucija na Kosovu je osnovana UNMIK Uredbom br. 2000/38 kojom je Institucija nezavisna organizacija čiji mandat podrazumeva rešavanje problema u vezi sa navodnim kršenjima ljudskih prava ili zloupotrebama službenog položaja u okviru javnih institucija na Kosovu.

Ombudsperson Institucija je zvanično otvorila kancelariju 21. novembra 2000. godine u Prištini. Započela je sa radom sa 18 radnika, dok su u to vreme svi viši članovi osoblja bili stranci.

Pošto se kancelarija proširila i kancelarije na terenu otvorene, broj članova osoblja Institucije je porastao na 50 i postepeno je lokalno osoblje zamenjivalo međunarodne kadrove. Osoblje Ombudsperson institucije je od njenog osnivanja multietničko. Danas, većinu osoblja čine Albanci, a ostali zaposleni su srpske, turske i romske nacionalnosti.

Od polovine 2003. godine pa sve do decembra 2005. godine, Instituciju je predvodio međunarodni Ombudsperson, dok su dva lokalna zamenika, tim lokalnih pravnika za ljudska prava i pomoćno administrativno osoblje bili Kosovci. U decembru 2005. godine međunarodni Ombudsperson je otišao i jedan od njegovih zamenika je imenovan za vršioca dužnosti Ombudspersona koji će ovu funkciju obavljati sve dok se ne imenuje novi Ombudsperson.

U februaru 2006. godine Specijalni predstavnik Generalnog sekretara (SPGS) je objavio UNMIK Uredbu br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji kojom je Uredba br. 2000/38 smenjena. Shodno ovoj novoj Uredbi, Ombudsperson Institucija i dalje ima mandat da vrši istrage nad žalbama protiv lokalnih vlasti ili drugih organa Privremenih institucija samouprave na Kosovu (PIS), ali joj više ne daje mandat nad žalbama protiv UNMIK-a. Zvanični jezici su sada samo albanski i srpski jezik, a ne više kao ranije engleski, albanski i srpski jezik.

Uredba br. 2006/06 takođe propisuje i novu organizacionu strukturu ove organizacije i to: umesto jednog međunarodnog Ombudspersona i dva njegova zamenika, rukovodstvo Institucije je sada povereno jednom lokalnom Ombudspersonu, jednom glavnom Zameniku Ombudspersona i još trojici zamenika Ombudspersona, koje Skupština Kosova

treba da imenuje. Pošto prvi krug glasanja u decembru 2006. godine nije bio uspešan, ova Uredba je dopunjena UNMIK Uredbom br. 2007/15 kojom je postupak za imenovanje novog Ombudspersona pojednostavljen. Skupština Kosova je dana 22. juna 2007. godine odobrila dopune Pravila postupka za imenovanje Ombudspersona i Zamenika Ombudspersona, a 28. juna 2007. godine je objavila oglas za poziciju Ombudspersona. Očekuje se da će Skupština Kosova imenovati novog Ombudspersona i da on/ona preduzme svoju dužnost do kraja 2007. godine.

Mandat Ombudsperson institucije

Obe UNMIK Uredbe br. 2000/38 i br. 2006/06 daju Ombudspersonu mandat da prima i vrši istrage o žalbama bilo kojih lica sa Kosova koja veruju da su lokalne vlasti na Kosovu narušile njegova ili njena ljudska prava. Institucija vrši istrage, podnosi izveštaje i pruža pravne usluge i javno zastupništvo. Sve usluge su besplatne. Kada prilikom istrage otkriju kršenje ljudskih prava, vodeći predstavnici Institucije traže pravne lekove preko različitih kanala. Oni mogu da zahtevaju dodatne informacije od lokalnih vlasti, da im daju predloge za njihove aktivnosti, mogu da objavljuju javne izveštaje ili da svoje brige iznese preko medija. U slučajevima koji uključuju žalbe Kosovaca protiv bilo kojih javnih vlasti izvan Kosova, Ombudsperson institucija može da ponudi posredovanje ili druge usluge podnosiocima žalbi, zapravo savet ili neku drugu vrstu podrške, takođe može i da prosledi slučaj domaćem nadležnom Ombudsmanu ili sličnim institucijama u državi o kojoj se radi.

Ombudsperson Institucija ima nadležnost da nezavisno raspolaže sa informacijama koje dobija i da otvara istrage u odsustvu lica koja su zvanično podnela žalbe (poznate kao *ex-officio* istrage). Institucija je takođe ovlašćena da nadgleda smernice i zakone koje usvajaju javne vlasti kako bi osigurala da iste poštuju standarde o ljudskim pravima i uslove dobrog upravljanja. Ukoliko Ombudsperson Institucija pronade da su nekom opštom praksom ili situacijom koja utiče na javnost kao celinu – ne samo na jedno lice ili grupu lica – narušeni međunarodni standardi za ljudska prava, može da podnese Poseban izveštaj zajedno sa preporukama PIS-u.

Kako bi se fokusirala na specijalne probleme određenih ranjivih grupa ljudi, posebno dece, žena i manjina, Ombudsperson Institucija je osnovala tri specijalna tima pravnika: Tim za dečja prava (TDP), Jedinica za ravnopravnost polova (JRP) i Tim protiv diskriminacije (TPD).

Dok Ombudsperson Institucija nadgleda pridržavanje sudstva prema standardima za ljudska prava, ona nije zamena za sudove i ne može direktno da istražuje krivična dela ili da samostalno donosi pravosnažne odluke. Ombudsperson Institucija se ne bavi sporovima između privatnih lica i, kao što je gore pomenuto, nema nadležnost nad UNMIK ili NATO Kosovskim snagama (KFOR), tj. vojnim snagama koje su odgovorne za bezbednost na teritoriji Kosova.

UNMIK Uredbom br. 2003/38 o osnivanju Ombudsperson institucije na Kosovu utvrđene su vrednosti i načela pod kojima Institucija funkcioniše. Kao što je to slučaj sa svakom nezavisnom organizacijom, najvažnije vrednosti i načela su nezavisnost, nepristrasnost, profesionalnost i poverljivost. Angažovanost i izazovi sa kojima se Ombudsperson institucija na Kosovu u prethodnih šest godina susretala su pokazali da je ona sprovela ove vrednosti i načela, koji su u stvari takođe standardi koji pomažu pri proceni rada ovakvih vidova institucija širom celog sveta.

Glavni izazov Ombudsperson institucije je činjenica da preko njenih angažovanja i aktivnosti mora da utiče na odnose između javne administracije i ljudi kojima ta administracija treba da služi. U ovom kontekstu, jedan od njenih glavnih ciljeva je da razvija tzv. kulturu dobrog vladanja, tj. odgovarajuću administraciju, transparentnost i odgovornost javne administracije prema javnosti, kao i opšte jačanje vladavine prava.

Postojanje Ombudsperson institucije uopšteno ima pozitivan uticaj na administraciju, iz prostog razloga jer na kraju krajeva predstavlja neku treću stranu koja posmatra učinak te administracije prema pojedincima. S ove tačke gledišta, što više se Ombudsperson institucija zalaže i radi, više će ljudi dolaziti do shvatanja da mogu svoje žalbe podnositi instituciji i to prateći veoma jednostavne postupke koji su besplatni. Ovakve žalbe se mogu odnositi na administrativne aktivnosti ili odluke koje podnosioci žalbi smatraju nepravednima ili nepovoljnima za njih, ili na nedostatak administrativnih aktivnosti, ili čak na pravičnosti sudskih postupaka. Kad prima žalbe ili dnevne posete, aktivnosti Ombudsperson institucije podrazumevaju: pravno savetovanje, dobijanje informacija od različitih sektora javne administracije, sudova i ostalih javnih institucija, nadgledanje izvesnih postupaka kao i informisanje administracije o nekim događajima i njihovoj nesaglasnosti sa zakonom važećim na Kosovu. U retkim i hitnim slučajevima, Ombudsperson institucija može da podnosi zahteve za uvođenje privremenih mera. Koja vrsta aktivnosti i koji metod će se primenjivati obično varira i zavisi od okolnosti svakog pojedinačnog slučaja.

Vršilac dužnosti Ombudspersona

Nakon odlaska međunarodnog Ombudspersona gospodina Mareka Antoni Novickog (Marek Antoni Nowicki) u decembru 2005. godine i donošenja nove UNMIK Uredbe o lokalnom Ombudpersonu, postupak imenovanja novog Ombudspersona još uvek stoji nerešen pred Skupštinom Kosova. Sve dok se sledeći Ombudsperson ne imenuje, Zamenik Ombudspersona, gospodin Hilmi Jašari (Hilmi Jashari) obavlja funkciju Vršioaca dužnosti Ombudspersona i obavlja sve njegove funkcije.

Gospodin Hilmi Jašari (Hilmi Jashari) je rođen 1969. godine u Mazgitu, centralno Kosovo. Pošto je diplomirao na Pravnom fakultetu u Prištini 1993. godine gospodin Jašari (Jashari) počinje da radi u Obiliću kao sekretar Saveta za odbranu ljudskih prava i sloboda, najveću nevladinu organizaciju na Kosovu. Posle 1994. godine, gospodin Jašari (Jashari) je bio uključen u aktivnosti različitih Albanskih udruženja u inostranstvu. Od

1996. do 1998. godine radio je kao pravni pomoćnik u jednoj advokatskoj kancelariji u Prištini.

Gospodin Jašari (Jashari) radi za Ombudsperson Instituciju od oktobra 2000. godine, gde je počeo sa radom kao pravnik i unapređen je u Direktora istrage u julu 2001. godine. Specijalni predstavnik generalnog sekretara UN-a (SPGS) u to vreme gospodin Hari Holkeri (Harri Holkeri), ga je 14. marta 2004. godine imenovao za zamenika Ombudspersona. Ovo imenovanje je obnovio SPGS Soren Jesen Petersen (Søren Jessen-Petersen) u julu 2005. godine.

Na osnovu odlike gospodina Sorena Jesen Petersena (Søren Jessen-Petersen) od 1. januara 2006. godine, gospodin Hilmi Jašari (Hilmi Jashari) je imenovan za Vršioca dužnosti Ombudspersona.

Zamenik Ombudspersona

Zamenik Ombudspersona pomaže vršiocu dužnosti Ombudspersona u vođenju rada Ombudsperson Institucije i zamenjuje ga prilikom njegovog odsustva.

Zamenik Ombudspersona gospodin Ljubinko Todorović je rođen 1951. godine u selu Gračanica. Bivši SPGS Bernard Kušner (Bernard Kouchner) imenovao ga je za zamenika Ombudspersona 15. septembra 2000. godine i njegov je mandat nekoliko puta produžavan, a zadnji put 11. januara 2006. godine od strane bivšeg SPGS gospodina Sorena Jesen Petersena (Søren Jessen-Petersen).

Gospodin Todorović je diplomirao na Pravnom fakultetu u Prištini 1981. godine. Pravosudni ispit je položio 1991. godine. Radio je na mnogim radnim mestima. Između ostalog, gospodin Todorović je bio i pravni zastupnik preduzeća, inspektor rada, javni pravobranilac u opštini Priština, kao i sekretar Skupštine opštine Priština.

Pre dolaska UNMIK Međunarodne administracije na Kosovo, gospodin Todorović je radio kao upravnik "Gerijatrijskog centra" u Prištini.

Pristup Ombudsperson instituciji

Pristup Ombudsperson Instituciji je obezbeđen preko glavne kancelarije u Prištini i preko kancelarija na terenu u Gnjilanu, Peći, Mitrovici, Prizrenu i Gračanici. Kancelarije na terenu uglavnom vode jedan ili dva pravnik i jedan pravni asistent/prevodilac. Kancelarija na terenu u Mitrovici ima pod-kancelariju u severnom delu grada i kancelarija na terenu u Peći ima pod-kancelariju u selu Vidanje, u blizini Kline i svaka od ovih poslovnica ima jednog pravnik kao člana osoblja.

Glavna kancelarija u Prištini je otvorena za javnost četiri dana u nedelji, od ponedeljka do četvrtka između 10:00 i 14:00 časova. Kancelarije na terenu primaju podnosiocce žalbi

dva puta nedeljno između 10:00 i 14:00 časova, odnosno ponedeljkom i četvrtkom u Gnjilanu, Peći, Mitrovici i Gračanici. A terenske kancelarije u Prizrenu primaju podnosiocima žalbi ponedeljkom i sredom. U hitnim slučajevima, podnosioci žalbi su, naravno, dobrodošli i izvan vremena koje je predviđeno za rad sa strankama.

Pravnici iz glavne kancelarije u Prištini i oni koji rade pri kancelarijama na terenu redovno posećuju opštine, enklave i oblasti u kojima živi veći broj ne-albanskog stanovništva. Svesni da oduđenici i pritvorenici na celom Kosovu imaju ograničen pristup spoljašnjim institucijama i da su osetljivi na zloupotrebu ljudskih prava, predstavnici Ombudsperson Institucije takođe često i redovno posećuju zatvorske i pritvorne centre širom Kosova.

U saradnji sa nadležnim zatvorskim organima, Ombudsperson Institucija je nastavila proces direktnog komuniciranja sa pritvorenima i osuđenima i to preko specijalnih poštanskih sandučića koje svaki zatvor i pritvorni centar na Kosovu ima. Samo članovi osoblja Ombudsperson Institucije imaju pristup ovim poštanskim sandučićima, što često omogućava pritvorenima i osuđenima njihov prvi poverljivi kontakt sa Ombudsperson Institucijom. Ova Institucija takođe deli obrasce upravicima pritvornih centara i zatvora koje zatvorenici mogu koristiti za formulisanje svojih žalbi ili zahteva i koji se onda preko nadležnog administratora prosleđuju Instituciji.

Jednom mesečno pravnik Ombudsperson Institucije takođe posećuje Ustanovu za socijalno staranje u Štimlju, gde su specijalni poštanski sandučići takođe postavljeni kako bi se olakšao pristup Instituciji.

Institucija redovno održava Otvorene Dane kada se podnosioci žalbi lično mogu sresti sa Ombudspersonom, zamenikom Ombudspersona ili višim članovima osoblja Institucije. U glavnoj kancelariji u Prištini, Otvoreni Dani se održavaju dva puta mesečno, dok ih terenske kancelarije organizuju jednom mesečno u svojim prostorijama i jednom mesečno otvoreni dan se održava u Đakovici. Vodi se spisak podnosioca žalbi iz Lipljana koji su zainteresovani da se susretnu sa Ombudspersonom i kada je takav spisak dovoljno dugačak Otvoreni Dani se i tamo održavaju. U regionima gde se terenske kancelarije nalaze, stanovnici se obaveštavaju o datumima kada će se otvoreni dani održavati i pristup ovim rasporedima je omogućen javnosti u zgradama različitih opština, kao i preko oglasa u lokalnim medijima, a raspored se takođe objavljuje i na Internet stranici Ombudsperson Institucije.

Služba telefonske pomoći (hotline) za hitne slučajeve sa sedištem u glavnoj kancelariji Ombudsperson Institucije vodi direktno do glavne kancelarije pravnika i ne prolazi kroz telefonsku centralu Ombudsperson Institucije. Ombudsperson Institucija takođe dobija sve više i više žalbi putem elektronske pošte (e-mail) od stanovnika Kosova i od građana Kosova koji žive u inostranstvu.

Komunikacija između Ombudsperson Institucije i građana Kosova koji privremeno borave u užoj Srbiji ili, u manjem broju, u Crnog Gori, se i dalje poboljšava preko saradnje sa Komesarijatom za izbeglice Republike Srbije (centralna Srbija) i španskom

humanitarnom NVO Mivimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad (Pokret za mir, razoružanje i slobodu - MPDL). Institucija i MPDL su nedavno produžili sporazum potpisan tokom prethodnog perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, u kome se MPDL složio da pomogne podnosiocima žalbi pri popunjavanju žalbenih obrazaca, kao i u kontaktima sa Ombudsperson Institucijom.

ODABRANA PITANJA LJUDSKIH PRAVA NA KOSOVU

Opšti problemi

Kao i u prethodnom izveštajnom periodu, trenutna nesigurnost u vezi sa budućim statusom Kosova i dalje zasenjuje sve ostalo. Njihovim fokusom koji se većinom bazira na pregovorima o statusu u Beču i New Yorku, i međunarodne i lokalne vlasti na centralnim i opštinskim nivoima često nemaju vremena za svakodnevne probleme koje donosi proizvoljna implementacija vladavine prava.

Ova slabost vladavine prava je uobičajena nit koja se u većini povreda ljudskih prava na Kosovu danas može naći, bilo da one uključuju neizvršavanje sudskih postupaka, *de facto* eksproprijaciju bez praćenja pravilnih postupaka pri eksproprijaciji, ili praznine u primeni Zakona o upravnom postupku. Srž ovog problema često leži u nedostatku odgovornosti javnih službenika ili u nedostatak svesnosti o važećem zakonu. Ovaj nedostatak znanja nije iznenađujući kada se uzme u obzir ogroman priliv novih zakona i principa koji se trebaju implementirati.

Opšta definicija odgovornosti je obaveza ili volja da se prihvati odgovornost ili odgovor na nečije aktivnosti. Jedan od glavnih problema Kosova je činjenica da se mnogi službenici ne osećaju odgovornima prema ispunjavanju svojih zadataka pravilno, ostavljajući stanovnike Kosova same. Stanovnici Kosova, u drugu ruku, nisu dovoljno informisani o postojećim zakonima i njihovim pravima da prema ovim zahtevaju ovu odgovornost. Ovaj nedostatak pravne sigurnosti je rezultat opšteg pravnog haosa koji je toliko često spominjan u prethodnim godišnjim izveštajima. Ako javna administracija i sudovi ne znaju koji zakoni postoje na Kosovu i koji su jugoslovenski zakoni koji su se primenjivali pre 23.marta 1989. godine bitni danas, kako se onda može očekivati da ovo obični građani Kosova znaju?

Oni koji najviše pate od ove pravne nesigurnosti i proizvoljnosti su oni koji, iz različitih razloga, imaju ranjiviji neugodan položaj od ostalih. Ovo podrazumeva siromašne ljude, manjinske zajednice, lica sa invaliditetom, žene (posebno samohrane žene) i decu. Pošto se glasovi ovih ljudi često ne čuju, mora se stvoriti više svesnosti o njihovim specifičnim potrebama među javnim i kosovskim vlastima. Takođe bi trebalo biti više inicijativa sa ciljem uključivanja ovih ljudi u proces donošenja odluka što će uticati na njihova prava.

Još jedna prepreka za pravilnu implementaciju vladavine prava je činjenica da se mnoga ozbiljna krivična dela izvršena na Kosovu ne gone na pravilan način, posebno ako su u vezi sa organizovanim kriminalom, političkim unutrašnjim borbama ili su nacionalno

motivisani. Istraga u nekim od ovih slučajeva se ne može voditi adekvatno usled nedostatka svedoka saradnika. Drugi su rezultat toga što islednici svoja ispitivanja ne vrše u potpunosti, iz straha da ne naude sebi ili svojim porodicama. Kao rezultat dolazi do toga da jedan broj onih koji su okrivljeni za krivična dela nikad ne odgovara za svoje zločine, i imaju mogućnost da ponove slične zločine i u budućnosti. Iako je Kosovska policijska služba u poslednjih nekoliko godina dostigla dosta, ona je ipak relativno nova policijska snaga sa nedovoljno iskustva i moći da zatvara teške kriminalne krugove kojih još uvek ima na Kosovu.

U situaciji kada se mnogi zakoni ignorišu i nepravda obiluje, nije iznenađujuće da javnost ima veoma malo poverenja u izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, za čije mnoge delove je očigledno da su korumpirani i neefikasni. Iako mnogi slučajevi o kojima se diskutovalo u ovom izveštaju samo potvrđuju ovaj utisak, ima i drugih slučajeva kada su javni službenici saradivali sa Vršiocem dužnosti Ombudspersona ili ostalim službenicima i prema tome uspeali da reše slučajeve pozitivno.

Možemo se samo nadati da će se ovaj pozitivan trend nastaviti. Jača saradnja između Ombudsperson institucije na Kosovu i kosovskih javnih institucija bi dalje povećala nivo zaštite ljudskih prava i stvorila bi situaciju gde pravilna implementacija vladavine prave nije izuzetak već pravilo.

Razvoj pravnog sektora

Efikasna primena vladavine prava je glavna u pravilnom funkcionisanju svakog društva. Ukoliko društvo ne uspe u implementaciji vladavine prava, onda će uopšte imati neuspeha u implementaciji principa ljudskih prava. Zato je sprečavanje kršenja ljudskih prava povezano sa uspostavljanjem odgovarajućeg sistema vladavine zakona. Nažalost, pravni sistem Kosova nastavlja da zaostaje za međunarodnim standardima, time lišavajući celokupno stanovništvo nekih najosnovnijih prava.

Prethodni godišnji izveštaji su više puta kritikovali zbunjujući pravni sistem na Kosovu, sistem koji je često nedosledan kod elementarnih principa vladavine zakona. Do sada te kritike nisu naišle na ikakav praktičan odgovor.

Jedan od osnovnih problema u pogledu domaćeg pravnog sistema je nedostatak zakonske izvesnosti i transparentnosti. Nije jasno koji od zakona iz doba Jugoslavije su još uvek na snazi i još uvek ne postoji pravosudno telo nadležno za takva pitanja. Sve uredbe UNMIK-a i zakoni Skupštine Kosova samo navode da oni zamenjuju bilo koji nedosledan zakon ili druge odredbe, ali ipak ne određuju koje pravne odredbe i zakone tačno oni zamenjuju. UNMIK Uredba br. 1999/24, o Zakonu koji se primenjuje na Kosovu izričito određuje da se Jugoslovenski zakoni koji su bili na snazi posle 23. marta 1989. godine mogu primenjivati na Kosovu danas samo ukoliko nisu diskriminacioni, ali i dalje ostaje na svakom sudu pojedinačno da odredi koji od ovih zakona se smatra diskriminatorским.

Šest godina nakon proglašenja Ustavnog okvira putem UNMIK Uredbe 2001/9 od 15. maja 2001. godine Posebna komora Vrhovnog suda zadužena za ustavna pitanja određenih u Poglavlju 9.4.11 iz Ustavnog okvira još uvek nije bila osnovana. Ova komora bi međutim samo delimično olakšala komplikovanu pravnu situaciju, pošto je u skladu sa formulisanim Poglavljem odgovorna samo da *inter alia* razmatra kompatibilnost zakona Skupštine Kosova sa ustavnim okvirom i međunarodnim standardima o ljudskim pravima. Nije jasno da li ovo takođe uključuje donošenje odluka o primenjivosti Jugoslovenskih zakona ili ispitivanju kompatibilnosti UNMIK uredbi sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima.

Čak i onda kada primenjivost zakona nije u pitanju, postoje mnoge situacije kada pojedinci, administrativni radnici i sudovi nisu sigurni u tome kako primeniti određene zakonske odredbe. Ovo je čest slučaj sa uredbama UNMIK-a, od kojih su mnoge predstavile nove koncepte i strukture koje nisu bile deo dosadašnjeg pravno sistema koji se primenjuje. U drugim delovima Evrope i sveta, akademici pišu komentare sa ciljem da pomognu u tumačenju najvažnijih zakona. Takvi komentari ne postoje na Kosovu, osim onih koji se odnose na Jugoslovenske zakone, od kojih su mnogi zamenjeni drugim zakonima. Priprema takvih komentara bi bio veliki korak napred ka stvaranju zakonske sigurnosti i jasnoće u pogledu zakona na Kosovu.

Primer gde bi komentar bio od velike pomoći je Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova koji sadrži neke odredbe koje su otvorene za razna tumačenja. Na primer, član 254 obezbeđuje da javni tužilac ili sud mogu narediti uviđaje na terenu ili rekonstrukciju kod krivičnih postupaka. Kao posledica toga, ni sud ni javni tužilac nisu sigurni koje su tačno njihove nadležnosti; sudovi smatraju da je javni tužilac nadležan, dok javni tužilac ne želi da ulazi u nadležnosti sudova. Činjenica da sud, javni tužilac i policija imaju pravo da sprovode takve uviđaje ili rekonstrukcije samo povećava konfuziju. Trebalo bi da postoji više jasnoća u pogledu gore navedenih pitanja.

Još jedan od faktora u pravnom sistemu Kosova koji velikim delom dovodi do konfuzije je paralelna primena srpskog pravnog sistema, ne samo od strane paralelnih sudova, već i od strane kancelarija administracije koje vodi srpsko ministarstvo pravosuđa. Ovi sudovi i kancelarije administracije nastavljaju sa radom u srpskim enklavama na Kosovu ili u gradovima uže Srbije i nisu priznati od strane UNMIK-a.

Zakon Skupštine Kosova koji se tiče Službenog Glasnika objavljenog UNMIK Uredbom od 12. maja 2005. godine se sada sprovodi na odgovarajući način zahvaljujući stvaranju kancelarije za vođenje i upravu Službenog Glasnika u aprilu 2006. Međutim, i dalje je teško pristupiti nekim jugoslovenskim zakonima koji se još uvek primenjuju na Kosovu, ako ne i nemoguće. Iako je Ombudsperson Institucija dobija informacije iz kancelarije Premijera da su u toku naponi da pravna baza podataka koja sadrži sve zakone koji se primenjuju na Kosovu budu funkcionalne u drugoj polovini 2006. godine, ova baza podataka je i dalje nefunkcionalna.

U 2007. godini Sudsko veće Kosova je počelo sa uspostavljanjem sopstvene baze podataka napravljene tako da sadrži sve zakone koji se primenjuju na Kosovu, zakone o

parnicama viših sudova Kosova, instrumentima međunarodnih ljudskih prava, pravnih dokumenata Evropske unije kao i akademske pravne članke. Ova baza podataka biće dostupna na engleskom, albanskom i srpskom jeziku. Na osnovu informacija dobijenih od strane Sudskog veća Kosova ova baza podataka je i dalje u razvoju i trebalo bi da počne sa radom u septembru 2007. godine. Cilj ovog projekta bio je da se napravi baza podataka koja bi bila orijentisana na korisnika, ne samo za advokate, već i za opštu javnost. Dok bi sa druge strane takva baza podataka koristila samo onim osobama koje imaju pristup Internetu, opet je važan taj prvi korak u sređivanju svih zakona koji se primenjuju na Kosovu i time se povećava zakonska transparentnost.

Uredbe UNMIK-a se i dalje postavljaju na Internet stranicu UNMIK-a odmah po objavljivanju i prema tome nisu još uvek dostupne osobama koja nemaju pristup Internetu. U skorije vreme, čak i ovakav način obaveštavanja javnosti o novim UNMIK uredbama je imao zakašnjenja – do sada, sve UNMIK uredbе koje su objavljene posle 1. marta 2007.godine, uključujući UNMIK uredbu broj 2007/15 u skladu sa amandmanom UNMIK Uredbe broj 2006/06 o Ombudsperson Instituciji još uvek nije objavljena.

Još jedan problem koji ostaje da se reši uprkos tome što se o njemu diskutovalo u prethodna četiri godišnja izveštaja, je konstantan nedostatak *vacatio legis* u skoro svim zakonima Skupštine ili u uredbama UNMIK-a koje su izdate tokom ovog ili u prethodnim periodima o kojima se izveštavalo. *Vacatio legis* je vreme odlaganja od donošenja zakona i njegovog stupanja na snagu, sa ciljem davanja mogućnosti javnosti i onim institucijama koje primenjuju zakon da se prilagode i pripreme za novu pravnu situaciju. Do sada ni UNMIK ni Skupština Kosova nisu prihvatili neophodnost uvođenja *vacatio legis* u pravnim spisima. U odsustvu ovog vremenskog odlaganja uredbе UNMIK-a i zakoni Skupštine stupaju odmah na snagu nakon njihovog donošenja od strane SPGS. Kao rezultat toga mnoge institucije nisu pripremljene za te zakone i važne institucije se uspostavljaju tek nakon par meseci ili čak godina nakon što su ustanovljene zakonom. Još jedan problem u ovom pogledu je činjenica da su i lokalna uprava i pravosuđe često preplavljeni velikim brojem uredbi i zakona koji su doneti u relativno kratkom roku koje ili ne uspevaju da sprovedu na odgovarajući način ili ih uopšte ne sprovedu. Nedostatak *vacatio legis* u zakonodavstvu Kosova na taj način usporava odgovarajuću implementaciju ovog zakonodavstva.

Kao primer institucije osnovane zakonom a koja još uvek nije uspostavljena u praksi je Savetodavno veće za ljudska prava koje je zaduženo za rad na žalbama o ljudskim pravima protiv UNMIK-a. Takve žalbe obično nisu imale uspeha pod mandatom Ombudsperson institucije, ali nakon donošenja UNMIK Uredbe broj 2006/6 o Ombudsperson instituciji na Kosovu 16. februara 2006. godine mandat Ombudsperson institucije bio je ograničen na primanje žalbi protiv PIS (Privremenih institucija samouprave). Ovo veće osnovano UNMIK Uredbom br. 2006/12 o uspostavljanju Savetodavnog veća za ljudska prava, i dalje nije otpočelo sa radom iako su članovi istog već određeni. U odsustvu Savetodavnog veća za ljudska prava trenutno ne postoji nijedan organ nadležan za prijem i ispitivanje žalbi vezanih za ljudska prava protiv UNMIK-a na Kosovu.

Sa druge strane bilo je određenih pozitivnih promena u razvoju u pogledu Zakona Skupštine Kosova broj 2005/26 o Suzbijanju korupcije koji je donesen UNMIK Uredbom broj 2003/33 dana 12. maja 2005. godine. Agencija za borbu protiv korupcije na Kosovu nastala na osnovu ovog zakona otpočela je sa radom u februaru 2007. godine. Međutim, nakon dvonedeljne antikorupcijske kampanje održane u decembru 2006. godine, otvorena je poverljiva telefonska linija za prijem tvrdnji o korupciji od pojedinaca, koja izgleda da ne radi kako treba. Povrh toga, izgleda da još uvek nema dovoljno informacija u javnosti o radu ove Agencije. Uprkos činjenici da je Vlada u skorije vreme preduzela korake za borbu protiv korupcije i dalje je glavno da zajedno sa Skupštinom Kosova i drugim važnim organima, Vlada daje jaku podršku ovoj Agenciji da bi se osiguralo povećanje broja žalbi. Ovo bi trebalo da uključi i odgovarajuću i održivu finansijsku podršku.

UNMIK Uredba broj 2001/4 o zabrani trgovine ljudima je još jedan od primera zakona koji se ne može primeniti na odgovarajući način sve dok se ne uspostave institucije nadležne za to. Skoro četiri godine nakon stupanja na snagu ove UNMIK uredbe, SPGS je doneo Administrativno uputstvo broj 2005/3. Cilj ovog Administrativnog uputstva bio je *inter alia* da se objasni koje su dužnosti Pomoćnika koordinatora za rad sa žrtvama i da se uspostave fondovi za obezbeđivanje novčane pomoći i obeštećenja žrtvama trgovine ljudima. Iako je Ministarstvo pravde uvodilo zakazivanje sastanaka za prijem na mesto Pomoćnika koordinatora za rad sa žrtvama dva puta (krajem 2005.godine i u prvoj polovini 2006. godine) ovo radno mesto je još uvek upražnjeno. Osim toga fondovi za pružanje novčane pomoći i obeštećenja žrtava trgovine ljudima nisu obezbeđeni; ali ipak stoga ostaje da uredba UNMIK-a i Administrativno uputstvo poboljšaju stanje osoba koje su žrtve trgovine ljudima.

Juna 2006.godine SPGS je doneo dugoočekivanu UNMIK Uredbu broj 2006/36 o Pravnoj pomoći, time stvarajući integrisani sistem pravne pomoći za građanske, krivične i upravne postupke. Nažalost, nisu određeni svi članovi Komisije za pravnu pomoć nadležni za upravljanje i nadgledanje sistema pravne pomoći. Osim toga Kancelarija za koordinaciju pravne pomoći (sekretarijat komisije) i Okružna kancelarija za pravnu pomoć (zadužena za prijem zahteva za pravnu pomoć i pružanje pravne pomoći) nisu uspostavljene. Kao rezultat toga Kosovo još uvek nema funkcionalan sistem pravne pomoći. U građanskim postupcima mnoge strane koje ne mogu sebi da priušte da plate advokata nastavljaju da zastupaju sami sebe uprkos činjenici da često ne razumeju u potpunosti zakon ili postupke i da usled toga ne mogu na najbolji način da brane sopstvene interese.

Određeni broj jugoslovenskih zakona koji datiraju pre 23. marta 1989. godine nije bio zamenjen drugim zakonima i ti zakoni se još uvek primenjuju. Ipak, oni se konstantno ignorišu, ili zbog toga što nadležni organi čekaju na prelazak na nove zakone ili zato što nisu upoznati sa time da postoje ovi zakoni. Jedan primer za takav neuspeh u implementaciji postojećeg zakonodavstva je Zakona o eksproprijaciji Autonomne Socijalističke Pokrajine Kosovo iz 1978. godine. Iako je Skupština Kosova usvojila novi Zakon o eksproprijaciji 8. februara 2007 godine, ovaj zakon još uvek nije usvojen od strane SPGS i još uvek nije stupio na snagu. Zbog toga je jugoslovenski zakon još uvek u primeni. To u glavnim crtama pokazuje pravilnu proceduru kod eksproprijacije –

uključujući pravne lekove – zamišljena da osiguraju pojedince od disproportionalne smetnje u ostvarivanju prava na imovinu. Mnogi slučajevi koje je Ombudsperson institucija istraživala su otkrili da opštine i centralne vlasti ne primenjuju pravilno ovaj zakon ili uopšte ne prate bilo kakvu vrstu eskpropriacionog postupka. Drugi primeri pokazuju moguću diskriminacionu upotrebu zakona. Redak je slučaj da opštine obezbeđuju nadoknadu za lica lišena imovine, iako ih gore navedeni zakon obavezuje na to. To vodi ka stalnim serijama kršenja prava na imovinu i s time povezanim ljudskim prava.

U slučajevima kada privatni posed treba dodeliti u društvene svrhe, SPGS može upotrebiti svoju vlast u intervenisanju shodno Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti UN (1999). Iako većina eksproprijacija koje su se desile tokom proteklih par godina nisu bile sprovedene u skladu sa postojećim zakonom, UNMIK većim delom nije uspeo da reaguje na to u skladu sa svojom moći.

Drugi primeri gde su zakoni skoro sasvim bili ignorisani su Zakon protiv diskriminacije Skupštine Kosova donesen UNMIK uredbom br. 2004/32 od 20. avgusta 2004. godine i Zakon Skupštine o ravnopravnosti polova koji je proglašen UNMIK Uredbom br. 2004/18 od 7. juna 2004. godine. Za više detalja u vezi sa ovim zakonima pogledajte odeljke iz ovog godišnjeg izveštaja o ne-diskriminaciji i ravnopravnosti polova.

Ipak, potpuni neuspeh u primeni postojećeg zakona je izuzetak na Kosovu. Obično, problem leži ne u nedovoljnoj primeni zakona, već u njegovoj selektivnoj primeni. Primer za to je Zakon Skupštine Kosova br. 2004/15 o Izgradnji, donet 14. oktobra 2004. godine UNMIK Uredbom br. 2004/37. Još uvek ima puno žalbi u vezi sa proizvoljnim načinom na koji nadležni organi sprovode ovaj zakon. Nezakonita gradnja nastavlja da bude pravilo pre nego izuzetak na Kosovu, a opštine i sudovi često indirektno doprinose ovom fenomenu time što reaguju samo na neke prekršioce dok u drugim slučajevima odbijaju da se mešaju.

Implementacija UNMIK Uredbe br. 2001/27 o Osnovnom zakonu o radu, Zakona Skupštine Kosova br. 2003/19 o Zaštiti na radu, zdravlju i radnoj sredini koji je objavljen UNMIK Uredbom br. 2003/33, kao i zakona Skupštine Kosova br. 2002/09 o Inspekciji rada na Kosovu, koji je objavljen UNMIK Uredbom br. 2003/4 još uvek ima probleme. Na osnovu istrage koju je sprovedla Ombudsperson institucija tokom prethodnog perioda postalo je očigledno da neke od mera gore navedenih zakona nastavljaju da krše prava zaposlenih. Ovi trendovi su očigledniji u privatnom sektoru, u kome mnogi poslodavci koriste radnu snagu sa crnog tržišta bez ugovora o radu i stoga izbegavaju mnoge mere koje štite prava zaposlenih. Nadležni organi odgovorni za sprovođenje ovih zakona do sada nisu preduzeli nijedan efikasan korak u zaustavljanju ove nelegalne prakse.

S obzirom da postojeća UNMIK Uredba br. 2001/28 o Osnovnom zakonu o radu (koji uopšteno reguliše zaposlenost na Kosovu) ne pokriva na adekvatan način veliki broj pitanja (za više detalja o ovome pogledajte deo ovog izveštaja o pravima deteta), Skupština Kosova je počela sa izradom nacarta o novom Zakonu o radu. Ona je takođe počela da priprema zakone o pravima i slobodama na udruživanje na Kosovu, kao i zakon

koji bliže određuje pravo na štrajk. Komitet za zdravlje Skupštine Kosova, Službe za zapošljavanje i socijalni rad su pozvale Ombudsperson instituciju na javnu debatu o gore pomenutim zakonima i predstavnici institucije će dati svoje komentare o njima.

Tokom prošlog perioda Ombudsperson institucija je takođe nadgledala sprovođenje Zakona Skupštine Kosova br. 02/L-28 2005/26 o Upravnom postupku koji je proglašen UNMIK Uredbom br. 2006/33 od 13. maja 2006. godine. Svrha ovog zakona je regulisanje upravnih postupaka i ne-diskriminativna efikasnost u javnim administrativnim službama za sve stanovnike Kosova. Iako sam zakon ne reguliše na adekvatan način sve delove upravnih postupaka, nadležni organi još uvek ne sprovode zakon na odgovarajući način. Istrage koje je sprovedla Ombudsperson institucija su pokazale da javna upravna tela uglavnom ne poštuju vremenske okvire propisane zakonom u izvršenju upravnih postupaka. Odredbe koje regulišu formu i sadržaj administrativnih akata kao i obavezu o obaveštavanju primalaca o ovim delima u vezi sa pravnim lekovima retko kad su odrađene na pravilan način. Neke od kancelarija administracije uopšte ne rade sa pojedinačnim zahtevima, iako su na to obavezane zakonom. Neuspeh nadležnih organa u sprovođenju Zakona o upravnom postupku na razumljiv način krši principe dobre vladavine i poštovanja ljudskih prava. To takođe jako pogađa transparentnost administrativnog procesa kod donošenja odluka. U pismu koje je poslato Premijeru Kosova 29. januara 2007. godine Vršilac dužnosti Ombudspersona je tražio od Premijera da predloži svim nadležnim upravnim organima da se više uključe u sprovođenje Zakona o upravnom postupku, navodeći neke od njih kao primere nesavesnih postupaka. Premijer je na to odgovorio izjavom da je njegov kabinet savetovao ove upravne organe koje je Vršilac dužnosti Ombudspersona naveo u svom pismu da se ubuduće povinuju Zakonu o upravnom postupku.

Zakon Skupštine Kosova o Pristupu zvaničnim dokumentima, koji je proglašen 6. novembra 2003. godine UNMIK Uredbom br. 2003/32, je od posebnog značaja za pravilno funkcionisanje demokratskog društva. Svrha ovog zakona je da omogući pojedincima da imaju bolji uvid u proces donošenja odluka u javnim institucijama i da garantuje veću transparentnost u javnom administrativnom sektoru. Do sada je Premijer izdao administrativno uputstvo i uspostavljena je među-institucionalna komisija za procenu administrativnih praksi na polju zvaničnih dokumenata. Osim ovih mera Vlada i „relevantne institucije“ pomenute u zakonu nisu postupale po obavezama pod kojima su bile dužne da sprovedu Zakon u određenom vremenskom okviru.

U vezi sa Zakonom Skupštine Kosova o invalidskim penzijama na Kosovu koji je proglašen 17. decembra 2003. godine UNMIK Uredbom br. 2003/40, Ministarstvo rada i Socijalne zaštite je izdalo nekoliko podzakonskih akata koji predstavljaju osnove za primenu ovog zakona. Druga ministarstva koja su se obavezala da izdaju slične podzakonske akte do sada nisu propratila taj proces. Ova podzakonska akta su neophodna za pravilnu primenu člana 13 ovog zakona koji se tiče penzija za lica za trajnim invaliditetom. Neuspeh većine kompetentnih ministarstava da donesu neophodne podzakonske akte u prethodne tri i po godine predstavlja narušavanje principa dobre vladavine. Kao rezultat toga ljudi sa invaliditetom nisu bili u mogućnosti da ostvare dobit od svojih prava koja su im zagarantovana ovim zakonom. Vršilac dužnosti

Ombudspersona je pokretao ovaj problem pred nadležnim ministarstvima nekoliko puta ali bez uspeha. U septembru 2006. godine Vršilac dužnosti Ombudspersona je pokrenuo ovo pitanje u pismu upućenom Premijeru, na koje on do sada nije odgovorio.

Određene odredbe Privremenog krivičnog zakona Kosova se ne primenjuju na adekvatan način. Na primer, iako član 209 stav 1 predviđa saradnju između javnog tužioca i nekih policajaca kojima je on pretpostavljeni (sudska policija), ova saradnja ne funkcioniše tako dobro kao što bi trebalo u praksi. Čini se da policija radi po svome i ne uključuje uvek javnog tužioca koji je shodno članu 47 Privremenog zakona o krivičnom postupku glavni organ vlasti odgovoran za istraživanje krivičnih dela. Kao rezultat toga, javni tužilac čak ponekad nije obavešten o nekim krivičnim delima. UNMIK policija i KPS zajedno, ne daju uvek odgovore na zahteve tužilaca o informacijama.

Istrage koje je sprovedla Ombudsperson institucija su takođe pokazale određeno zanemarivanje mera UNMIK uredbe br. 2005/14 o Porezu na puteve za motorna vozila. Aneks A. propisa omogućuje osobi koja je platila sve poreze oko uvoza vozila na Kosovo oslobađanje od plaćanja poreza na puteve za period od 30 dana nakon plaćanja poreza pri uvozu. U praksi međutim, Jedinica za registraciju vozila ne priznaje ovaj period oslobađanja od poreza i pretil kažnjavanjem vlasnika vozila koji nisu platili porez na puteve, čak iako je prethodnih 30 dana nije isteklo. Uprkos intervenciji Vršioca dužnosti Ombudspersona po ovom pitanju putem pisma upućenog Ministarstvu unutrašnjih poslova u decembru 2006. godine ovakva situacija se do danas nastavlja.

Još jedan problem se tiče vozila sa stranim registarskim tablicama koja su prvo bila uvezena u užu Srbiju a odatle na Kosovo. Srpski zakon nalaže da se sva vozila koja ulaze u Srbiju sa stranim registarskim tablicama trebaju registrovati i dobiti srpske registarske tablice. S obzirom da vlasti u Srbiji ne priznaju KS tablice koje se koriste na Kosovu, oni stanovnike Kosova registruju pod starim jugoslovenskim brojevima tablica, koji opet zauzvrat nisu priznati od strane UNMIK-a. Međutim, na osnovu Izvršne odluke UNMIK-a br. 06/2002 u vezi sa registracijom privatnih vozila na Kosovu koje poseduju stanovnici Kosova, koji je donet u 2002. godini i više puta bio produžavan, osobe sa registarskim tablicama koje se ne smatraju važećim na Kosovu imaju pravo da ih menjaju kao i dokumentaciju o registraciji sa Kosovskim registarskim tablicama bez plaćanja utvrđenih taksi. Ova odluka se stalno narušava od strane nekih KPS policajaca koji konfiskuju ta vozila u slučajevima kada vlasnici nisu platili carinske takse po ulasku na Kosovo. Ova izvršna odluka vodi različitim tumačenjima iste – jer dok određeni deo KPS službe uopšte to ne priznaje, UNMIK carina oslobađa vlasnike vozila od obaveze da plate carinske takse ali ih obavezuje da plate porez na promet i PDV. Departman za registraciju vozila sa druge strane insistira da ti vlasnici vozila ne moraju uopšte da plate ikakav porez. Predstavnici Ombudsperson institucije su više puta zahtevali od Departmana za registraciju vozila da od UNMIK-a zahteva razjašnjenje u vezi ove izvršne odluke, ali do sada se ovo nije dogodilo. U međuvremenu gore pomenuti vlasnici vozila se ne mogu koristiti sopstvenim vozilima jer su ista konfiskovana i ti vlasnici vozila ne znaju koji porez za vozilo trebaju da plate i od kojih su poreza oslobođeni.

Još uvek postoje nedoslednosti u pogledu pravilne primene Zakona o porodici Skupštine Kosova br. 2004/32 koji je stupio na snagu 20. januara 2006. godine. Iako je ovaj zakon donet da bi zamenio jugoslovenski zakon o braku i porodičnim odnosima, on ne pokriva određena pitanja koja je stari zakon regulisao. Kao rezultat toga, oba zakona nastavljaju da se primenjuju u praksi što dovodi do konfuzije gde se ne zna koji je organ odgovoran za donošenje određenih odluka. Detaljniji opis ovog problema možete naći u ovom Godišnjem izveštaju u odeljku o pravima deteta.

Sudovi širom Kosova i dalje ne uspevaju u primeni Uredbe UNMIK-a br. 2003/12 o Zaštiti protiv nasilja u porodici, koji je donet 9. maja 2003. godine. Jedan od glavnih problema se tiče kašnjenja sudskih postupaka na kojima se odlučuje o zahtevima za zaštitu. Više informacija o ovim problemima možete naći u odeljku ovog godišnjeg izveštaja koji se tiče ravnopravnosti polova.

U nekim oblastima uopšte nema zakona da reguliše određene situacije. Jedan od primera je pitanje koje se tiče javnih tužilaca na Kosovu. Sudsko i tužilačko veće Kosova koji su formirani na osnovu UNMIK Uredbe br. 2001/8 o Uspostavljanju sudskog i tužilačkog veća Kosova je u prethodnom periodu bilo nadležno za savetovanje SPGS-a o postavljanju tužilaca kao i sudija i porotnika. Međutim, ovo telo je sada zamenjeno Sudskim većem Kosova nakon donošenja UNMIK Uredbe br. 2005/52 koja je zadužena samo za utvrđivanje politike, određivanje pravila i direktiva i za kandidovanje članova pravosuđa. Odeljak 1.6 UNMIK Uredbe br. 2005/52 govori da dok se slično veće za tužioce ne uspostavi, UNMIK Uredba br. 2005/52 će se privremeno primenjivati na tužioce. Ova privremena situacija sada već traje godinu i po dana i do sada nijedan organ nije oformljen da popuni tu prazninu.

Takođe ne postoji pravni lek koji bi olakšao prekomerno duge sudske postupke. Ovo pitanje bilo je postavljeno u mnogim izveštajima koje je Ombudsperson institucija objavila da neki od sudskih postupaka traju tako dugo da krše pravo lica na pravovremeno rešenje njegovog slučaja. Uprkos stalnih preporuka koje Ombudsperson institucija daje UNMIK-u i Skupštini Kosova u proteklih pet godina da pripreme takav pravni lek, nijedan vidljivi korak za sada nije učinjen da bi se takav zakon pripremio.

Jasno je da jedan od osnovnih problema zakonodavstva Kosova nije toliko kvalitet koliko je nedostatak odgovarajuće primene zakona. Ovo je često problem vezan za nedostatak odgovornosti. Međutim, u većini slučajeva zakoni na Kosovu nisu primenjeni zbog toga što lica koja su za to zadužena jednostavno ne znaju kako da to urade. Uzimajući u obzir ogroman broj UNMIK uredbi i zakona koji su bili u primeni na Kosovu od 1999. godine, nije iznenađujuće da administracija i pravosuđe Kosova imaju probleme pri pregledu svih novih zakonodavstava. Sa ciljem poboljšanja situacije UNMIK i drugi stručnjaci uključeni u zakonodavni proces moraju da budu aktivniji u davanju saveta i direktiva o tome kako primeniti i tumačiti zakone na pravilan način na Kosovu. Skupština Kosova takođe treba da obaveže ministarstva da redovnije izveštavaju o primeni zakona Skupštine Kosova.

Pravosuđe na Kosovu

Uopšteno gledano došlo je do napredka u pojedinim oblastima pravosuđa na Kosovu, ali je ipak teško ne obazirati se na činjenicu da kosovski pravosudni sistem još uvek ima znatne nedostatke.

Ministarstvo pravde, još od svog osnivanja u decembru 2005. godine, postepeno preuzima sve više odgovornosti od UNMIK Departmana za pravosuđe. U smislu pravosuđa, Ministarstvo je stoga daleko *inter alia* zaduženo za razvojnu politiku u vezi sa upravljanjem sudstvom, uključujući i pristup sudstvu. Ministarstvo pravde je 2006. godine izradilo strategijski plan za period 2006-2011, koji sadrži sveobuhvatne ciljeve, planove i strateške ciljeve koje Ministarstvo hoće u ovom periodu da postigne.

Nacrt zakona o sudovima je više od dve godine u pripremi, ali još uvek nije usvojen. Ovaj zakon bi jasno odredio uloge sudstva, Ministarstva pravde i Kosovskog pravosudnog već, organa čiji su članovi lokalne i međunarodne sudije i jedan broj stručnjaka iz Ministarstva pravde, Skupštine Kosova, Kosovske advokatske komore i akademskog sektora koji je *inter alia* odgovoran za nominovanje sudija, utvrđivanje upravne politike i obezbeđivanje administrativnog nadzora pravosuđa. Novi zakon bi takođe sadržao detaljne procedure za postavljanje sudija kao i disciplinske mere u slučaju zloupotrebe službenog položaja.

Pošto ovaj zakon još uvek ne postoji, obuka i nominovanje sudija i porotnika se i dalje obavlja kao i ranije; Kosovsko pravosudno veće nominuje sudije koje kasnije postavlja SPGS. Iako bi proces nominacije trebalo da garantuje nezavisnost sudstva zbog raznovrsnosti različitih institucija koje su u njemu uključene, konačna odluka o tome da li će se ili ne neki sudija postaviti je još uvek u rukama SPGS, koji je UNMIK Uredbom 1999/1 za to ovlašćen kao jedino konačno i zakonito i izvršno telo na Kosovu. Ova situacija postoji još od 1999. godine i stvara neravnotežu vlasti i prepreku za nezavisno sudstvo na Kosovu.

Još uvek postoji kontingent međunarodnih sudija na Kosovu koji pomažu lokalnim sudijama u njihovom radu. U prethodnim godišnjim izveštajima su već pomenute zabrinutost u vezi sa postupcima postavljanja međunarodnih sudija, a koje se većinom odnose na nedostatak proceduralnih jasnoća i transparentnosti. SPGS i dalje direktno postavlja međunarodne sudije i tužioce i dužina njihovih ugovora uopšte nije pomenuta u UNMIK Uredbi koja je na snazi (br. 2000/06 o postavljanju međunarodnih sudija i tužilaca i njihovom smenjivanju od 15. februara 2000. godine koja je dopunjena UNMIK Uredbom 2000/34 od 27. maja 2000. godine i UNMIK Uredbom 2001/2 od 12. januara 2001. godine). Kriterijumi za izbor međunarodnih sudija su prema tome veoma bazični. Čak ako i SPGS podvrgne kandidate nekom obliku testiranja njihovog kvaliteta ili proširenom intervjuu, detaljne procedure UNMIK-a za odabir ovih sudija su potpuno nevidljive za spoljašnji svet i zavise isključivo od samog SPGS. I ovo kao i nepostojanje fiksnog vremenskog perioda trajanja rada ovih sudija može ugroziti nezavisnost i nepristrasnost ovih sudija. Nepostojanje transparentnosti u selektivnom kriterijumu

dovodi do veoma visoke nejednakosti kvaliteta u radu pojedinih sudija. Ovo je i zbog činjenice da ne postoji telo za vršenje kontrole kvaliteta ni nadzora rada ovih sudija koje bi moglo da uputi žalbe u slučajevima zloupotrebe službenog položaja. Čak iako je sudija pristrasan ili se ne ponaša kako mu dolikuje, ne postoji nikakvo sredstvo za pokretanje disciplinskog postupka ili neki drugi načini putem kojih bi se osiguralo da se ovakvo ponašanje više ne ponovi.

Štaviše, ne postoji nikakvo jasno pravilo koje nalaže kakvom vrstom slučajeva bi trebalo da se bave međunarodne sudije. Član 1.2 UNMIK Uredbe br. 2000/06 većinom nalaže da se međunarodne sudije mogu postavljati i preuzimati odgovornost nad slučajevima. U poslednjih pet godina, međunarodne sudije su se bavile slučajevima u vezi sa ratnim zločinima, organizovanim kriminalom kao i terorizmom, zatim međuetničkim nasiljem, političkom ubistvima, i korupcijom. Neki slučajevi se direktno dodeljuju međunarodnim sudijama, dok im neke daju lokalne sudije.

Iako je istina da slabo kosovsko pravosuđe još uvek ima potrebu za podrškom njegovih međunarodnih sudija, trebalo bi biti jasnije naznačeno koji se slučajevi trebaju dodeljivati ovim sudijama, a koji lokalnim sudijama. Takođe, kriterijum za selekciju treba biti detaljniji i transparentan. Isto tako potrebno je imati otvoreniji postupak za nominovanje i postavljanje sudija, koja će uključivati ne samo SPGS već i neko nezavisno spoljašnje telo kao što je Evropski sud za ljudska prava, koji je već bio uključen u u procedure postavljanja članova UNMIK Savetodavnog veća za ljudska prava. I na kraju, treba se osnovati specijalno nezavisno telo koje bi se bavilo žalbama u vezi sa zloupotrebom službenog položaja međunarodnih sudija.

U prošlogodišnjem izveštaju je posebno naznačeno postojanje paralelnih sudova u srpskim enklavama unutar Kosova i nekim gradovima u Srbiji. Ove sudove finansira Vlada Srbije i njihove presude UNMIK kao ni PIS ne priznaju. Oni i dalje obavljaju izvesne radnje kao što je registracija imovinskih transakcija, koje vlasti Kosova smatraju nevažećim. Ovo i dalje dovodi do zabune u ovoj oblasti prava.

Kada se govori o lokalnim sudijama koje plaćaju PIS, skoro da i nema promena na bolje u odnosu na prošli izveštajni period. Kosovsko pravosuđe i dalje nema dovoljan broj radnika i nije dovoljno plaćeno, što ima negativan efekat na njegovu efikasnost, nezavisnost i nepristrasnost. Zaostatak na slučajevima, posebno pred građanskim sudovima, i dalje stalno raste i mnogi izveštaji koje je izdao Vršilac dužnosti Ombudsperson institucije u periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen pokazuju da postoji jasan nedostatak pravilnog vođenja slučajeva u sudovima koji su istraživani. Sudovima je obično potrebno više godina da sastave veće koje bi radilo na nekoj tužbi; i izgleda da je za izvršenje ovog veoma jednostavnog administrativnog čina potrebno mnogo više vremena nego za razmatranje stvarnog predmeta slučaja, koje se ponekad obavi u roku od jednog dana.

Shodno važećem zakonu, sudije porotnici su uključeni i u krivičnim i u građanskim postupcima u svim stepenima. U praksi, međutim, sistemu nedostaje pravilno vođstvo – u nekim slučajevima, sudije porotnici uopšte ne prisustvuju u postupcima iako je u sudskim

protokolima naznačeno da su oni bili prisutni, mada je bilo i slučajeva kada su sudije porotnici bili određeni da prisustvuju na različitim raspravama u isto vreme. Administracija i određivanje sudija porotnika za sudske rasprave treba puno da se poboljša.

Na Kosovu ne postoji tradicija nezavisnog sudstva i prema tome kosovsko društvo pravilno ne razume šta ovaj termin u stvari znači. Nezavisnost sudstva *inter alia* znači da strane uključene u postupak, izvršne vlasti ili bilo ko drugi ne smeju na sudiju vršiti nikakav pritisak niti se mešati u sudske poslove. Upravljanje sudstvom treba naravno pre svega slediti zakon, a ne političke stavove. Treba postojati etički, profesionalni i zaštitni zid oko sudija od mešanja spoljašnjeg sveta u njihove poslove, koji bi im omogućio da pravilno sprovode vladavinu zakona i da osiguraju da će je drugi poštovati.

Ovaj opšti koncept nezavisnosti sudstva na Kosovu ipak ne preovladava. Niti izvršni organi, ni stranke u postupcima, kao ni samo pravosuđe ne poštuju ovo načelo. I međunarodna i lokalna administracija su nezvanično više puta kontaktirale sudije u vezi sa raznovrsnim pravnim pitanjima. U jednom slučaju kada UNMIK nije bio zadovoljan prodajom kuće u skoro obnovljenoj romskoj Mahali, predstavnici UNMIK-a su kontaktirali sudije iz Okružnog suda u Mitrovici kako bi saznali kako se zakonski može sprečiti registracija takve prodaje u budućnosti. Tada ih je Predsednik Okružnog suda u Mitrovici dao pravni savet po ovom pitanju, i čak im je ponudio da ukine registraciju ovakvih ugovora sve dok se zakonski tzv. status quo UNMIK-a ne promeni. Ovakav vid pregovaranja između izvršnih organa i sudstva bi bio potpuno nezamisliv u drugim pravnim sistemima. Na Kosovu, traženje pravnog saveta od sudije kako se neko pitanje može rešiti može kasnije završiti da isti taj sudija predsedava u tom postupku i ugrožava ne samo nepristrasnost sudije, već osporava i nezavisnost i funkcionalnost pravosudnog sistema uopšte.

Još jedan problem koji podnosioci žalbi stalno ponavljaju Ombudsperson instituciji i ostalima su široko rasprostranjene tvrdnje o korupciji unutar pravosuđa. Ove tvrdnje je skoro nemoguće dokazati, čak iako se neko lice žali nadležnoj Jedinici za sudsku inspekciju unutar UNMIK Departmana za pravosuđe, žalbe retko dovode do disciplinskih mera ili do otpuštanja sudije sa posla. Iako na Kosovu postoji Agencija za borbu protiv korupcije koja je osnovana po Zakonu Skupštine Kosova sredinom 2005. godine, ovaj organ je radio samo veoma kratko vreme. Trenutno je nivo svesnosti o ovom zakonu i organu unutar sudstva veoma nizak.

Trenutno su u toku razgovori o tome da li će Jedinica sudske inspekcije, koja je trenutno deo UNMIK Departmana za pravosuđe i odgovorna za obavljanje inspekcija, revizija i istraga unutar Kosovskog sistema pravosuđa, postati deo Ministarstva pravde ili deo Kosovskog sudskog veća. Jedino rešenje iz ovih razgovora može biti transformacija ove jedinice u jedinicu nezavisnu od oba gore navedena tela.

Male plate koje lokalne sudije primaju je i dalje problem i često osnovni razlog za prihvatanje mita, podleganje pretnjama i ostalim oblicima korupcije. Korupcija određenih sudija je često opravdana jer se kao rezultat uzima opšte pogoršanje životnog standarda

koji je prouzrokovan niskim kosovskim platama i visokim cenama unutar kosovskog društva. I prošli Ombudsperson kao i trenutni Vršilac dužnosti Ombudspersona su stalno naglašavali potrebu za povećanjem sudskih plata, navodeći da ukoliko sudija nema dovoljan prihod za izdržavanje svoje porodice, on ili ona će lako pristati na mito ili podleći pritisku kada odlučuje o nekom slučaju. Štaviše, sudije bi trebalo biti više zaštićene ako im se preti – lično obezbeđenje ili policijska zaštita se trebaju obezbediti izvesnim sudijama, isto kao što je ovaj vid zaštite obezbeđen političarima.

Još jedna stvar koja direktno utiče na kvalitet sudskih odluka ili presuda kao i na vreme potrebno za njihovo donošenje je nedostatak adekvatnih radnih uslova u većini sudova. Skoro se svaki sud na Kosovu žali na nedovoljan broj radnika i lošu infrastrukturu. Mali prostor u sudnicama često lišava javnost njenog prava da prisustvuje raspravama, i tako smanjuje transparentnost rada sudova. Još jedan problem koji je u toku je veoma loš kvalitet prevoda dokumenata i usmenog tumačenja na sudskim raspravama. Ovaj problem je spomenut u prošlogodišnjem izveštaju i nije se promenio na bolje. Sudovi i dalje ne slede bilo kakve posebne postupke za određivanje kvaliteta sudskih prevodioca ili tumača koji su dati u Jugoslovenskom zakonu o sudskim prevodiocima i tumačima iz 1969. godine.

Veoma je važno napomenuti da nedostatak dovoljnog broja sudija može biti rezultat za to što sudije pristaju na kompromisna rešenja i pritom su pristrasne. Ovo posebno prevladava kada drugostepeni sudovi vraćaju nazad slučajeve opštinskim sudovima na ponovno suđenje; na slučajevima onda rade isti odbori koji su i doneli prvobitnu prvostepenu presudu. Prethodna uključenost u slučaj nosi sa sobom rizik da je sudija ili više uključenih sudija već donelo svoje mišljenje o tom slučaju, i prema tome je pristrasno pri donošenju presude. Još jedna opasnost koju ovaj sistem donosi jeste činjenica da veće koje je donelo prvobitnu odluku često neće slučaj drugačije protumačiti čak iako to od njega zahtevaju okružni sudovi. Ovi slučajevi nisu tipičan primer nepristrasnosti već su primeri pogrešne procene zakona i kako se on u praksi treba primenjivati. Kao rezultat svega ovoga, neki slučajevi lutaju nazad i napred između prvog i drugog stepena, što dalje doprinosi odlaganjima sudskih postupaka. Kvalitet upravljanja sudstvom je u ovom kontekstu veoma važan faktor. Još jedan faktor je da, suprotno od pravnih sistema izvan Kosova, ne postoji neko više precedentno pravo koje bi obavezivalo i upućivalo niže sudove kako da to pravo pravilno primenjuju. Čak iako Vrhovni sud donese odluku o nekom slučaju, više precedentno pravo se često ne citira i ne širi na niže sudove. Ovo dovodi do nedostatka kontinuiteta u upravljanju sudstvom na Kosovu.

Zbog talasa novih zakona koje su UNMIK i Skupština od 1999. godine doneli, većina sudija ne zna broj važećih zakona. Iako Kosovski institut za pravosuđe daje sve od sebe da bi se ove sudije dovoljno obučile, oni i dalje imaju poteškoća da sprovode ove zakone u praksi. Mnoge sudije najverovatnije ne primenjuju nove zakone iz straha da ih ne bi pogrešno primenili. Jedini način da se ovo poboljša jeste postavljanje pravnih nadzornika koji bi učestvovali na raspravama sudskih veća i bez kompromitovanja nezavisnosti ili nepristrasnosti sudija, upućivali ih koje su zakone ili precedentna prava propustili. Predsednici suda bi se naravno trebali sa ovim složiti.

Kako bi odgovorio na poteškoće dobijene nedovoljnim brojem sudija u izvesnim sudovima, Pravosudno veće je u nekim slučajevima premestilo sudije iz jednog suda u drugi. U isto vreme, nedostatak kvalifikovanih sudija usporava postupak za postavljanje novih sudija. Pravosudno veće je isto tako angažovano u radnoj grupi za pripremu strategije za smanjenje zaostatka imovinskih slučajeva na sudovima. Ovu radnu grupu finansira Agencija SAD za međunarodni razvoj, a njome predvodi jedan od predstavnika OEBS Misije na Kosovu. Članovi grupe su predstavnici OEBS-a, UNMIK Departmana za pravosuđe, Tima za planiranje Evropske unije, Kosovske imovinske agencije, Ministarstva pravde, Ministarstva sredine i prostornog planiranja i Nacionalnog centra za državne sudove. Grupa je 16. marta 2007. godine objavila strategiju i akcijski plan za smanjenje sudskih zaostataka na imovinskim slučajevima, kojom su utvrđeni postojeći zaostaci na imovinskim slučajevima, mogući načini da se oni smanje kao i aktivnosti kako da se dešavanje ovih slučajeva u budućnosti spreči. Njome su takođe predložene zakonodavne i upravne reforme koje bi poboljšale obradu sudova i efikasnost redovnih sudova pri rešavanju imovinskih pitanja. Ali izgleda da do sada Kosovsko pravosudno veće nije preduzelo nikakve pravilne korake za implementaciju ove strategije, i ostaje samo da se vidi koliko će ona biti delotvorna u smanjenju zaostataka na slučajevima u vezi sa imovinskim sporovima.

Kada je reč o imovinskim sporovima, alarmantna je činjenica da sudovi na Kosovu do sada nemaju pravilne procedure za utvrđivanje autentičnosti dokumenata koji se podnose kao dokazi za prenos imovine. Kao rezultat ovoga mnogi prenosi imovine su izvršeni na osnovu falsifikovanih dokumenata, a posebno se falsifikuju ugovori, ovlašćenja ili identifikaciona dokumenta. Izgleda da sudije koje rade u paralelnim sudovima koje finansira Srbija, u nekim slučajevima primaju mito za registraciju kupoprodajnih ugovora sa netačnim datumima. Koristeći jugoslovenski pečat, ove sudije overavaju ugovore sa datumom pre 1999. godine, ali su u stvari prenosi imovine izvršeni nakon 1999. godine ili u najgorem slučaju kada vlasnik imovine nije želeo da je proda.

Što se tiče izvršavanja sudskih presuda, jedna prepreka za pravilno sprovođenje ovih odluka je činjenica da još uvek nema dovoljno sudskih izvršitelja kako bi se osiguralo njihovo sigurno izvršavanje. Primetna slabost pravosuđa na Kosovu često navodi tužene strane da zanemaruju sudske presude. Neke opštine posebno smatraju da one nisu obavezne da poštuju sudske presude i čak ne smatraju za potrebno da opravdaju svoj neuspeh pri nepoštovanju vladavine prava.

Poteškoće u pokušajima izvršenja presuda u slučajevima gde su tužene strane bivša društvena preduzeća, kojima trenutno upravlja Kosovska poverilačka agencija (KPA), su navedene u prošlogodišnjem izveštaju i veoma malo su se poboljšale. Broj ovih slučajeva se prilično povećao u ovom izveštajnom periodu. Sudovi i dalje donose odluke u korist podnosioca žalbi, dok se banke protive izvršavanju tih odluka tvrdeći da su njihovi računi prazni ili da bi izvršenje ovih odluka prekršilo uputstva koja imaju od KPA. Uprkos predlozima Vršioća dužnosti Ombudspersona, koje je on dao u prethodnom izveštajnom periodu, kojima su organi odgovorni za pravne aspekte privatizacije društvenih preduzeća pozvani da reše ovaj problem, nije bilo nikakvih pravih napora da se ova situacije prevaziđe.

Jedan od razloga za dugačke sudske postupke pre samog čina izvršavanja, je nedostatak stručnjaka i opreme koje su potrebne za pripremu odgovarajućih stručnih mišljenja, kao i nedovoljno finansijskih sredstava da se ovi stručnjaci plate. Što se krivičnih postupaka tiče, postojeća UNMIK Kancelarija za medicinska ispitivanja, čije aktivnosti uključuju obavljanje autopsija i fizičkih ispitivanja žrtava kao i pružanje stručnih mišljenja sudovima, nije u poziciji da odgovori na potrebe i sudova i tužilaštva. Odlaganja u podnošenju izveštaja autopsije prouzrokuju duge istrage, koje onda odlažu pokretanje sudskog krivičnog postupka. U slučajevima kada je potrebno imati stručnjaka koji bi objasnio i svedočio o onome što je napisano u izveštaju autopsije, u većini slučajeva sud nije pozivao na svedočenje medicinskog istražitelja koji je obavio autopsiju, već je pozivao drugog stručnjaka koji je ranije radio za Kancelariju za medicinska ispitivanja, iako on sada radi privatno.

U građanskim slučajevima isto tako postoji znatan nedostatak stručnjaka slobodnih za davanje mišljenja *inter alia* u oblasti imovinskih slučajeva, geodetskih pitanja, saobraćajnih nesreća ili građevinskih predmeta. Kao što je u prošlogodišnjem izveštaju pomenuto, osnivanje posebne ustanove odgovorne za pripremu stručnih mišljenja u toku postupaka (posebno za krivične sudove i tužilaštvo) bi pomoglo da se trenutni problemi reše. Ali zbog nedostatka finansijskih sredstava ovakva se ustanova trenutno ipak ne može osnovati.

Jedna od stvari koja se uz pomoć velikog finansiranja malo poboljšala je zaštita svedoka. U toku ovog izveštajnog perioda, Sudski savet je dobio donaciju od Britanske kancelarije za vezu na Kosovu i Kosovskog konsolidovanog budžeta što je omogućilo da se ugradi televizijska oprema za zaštitu svedoka u sudnicama pet okružnih sudova na Kosovu. Ovo predstavlja važan korak ka osiguranju bezbednosti svedoka i poverljivosti. Američka kancelarija za vezu na Kosovu je podržala ovu inicijativu i finansirala ugradnju video opreme za sudnice. Ovaj projekat je još uvek u toku.

Ovakve mere, ipak, pružaju veoma malu pomoć svedocima u krivičnim postupcima. I dalje ne postoji efektivan program za zaštitu svedoka koji bi na adekvatan način pružao zaštitu ljudima i njihovim porodicama koji se izlažu velikoj opasnosti ukoliko pristanu da svedoče. U ovom je izveštajnom periodu Ombudsperson institucija nastavila da dobija informacije u vezi sa zatrašivanjem svedoka; u mnogim krivičnim slučajevima zastrašivanja svedoka prouzrokuju velika odlaganja u istragama ozbiljnih zločina i ometaju pravilno upravljanje pravosuđem.

Kao i u mnogim javnim institucijama na Kosovu, nedostatak finansijskih sredstava je postao jedna od glavnih prepreka za izvršavanje pravilne sudske reforme. Veliki deo procesa se oslanja na strane donacije. Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) je uključena u mnoge projekte čiji je cilj jačanje sudskog i pravnog sistema. Postoji i jedan dugoročni projekat koji uključuje osnivanje informativnog sistema o vođenju slučajeva (ISVS) za sve sudove na Kosovu. Ovaj projekat je blizu završetka i izgleda da će ISVS u budućnosti omogućiti efektivnu obradu slučajeva i arhiviranje elektronskih podataka.

Poslednjih godina je prikazano da osnivanje pravog sudskog sistema zahteva opsežan pristup u građenju kapaciteta, jačanju pravosudne uloge, zaštiti nezavisnosti sudstva i razvoju delotvorne zaštite protiv zloupotrebe položaja sudija.

Jedan broj malih koraka je preduzet za postizanje ovog cilja. Međutim, još uvek postoji velika potreba za širokom reformom pravnog sistema Kosova. Posebno se i hitno moraju preduzeti veliki koraci za povećanje nezavisnosti pravosuđa i osigurati da se sudije nepristrasno ponašaju, bez ikakvog prostora za privatne interese, spoljne pritiske i druge oblike korupcije. U svakom demokratskom sistemu, pravosuđe je glavni stub podrške vladavine prava. Ukoliko se on pravilno ne podržava to će imati negativne implikacije na sve sektore javnog i privatnog života.

Neadekvatnost mehanizama za zaštitu ljudskih prava na Kosovu i uloga Ombudspersona

Iako su UNMIK i PIS sve više obavezne da izveštavaju o situaciji ljudskih prava na Kosovu, a posebno o implementaciji međunarodnih instrumenata za ljudska prava, očigledno je da se zaštita ljudskih prava na Kosovu malo poboljšala u odnosu na poslednji izveštajni period.

Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima na Kosovu i ostali instrumenti za ljudska prava su deo važećeg zakonodavstva na Kosovu još od 1999. godine. UN Komitet za ljudska prava je sredinom 2004. godine zatražio od UNMIK-a da u saradnji sa PIS sastavi izveštaj o situaciji ljudskih prava na Kosovu od juna 1999. godine. Ovaj izveštaj je podnesen u februaru 2006. godine i Komitet je krajem jula 2006. godine nakon brojnih diskusija i zahteva dao svoje konačne predloge na izveštaj. Predlozi su uključivali povećanje pravne sigurnosti, integraciju programa za ljudska prava u administraciji, potpunu saradnju sa Ombudspersonom, pravilno predstavljanje polova i mnoga druga pitanja.

UN Komitet za ekonomska i socijalna prava je takođe zatražio od UNMIK da opet u saradnji sa PIS pripremi izveštaj o uživanju ekonomskih i socijalnih prava na Kosovu od juna 1999. godine. Ovaj izveštaj je trebao biti predat Komitetu u martu 2007. godine ali izgleda da je UNMIK zatražio produžetak ovog roka.

Podnesci UNMIK-a Komitetu za ljudska prava u vezi sa implementacijom Sporazuma o građanskim i političkim pravima na Kosovu su pokrenuli preko potrebnu diskusiju na međunarodnom nivou o situaciji ljudskih prava na Kosovu. Ovo je prvi put da je UN Organ za nadgledanje ljudskih prava od UNMIK-a zatražio da podnese izveštaj o problemima ljudskih prava i sigurno je prvi put da su mnogi delovi PIS morali da obezbede podatke za ovako važan izveštaj koji pokriva razne probleme o ljudskim pravima. Priprema izveštaja o implementaciji Sporazuma o građanskim i političkim pravima (ali i trenutna priprema izveštaja o Sporazumu o ekonomskim i socijalnim pravima) predstavlja važan prvi korak prema podstrekivanju shvatanja o odgovornosti i međunarodnih i lokalnih struktura u pogledu situacije ljudskih prava na Kosovu.

Kada je reč o evropskim standardima za ljudska prava, Evropska Konvencija o ljudskim pravima se primenjuje na Kosovu. Takođe, Okvirna konvencija Saveta Evrope o nacionalnim manjinama se primenjuje na Kosovu još od 2004. godine, odmah po potpisivanju tehničkog sporazuma između Saveta Evrope i UNMIK-a. Nakon što je UNMIK u 2005. godini podneo svoj prvi izveštaj Savetu Evrope o implementaciji ove Okvirne konvencije, Komitet ministara Saveta Evrope je u junu 2006. godine doneo rezoluciju u kojoj oni *inter alia* pozivaju na efektivniju implementaciju Okvirne konvencije i podstiču UNMIK da poboljša prenos nadležnosti (što uključuje i prenos Ombudsperson institucije u lokalne ruke) i funkcionisanje sudstva.

Od tada su nadležna ministarstva uz pomoć Savetničke kancelarije za dobro vladanje u okviru Kancelarije Premijera, raspodelili odgovornosti za sprovođenje i izveštavanje o implementaciji različitih delova Okvirne konvencije. Nadležna ministarstva trenutno rade na razvoju akcijskih tačaka o tome kako da na najbolji mogući način izvršavaju svoje zadatke.

U ovom izveštajnom periodu, Skupština Kosova je usvojila Zakon o upotrebi jezika i Zakon o slobodi religije. Oba zakona su važna za zaštitu prava određenih zajednica na Kosovu i samo se možemo nadati da će njihova pravilna implementacija poboljšati prava manjinskih zajednica na Kosovu.

Još jedan korak ka ojačanju zaštite prava manjinskih zajednica jeste početna faza pripreme zajedničke strategije za romske, aškalijske i egipćanske zajednice u jesen 2006. godine od strane Kancelarije Premijera, OEBS Misije na Kosovu i Kosovske fondacije za otvoreno društvo. PIS će opet morati da aktivno pokažu svoju voju da se ova strategija pravilno sprovodi radi njenog uspešnog završavanja.

Još jedan od instrumenata za ljudska prava Saveta Evrope koji od avgusta 2004. godine važi na Kosovu je Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovečnih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja. Ovaj instrument daje Komitetu za sprečavanje mučenja Saveta Evrope pravo na pristup svim pritvorskim ustanovama na Kosovu. Razgovori između NATO i Saveta Evrope u vezi sa pravom Komiteta na pristup pritvorskim ustanovama u KFOR Kampu Bonstil (Bondsteel) su rezultirali potpisivanjem sporazuma sredinom 2006. godine. Komitet je svoju prvu zvaničnu posetu kosovskim pritvorskim ustanovama obavio krajem marta 2007. godine, kada je posetio zatvore i ostale pritvorske ustanove i mentalno zdravstvene ustanove. Nakon davanja preliminarnih zapažanja nadležnim vlastima na kraju posete, Komitet je obećao da će podneti kompletan izveštaj UNMIK-u i NATO.

U smislu integracije programa za ljudska prava u administrativne strukture (kao što je UN Komitet za ljudska prava u svojim predlozima zatražio) jedinice za ljudska prava su sada u svim ministarstvima osnovane i dalje se radi na znatnom građenju kapaciteta koje vrši OEBS.

Premijer je 19. maja 2007. godine, izdao administrativno uputstvo za jedinice za ljudska prava pri Vladi Kosova. Cilj ovog uputstva je osiguravanje struktura i integracija jedinica za ljudska prava u raznim ministarstvima. Osim osnivanja koordinatora za ljudska prava u svakom ministarstvu, administrativno uputstvo sadrži i specifikacije u vezi sa veličinom jedinica za ljudska prava, ugovorima, obukama i građenju kapaciteta, kao i o ulozi koju ove jedinice trebaju imati unutar ministarstava. Uputstvo takođe sadrži odredbe za redovne obaveze za izveštavanje i razmenu podataka unutar ministarstava, i zahteva da jedinice za ljudska prava saraduju sa ostalim vladinim strukturama. Član 12 ovog uputstva isto tako nalaže ovim jedinicama da saraduju sa Ombudsperson institucijom, od ove najdobrošljije odredbe se očekuje da podstiče bolju saradnju između Institucije i ministarstava u odnosu na razne probleme ljudskih prava.

Izgleda da je jedan broj ministarstava započeo implementaciju ovog uputstva, iako stepen i brzina implementacije varira u svim dotičnim ministarstvima. Administrativna uputstva bi takođe trebalo da rešavaju postojeće nesigurnosti u vezi sa uključivanjem ovih jedinica u svakodnevni rad ministarstava.

Savetnička kancelarija za dobru upravu, ljudska prava, jednake mogućnosti i probleme polova pri Kancelariji Premijera Kosova postoji još od 2002. godine. Zbog opširnog mandata ove Kancelarije – koji predviđa uključivanje u razne etape izrade i implementacije smernica, akcijskih planova i strategija u gore pomenute oblasti – ona je uključena u sve vladine smernice u vezi sa ljudskim pravima. Uzimajući u obzir poteškoće koje ovako širok mandat donosi kao i budžetske probleme sa kojima se u prošlosti suočavala, Savetnička kancelarija za dobru upravu, ljudska prava, jednake mogućnosti i probleme polova je instrumentalna u promovisanju ljudskih prava unutar PIS i očekuje se će ona u budućnosti zadržati svoju mogućnost promovisanja ljudskih prava. U uputstvu Premijera, Savetnička kancelarija ima mandat da koordiniše rad jedinica za ljudska prava i da nadgleda implementaciju uputstva. Direktor kancelarije radi kao i Vladin koordinator za ljudska prava.

Iako je stvaranje ovih organa za ljudska prava važan korak ka poboljšanju kosovske administracije iznutra, Ombudsperson institucija nastavlja da bude jedini nezavisan mehanizam za zaštitu ljudskih prava na Kosovu prema kome su po zakonu PIS odgovorne. Institucija je ranije bila nadležna za sprovođenje istraga o žalbama protiv UNMIK-a; nažalost, ova nadležnost joj je oduzeta UNMIK Uredbom br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji, kojom se nadležnosti Institucije ograničavaju samo na lokalnom nivou.

Ovog momenta, Institucija je još uvek pod privremenim vođstvom i to od vremena isteka mandata međunarodnog Ombudspersona u decembru 2005. godine. Na Skupštini Kosova je da imenuje lokalnog Ombudspersona, ali se ovaj proces od samog početka odlaže zbog zakasnelog objavljivanja i usvajanja UNMIK Uredbe br. 2006/06 i zbog procedura za kandidovanje i imenovanje novog Ombudspersona. Nakon neuspešnog glasanja u decembru 2006. godine, SPGS je u martu 2007. godine objavio Uredbu br. 2006/15 kojom je postojeća UNMIK Uredba br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji dopunjena, radi razjašnjavanja i pojednostavljivanja postupka imenovanja pred Skupštinom.

Skupština je sada usvojila Pravila postupka imenovanja Ombudspersona i Zamenika Ombudspersona u smislu nove UNMIK Uredbe i objavila je novi konkurs za poziciju Ombudspersona. Sada pošto je novi postupak pokrenut, imenovanje novog Ombudspersona se očekuje do kraja 2007. godine.

Uprkos ovim poteškoćama, Ombudsperson institucija i dalje vrši istrage o žalbama za ljudska prava i nadgleda opštu situaciju sa tačke gledišta ljudskih prava. Kada su žalbe protiv UNMIK-a isključene iz njenih nadležnosti UNMIK Uredbom br. 2006/06, Ombudsperson institucija je stalno tražila uputstva od UNMIK-a šta da radi sa slučajevima protiv UNMIK-a koji nisu rešeni. A pošto odgovor na ove zahteve nikada nije dobijen, ovi slučajevi su ili zbog nedostatka jurisdikcije zaključeni, ili je vršenje istraga o ovim slučajevima ograničeno na lokalne vlasti.

Ograničavanje nadležnosti Ombudsperson institucije je rezultiralo time što sada ne postoji nikakvo nadležno telo da vrši istrage o navodima protiv UNMIK-a u vezi sa povredama ljudskih prava i zloupotrebe službenog položaja. Ovo znači da oni delovi UNMIK-a čiji prenos u lokalne ruke još uvek nije izvršen nisu predmet nijednog mehanizma odgovornosti; iako je UN Misija na Kosovu odgovorna UN Savetu Evrope, ovo telo se ne bavi pojedinačnim žalbama o ljudskim pravima, a članovi osoblja UNMIK-a na Kosovu imaju potpun imunitet.

U pokušaju da se popuni ova „praznina kod odgovornosti“, SPGS je u martu 2006. godine osnovao tzv. Savetničko veće za ljudska prava unutar UNMIK-a. Veće je osnovano da bi se bavilo žalbama o ljudskim pravima koje se upućuju UNMIK-u, i u skladu sa UNMIK Uredbom br. 2006/12 o Osnivanju savetodavnog veća za ljudska prava. Nakon postupka pomenutog u Uredbi, Predsednik Evropskog suda za ljudska prava nominuje članove Veća, a imenuje ih SPGS. Mandat Veća je da prima i ispituje žalbe o ljudskim pravima protiv UNMIK-a. Međutim, veoma je jasno, da je ovo savetodavno telo koje je u suštini deo UN Misije na Kosovu. Savetodavno veće za ljudska prava nije dovoljna zamena za nezavisan mehanizam za zaštitu ljudskih prava kao što je Ombudsperson institucija.

Predsednik Evropskog suda za ljudska prava je u leto 2006. godine nominovao tri kandidata za veće. Ovu nominaciju je odobrio SPGS i nekoliko meseci kasnije je imenovao sva tri kandidata kao članove Savetodavnog veća za ljudska prava. Međutim, članovi Veća do sada nisu pozvani da dođu u Prištinu i daju zakletvu. Iako se mnogo podataka o Savetničkom veću za ljudska prava može naći na UNMIK internet stranici, uključujući i pozivanje ljudi da podnose žalbe, Veće još uvek nema sekretarijat i još uvek nije počelo sa radom.

Sa povećanjem pažnje koja se pridaje predstojećoj zameni UNMIK-a EU Misijom nakon rešavanja statusa Kosova, izgleda da UNMIK nema političku volju da implementira UNMIK Uredbu br. 2006/12. Ovaj problem je pomenut u izveštaju koji je objavio Human Rights Watch u junu 2007. godine o neodgovornosti UNMIK-a i KFOR-a. Ostaje samo da se nadamo da će buduća Misija na Kosovu imati neko nezavisno telo za

nadgledanje ljudskih prava koje UNMIK-u nedostaje. Izgleda da i pripremna misija EU koja trenutno radi na Kosovu priznaje potrebu za ovakvim većem.

Činjenica da UNMIK nije više pod nadležnošću Ombudsperson institucije ne znači da uopšte nema saradnje između ova dva entiteta, mada je ova saradnja generalno ograničena na pojedinačne slučajeve. Na primer, održano je dosta sastanaka između Ombudsperson institucije i UNMIK Kancelarije za zajednice, povratak i manjinska pitanja o problemima manjinskih zajednica na Kosovu. Postoje takođe i slučajevi kada je Vršilac dužnosti Ombudspersona upućivao svoje brige SPGS, mada on nije uvek dobijao odgovore na svoja pisma i iako UNMIK Uredba br. 2006/06 ne nalaže potpunu obavezu za saradnju. Pitanje saradnje ostaje odluka koju moraju doneti dotična odeljenja unutar UNMIK-a.

Došlo je do znatnog poboljšanja saradnje između PIS i Ombudsperson institucije. U ovom izveštajnom periodu smo svedoci primera dobre volje od prilično dosta opštinskih i centralnih vlasti. Postoji dosta primera kada su javne vlasti pozitivno reagovala na intervencije Ombudspersona, i postoji mnogo slučajeva kada su se nerešeni slučajevi Ombudsperson institucije rešavali na osnovu uspešne saradnje. Saradnja sa Skupštinom Kosova se takođe povećala u toku perioda u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, i Institucija se raduje skupštinskim debatama o različitim problemima ljudskih prava koji su u ovom izveštaju pomenuti.

Ali ima ipak i negativnih primera kada određene javne administrativne kancelarije nisu adekvatno odgovarale ili uopšte nisu odgovarale na zahteve ili intervencije Institucije. U toku perioda u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao dva specijalna izveštaja o nedostatku saradnje sa Predsednikom Opštinskog suda u Uroševcu i određenim organima unutar opština Srbica i Mitrovica. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u oba izveštaja došao do zaključka da neuspeh ovih tela da saraduju sa Ombudsperson institucijom predstavlja povredu članova 4.6 i 4.8 UNMIK Uredbe br. 2006/06, koja od javnih institucija na Kosovu zahteva da pomažu u radu Ombudsperson institucije i da odgovaraju na njene zahteve za dobijanje informacija i dokumenata u razumnom roku.

Nedostatak saradnje od strane javnih vlasti Kosova je potpomognut činjenicom da UNMIK Uredba br. 2006/06 ne sadrži nikakav mehanizam za obezbeđivanje da će javne kancelarije poštovati predloge Institucije. Jedino što Vršilac dužnosti Ombudspersona u ovom slučaju i prema ovoj Uredbi može uraditi jeste da o ovome obavesti Skupštinu Kosova i/ili medije. Kao što je pomenuto u prošlogodišnjim izveštajima, Ombudsperson institucija bi bila veoma ojačana ukoliko bi Ombudsperson mogao da pokreće ili da učestvuje u sudskim ili nekim drugim pravnim postupcima (kao što je slučaj u drugim delovima sveta). Institucija bi isto tako ojačala kada bi javne vlasti bile dužne da opravdaju nedostatak saradnje ili uključivanjem fiksnog roka za davanje odgovora u zakon koji reguliše rad Ombudsperson institucije. Osim toga, dodatne odredbe za finansijsku nezavisnost i održivost Institucije su od vitalnog značaja.

Nacrt zakona Skupštine Kosova o Narodnom Advokatu bi bio korak napred u pravom pravcu. Međutim, Ombudsperson institucija, uprkos njenom uključivanju od samog početka, nije mogla da ubedi radnu grupu koja je radila na pripremi prvog nacrtu da uvrsti ove i ostale elemente koji bi pomogli jačanje Institucije. Komisija Saveta Evrope u Veneciji je u junu 2007. godine dala komentare o ovom zakonu, i od Skupštine Kosova se očekuje da uzme u obzir ove komentare pre donošenja zakona.

Ostaje da se vidi da li će Skupština Kosova stvarno promeniti ime sadašnjeg Ombudspersona u Narodnog Advokata. Menjanje imena ovako dobro stojeće institucije nakon više od šest godina od njenog osnivanja, može prouzrokovati konfuziju među širim stanovništvom; ovo bi isto tako zahtevalo dodatne budžetske troškove za pokrivanje troškova kampanja informisanja javnosti.

Ombudsperson institucija se može ojačati kao institucija koja se posvećuje zaštiti i promociji ljudskih prava samo ako postoji velika svest o pojedinačnim ljudskim pravima unutar opšteg stanovništva. Brojni međunarodni instrumenti za ljudska prava se direktno primenjuju na Kosovu već šest poslednjih godina, ali jedan broj javnih službenika (uključujući i članove sudstva) ne poznaju njihova načela i specifičan sadržaj. Situacija je čak i gora u okviru šire javnosti.

Ovo i nije iznenađujuće ako se uzme u obzir činjenica da većina ovih instrumenata (kao što su Univerzalna deklaracija za ljudska prava, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKZLJP), Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima i njihovi protokoli kao i Konvencija za odstranjivanje svih oblika rasne diskriminacije) nisu dostupni javnosti. Samo ona lica koja znaju šta tačno traže mogu preko interneta naći ova instrumenta. Pronalaženje ovih tekstova na albanskom ili srpskom jeziku je čak mnogo teže i zahteva dobru maštu kao i dobro poznavanje internet stranica o ljudskim pravima u Albaniji, uočaj Srbiji ili drugim zemljama u regionu.

Opšta svesnost o instrumentima za ljudska prava može dovesti do poboljšanja situacije ljudskih prava na Kosovu, samo ako postoji pravilno nezavisno telo čiji je mandat da se bavi žalbama o ljudskim pravima. Ovakvo telo je posebno bitno za Kosovo, pošto je njegova teritorija jedna od nekoliko oblasti u Evropi gde se Evropski mehanizmi za zaštitu ljudskih prava Saveta Evrope ne primenjuju. Iako Vlada Srbije (koja je ratifikovala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima 2003. godine) nema jurisdikciju nad teritorijom Kosova, status UNMIK-a kao međunarodne misije sprečava potpisivanje ove konvencije koja je bitan multilateralni sporazum između zemalja. Ovaj problem se može pokrenuti samo onda kada se status Kosova reši.

U nedostatku specijalnog suda ili nekog drugog tela za donošenje odluka koje je odgovorno za prijem žalbi o ljudskim pravima, Ombudsperson institucija ostaje jedino telo nadležno za ispitivanje ovih slučajeva. Iako daje sve od sebe da upotpuni ovu prazninu, Institucija ne može da zameni sudsko telo koje donosi obavezujuće sudske odluke koje se, ukoliko je to potrebno, mogu prisilno izvršavati. Zbog ograničenog mandata Ombudsperson institucije i stalnog oslanjanja na dobru volju i saradnju sa

upravnim strukturama, opšti sistem zaštite ljudskih prava na Kosovu ostaje slab, nedosledan i daleko ispod standarda za ljudska prava iz ostalih delova Evrope.

Manjinske zajednice na Kosovu

Kada se generalno govori o stanovništvu Kosova, etnički Albanci čine oko 90% celokupne populacije, a u ostalih 10% spadaju Srbi, Romi, Turci, Bosanci, Goranci, Aškalije, Ekipćani i Hrvati. Dok ovi čine manjine po pitanju celokupnog stanovništva na Kosovu, postoje neke oblasti gde Albanci čine manjinu kao na primer u severnom delu Mitrovice i u opštinama Zvečan, Zubin Potok i Leposavić u severnom delu Kosova, u opštini Štrpce u južnom delu Kosova i u opštini Novo Brdo u istočnom delu. U oblastima pretežno naseljenim Albancima postoje različite tendencije za zajedničko življenje u pogledu raznih manjinskih zajednica – mada obično Turci, Aškalije i Ekipćani žive sa Albancima i u seoskim i u gradskim sredinama, Srbi i Romi žive u mešovitim ili čisto etničkim selima i enklavama razbacanim svuda po Kosovu. Postoji i jedan broj Bošnjačkih sela u različitim delovima Kosova, ali isto tako ima i nekoliko Hrvatskih sela koji žive u centralnom i istočnom delu Kosova. Većina Goranskog stanovništva na Kosovu živi u opštini Dragaš. Opšti problem svih manjinskih zajednica na celom Kosovu je obrazovanje, nezaposlenost i (ne)mogućnost da se služe svojim maternjim jezicima, koji nisu albanski ili srpski u službenom kontekstu.

Kao i u prošlom izveštajnom periodu, podela između srpske i albanske zajednice je još uvek očigledna i to većinom zbor suprotnih političkih stavova ovih zajednica u pogledu budućnosti Kosova (Albanci žele nezavisno Kosovo, dok se Srbi insistiraju da ono ostane sastavni deo Srbije). Većina, ako ne i sva, sporna pitanja u vezi sa životom kosovskih Srba su i dalje veoma politički nastrojena, dok su Savet bezbednosti UN-a i njegove zemlje članice angažovani u intenzivnim razgovorima o statusu Kosova.

Može se reći da Albanci i Srbi suštinski živeli potpuno odvojene život u poslednjih osam godina. U oblastima gde su Albanci većina, postoji mali ili skoro nikakav kontakt sa njihovim suprotnim stranama srpske, romske i, u određenom obimu, bosanske i goranske zajednice. Jedna od najvećih prepreka je jezik. U većini slučajeva Srbi, Goranci, Romi i Bošnjaci koji žive u delovima gde se govori srpski jezik, ne govore albanski. Ovaj problem je istaknut od strane bivšeg međunarodnog Ombudspersona na Kosovu i to početkom 2005. godine, ali sve do danas nije bilo nikakvih pokušaja od strane PIS za organizovanje besplatnih tečajeva albanskog jezika za one pripadnike manjinskih zajednica koji žele da nauče taj jezik. Ovi tečajevi bi posebno bili od značaja za one pripadnike manjinskih zajednica koji rade za PIS i bili bi važan korak ka otklanjanju jaza između ove dve zajednice.

Mnoga sela u oblastima gde žive manjine, posebno u srpskim ili romskim enklavama, ne posećuju opštinski službenici redovno. Iako ima aktivnosti podrške u pojedinim opštinama i to i od strane predstavnika centralne Vlade, potrebno je poboljšati kontakte između opštinskih službenika i ovih naselja širom Kosova. Mada posmatrano sa druge strane, srpske enklave i dalje dobijaju podršku od srpske Vlade. Razni predstavnici PIS

kritikuju stanovnike enklava zbog ovoga, dok se ovi drugi se žale da im PIS ne pružaju dovoljnu podršku.

Prilično usijana situacija i tenzije između albanske i srpske zajednice su dovele do međuetničkih incidenata, na primer redovno kamenovanje autobusa koji većinom prevoze Srbe iz enklava u Opštini Srbica i povratnike iz pečkog regiona. Drugi takvi incidenti su isto tako prijavljeni u opštinama Gnjilane i Mitrovica. Školski autobus koji prevozi srpske i romske đake je u novembru 2006. godine kamenovan u Opštini Obilić. Krivci su obično maloletni dečaci. Postoji samo jedan primer kada je Predsednik jedne od gore pomenutih opština bio lično uključen u ovaj problem i razgovarao sa porodicama dečaka odgovornih za ovaj incident. Nakon ovoga, kamenovanja u ovoj opštini su prestala na neko vreme, ali izgleda da su nedavno započeta. Nažalost, ovakve inicijative od strane rukovodstva dotičnih opština su veoma retke, što opet pokazuje da ovi organi nemaju osećaj odgovornosti prema rešavanju ovakih problema.

U junu, avgustu, septembru, novembru i decembru 2006. godine bilo je nekoliko oružanih napada, većinom na srpske povratnike u Opštini Peć. Jedan napad je prijavljen i u gnjilanskom regionu i bačena je bomba na kafić u severnom delu Mitrovice. U svim incidentima bilo je povređenih ljudi, a jedno lice je ubijeno. Međutim, mora se naglasiti da Kosovska policijska služba nije mogla u svim slučajevima potvrditi da su ovi incidenti bili etnički motivisani.

Takvi incidenti se ne trebaju uzimati kao primeri pogoršavanja bezbednosne situacije. Naprotiv, uprkos tome što je opšta bezbednosna situacija na Kosovu slaba, sloboda kretanja Srba i Roma se stalno poboljšava, posebno u opštinama Priština, Gnjilane i Prizren. Mada je sloboda kretanja u opštinama Peć i Mitrovica još uvek problematčna za pripadnike gore pomenutih zajednica. Turci, Bošnjaci, Goranci, Aškalije i Egipćani generalno nemaju problema sa kretanjem oko i u oblastima gde žive.

Javni transport i dalje bez pristajanja prolazi kroz enklave naseljene Srbima i Romima. Jedina prevozna sredstva za pripadnike ovih zajednica su privatna vozila, mini autobusi, železnička linija i humanitarni prevoz autobusima koje je do sada obezbeđivao UNMIK, a od sada Ministarstvo za transport i poštu i telekomunikacije i Ministarstvo za povratak i zajednice. Ovo je učinjeno po potpisivanju operativnog sporazuma za prenos odgovornosti u avgustu 2006. godine. Oba ministarstva su zvanično u januaru 2007. godine preuzela odgovornost za ovaj oblik prevoza od UNMIK Departmana za javnu administraciju. Prema informacijama dobijenim od OEBS Misije na Kosovu, svih 17 autobuskih linija, osim jedne, funkcionišu i dobro rade. Jedina autobuska linija koja nije u funkciji, od Leposavića u severnom delu Kosova do južnog dela Mitrovice, je otkazana u junu 2006. godine jer je niko nije koristio.

Bezbedan i siguran prevoz manjinskih zajednica, sloboda kretanja i mogućnost komuniciranja sa njihovim opštinama i oblastima na Kosovu koja su naseljana drugim pripadnicima njihovih zajednica igraju glavnu ulogu u zaštiti prava ovih ljudi. Iz ovog razloga je presudno poboljšati ovaj oblik transporta i uključiti ga u opšti sistem javnog prevoza. Iako je raspodeljeno dovoljno sredstava da ove autobuske linije dobro

funkcionišu do kraja ove godine, od velike je važnosti da PIS i dalje raspoređuju dovoljno sredstava za ovaj prevoz u 2008. godini i u dolazećim godinama.

Pravi i primetan strah od napada takođe ima direktan uticaj na stambenu situaciju mnogih Srba i Roma. Većina kuća koje su u napadima iz marta 2004. godine porušene je sada obnovljeno, ali mnogi vlasnici ovih kuća su ili prodali svoju imovinu ili su se odselili, ili su pak nastavili da žive u kontejnerima u srpskim enklavama ili selima zato što ih je strah da se vrate u svoja mesta.

36 pravoslavnih crkava, manastira ili ostalih kulturnih i religijskih baština koje su u martu 2004. godine razrušene je sada delimično ili potpuno obnovljeno i radovi na obnovi svih njih se treba završiti do kraja 2007. godine.

Međutim, od novembra 2006. godine do marta 2007. godine prijavljeno je nekoliko napada na religijske objekte. Najskoriji napad je izvršen na Manastir Dečani kada je bačena bomba – ali srećom bomba je promašila manastir i eksplodirala na obližnjem polju. Policijska istraga o ovom slučaju je još uvek u toku. Ovakvi napadi i dalje ometaju ostvarivanje religijskih prava, većinom pripadnika srpske zajednice. Mnogi ljudi iz straha ne prisustvuju crkvenim službama, naročito ako se crkve ne nalaze u blizini njihovih kuća.

Još jedan problem u vezi sa zaštitom religijskih objekata, koji se odnosi na odluku UNMIK-a da pojača zaštitu na ulazu i zidovima Pečke Patrijaršije, jeste da je u aprilu i maju 2007. godine Opština Peć izdala rešenje da se ovi radovi prekinu i od tada nisu nastavljeni.

Kada se radi o obnovi romskih, aškalijskih i egipćanskih kuća porušenih pri kraju nemira iz 1999. godine, u periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen je konačno došlo do početka obnove romske mahale u severnom delu Mitrovice. Veliki broj bivših stanovnika Mahale je više od šest godina stanovao u kampu smeštenom u severnom Kosovu pod užasnim infrastrukturnim i zdravstvenim uslovima. Zdravstveni rizik za stanovnike kampa prouzrokovan velikim stepenom zagađenosti olovom zbog velike blizine otpadne deponije olova, na kraju je doveo do ogromnog pritiska od strane međunarodne štampe i Ombudsperson institucije. Posledica ovog pritiska je da je UNMIK počeo planiranje premeštaja ovih ljudi u bivši kamp KFOR-a "Osterode", koji ima mnogo bolje higijenske i životne uslove, uključujući sportske terene i centar za žene. UNMIK je takođe započeo sa planiranjem vraćanja ovih ljudi u romsku Mahalu, nakon što su zahvaljujući donatorima tamo kuće obnovljene. Većina stanovnika kampa je sada preseljena u kamp "Osterode", a osam porodica se vratilo u novo sagrađene kuće i stanove u romskoj Mahali, a još 19 porodica se vratilo iz smeštaja za IRL iz Srbije i Crne Gore. Ostale porodice iz kampa "Osterode" i one koje žive u ostalim kampovima na severu Kosova još uvek čekaju na povratak u njihovu Mahalu.

Skoro svi stanovnici drugih smeštaja za IRL, većinom Srba i Roma, u Plemetini, blizu Obilića, centralno Kosovo, se preselilo u nove stanove koji su posebno za njih sagrađeni. Onda kada se i poslednjih deset porodica bude odselilo, kamp će se verovatno zatvoriti i

to do kraja 2007. godine. Još uvek nije jasno šta će se dogoditi sa obrazovnim prostorijama unutar kampa onda kada se kamp zatvori; bivši stanovnici kampa žele da škola i dalje radi, mada Opština nudi prevoz za njihovu decu do škole u Obiliću tako da se škola u Plemetini može zatvoriti.

Što se tiče održivosti života na Kosovu, nezaposlenost još uvek predstavlja fenomen koji generalno utiče na kosovsko društvo. Ranjive grupe obično imaju najviše štete od slabe ekonomske situacije i prema tome manjinske zajednice nisu izuzetak za ovo pravilo. Mnoge zajednice, pogotovo srpska i romska, još uvek nemaju odgovarajući pristup redovnom radnom tržištu Kosova. Osoblje koje radi u Ombudsperson instituciji procenjuje da stepen nezaposlenosti unitar srpske zajednice iznosi i do 70%, mada u nekim selima gde žive srpski povratnici može iznositi i do 100%. Glavni izvor prihoda u srpskim selima je poljoprivreda, ali u većini slučajeva vlasnici zemlje nemaju pristup svojoj zemlji, ili zato što je tu zemlju zauzelo neko treće lice, ili zato što ih je strah da obrađuju svoju zemlju ukoliko se ne ona nalazi u blizini njihovih sela. Zato većina stanovnika ovih sela živi od socijalne pomoći i od prodaje metalnih otpadaka ili drva.

Opšti stepen nezaposlenosti u romskoj, aškalijskoj i egipćanskoj zajednici je čak veći od prosečnog stepena nezaposlenosti srpske zajednice, i iznosi oko 98%. Za ovu situaciju su odgovorni mnogi različiti faktori, ali je glavni problem najverovatnije nedostatak pravilnog obrazovanja i kvalifikacija jer su mnogi članovi ove zajednice napustili školu kao veoma mladi. Iako neki od ovih ljudi povremenu nađu posao kao nadničari i iako neke od porodica primaju socijalnu pomoć, veoma je retko da neko od njih ima dobar posao koji bi im omogućio da vode koliko toliko dobar život. Mnogi od njih žive od sakupljanja i prodaje delova bačenih stvari.

Kako bi se održivi ekonomski razvoj manjinskih zajednica na Kosovu povećao, Evropska agencija za rekonstrukciju je otpočela određene programe za pružanje pripadnicima pomenutih manjinskih zajednica pojedinačnih ili zajedničkih subvencija za otvaranje, na primer, nekog novog posla ili razvoj već postojećeg. Ovi programi se odnose i na mala i na srednja preduzeća i sprovodi ih Međunarodna organizacija za migracije (IOM). Jedan broj ljudi se već prijavio za dobijanje subvencija unutar ovih programa, što može olakšati poteškoće sa kojima se mnogi pripadnici manjinskih zajednica susreću.

U nekim slučajevima se javlja da čak opštine rade protiv održivosti manjinskih zajednica. Među jednim brojem slučajeva gde infrastrukturni problemi unutar ovih zajednica nailaze na ravnodušnost opštinskih vlasti, ističe se nezgodni položaj bošnjačke zajednice u dolini Župe u opštini Prizren. Opština je odlučila da izgradi više od oko 400 vikendica u ovoj živopisnoj dolini u nameri da ih kasnije izdaje pod zakup. Osim činjenice da bi ovako veliki broj dodatnih kuća potpuno uništio mir i osamljenost doline, glavni problem bošnjačkih sela koja se tamo nalaze je činjenica da bi izgradnjom ovih kuća oni ostali bez ionako oskudne vode kojom se napajaju iz doline. Možemo se samo nadati da Opština Prizren ima nekakav plan za poboljšanje situacije napajanja vodom u dolini pre nego što se kuće završe.

Još jedan stalni problem za mnoge pripadnike manjinskih zajednica širom Kosova je zdravstvena zaštita. Paralelni sistem zdravstvene nege koji vodi i finansira Ministarstvo zdravlja Republike Srbije još uvek pruža usluge pripadnicima srpske zajednice i ostalim zajednicama koje žive u oblastima naseljenim Srbima, kako u oblastima gde Srbi čine većinu tako i u srpskoj enklavi u Gračanici. Ovu paralelnu strukturu ne priznaju ni UNMIK ni PIS i ne postoji nikakav vid saradnje između ovog sistema zdravstvene nege i onog koji vode PIS. Osoblje koje radi za paralelne zdravstvene institucije prima platu samo iz Srbije jer su plate iz Kosovskog konsolidovanog budžeta još u maju 2006. godine odbili, nakon što im je Koordinacioni centar za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije (KCKM) rekao da moraju da biraju između plata PIS ili Srbije. Prethodno je osoblje zdravstvenih ustanova primalo platu i iz Kosovskog konsolidovanog budžeta i iz Budžeta Vlade Srbije. Treba se napomenuti da su plate iz Budžeta Vlade Srbije veće nego plate koje su dobijali iz Kosovskog konsolidovanog budžeta i uključuju socijalne i ostale beneficije.

Prvobitno većina ovih paralelnih zdravstvenih ustanova pruža osnovnu zdravstvenu negu, mada postoje bolnice u Gračanici, Lapljem Selu i u severnom delu Mitrovice.

Jedan od problema u vezi sa prisustvom zdravstvu Roma, Aškalijske i Egipćanske zajednice je činjenica da se oni često ne mogu prijaviti za dobijanje zdravstvenog osiguranja ili socijalne pomoći jer mnogi pripadnici ovih zajednica nisu registrovani. Prema procenama UNHCR iz sredine 2006. godine, oko 20 do 40% Roma, Aškalijske i Egipćanske zajednice je pogođeno ovim problemom – u većini ovih slučajeva, porodice nisu generacijski registrovane. Ovaj problem sprečava ova lica da uživaju mnoga osnovna prava kao što su pravo na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i socijalnu zaštitu. Prema izveštaju OEBS Misije na Kosovu o civilnoj registraciji ovih zajednica (na osnovu procesa nadgledanja koji je trajao od sredine decembra 2006. do sredine januara 2007. godine) ova neregistrovana lica mogu čak i da ostanu bez državljanstva.

Kako bi se pristupilo rešavanju ovog problema, Ured Premijera je u maju 2006. godine izdalo preporuke opštinama za registraciju neregistrovanih pripadnika gore pomenutih zajednica koja se mora završiti u roku od šest meseci i ovi ljudi su bili oslobođeni plaćanja zakasnelih prijavi za administrativne usluge. UNHCR je takođe započeo akcijski plan kampanje za civilno registrovanje čije su ciljne grupe pripadnici romske, aškalijske i egipćanske zajednice. Partner za implementaciju ove kampanje, NVO pod nazivom Program za građanska prava za Kosovo, je otpočeo implementaciju ove kampanje u septembru 2006. godine. U isto vreme je UNHCR nastavio da se zauzima za fleksibilan i usklađen pristup ovom problemu u svim opštinama na Kosovu.

Prema ovoim izveštaju OEBS-a neke od opština na Kosovu su ipak ispoštovale predloge Kancelarije Premijera, dok je jedan broj opština tvrdio da nikada nisu dobile te predloge. Međutim, izgleda da je većina opština daleko od usvajanja zajedničkog pristupa i da je samo mali procenat njih preduzeo mere za registrovanje pripadnika romske, aškalijske i egipćanske zajednice. Izgleda da sa ovim u vezi nema fleksibilnosti u različitim opštinskim kancelarijama za registraciju.

U periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen Kancelarija Premijera, OEBS Misija na Kosovu i Fondacija za otvoreno društvo na Kosovu su u jesen 2006. godine razvili zajedničku strategiju za pripadnike romske, aškaljske i egipćanske zajednice. Oblasti pokrivene ovom strategijom su: obrazovanje, stambena pitanja (uključujući obnovu i legalizaciju nezvaničnih naselja), zaposlenost i ekonomsko ojačanje, specifična situacija IRL i izbeglica, povratak azilanata koji nisu uspjeli da dobiju azil, registracija/lična dokumenta, bezbednost, pristup socijalnoj zaštiti, pristup zdravstvenoj zaštiti, specifična situacija žena, informisanje (mediji), kultura, političko učestvovanje i predstavljanje, i diskriminacija. Iako je jedan broj predstavnika gore pomenutih zajednica učestvovao u razgovorima o ovoj strategiji, i iako su organizovane radionice iz različitih oblasti, izgleda da se strategija ne sprovodi onom brzinom kojom je to očekivano. Onda kad ova strategija bude pravilno funkcionisala možemo se nadati da će se njome rešiti mnogi od bitnih problema u ovim zajednicama, kao što su problem obnove, zaposlenosti, registracije, pristupa zdravstvu i obrazovanja.

Kada se govori o obrazovanju uopšte, situacija je slična kao i sa onom u zdravstvenom sektoru – i dalje postoje dva obrazovna sistema na Kosovu. Paralelno školovanje koje vodi i finansira Ministarstvo za obrazovanje Srbije još uvek postoji u svim oblastima gde žive Srbi, Romi koji govore srpski jezik, kao i Goranci. Ovo školovanje se vodi prema srpskom nastavnom planu i programu koji se sada nakon reforme Kosovskog obrazovanja razlikuje od onog koji se vodi u školama na Kosovu. Profesionalno i tehničko osoblje ovih škola prima platu iz budžeta Vlade Srbije. Oni su kao i u zdravstvenom sektoru u maju 2006. godine odlučili da primaju plate iz Srbije i odbili su plate iz Kosovskog konsolidovanog budžeta.

Većina škola koje rade po kosovskom programu kao i Univerzitet u Prištini ne pružaju nastavu na srpskom jeziku, već se ceo nastavni program održava samo na albanskom. Iz ovog razloga većina srpske dece i deca romske i goranske zajednice mogu da se školuju na njihovom maternjem jeziku samo ako pohađaju paralelne škole. Pošto se sada kosovski nastavni program razlikuje od programa iz Srbije i Bosne i Hercegovine i nije priznat u oba ova programa, studenti koji žele da idu na više obrazovanje mogu to da urade prateći isključivo srpski program.

Što se tiče goranske zajednice ovaj problem postoji još od 2003. godine i još uvek obe strane nisu uspele da nađu kompromisno rešenje. Bilo je pokušaja od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku u tehnologiju da se goranski đaci integrišu na lokalnom nivou u kosovski sistem, ali su goranski nastavnici, roditelji i đaci strogo odbili da prihvate kosovski nastavni program iz gore pomenutih razloga. Goranski nastavnici primaju plate i iz budžeta Vlade Srbije, iako školama upravlja Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju Kosova.

Sve ovo je stvorilo probleme kada je u jesen 2006. godine Opština Dragaš odlučila da objavi 161 oglas za pozicije goranskih nastavnika koji su odbili da potpišu ugovore o radu sa PIS jer nisu zadovoljni kosovskim nastavnim programom i jer postoji činjenica da ovaj program organizava mogućnosti njihovih đaka na više obrazovanje u regionu. Lokalne vlasti su zabranile postojećim nastavnicima da rade po srpskom nastavnom

programu u školama u Dragašu i instistirale na zapošljavanju novih nastavnika koji bi zamenili stare, iako su se roditelji žalili da novi nastavnici nisu dovoljno kvalifikovani. Rezultat ovoga je bio da je većina goranskih đaka bojkotovala ove škole i izgleda da samo veoma mali broj đaka trenutno pohađa škole po kosovskom nastavnom programu, dok ogromna većina pohađa školu u selima. 130 srednjiškolaca sada pohađa školu u selu Mlike blizu Dragaša, koja se nalazi u užasnim uslovima.

Međutim, ovi problemi ne zabrinjavaju sve pripadnike goranske zajednice. Ostala goranska deca pohađaju zajedno sa decom pripadnika bošnjačke i turske zajednice škole koje su integrisane u kosovski obrazovni sistem. Oni prate nastavu na albanskom jeziku, a neki se čak časovi održavaju na turskom i bosanskom jeziku na osnovu nastavnog programa iz Turske i Bosne i Hercegovine.

Ovakve škole ne postoje u svim delovima Kosova, na primer, više od 1000 đaka iz bošnjačke zajednice prati nastavu samo na albanskom jeziku. Situacija je slična u Đakovici. U ovom gradu su roditelji tražili da se nastava vodi na njihovom maternjem jeziku kako bi obrazovali decu prema njihovoj kulturi, istoriji i tradiciji, ali je za sada opštinska Direkcija za obrazovanje odbila ovaj zahtev zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Deca iz romske zajednice prate ili kosovski obrazovni sistem ili pohađaju paralelne škole, u zavisnosti od toga koliko dobro govore albanski jezik. Visok nivo siromaštva u ovoj zajednici i dalje predstavlja ozbiljne smetnje za obrazovanje njene omladine, i stoga mnoge porodice jednostavno nisu u mogućnosti da kupuju udžbenike za svoju decu. Sličan fenomen je primećen i u aškalijskoj i u egipćanskoj zajednici.

Drugi problem koji proističe iz velikog stepena napuštanja škola romske, aškalijske i egipćanske dece utiče na pismenost ovih zajednica. Uprkos postojanju određenog broja programa i projekata za eliminisanje nepismenosti, još uvek u ovim zajednicama postoji mnogo ljudi koji imaju velike poteškoće da učestvuju u opštem javnom životu jer nisu u mogućnosti da pišu i čitaju. Ova problem je postojao i pre 1999. godine, ali je nedostatak sigurnosti za jedan deo pripadnika ovih zajednica i nedostatak pohađanja škola u slučaju njihove dece pogoršao ovaj problem od tada.

Što se tiče višeg i visokog obrazovanja, situacija je ista kao i u prethodnom izveštajnom periodu. Pripadnici manjinskih zajednica koji ne govore albanski jezik ne mogu da pohađaju Univerzitet u Prištini, što znači da mnogi od njih nastavljaju više ili visoko obrazovanje u severnom delu Mitrovice, Srbiji ili drugim zemljama u regionu gde se koristi jezik sličan onom koji oni govore. Postoje izuzeci od ovog pravila u slučaju studenata pripadnika bošnjačke zajednice, koji mogu da prate nastavu na njihovom maternjem jeziku u Poslovnoj školi u Peći i na Učiteljskom fakultetu u Prizrenu.

Kada se govori o upotrebi maternjih jezika manjinskih zajednica na Kosovu, u periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, tačnije 20. oktobra 2006. godine, objavljen je Zakon Skupštine Kosova o upotrebi jezika na Kosovu, čiji je cilj stvaranje sredine u kojoj sve zajednice mogu da uživaju identitet njihovog maternjeg jezika. Albanski i srpski jezik i

njihovo pismo ostaju zvanični jezici Kosova i imaju jednak status u svim institucijama. Bosanski, turski i romski jezik imaju status zvaničnih jezika u institucijama onih opština gde više od 5% stanovništva govori te jezike. Turski jezik je čak proglašen za zvanični jezik u Opštini Prizren, gde mnogi pripadnici turske zajednice žive. Neki pripadnici turske zajednice bi želeli da turski jezik bude zvanični jezik i u ostalim delovima Kosova.

Zakon Skupštine Kosova o upotrebi jezika zabranjuje svaki oblik diskriminacije po osnovu jezika i jasno se brine o javnoj i privatnoj upotrebi svih jezika. Ipak, jedan broj ovih odredbi se u praksi još uvek adekvatno ne poštuje. Slučajevi iz prakse pokazuju da se u vezi sa upotrebom jednog broja jezika manjina (većinom srpskog jezika i abecede) nije puno toga promenilo nakon donošenja zakona. Izveštaj o implementaciji Zakona o upotrebi jezika sačinjen u decembru 2006. godine od strane OEBS Misije na Kosovu je potvrdio da je prevod zakona, uredbi i ostalih dokumenata neadekvatan i često veoma lošeg kvaliteta; ne postoji u svakoj opštini jedinica za prevod, a i tamo gde postoje onda te jedinice nemaju dovoljno iskustva ni obuke. Uprkos žalbama Ombudsperson institucije mnoga dokumenta uključujući račune i opštinske odluke se i dalje ne prevode i veoma retko opštine poštuju pravilno pisanje imena na srpskom, bosanskom ili turskom jeziku. Generalno ne postoje jezička pravila u opštinama kojima bi se odredbe iz Zakona o upotrebi jezika mogle poštovati i malo ili skoro uopšte nikakvih pokušaja da se sprovedu pomoćne aktivnosti (kao što su podizanje svesti ili kursevi za opštinskog osoblje) za dotične zajednice, kako bi se poštovao zakon.

Kada je reč o komunikaciji, generalno situacija poštanskih i telefonskih usluga je još uvek ista kao i u prethodnom godišnjem izveštaju. Različite zajednice i dalje koriste različite sisteme. Pripadnici albanske, aškalijske, egipćanske, bošnjačke i turske zajednice većinom koriste usluge Pošte i telekomunikacija Kosova, dok pripadnici srpske i romske zajednice koji žive u enklavama u centralnom, severnom i jugo-istočnom delu Kosova koriste poštanske usluge Srbije. Što se tiče mobilne telefonije, Kosovska agencija za telekomunikacije je u novembru 2006. godine isključila i konfiskovala opremu dva mobilna operatera iz Srbije u Prištini i Gnjilanu, koji su isključivo pokrivali delove naseljene pripadnicima srpske zajednice. Prema Agenciji za telekomunikacije ove firme su ilegalno funkcionisale na Kosovu. Glavni korisnici ovih operatera su pripadnici srpske zajednice za koje je ovo bio jedini vid komunikacije sa Srbijom i ostalim delovima Kosova (pošto većina njih nema pristup fiksnim telefonima). Pripadnici ostalih zajednica su isto tako koristili usluge gore pomenutih mobilnih operatera.

Posle par dana su u stvari dva gore pomenuta emitera ponovo povezana. Političko pitanje koja preduzeća za mobilnu telefoniju mogu da obavljaju svoju delatnost na Kosovu još uvek nije rešeno, i kako sada stvari stoje, pripadnici srpske manjinske zajednice mogu da koriste svoje mobilne telefone samo u pojedinim delovima Kosova. Ovo stvara posebnu brigu o njihovoj bezbednosti i mogućnosti da komuniciraju sa ostalim delovima. Postojeći operator mobilne telefonije na Kosovu je prilično skup i nema dobru konekciju sa operaterima mobilne telefonije u Srbiji. Ostaje da se vidi da li će se ili ne ovaj problem olakšati kad drugi mobilni operator počne sa radom na Kosovu.

Jasno je da se u većem delu situacija manjinskih zajednica na Kosovu nije bitno promenila u odnosu na poslednji izveštajni period. Uprkos što se neke strategije i programi za osiguranje ostvarivanja prava manjina širom Kosova primenjuju, ova prava se i dalje zapostavljaju, iako je Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Saveta Evrope (OKZNM) direktno primenjiva na Kosovu još od avgusta 2005. godine. Predstavnici ovih zajednica još uvek nisu dovoljno uključeni u proces donošenja odluka, posebno na opštinskom nivou, i još uvek postoji primetan nedostatak svesnosti o tome zašto oni uopšte trebaju biti i uključeni u taj proces. I centralne i opštinske vlasti moraju da preduzmu mnogo više aktivnosti podrške i pomoći kako bi postali svesni i na pravilan način se ophodili prema specifičnim problemima sa kojima se manjinske zajednice susreću.

Situacija sa raseljenim licima i uslovi za njihov povratak

Gotovo osam godina po završetku sukoba iz 1999. godine, još uvek postoji veliki broj raseljenih lica koja žive van i unutar Kosova. Neki od njih, većinom etnički Albanci, bili su raseljeni za vreme ili neposredno pre 1998-99. godine dok su ostali, većinom Srbi i ostale ne-albanske zajednice, bile raseljene posle NATO intervencije 1999. godine.

Prava svih izbeglica i IRL da se vrate svojim kućama i mestima porekla je međunarodno priznato pravo, i nakon proleća 1999. godine mnoge izbeglice koje su prethodno izbegle u druge zemlje vratile su se dobrovoljno, ponekad koristeći pomoć zemalja domaćina. Međutim, nisu svi odabrali da tako urade, pa nekoliko godina kasnije po završetku sukoba, mnogi od njihovih zemalja domaćina počeli su da ih vraćaju silom (repatrijacija). Neke od ovih zemalja potpisale su sporazume sa UNMIK-om u vezi sa tim i do sada, zasnovano na statističkim podacima UNMIK od kraja marta 2007. godine, 47.738 ljudi je vraćeno na Kosovo na ovaj način. UNMIK nastavlja da ne prihvata prisiljene povratnike iz srpskih i romskih zajednica, kao i etničke Albance, tamo gde će predstavljati manjinu. Članovi aškalijskih i egipćanskih zajednica su prihvaćeni jedino ukoliko je prethodno urađena procena koja pokazuje da povratak u njihovo mesto boravka neće ugroziti njihova ljudska prava. Osim toga, UNMIK podstiče repatrijaciju starijih lica, bolesnih, i odvojene dece čiji su rođaci i staratelji identifikovani što može dati rezultat samo ukoliko su briga i zaštita obezbeženi za ove ljude

Kako bi se izbegao nasilni povratak, broj zemalja domaćina nastavlja sa stvaranjem podsticaja za dobrovoljni povratak. Jedan skorašnji projekat sufinansiran od strane EU i Nemačke i Slovenačke Vlade je doveo do otvaranja kancelarije za repatrijaciju u Romskoj Mahali u južnom delu Mitrovice. I ako je fokus na povratku manjinskih zajednica, ova kancelarija takođe pomaže i drugim povratnicima i nudi medicinsku i psihološku pomoć.

Kada govorimo o povratnicima na Kosovu, fokus je obično na dobrovoljnom povratku. Mnogi međunarodno finansirani projekti su započeti u poslednjih nekoliko godina kako bi se osiguralo da ljudi koji su bili raseljeni ranije, za vreme ili posle proleća 1999. godine mogu da se vrate svojim kućama. Najveći izazov u vezi sa ovim je povratak

članova manjinskih zajednica, posebno Srba i Roma, ali takođe i Aškalija i Egipćana. Prema procenama UNHCR-a, 245.353 IRL iz ovih zajednica je raseljeno po završetku sukoba 1999. godine; 207.069 je prebeglo u užu Srbiju, 16.284 je otišlo u Crnu Goru i 22.000 ovih IRL je ostalo na Kosovu. Zbog prekida odnosa sa albanskom većinskom populacijom na Kosovu pre i za vreme borbi 1998-99. godine, ova IRL još uvek pate od pravog ili prividnog straha za svoju bezbednost što se tiče povratka. Trenutna politička situacija, obeležena konstantnim diskusijama o budućem statusu Kosova, samo dodaje opštim tenzijama i čini veoma teško raseljeno članovima manjinskih zajednica da procene da li je održiv povratak njihovim kućama uopšte moguć. Sledeća stvar koja mora biti uzeta u obzir je i teška ekonomska situacija na Kosovu.

Povratni izveštaji od onih koji su se vratili samo dodaju zabrinutost potencijanim povratnicima. Juna 2006. godine, jedan od povratnika srpske nacionalnosti je ubijen u svojoj kući u Klini, a septembra 2006. godine dvojici povratnika srpske nacionalnosti je bačena bomba na kuću kada su povređene četiri osobe. Ovi incidenti su bili osuđivani na Kosovu od strane međunarodnih i kosovskih političara i do sada se nisu ponovili; ipak, potencijani povratnici često strahuju da se ovakvi incidenti mogu ponoviti. Mnogi povratnici nastavljaju da pate od sporadičnih uznemiravanja uključujući zastrašivanja, napade na ličnost i imovinu i kamenovanje autobusa. Ovakvi incidenti vode ka tome da puno povratnika sumnja da li je uopšte moguće za njih da imaju potpunu bezbednost. Ipak, treba zabeležiti da opšta bezbednosna situacija nastavlja da se popravlja u poslednjih nekoliko godina i da je broj napada na povratnike opao.

I povratnici i raseljena lica većinom sprkog porekla još uvek imaju proteškoća pri pristupu svojim poljoprivrednim zemljištima, ili zato što ta zemljišta drugi koriste ili zbog toga što zemljište nije locirano u blizini mesta gde oni žive. Kosovska agencija za imovinu (KAI) je sada odgovorna za povratak ovog zemljišta, i jednom kada proces evikcije ilegalnog zaposednja iz ovih oblasti započne, problem dostupnosti zemljištu za neke od ovih ljudi će biti poboljšan.

Povratnici većinom iz srpske i romske zajednice još uvek nalaze utočište u pravom ili umišljenom strahu za svoju bezbednost. Ovi strahovi uopšte sprečavaju slobodna kretanja po Kosovu i smanjuju pristup zaposlenosti i javnim službama. Kao preventivne mere, Kosovska policijska služba (KPS) obavlja česte i intenzivne patrole u područjima naseljenim povratnicima. Takozvane humanitarne autobuske linije finansirane iz Kosovskog konsolidovanog budžeta spajaju sela povratnika sa većim srpskim enklavama gde povratnici mogu kupiti namirnice i ostale potrepštine ili da posete zdravstvene centre.

Kako bi ispunili svoj mandat u ispunjavanju bezbednosnog i nesmetanog povratka svih izbeglica i raseljenih lica svojim kućama, UNMIK je, kao deo povećane saradnje sa PIS, napravio nacrt i preradio mnoge strategije i projekte kako bi se osigurao povratak članova manjinskih zajednica na Kosovo.

Najskorija strategija i vodeća smernica u vezi sa ovim je revidirani UNMIK Priručnik za održivi povratak iz jula 2006. godine. Zasnovan je na principima da povratak mora biti održiv i da je ovo jedino moguće ukoliko povratnici mogu da donesu slobodnu odluku o

tome da li žele da se vrate ili ne, i o tome gde žele da se vrate (najpoželjnije u mesto porekla). IRL lično treba da budu pokretači ovog povratka, iako je takođe važno da se cela zajednica određenog mesta gde žele da se vrate uključi u proces. Postoji velika fokusiranost na pripremama okoline pre nego što se povratak dogodi, takođe se obavljaju aktivnosti za širu okolinu, među-etnički dijalozi i takozvane “idi i informiši se posete” i “idi-vidi posete”, za vreme kojih ljudi koji žele da se vrate mogu posetiti opštine gde žele da se vrate i procene situaciju lično.

Priručnik predviđa veliku uključenost PIS u proces povratka, kako na centralnom tako i na opštinskom nivou. Opštinske radne grupe vode povratak ljudi u svojim opštinama. Ove radne grupe su sastavljene od predstavnika odgovarajućih opština, kao i IRL, KPS, međunarodne zajednice i civilnog društva. Na centralnom nivou, projekti dobrovoljnog povratka i slične inicijative se pregledaju od strane Centralnog mehanizma za preglede čiji je predsedavajući Ministarstvo za povratak i zajednice, dok je upravni odbor predvođen od strane SPGS, Predsednika Vlade i sastavljen je od nekoliko ministarstava, predstavnika međunarodne zajednice, KPS i KPA revizora rada, Centralnog mehanizma za reviziju kao i za proces povratka i odgovarajuću politike u celini.

Uprkos dobrim namerama, ipak, statistički podaci UNHCR pokazuju da se između 2000. i do kraja maja 2007. godine dobrovoljno vratilo samo 16.661 IRL i izbeglica iz manjinskih zajednica u mesta svog porekla na Kosovu. Ovaj broj uključuje 7.288 Srba, 4.428 Aškalija i Egipćana, 2.113 Roma, 1.447 Bošnjaka i 708 Goranaca. Ovo je samo 6,76% od 245.353 raseljena lica uopšte. Dok se broj povratnika u 2003. godini odnosi na 3.556 ljudi koji su odlučili da se vrate, broj se smanjio od među-etnički motivisanog nasilja u nemira iz marta 2004. godine. Najniži broj povratka je zabeležen u 2006. godini i perioda januar – maj 2007. godine, kada se samo 2.098 ljudi vratilo u period od jedne i po godine, a većina je pripadnika iz romske, aškalijske i egipćanske zajednice.

Većina IRL sa Kosova srpske i romske manjinske zajednice – ali takođe i neki Aškalije i Egipćani – još uvek žive sa porodicama ili prijateljima u centralnoj Srbiji ili u delovima Kosova gde Srbi čine većinu. Mali procenat boravi u kolektivnim centrima na teritoriji uže Srbije ili Crne Gore, često u lošim životnim uslovima. Iako uopšte govoreći ovi ljudi imaju prava na socijanu pomoć, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, slobodu kretanja, stanovanje, zaposlenje i pristo sudstvu u užoj Srbiji, birokratske procedure ili diskriminacija od strane lokalnog stanovništva ih često sprečavaju da uživaju u ovim pravima na pravi način. Ukoliko oni ne mogu da pokažu odgovarajuća dokumenta, oni imaju poteškoća da dobiju određene beneficije (kao što su penzija) ili da pronađu siguran posao. Siromaštvo je široko rašireno među ljudima ove grupe i većina njih smatra da ne dobijaju dovoljno podrške od Vlade Srbije i od agencija koje pružaju humanitarnu pomoć.

Nedostatak dokumenata je najraširenija pojava kod romskih, aškalijskih i egipćanskih IRL zajednica. Neki od ovih ljudi uopšte nemaju dokumenta, i njima je nemoguće izdati dokaz o državljanstvu na teritoriji centralne Srbije, dakle praktično ostaju bez državljanstva u svojoj državi. Mnogo dece iz ovih zajednica govori samo albanski i nisu u mogućnosti da pohađaju školu u Srbiji. Zbog odsustva adekvatnog školstva na

albanskom i nedostatka školovanja na srpskom jeziku, mnogo njih odrastaju bez odgovarajućeg školovanja.

Prema UNHCR u Crnoj Gori, većina IRL koja je došla u Crnu Goru 1999. godine još uvek tamo živi. Oko 6.500 IRL su pripadnici romske, aškalijske i egipćanske zajednice koji borave u privremenim naseljima, i takođe rizikuju da ostanu bez državljanstva zbog nedostatka odogovarajućih dokumenata. Za sada, mnogo dece ne može da se registruje i već su bez državljanstva i nisu u stanju da uživaju svoja građanska, ekonomska, socijalna i politička prava. U nekim slučajevima, njihovi se roditelji nikada nisu prijavili dok su još uvek živeli na Kosovu; u drugim slučajevima ova dokumentacija je izgubljena kada su 1999. godine izbegli iz svojih domova. Kako bi se ovaj problem rešio, UNHCR je 2006. godine inicirao program besplatne pravne pomoći kako bi pomogao u pronalaženju izgubljenih dokumenata i pružio pomoć u izdavanju novih dokumenata u Crnoj Gori i Srbiji. Od novembra 2006. godine, UNHCR-ovi izvršni pravni partneri pomogli su oko 150 ljudi u Crnoj Gori da dobiju izvod iz matične knjige rođenih i/ili državljanstvo.

Zasnovano na dosadašnjim nepotvrđenim informacijama, stoji da je Vlada Crne Gore inicirala nekoliko projekata u skladu sa nacionalnom strategijom ciljajući trajno rešenje vezano za ovu temu IRL u Crnoj Gori. Crnogorski Komesarijat za izbeglice i IRL je izvestio da je u kontaktu sa UNMIK-om, PIS i UNHCR-om, kao i sa opštinama Peć, Klina, Dečani i Đakovica. Naizgled, "idi i vidi posete" su u toku, i prema nepotvrđenim podacima, više od 400 IRL iz Crne Gore su u mogućnosti da se vrate. Zapravo, 80% od potencijalnih povratnika su članovi romske, aškalijske i egipćanske zajednice, dok su 20% Srbi i Crnogorci.

Protokol o dobrovoljnom i održivom povratku IRL na Kosovu potpisanom između PIS, UNMIK i Vlade Srbije, 6. juna 2006. godine do sada nije uspešno povećao broj povratnika iz uže Srbije na Kosovo. Ovaj protokol priznaje obavezu svih strana da obezbede bezbedan i slobodan povratak IRL u njihova mesta porekla na bezbedan i dostojanstven način, kao i povratak njihovih prava na vlasništvo. To takođe uključuje obavezu da se stvore odgovarajući uslovi za slobodu kretanja i da se uspostavljanje mehanizama koji omogućavaju saradnju između povratničkih opština na Kosovu i trenutnih opština domaćina u užoj Srbiji.

Delimično, nedostatak uspeha ovog protokola je verovatno priroda ovog dokumenta – predstavlja političku smernicu koju je izdao UNMIK i kancelarija Predsednika Vlade, a koji Skupština Kosova nije odobrila. Mnoge opštine smatraju da ih ovaj dokument pravno ne obavezuje i nisu ga uključile u strategiju za povratak.

Što se tiče IRL na Kosovu, većina albanskih IRL porodica nastavlja da živi sa rođacima ili u iznajmljenim kućama ili stanovima, većinom zato što su njihove kuće ili stanovi uništeni za vreme borbi 1999. godine i još uvek nisu obnovljene. Ombudsperson institucija je maja 2007. godine izdala specijalni izveštaj u kojem je zaključeno da je činjenica da su mnoge opštine na Kosovu obećale obnovu kuća, ljudi koji poseduju kuće imaju legitimna očekivanja da se to i dogodi. Činjenica da se ovo obećanje nikada nije

ispunilo, prekršilo je pravo na imovinu po članu 1, Protokola 1 Evropske Konvencije o ljudskim pravima, koji isto tako štiti legitimna očekivanja korišćenja imovine.

Šta više, mnogo Srba, Roma, Aškalija i Egipćana nastavlja da živi u kontejnerima i kolektivnim centrima u Gračanici i u opštini Kosovo Polje u centralnom delu Kosova, kao i u Štrpcu i Prizrenu u južnom delu. Ovi smeštaji uključuju raseljena lica iz 1999. godine i druga lica koja su izbegla iz svojih kuća za vreme nereda u martu 2004. godine. U slučaju ove druge grupe, veći broj njihovih kuća je obnovljen od strane Vlade Kosova, ali se ne i svi vlasnici ovih kuća osećaju da će biti bezbedni ako se vrate, posebno one osobe koje su ranije živеле u Kosovu Polju i u selu Svinjare u opštini Mitrovica. U sličnoj se situaciji nalazi i većina ljudi raseljenih 1999. godine koji su sada dobili odluku od UN Direkcije za stambena i imovinska pitanja (HPD) koja im dozvoljava da povrate vlasništvo nad svojim kućama i stanovima. Ove osobe prvenstveno stavljaju svoje kuće pod administraciju naslednika HPD-a, Kosovske agencije za imovinu, ili planiraju da prodaju svoju imovinu i presele se u severnom delu Kosova koji je naseljen Srbima ili u užu Srbiju.

Neke žrtve nasilja iz marta 2004. godine su sada dobile nadoknadu za uništenu komercijalnu imovinu, što je najprimetnije u opštini Kosovo Polje. U drugim slučajevima u ovoj opštini i opštinama Priština i Obilić, nadoknada se nastavlja za oštećen i uništen nameštaj i drugu pokretnu imovinu. Jedan broj ljudi sa sličnim problemima se nalazi na listi za obnovu i nadoknadu štete, ali se rezultati još uvek čekaju. Iako je Ombudsperson institucija tražila ekspeditivniju proceduru nadoknade u vezi sa četiri ovakva slučaja iz 2005. godine, nikakav konkretan odgovor nije stigao od PIS.

Slične tužbe za nadoknadu štete stoje pred sudovima na Kosovu od 1999. godine i još uvek nisu u procesu obrade jer su postupci bili obustavljeni zbog cirkularnog pisma UNMIK Departmana za pravosuđe 2005. godine. Ovim cirkularnim pismom je nameravano da se smanji opterećenje lokalnih sudova izazvano ogromnim brojem slučajeva, još uvek nije pronađena alternativna strategija kako će se ovo rešiti.

U podeljenom gradu Mitrovici na severu Kosova žive i albanska i ne-albanska raseljena lica koja su izbegla prema adekvatnim južnim i severnim delovima grada za vreme i posle borbi 1999. godine. Zbog bezbednosti, nijedna strana još uvek nije voljna da se vrati u drugi kraj grada. U određenom broju slučajeva njihova imovina je ilegalno zauzeta još uvek, često od strane drugih IRL. U dva slučaja koja uključuju IRL iz severnog dela grada i koja trenutno okupiraju stanove u južnom delu Mitrovice, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Predsednika Vlade da obezbedi da ovi ljudi budu izuzeti od obaveze da plaćaju stanarinu dok ne dobiju stanarinu za uzvrat od osoba koje okupiraju njihov stan u severnom delu Mitrovice.

Do skora su mnogi raseljeni Romi, Aškalije i Egipćani živeli u kampovima u raznim delovima Kosova. Kamp u Plemetini u centralnom Kosovu, koji je takođe naseljen Srbima i nekim drugim ne-Albancima u veoma lošim sanitarnim i zdravstvenim uslovima, sada gotovo da i ne postoji; većina stanovništva je sredinom 2006. i početkom 2007. godine preseljena u stanove ili kuće u okolini. Deset preostalih porodica koje su u

kampu će dobiti odgovarajući stambeni prostor u skoroj budućnosti, a opština Obilić planira da zatvori kamp do kraja 2007. godine.

Većina ljudi koji su ranije živeli u kampovima u severnom delu Kosova sada su preseljeni u bivši KFOR Kamp Osterode koji se nalazi u blizini. Više od šest godina, ovi ljudi su živeli u neopisivim uslovima i konstantnom izloženošću zagađenosti olova koje je isparavalo iz okolnog otpada kompleksa rudnika Trepča. Sada je 105 porodica preseljeno u Kamp Osterode. Dva kampa sa severnog Kosova su zatvorena, a u preostalom kampu Česmin Lug, otprilike je 40 porodica čeka da bude preseljeno u Osterode.

Kamp Osterode je dobro organizovan kamp sa adekvatnom upravom. Medicinski tretman je ponuđen stanovnicima kampa kako bi se lečili od trovanja olovom. Deca su u mogućnosti da pohađaju svoju staru školu na severu Mitrovice uz pomoć prevoza koji je organizovao direktor škole, i postoji predškolsko obrazovanje u kampu. Žalbe vezane za broj toaleta su se smanjile pošto je rukovodstvo kampa instaliralo određen broj novih. Zvaničnik koji radi u rukovodstvu kampa je informisao Ombudsperson instituciju da još uvek ima problema sa vodom i vodovodnim cevima, iako je jedan od glavnih razloga za ovo stalna krađa delova, ključeva i brava. Podnesene su nedavno neke žalbe u vezi sa nedostatkom lekova i zatvaranjem medicinskog centra u kampu Osterode kao rezultat smanjenja budžeta.

Treba napomenuti da je Kamp Osterode samo privremeno naselje dok se većina stanovništva ne vrati svojim kućama u romskoj Mahali u južnom delu Mitrovice; ovo naselje je potpuno uništeno nakon okončanja sukoba u leto 1999. godine. Obnova romske Mahale je jedna od najvećih projekata za povratnike u poslednjih nekoliko godina i još uvek je u toku. Osam porodica iz Osterode se sada vratilo u novo obnovljene kuće i stanove; dodatnih 19 porodica se vratilo iz naselja za raseljena lica iz uže Srbije i Crne Gore.

Jedan od preostalih kampova Roma, Aškalija i Egipćana na severnom delu Kosova je lociran u Leposaviću. U ovom kampu, uslovi života su takođe jako loši, iako ne tako loši kao u drugim kampovima na severu Kosova. Većina stanovnika ovog kampa je nekada živela u romskoj Mahali u južnom delu Mitrovice i trenutno čekaju povratak.

Pored projekta za povratak u romsku Mahalu, informacije dobijene od Ministarstva za povratak i zajednice otkrivaju da trenutno postoje projekti povratka u opštinama Prizren, Klina, Kosovo Polje i Vučitrn. Prema Ministarstvu, pet aktivnih projekta za povratak će biti završeno u 2007. godini. Dvadeset četiri kuće će biti obnovljene u Vitomirici u opštini Peć za 18 srpskih, 3 bošnjačkih i 3 albanske povratničke porodice. U selima Nakarade i Dobri Dub u opštini Kosovo Polje, Ministarstvo planira da obnovi kuće za 35 srpskih IRL porodica, dok u gradu Prizren, 15 kuća će biti obnovljeno za srpska IRL. Kuće će takođe biti obnovljene i za 19 srpskih i 3 albanske porodice u selu Berkovo u Opštini Istok. Povratnici romske, aškalijske, egipćanske i turske zajednice će imati koristi od obnove 20 kuća u Vučitrnu. Svi ovi projekti su predviđeni da se završe do kraja 2007. godine. Šta više, prema Ministarstvu za povratak i zajednice, 46 porodica koje su od

1999. godine živele u Crnoj Gori i koje su poreklom iz Peći žele da se vrate u grad. Njihov zahtev će biti uzet u obzir za projekat povratka u 2008. godini. U vezi sa povratkom u selo Babuš, opština Uroševac, Ministarstvo je izjavilo da su svi zahtevi prosleđeni od strane povratnika za ovo selo ispunjeni i da će se ključevi od 74 kuća predati srpskim povratničkim porodicama krajem juna 2007. godine. Prema informaciji dobijenoj od Ministarstva, 23. juna 2007. godine, 62 od 74 porodice su dobile ključeve od novo izgrađenih kuća u ovom selu.

Izgleda da se u vreme kada je ovaj izveštaj sačinjen, dogodio određen broj spontanijih dobrovoljnih povratka iz okolnih zemalja i to raseljenih Roma, Aškalija i Egipćana. Do sada, ipak, projekat za povratak u romsku Mahalu u južnom delu Mitrovice je bio jedini organizovan masovni projekat povratka za ove zajednice.

U praksi, nivo dosezanja i uključenja IRL u povratak varira puno od opštine do opštine. U jednom slučaju, opština Istok obavila je nekoliko pomoćnih aktivnosti kako bi ubedila bivše stanovnike sela Rudeš da se vrate; ovo su većinom lica romske i egipćanske zajednice koji trenutno žive u smeštajima u Crnoj Gori. Opština je nekoliko puta pokušala da stvori uslove za njihov povratak, *inter alia* tražeći od UNMIK-a odobrenja za tzv. "zemljište-razmena". Ovo bi uključivalo razmenu zemljišta na kojem je selo sagrađeno sa opštinskom zemljom, uzimajući u obzir da samo mali deo ranijih stanovnika sela Rudeš može da dokaže vlasništvo zemljišta na kojem su ranije živeli. Skorije, ipak, projekat i namera razmene zemljišta je trenutno suspendovana zbog činjenice da u odgovarajućem predlogu za status Kosova pripremljenom od strane Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija za Kosovo (UNOSEK), zaštitna zona oko obližnjeg Manastira Gorioč je proširena dosta daleko na jugoistok tako da uključuje i selo Rudeš. U ovom primeru, pravo stanovnika sela Rudeš da se vrate je preglasano drugim obzirima. Da li treba prihvatiti UNOSEK-ov predlog, jer to može zaustaviti projekat povratka. Pre nego što se ovo dogodi, postoji potreba da se dalje raspravlja o tome kako zadovoljiti pravo lica na povratak i u isto vreme osigurati bezbednost manastira Gorioč. Slična situacija se može dogoditi ponovo u vezi sa naseljima IRL Srba u "specijalnim zonama" oko srpskog pravoslavnog Manastira Visoki Dečani, čije je ostatke nedavno uništio KFOR.

Do sada, nije bilo puno povratka u urbane delove Kosova. Mnogi potencijalni povratnici manjinskih zajednica, većinom Srbi, se boje za svoju bezbednost ukoliko se vrate u stanove ili kuće u gradovima. Izgleda da Ministarstvo za povratak i zajednice namerava da poveća povratak u urbane delove u budućnosti i jako je kritikovala nekoliko opština koje su se protivile procesu povratka u urbane delove.

Kao što su ovi slučajevi pokazali, postoji određen broj projekata za lica koje žele dobrovoljno da se vrate na Kosovo. Sa druge strane posmatrano, pomoć i podrška za ljude koji su se prisilno vratili na Kosovo je u najboljem slučaju u začetku. Dok UNHCR i IOM nastavljaju da obezbeđuju inicijalnu podršku i savete za prisilne povratnike, pitanje kako integrisati hiljade ljudi repatriranih svake godine nastavlja da bude sporedna i za UNMIK i PIS. Do sada, ni UNMIK ni PIS nisu rasporedili sredstva da omoguće ovim ljudima pristojan život. Mnogo dece prisilnih povratnika nastavlja da doživljava

poteškoće u vezi sa školom i obrazovanjem na Kosovu jer govore jezik njihove prethodne zemlje domaćina bolje nego što govore albanski ili srpski jezik.

Neobjašnjivo, situacija prisilnih povratnika ili prisilnih vraćanja u svoju domovinu je od početka posebno tretirana u odnosu na dobrovoljni povratak. Zapravo toliko posebno da niko od organa obično ne oseća odgovornost za ovu veliku grupu povratnika. U slučajevima kada su se nasilni povratnici obraćali Ombudsperson instituciju, osoblje je otkrilo da UNMIK smatra da pitanje integracije i podrške ovim ljudima spada isključivo pod odgovornost opština. Opštine, na drugu stranu, i dalje pate od hroničnog nedostatka fondova i žale se da često nisu blagovremeno informisane o repatrijaciji. Kao rezultat, opštine nisu učinile mnogo da pomognu ovim ljudima. Ministarstvo za povratak i zajednice takođe ne smatra da prisilni povratak spada pod njihovu nadležnost.

U mnogim slučajevima, kuće koje pripadaju prisilnim povratnicima su još uvek u ruševinama. Oni i dalje ostaju raseljeni i za sada nemaju drugog izbora već da se okrenu rođacima i poznanicima ili traže neki drugi vid pomoći. U mnogim slučajevima, to su oni koji probaju da se vrate u svoje prethodne zemlje domaćina na bilo koji način, obično ilegalno. Iako je UNMIK u međuvremenu osnovao radnu grupu za repatrijaciju, radi pružanja podrške i saveta PIS o budućoj politici i postupcima o migracijama, ovo još uvek ne rešava probleme sa kojima se susreću lica koja su prisilno vraćena na Kosovo. Radna Grupa sačinjena od UNMIK-a i raznih ministarstava je oformljena da napravi nacrt Strategije za reintegraciju repatriiranih povratnika, koja će pomoći da se obezbedi da prisilni povratnici imaju adekvatni pristup informacijama, civilnoj dokumentaciji, pomoći i socijalnim uslugama, kako bi oni bili u mogućnosti da se reintegrišu u njihovim mestima porekla i izgrade svoje živote. Na nesreću, ova strategija je još uvek u procesu nacrta i dok se ne završi, strašna situacija većine repatriiranih povratnika Kosovo se neće promeniti puno na bolje. Takođe, skoro i da nema podrške od prethodnih zemalja domaćina da poprave životne uslove za prisilne povratnike na Kosovo, verovatno zato što oni samo hoće da "nagrade" dobrovoljne povratnike.

Izazovi procesa povratnika i prisilnih povratnika u domovinu su zaista raznoliki, i IRL na Kosovu se sukobljavaju sa poteškoćama vezanim za imovinu, stambena pitanja i u nekim slučajevima sa bezbednošću i slobodom kretanja. Dok se teška situacija mora priznati, PIS, a posebno opštine moraju da preuzmu više odgovornosti za položaj IRL i povratnika, u oba slučaja i dobrovoljnih i nedobrovoljnih. Što se tiče prisilnih povratnika, neodložno je za UNMIK i PIS da uz pomoć stručnjaka i donatora, završe svoju strategiju brzo kako bi pomogli ovim ljudima pri integraciji u kosovsko društvo.

Svojinska i stanarska pitanja

Osiguravanje nepovredivosti svojinskih prava na Kosovu je i dalje veliki izazov. Zbog opštih nedostataka u vladavini prava na Kosovu, vlasnici imovine su zaštićeni samo ako su u mogućnosti da sami sebi pruže zaštitu. Nadležne javne vlasti se često optužuju za korupciju, nepotizam i neuspeh da reaguju na očigledne povrede postojećih zakona i ova

situacija se može popraviti samo ako vlasti počnu da preuzimaju veću odgovornost za podržavanje ovih zakona.

Manjak odgovornosti se posebno ogleda u oblasti nezakonite građevine, koja se i dalje nekontrolisano obavlja širom celog Kosova. U toku ovog izveštajnog perioda, neki opštinski inspektorati se bili prilično aktivni i povremeno su rušili ilegalno sagrađene zgrade ili sprečavali da se one završe. Ipak ovakvi slučajevi su retki i ne predstavljaju opštu težnju ka jačanju vladavine prava.

Obaveza da se traži građevinska dozvola pre nego što se započne izgradnja objekta se često ne poštuje i ogromne stambene zgrade se i dalje svuda grade bez ikakvog obzira na opšte principe urbanog planiranja. Rastojanje između ovih novo sagrađenih zgrada i susednih poseda je često više nego neadekvatno, što znači da građevinski radovi na velikim objektima nastavljaju da prouzrokuju štete na susednim zgradama. Vlasnici imovine se u ovakvim slučajevima žale da opštinski inspektorati retko kada pravilno upućuju njihove žalbe.

Kada su predstavnici Ombudsperson institucije pokrenuli ovo pitanje pred zvaničnicima nadležnih opštinskih inspektorata, oni su izjavili da su oni radili na žalbama lica čija je imovina oštećena građevinskim radovima na visokim zgradama. U isto vreme, opštinski zvaničnici su tvrdili da je bilo teško osigurati da se njihovi nalozi poštuju u odsustvu inspeksijske policije. Problem koji se nastavlja jeste da ne postoji adekvatan pravni lek za lica koja se žale na negativne efekte ilegalne gradnje na njihovoj imovini.

Problemi navedeni u prošlogodišnjem izveštaju u vezi sa eksproprijacijom privatne svojine su i dalje prisutni. Važeći Zakon o eksproprijaciji bivše Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo iz 1978. godine se više ne primenjuje, i opštine nastavljaju da otuđuju imovinu ljudima pre nego što utvrde zajednički javni interes koji bi opravdao takve mere. Vlasnici imovine često uopšte nisu obavešteni o opštinskim odlukama o eksproprijaciji niti o daljim postupcima eksproprijacije. Dogodilo se samo u par slučajeva da su vlasnici dobili imovinu kao nadoknadu za ekspropriisanu imovinu. Opštine većinom eksproprišu imovinu bez ikakvog razloga ili obezbeđivanja nadoknade vlasnicima te imovine. Početkom 2007. godine Ministarstvo administracije lokalne samouprave se počelo baviti ovim problemom i podstiče opštine da poštuju postojeći zakon; ali do sada ipak u praksi nije bilo mnogo pozitivnih odgovora na ovaj zahtev.

Jedan primer za *de facto* eksproprijaciju se dogodio u martu 2007. godine u Opštini Klina. Opština je radi izgradnje nove zgrade odlučila da poruši kuću u vlasništvu lica koje tada nije živelo u Klini i nije ga obavestila o ovim namerama. Porušena kuća je bila pod upravom Kosovske agencije za imovinu (KAI). (KAI je nezavisna agencija koju su UN i pravni naslednik Direkcije za stambena i imovinska pitanja (HPD) osnovali; ona je osnovana da bi se bavila određenom kategorijom posedovnih tužbi za stambenu imovinu). Posed je dodeljen trećem licu u humanitarne svrhe. Uprkos činjenici što je KAI blagovremeno obavestila Opštinu i navela da je posed o kojem se radi pod upravom KAI, Opština je ipak porušila kući i tako prekršila obavezu poštovanja važećeg zakona i vladavine prava na Kosovu uopšte.

Još jedan primer ograničavanja svojinskih prava je proglašavanje tzv. „posebne zone“ oko srpskog pravoslavnog Manastira Visoki Dečani u Opštini Dečani. Ova oblast ima za cilj zaštitu kulturne baštine manastira i prirodne lepote kanjona gde se nalazi. Kada je doneo ovu odluku SPGS je naveo, da ova zona neće uticati na privatna svojinska prava, već da će obavezati potencijalne investitore, vlasnike i korisnike svih zemljišta u ovoj oblasti da poštuju kosovske zakone i međunarodne standarde o zaštiti kulturne i prirodne baštine. Međutim, KFOR je u martu 2007. godine porušio prostorije već postojećeg bivšeg društvenog preduzeća i ostatke stambenih objekata koji pripadaju srpskim raseljenim licima koja trenutno žive izvan Kosova. Vlasnici ove imovine verovatno nisu bili obavešteni o ovim merama. Ukoliko oni izraze želju da se vrate na Kosovo, morala bi se doneti odluka o tome gde bi se oni vratili – ako ne mogu da se vrate svojim kućama, oni bi trebalo da dobiju nadoknadu.

Slični problemi u vezi sa ograničavanjem svojinskih prava licima, čija se imovina nalazi u tzv. „zaštićenim zonama“, koje su uključene u sadržajnom Predlogu za status Kosova (koji je pripremio Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija za Kosovo, ili UNOSEK), bi se mogli pojaviti u budućnosti. Kao i gore pomenutim „posebnim zonama“ i ovim „zaštitnim zonama“ se namerava čuvati i štititi oblast oko određenog broja srpskih pravoslavnih manastira, crkava i ostalih religijskih objekata, kao i istorijski i kulturni objekti od posebnog značaja za kosovske Srbe. Ukoliko se ovaj predlog prihvati, lica koja poseduju imovinu u ovom oblastima neće biti u mogućnosti da započnu izvesne oblike industrijske ili komercijalne gradnje ili razvoja. Bez smanjivanja potrebe i pozitivnih namera ovih zaštitnih zona, činjenica da bi ovakav vid ograničavanja doveo do opadanja vrednosti imovine ne treba biti zaboravljena i vlasnicima te imovine se treba obezbediti nadoknada za izgubljenu vrednost.

Uzimajući u obzir predlog i njegove anekse, postoje slučajevi gde izgleda sumnjivo da je proširivanje nekih zaštitnih zona stvarno potrebno kako bi se osiguralo mirno postojanje i funkcionisanje gore pomenutih objekata. U slučaju srpskog Manastira Gorioč blizu Istoka u zapadnom delu Kosova, zaštitne zone koje je UNOSEK predložio su neobjašnjivo proširene ka jugoistoku; zona obuhvata prostorije bivšeg društvenog preduzeća kao i romsko i egipćansko selo Rudeš. Selo je nakon juna 1999. godine napušteno i to zbog pretnji koje su direktno upućivane njegovim stanovnicima. Izgleda da je postupak za povratak započet od strane Opštine Istok odložen pošto se i selo i društveno preduzeće nalaze u zaštitnim zonama. Potreba da se bivšim stanovnicima sela kao i društvenom preduzeću uskrati pravo na njihovu imovinu i kuće, se treba ispitati pre nego što se predlog prihvati. Ako je održavanje zaštitne zone u njenom sadašnjem obliku smatrano za potrebno, onda trebaju postojati obimni pregovori između Opštine, društvenog preduzeća i predstavnika sela Rudeš, kako bi se pronašlo rešenje za ovaj problem bez kompromitovanja prava stanovnika sela da se vrate svojim kućama.

Generalna situacija je da mnogo kuća koje su porušene pre, u toku ili odmah nakon oružanih sukoba u 1998-99. godini nije obnovljeno. Obnova kuća za lica koja su svoje kuće napustila u proleće 1999. godine (većinom Srbi i Romi) zavisi od njihove želje da se

vrate na Kosovo. Pitanje povratnika je detaljno opisano u ovom Godišnjem izveštaju u poglavlju koji govori o raseljenim licima i uslovima za njihov povratak.

Većina etničkih Albanaca koji su tokom oružanih sukoba bili raseljeni je pokazalo želju da se vrati svojim kućama. Mnoge kuće su obnovljene nakon NATO bombardovanja u 1999. godini, u vremenu kada je Kosovo dobijalo znatnu finansijsku pomoć od međunarodnih donatora. Ovaj novac je sada potrošen i zbor različitih razloga veliki broj vlasnika kuća nikada nije imao ikakvu korist od ovih donacija. Iako opštine širom Kosova stalno ponavljaju svoja obećanja da će obnoviti ove kuće, nikada nisu preuzele nikakve korake da se to i učini. Opšte je poznato da mali budžeti opština često sprečavaju same opštine da svojim biračima na pravilan način pomažu. Iste ove opštine često nisu smatrale da je obnova hitan problem, pošto je mnogo ljudi od tada pronašlo privremeni smeštaj kod rođaka ili u napuštenim kućama. Pri svemu tome, opštine su stalnim obećanjima da će se kuće obnoviti podstakle javna očekivanja, i prema tome su očekivanja vlasnika ovih kuća da se to i dogodi zakonita. Štaviše, HPD je na osnovu zahteva za ponovno posedovanje imovine koje su zakoniti vlasnici podnosili, iselio mnoge porodice koje su ilegalno zauzimale napuštenu imovinu. U ovakvoj situaciji je veoma iznenađujuće da nijedna od dotičnih opština – osim Opštine Prizren koja je izuzetak – nije uvrstila pomoć za obnovu kuća u njihove godišnje budžete. Centralne vlasti smatraju da je ovo problem sa kojim se opštine trebaju suočavati, i ne smatraju da i oni trebaju doprineti njegovom rešavanju. Uopšteno posmatrano, većina opština i centralna vlast nisu pokazale političku volju da rade na ovom problemu. U svom specijalnom izveštaju iz maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da neuspeh da se čak i pokuša rešiti problem koji utiče na ljude širom Kosova predstavlja povredu prava vlasnika kuća po članu 1 Protokola 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji štiti imovinska prava uključujući i zakonita očekivanja u vezi sa pravom na imovinu. Vršilac dužnosti Ombudspersona je tada *inter alia* predložio da dotične opštine moraju sastaviti strategiju za pronalaženje dovoljnog broja donatorskih i ostalih sredstava da bi se data obećanja ispunila. Pošto je ovo široko rasprostranjen problem, Vlada Kosova i opštine, u saradnji sa međunarodnim donatorima, moraju brzo reagovati i razviti stambenu strategiju za rešavanje ovog problema.

Za ona lica čije kuće još uvek nisu obnovljene kao i za ona kojima je smeštaj potreban, postoje veoma ograničene mogućnosti za dobijanje privremenog smeštaja od opština. HPD, kojem je poveren mandat da odlučuje o zahtevima za ponovno posedovanje imovine u vezi sa stambenom imovinom, je više puta ponovio da obezbeđivanje utočišta u humanitarne svrhe ne spada u njegov mandat, i to se podrazumeva i za njegovog pravnog naslednika, KAI. Osim toga, lica koja se obraćaju opštinama na Kosovu često nailaze na zatvorena vrata i službenici ih upućuju da idu od jedne do druge administrativne kancelarije bez pružanja ikakve prave pomoći. Opštine opet navode nedostatak finansijskih sredstava kao jedan od razloga da se neka takva utočišta otvore. Mora se takođe napomenuti da je bilo veoma malo ili uopšte pokušaja da se pribavi novac ili da se pronađe donator za otvaranje utočišta. Ovi slučajevi opet pokazuju da većina opština nema opštu odgovornost prema zaštiti njihovih stanovnika. U jednom ovakvom slučaju koji se dogodio u Vučitrnu, Vršilac dužnosti Ombudspersona je intervenisao kod Opštine kako bi porodice koje su živele u užasnim uslovima u tzv.

„Sarajevo Barakama“ mogle da se presele u opštinske stanove. Međutim, postoji mnogo opština u kojima ovakvi stanovi jednostavno ne postoje i gde intervencije Ombudsperson institucije ne nailaze na pozitivne rezultate.

Iako Ombudsperson institucija ima puno slučajeva u vezi sa utočištem i neuspelom opština da obnove kuće, postoje još i slučajevi pred HPD čiji je mandat zvanično završen u decembru 2006. godine. Na osnovu UNMIK Uredbe br. 2006/10 o rešavanju tužbi po pitanju privatne nepokretne imovine, uključujući i poljoprivrednu i komercijalnu imovinu od 4. marta 2006. godine, KAI ima mandat da se bavi slučajevima u vezi sa zahtevima o ponovnom posedovanju imovine koje spadaju u kategoriju nekretnina koje su navedene u nazivu UNMIK Uredbe (suprotno od mandata HPD, koji je nalagao da se HPD bavi tužbama u vezi sa stambenom imovinom). Prema podacima dobijenim od KAI u junu 2007. godine, donete su odluke o svim slučajevima pred HPD, i da su sve, osim oko njih 100, izvršene. Ovih ostalih 100 odluka su trenutno u postupku izvršenja.

Kao što je već u prošlogodišnjem izveštaju navedeno, HPD se bavio zahtevima vlasnika imovine kojima je pravo na imovinu iz diskriminatorskih razloga Miloševićevog režima u 1998-1999. godini (tkz. tužbe A kategorije) uskraćeno. HPD je doneo odluke u svim ovim slučajevima, međutim ne uvek u korist žalilaca iz A kategorije. Ova grupa ljudi može radi dobijanja nadoknade i sličnih pitanja svoje tužbe upućivati nadležnim sudovima. HPD je u procesu prikupljanja ovih slučajeva i njihove isporuke sudovima. Ali izgleda, međutim, da sudovi još uvek čekaju na donošenje zakona (verovatno UNMIK Uredbe) o ovim zahtevima.

Zadaci KAI su da pomaže sudovima u rešavanju vlasničkih tužbi iz konfliktnog perioda i to u pogledu privatne nepokretne imovine, uključujući poljoprivrednu i komercijalnu imovinu, i zahteva u vezi sa pravima korisnika imovine na gore pomenute oblike imovine u vremenu između 27. februara 1998. i 20. juna 1999. godine. Kosovski sudovi imaju ovlašćenje da donose odluke o nalazima i zaključcima KAI. KAI je do sada primila 23.652 slučaja. U nekim od ovih slučajeva, odluke su donesene ali još uvek nisu izvršene.

KAI je sredinom juna 2007. godine pristala na zahtev Ombudsperson institucije da njeno osoblje ima pravo na slobodan pristup svim informacijama koje Institucija treba radi zaključivanja istraga, i da se ne podvrgava specijalnim procedurama prilikom potraživanja podataka. Ovo je bio veliki korak napred u saradnji između Ombudsperson institucije i KAI.

Ombudsperson institucija do sada nije primila nijednu žalbu protiv KAI. I pored toga, izgleda da se KAI već susreće sa izvesnim poteškoćama u ispunjavanju svog mandata, pošto joj mnogi sudovi još uvek nisu predali slučajeve Agenciji. Osim toga, postoji preko 5000 zahteva za HPD administraciju stambene imovine koje sada stoje nerešene pred KAI. Ovakav vid administracije obično uključuje iznajmljivanje stanova ili kuća trećim licima. Mesečna stanarina se onda prosleđuje dotičnom vlasniku imovine. Do sada je samo 100 ovih kuća i stanova izdato pod zakup. Nadamo se da će KAI uspeti rasprostranjenije da implementira postojeću šemu zakupa. Iako postoje žalbe da su

mesečne kirije previsoke, dalja istraga ove stvari je pokazala da iznosi kirija odgovaraju opštinskim iznosima za porez na imovini.

U slučajevima kada ljudi žele da prodaju svoju imovinu, a ne da je daju pod zakup, bilo je mnogo primera lažnih prenosa/transakcija. Ovlašćenja za pravne zastupnike se često falsifikuju, i ponekad se dešava da vlasnici imovine koji žive izvan Kosova (mnogi od njih su raseljeni Srbi) i ne znaju da je njihova imovina prodana u njihovom odsustvu. Ostali oblici nepoštenih prenosa uključuju i falsifikovane ugovore, ovlašćenja i identifikaciona dokumenta. Veliki broj falsifikovanih dokumenata koji na Kosovu cirkuliše je doveo do znatne zabune u pogledu vlasništva. U nekim slučajevima, čak tri ili četiri stranke ili osobe ističu vlasništvo nad nekom imovinom.

Zajedno sa falsifikovanjem dokumenata, mnoga imovina se prodaje pod prinudom. Ako osoba koja želi da kupi neku imovinu ima uticaj i moć, sud može učiniti veoma malo da pomogne vlasniku te imovine. Postoji puno primera širom celog Kosova kada su zaplašeni vlasnici imovine morali da prodaju svoje kuće ili imovinu pod prinudom. Ovo se trenutno u velikom obimu dešava u severnom delu Mitrovice, gde su žrtve obično etnički Albanci ili pripadnici drugih ne srpskih zajednica.

Kako bi se ovakav vid prodaje sprečio, UNMIK i dalje sprovodi UNMIK Uredbu 2001/17 o registraciji ugovora o prodaji nekretnina u specifičnim geografskim oblastima Kosova. Shodno ovoj Uredbi, svaki vid prodaje imovine u oblastima koje je UNMIK označio kao specifične (većinom oblasti u kojima žive manjinske zajednice) mora registrovati jedan od nadležnih UNMIK službenika. U nekim slučajevima, ovaj službenik može odbiti da obavi registraciju, *inter alia* u slučajevima kada on/ona sumnja da je ugovor potpisan pod prinudom, kada prodaja može dovesti do povrede bezbednosti, kada je prodajna cena nerealna ili kada su sredstva ili motivi za prodaju sumnjivi. Bivši međunarodni Ombudsperson na Kosovu je mnogo puta dovodio u pitanje usaglašenost ove UNMIK Uredbe sa pravom pojedinca na imovinu. Još jedan problem u vezi sa ovom UNMIK Uredbom je da se ona u stvari donekle sprovodi na proizvoljan način; u nekim slučajevim se ona primenjivala čak iako se imovina nije nalazila u specifičnoj geografskoj oblasti koju je UNMIK naznačio. Nažalost, zbog opšteg imuniteta UNMIK-a, lica čije je ostvarivanje prava na njihovu imovinu ograničeno ne mogu ovakve slučajeve izneti pred sud.

Pod pitanjem je i da li UNMIK Uredba br. 2001/17 stvarno uspeva da zaustavi ljude od prodaje njihove imovine, čak i u slučajevima kada dva ili više razloga za sprečavanje prodaje shodno ovoj Uredbi postoji. U mnogim slučajevima se vlasnik imovine nezvanično menja, čak iako je UNMIK strogo zabranio njihovu prodaju.

Postoje neke oblasti koje ne spadaju pod UNMIK Uredbom br. 2001/17 ali gde bi UNMIK uprkos tome želeo da spreči prodaju imovine. Ovo se dogodilo u slučaju romskog naselja (Mahala) u južnom delu Mitrovice. Naselje je bilo potpuno uništeno u požaru koji je bio posledica oružanih borbi u 1999. godini. Mnogi stanovnici ovog naselja su izbegli sa Kosova, ili su više od šest godina bili prinuđeni da žive u kampovima za IRL u severnom Kosovu pod nepodnošljivim sanitarnim i zdravstvenim

uslovima. Zbog velikog pritiska međunarodnih medija, Ombudsperson institucije i ostalih sektora međunarodne zajednice, UNMIK je u 2005. godini započeo sa organizacijom obnove romske mahale i ove godine je omogućeno da se jedan broj ljudi preseli u obnovljene kuće. Kuće su ponovo izgrađene po potpisivanju trojnog sporazuma između vlasnika imovine, međunarodnih donatora i Opštine Mitrovica. Kao izuzetak sličnim sporazumima između povratnika u ostalim delovima Kosova ili regiona, trojni sporazum za lica koja su želela da se vrate u romsku mahalalu nije sadržao odredbu da je prodaja ove imovine na neko vreme zabranjena. Ovo je postalo problem kada je jedan od stanovnika Mahale prodao svoju kuću u veoma kratkom vremenskom periodu nakon što je obnovljena.

Kako bi sprečili da se ovakve transakcije dešavaju, predstavnici UNMIK-a su se sastali sa predstavnicima Okružnog suda u Mitrovici i zatražili od njih savet o rešavanju ovog pitanja. Predsednik Okružnog suda ih je obavestio da se na osnovu trenutne pravne situacije ništa ne može uraditi povodom sprečavanja ovakvih vidova prodaje. Mada su donatori mogli da dodaju prilog trojnom sporazumu kojim bi se prodaja ovakve imovine bez odobrenja donatora i Opštine zabranila, i to tako što se moglo poslati pismo sudovima da oni mogu registrovati prodaju imovine samo ako postoji dokaz o pristanku da se ona proda. Na ovaj način bi prodaja imovina bila ograničena. Predsednik Okružnog suda u Mitrovici je ponudio da obustavi registraciju prodaje imovine iz romske mahale sve dok se gore pomenute radnje ne završe.

Osim činjenice da ovakvo rešavanje problema reskira kompromitovanje nezavisnosti sudstva, ono isto tako stvara ozbiljne probleme u vezi sa svojinskim pravima lica koja imaju korist od trojnog sporazuma. Argument UNMIK-a je da se trojni sporazum može protumačiti na način da ograničavanje prodaje sagrađenih kuća nije formulisano u ovim sporazumima. Vršilac dužnosti Ombudspersona je 21. maja 2007. godine poslao pismo SPGS u kome je naveo svoju zabrinutost po ovom pitanju. On je naveo svoje sumnje o tome da li postoji bilo kakav pravni osnov koji zahteva pristanak treće strane pre prodaje imovine, ako ovo nije uključeno u originalnom kupoprodajnom ugovoru. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe dodao da svaki prilog dodat već potpisanim ugovoru ne bi bio važeći, osim ako ga sve strane ne potpišu. Do sada nema zvaničnog odgovora na ovo pismo. Zaključivanje takvih posebnih ugovora u vezi sa ovim problemom bi opet stvorilo situaciju u kojoj bi korisnici trojnog ugovora imali osećaj da su pod pritiskom da potpišu takav sporazum, što opet kompromituje slobodno ostvarivanje njihovih imovinskih prava. Teško je osigurati da su se i interesi donatora uzeli u obzir u ovom slučaju – na pr. da ljudi žive u stanovima i kućama i prava vlasnika imovine da koriste svoju imovinu kao što im je to potrebno. Posmatrano sa gledišta ljudskih prava, ne postoji nikakvo pravilno opravdanje koje dopušta UNMIK-u i donatorima da ograničavaju prodaju imovine, ako ovo nije bilo naglašeno u trojnom sporazumu i ako UNMIK Uredba br. 2001/17 ne važi.

Čak i u slučajevima kada su imovinske transakcije zabranjene zakonom ili politikom, javlja se određeni broj prepreka pri prodaji imovine na Kosovu koje proističu iz posledica nemira iz 1999. godine. Katastarske službe često nemaju pravu dokumentaciju iz jugoslovenskog perioda; i zato se mnoga vlasništva nad imovinom ne mogu verifikovati. Isto tako je dokumentacija ili uništena ili prebačena u Srbiju od strane prethodnih

službenika kada su 1999. godine napuštali Kosovo. Dobijanje ove dokumentacije je i dalje teško, i nešto se po ovom pitanju može uraditi samo preko pomoći određenih NVO koje su specijalizovane za ove stvari. Službenici koji rade u katastarskim službama često savetuju lica da odnesu svoj slučaj nadležnim sudovima, što ne pomaže mnogo u rešavanju ovog problema koji je, u biti, političko pitanje zbog napetih odnosa između UNMIK-a, PIS i Vlade Srbije u Beogradu.

Još jedan problem je da je pre 1999. godine mnogo prenosa imovine obavljeno, ali da oni nisu upisani u katastar. Službenici koji rade u katastarskim službama odbijaju da prihvate da su se ovi prenosi stvarno obavili, ukoliko oni nisu upisani u katastarske knjige. Ovo se dešava čak i kada imovina nije u sporu i kada postoji samo jedan vlasnik i kada se vlasništvo može dokazati katastarskim dokumentima overenim u gradskoj arhivi u Prištini. Ima takođe problema i sa određenim kupoprodajnim ugovorima za prenos imovine koji su se obavljali pre 1999. godine, a koji su overeni nakon 2000. godine. U ovakvim slučajevima uključene strane obično imaju poteškoća sa obezbeđivanjem dokaza od banaka kako bi dokazali da je novac stvarno prebačen od kupca imovine do prodavca. Ovi problemi se mogu rešiti fleksibilnijim uputstvima unutar katastarskih službi kojima bi se dozvolilo da drugi oblici dokazivanja mogu dokazati da su se prenosi imovine stvarno dogodili.

Zaštita imovine je oblast u kojoj je slabost vladavine prava na Kosovu najočiglednija, niti nadležne inspeksijske službe niti sudovi imaju dovoljno moći, volje ili kapaciteta da garantuju ovaj vid zaštite. Situacija se može popraviti jedino sveobuhvatnim jačanjem vladavine prava i izvršnih i sudskih organa koji su obavezni da je podržavaju.

Dečija prava na Kosovu

U izveštajnom periodu, očigledno je da je ekonomska situacija na Kosovu sve teža i teža i prema tome je isto tako teško ostvariti zaštitu prava deteta. Kosovo je trenutno jedan od najsiromašnijih delova Evrope. Na osnovu intervjua koji je jedan od predstavnika UNICEF-a dao u novinama u februaru 2007. godine, oko 17% dece svih zajednica koje žive na Kosovu se rađa u siromaštvu i živi u siromaštvu sve do šeste godine života, dok 12% lokalnih porodica žive u ekstremnom siromaštvu, što znači da su prinuđene da opstaju sa 0.99 evra dnevno.

Uprkos teškoj ekonomskoj situaciji i ostalim problemima sa kojima se Kosovo kao post-konfliktno okruženje susreće, mora se uočiti da je od 1999. godine zahvaljujući mnogim međunarodnim partnerima trenutni pravni okvir za zaštitu prava deteta dobar. Ipak, kao i u drugim oblastima na Kosovu, problem je u implementaciji ovog okvira. Iako je očigledno da je napredak u poslednjih par godina postignut, nedostatak strateškog državnog plana za implementaciju i koordinaciju ovih mehanizama je i dalje veoma primetan i sputava delotvornu zaštitu prava deteta u praksi.

Pravna zaštita za dobrobit dece i njihovog razvoja u skladu sa standardima utvrđenim u međunarodnim instrumentima, kao što je Konvencija Ujedinjenih Nacija o pravima

deteta, nije dovoljna ukoliko nije unapređena delotvornom institucionalnom zaštitom i adekvatnom implementacijom bitnih pravnih odredbi. Zakoni kojima se prava deteta regulišu su uvedeni u Kosovski pravni sistem nakon 1999. godine i to u skladu sa gore pomenutom UN Konvencijom. Međutim, bitne pravne odredbe i administrativna uputstva, kao što je slučaj i sa ostalim zakonima od tada izdatim, treba da se objavljuju kako bi se osigurala sigurna implementacija ovih zakona.

Glavni domaći zakon kojim se generalno regulišu prava deteta na Kosovu je skupštinski Zakon o porodici br. 2004/32 koji je 20. januara 2006. godine stupio na snagu i kojim je stari Jugoslovenski Zakon o bračnim i porodičnim odnosima zamenjen. Ipak se u praksi, kao što smo naveli u poslednjem godišnjem izveštaju, oba zakona istovremeno primenjuju, većinom zato što novi zakon ne sadrži izvesna pitanja koja su regulisana starim zakonom. Na primer iako ima uočljivih poboljšanja u vezi sa obezbeđivanjem pristupa i starateljskih prava kada su roditelji razvedeni, implementacija ovog zakona u praksi stvara poteškoće jer novi zakon ima isključivu jurisdikciju nad takvim stvarima, ali nije u mogućnosti da reguliše pravilno praćenje procedura.

Službenici centara za socijalni rad i Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu su naveli da su dobili uputstva da primenjuju i stari i novi zakon. Ova situacija stvara veliku zabunu za službenike koji su direktno uključeni u primenu zakona kao i za sva ona lica kojima su prava obezbeđena po osnovu oba zakona.

Primer za zabunu koja se ovako stvara je da u mnogim slučajevima nije jasno koji organi su nadležni za odlučivanje o pojedinim stvarima. U postupku usvajanja deteta zakon navodi da sud treba da donese odluku ali ne navodi koji sud. Prema tome, tri različita organa smatraju sebe nadležnima za donošenje odluka o usvajanjima dece: centri za socijalnu zaštitu, koji su nadležni na osnovu bivšeg Jugoslovenskog zakona, ali i opštinski i okružni sudovi, koji o ovakvim slučajevima odlučuju u prvom stepenu. Situacija je slična kada se govori o slučajevima u vezi sa starateljstvom nad detetom, gde se slučajevi o deci koja su rođena u bračnoj zajednici dodeljuju opštinskom sudu ili kada je reč o slučajevima razvoda okružni sud donosi odluke u prvom stepenu. U slučajevima kada su deca rođena izvan bračne zajednice, centri za socijalnu zaštitu smatraju sebe nadležnima, ali pošto su oni upravni organi pravni lek protiv njihovih odluka je Vrhovni sud. Apsurdno je da je situacija u stvari takva da u postupcima o starateljstvu priroda sudskog postupka zavisi od bračnog statusa roditelja. Iako opštinski i okružni sudovi makar imaju iste procedure, ovo se ne može reći i za Vrhovni sud, koji prati upravni postupak koje često ne uključuju sudske rasprave ili zatvorene sednice. Prema tome deca rođena izvan bračne zajednice nemaju ista proceduralna prava kao ona rođena u bračnoj zajednici. Ovaj problem je takođe skoro pomenut u Izveštaju OEBS Misije na Kosovu iz aprila 2007. godine o Sistemu upravnog prava na Kosovu.

Još jedna uznemiravajuća stvar koja zaštitu prava deteta čini težom je nedostatak efikasnosti u izvršavanju upravnih i sudskih odluka, posebno u slučajevima koji se tiču pitanja pristupa i starateljstva nad detetom. Tim za dečija prava Ombudsperson institucije na Kosovu je bio uključen u takve slučajeve i to tražeći od nadležnih organa da sprovedu konačne sudske odluke o starateljstvu. Zbog nemogućnosti sudova da izvršavaju ovakve

odluke, u ovim slučajevima deca ponekad nisu bila u kontaktu sa jednim od roditelja više godina. Ova situacija je posebno prisutna u slučajevima kada je jedan roditelj umro, a drugi roditelj, *de facto*, nema pristup svom detetu. Tim za dečija prava je par puta intervenisao u slučajevima u vezi sa dužinom sudskog postupka koja su uključivala pitanja starateljstva ili pristupa detetu ili pitanja očinstva/materinstva ili izdržavanja deteta.

Osim sudova, škole takođe ponekad ne uspevaju da zaštite od ozbiljnih povreda decu koja su pod njihovim starateljstvom. Osim opštih problema koji se javljaju zbog loše infrastrukture i opreme u školama, fizičko kažnjavanje je jedno od uobičajenih dešavanja u školama širom Kosova. Što je još i gore, postoje i slučajevi seksualnog zlostavljanja kojima pažnja koju zaslužuju nije data. Tim za dečija prava se bavio takvim slučajevima u osnovnoj školi u Opštini Suva Reka gde je žrtva imala samo 10 godina. Uprkos činjenici da je nadležni sud dokazao da je devojčica bila zlostavljana od strane njenog nastavnika i prema važećem krivičnom zakonu ga i osudio, ovaj nastavnik je nastavio da radi u istoj školi još par meseci. Ovo pokazuje nedostatak odgovornosti škole kada se radi o ovom slučaju, pošto nije učinila dovoljno da zaštiti svoje učenike od njihovog nastavnika, iako je nekoliko devojčica podnelo slične navode protiv njega.

Ono što je pozitivno u svemu ovome je da je od 1999. godine određeni broj vladinih institucija za zaštitu prava deteta osnovan na lokalnom i centralnom nivou. Dobar primer ovoga je i Međuministarski Komitet za prava deteta, koji je 25. oktobra 2006. godine osnovan na osnovu odluke Premijera Kosova. Ovaj komitet predvodi sam Premijer i ima za cilj prenošenje i koordiniranje politika, programa i procesa u vezi sa zaštitom prava deteta unutar PIS, kao i olakšavanje ostvarivanja dečijih prava i pružanje jednakih mogućnosti svoj deci da aktivno učestvuju u društvu. Savetnička kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i pitanja polova u okviru kabineta Premijera je počela da radi na proceni postojećih profesionalnih i finansijskih potreba i u potrazi je za donatorima koji bi pomagali u procesu izrade nacrtu plana aktivnosti za zaštitu prava deteta.

Kada se radi o mehanizmima za zaštitu dece, Tim za dečija prava Ombudsperson institucije na Kosovu i dalje funkcioniše kao jedini nezavisan i institucionalizovan mehanizam koji vrši istrage o pojedinačnim slučajevima, koji se bavi opštom situacijom dečijih prava i koji pokušava da podigne svesnost o pravima deteta.

Shodno članovima 26 i 27 UN Konvencije o pravima deteta glavna odgovornost svakog društva pri zaštiti dece leži u dve institucije: prva i najbitnija je porodica, a ako porodica ne može da osigura zaštitu detetu onda je na državi da joj pri tome pomogne. Na primer, porodica je institucija koja treba da osigura da dete ima hranu, knjige, obrazovanje i adekvatnu zdravstvenu negu. Međutim, ako porodica zbog malih novčanih prihoda ne može detetu da pruži takve životne uslove, teret toga snosi država. U takvim uslovima dotične porodice zavise od državne pomoći. Ukoliko i država nije u mogućnosti da osigura osnovne životne uslove, onda je teško održavati adekvatan nivo zaštite deteta i osigurati adekvatan fizički rast kao i duhovni, moralni i društveni razvoj.

Zbog visoke nezaposlenosti i prosečnog niskog životnog standarda, mnoge porodice iz različitih zajednica na Kosovu nisu u mogućnosti da svojoj deci obezbede osnovne potrebe. Ombudsperson institucija svakodnevno dobija žalbe od takvih ljudi – glavno sporno pitanje je nemogućnost ovih ljudi da svojoj deci obezbede adekvatan smeštaj, dovoljno hrane, odeće, školske knjige, zdravstvenu zaštitu kao i ostala osnovna prava potrebna za dobrobit i pravilan razvoj dece. Situacija je pogoršana činjenicom da su nadležne javne vlasti, zbog ograničenih budžeta, u mogućnosti da pomognu ovakvim porodicama samo u veoma retkim slučajevima.

Zbog veoma visokog nivoa siromaštva na Kosovu i ostalih problema tipičnih za post-konfliktno društvo, mnoga deca sa Kosova su prinuđena da veoma mlada preuzmu brigu o sebi.

Postalo je veoma uobičajeno za decu na Kosovu da rade na različitim poslovima i time doprinesu budžetima svojih porodica, što zauzvrat ugrožava njihov razvoj i dobrobit. Deca se mogu videti kako prodaju cigarete, slatkiše i kikiriki u kafićima, barovima i na ulicama do kasno u noć. Ostala deca, posebno iz romske zajednice prose pored semafora. U svim gore navedeni slučajevima, većina ove dece očigledno nije starija od šest ili sedam godina. Iako su nadležne državne vlasti i civilno društvo u skorije vreme preduzimali inicijative za odstranjivanje ovih pojava, problem neće prestati da postoji sve dok se pravilan strateški i razvojni plan ne napravi i odobri na Kosovu. U isto vreme, takva strategija može biti uspešna samo ako se ekonomska situacija na Kosovu drastično poboljša.

Ministarstvo za rad i socijalnu zaštitu, u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za rad (ILO), je trenutno u procesu pripreme strateškog okvira za odstranjivanje štetnih oblika rada dece. ILO ima savetničku ulogu u radu Komiteta za suzbijanje dečijeg rada, u čijem sastavu se nalaze različita ministarstva, lokalne NVO, privredna komora i asocijacije trgovinskih udruženja. Pošto UNMIK Uredba br. 2001/27 o Osnovnom zakonu o radu na Kosovu ne određuje dovoljno koji oblici rada su štetni po decu između 15 i 18 godina starosti, ovaj Komitet je skoro sastavio listu takvih oblika rada. Do sada je 72 radnika centara za socijalnu zaštitu obučeno za sprovođenje pilot projekta za odstranjivanje rada dece u opštinama Mitrovica, Priština i Prizren. Suvišno je reći da ista UNMIK Uredba zabranjuje rad deci ispod 15 godina starosti, a koja se svakodnevno krši širom celog Kosova.

Iako je rad dece jedan od najvidljivijih problema kada se radi o pravima deteta na Kosovu danas, nedostatak pristojnog smeštaja je još jedna stvar koja ima veoma negativan efekat na decu u razvoju. Mnogi ljudi sa Kosova i dalje žive u barakama ili kod rođaka. Neke porodice koje su nakon nemira iz 1999. godine ilegalno zauzele kuće ili stanove se sada izbacuju iz tih kuća i čekaju da se njihove vlastite kuće koje su u 1998-1999. godini porušene obnove. Ostali, većinom lica pripadnici srpske zajednice i pripadnici romske zajednice su još uvek raseljena. Jedan broj njih još uvek živi u smeštajima za IRL unutar i izvan Kosova u veoma teškim uslovima. U ovakvoj situaciji je prema tome teško obezbediti deci na i sa Kosova uslove neophodne za njihov pravilan razvoj i dobrobit, kao što član 27 nalaže.

U izveštajnom periodu, na osnovu intervencije Vršioca dužnosti Ombudspersona, porodice sa nekoliko dece sa ograničenim sposobnostima koje su živele u takozvanim “Sarajevo Barakama” u Vučitrnu u veoma siromašnim uslovima su preseljene u stanove u vlasništvu Opštine.

Još jedan problem u vezi sa pristojnim životnim uslovima je i nasilje u porodici. Ovo nastavlja da bude široko rasprostranjen problem na Kosovu. Međutim, borba protiv porodičnog nasilja je jedan od najtežih vidova borbe i to u svim društvima, pošto se sve događa unutar porodice. Mnogi ljudi smatraju da nema ništa lošeg u nasilju prema deci ili ostalim ranjivim članovima porodice; čak iako komšije ili javne vlasti znaju za takvo ponašanje, oni veruju da se takvi problemi njih ne tiču i da se trebaju rešavati unutar porodice. Iz ovog razloga se većina slučajeva porodičnog nasilja ne prijavljuje vlastima ili sudovima.

Činjenica da se porodično nasilje smatra normalnom pojavom unutar kosovskog društva dovodi do situacije da mnoga deca nemaju osnovnu zaštitu čak ni u svojim kućama. Ovo ima veoma negativan uticaj na njihov razvoj i dobrobit i lišava ih života unutar prave porodice sa pravom vrstom nege.

Slučajevi kada su deca do te mere pretučena da im je potrebna bolnička nega su veoma retki. Ali ako se takvi slučajevi i jave, bolničko osoblje ne praktikuje da zbog toga kontaktira centre za socijalni rad ili policiju.

Generalno gledajući, deca – kao prirodno ranjiva grupa – najviše stradaju zbog nedostatka pravilne nege u bolnicama. Zdravstveni sistem na Kosovu i dalje nije dovoljno finansiran i često najosnovnije opreme ili lekova, kao što su injekcije ili vakcine nema. Shodno članu 25 UN Konvencije za prava deteta, svoj deci trebaju biti zagarantovani najbolji zdravstveni uslovi i adekvatna zdravstvena nega. Iako nije iznenađujuće da Kosovo kao post-konfliktna sredina ne može da ispunjava ove standarde, više se može uraditi u svakom slučaju za obezbeđivanje osnovne zdravstvene nege dece.

Opšte je poznato i prihvaćeno da se sve bolesti ili oboljenja na Kosovu ne mogu lečiti isključivo zbog nedostatka opreme i profesionalizma. Iako je Ministarstvo zdravlja pokrenulo program za slanje ljudi, a posebno dece, izvan Kosova na adekvatno lečenje, ovaj program zbog nedostatka sredstava već neko vreme ne funkcioniše. Glavni problem je to što je i pored nedostatka sredstava Ministarstvo nastavilo da donosi odluke za davanje sredstava za takve vrste lečenja i time daje nadu ljudima kojima su takva lečenja potrebna. U izveštaju izdatom 22. juna 2007. godine o jednom ovakvom slučaju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je okvalifikovao ove nade kao zakonita očekivanja navodeći da je u slučaju pod istragom podnosilac žalbe dobio rešenje za dobijanje izvesnih sredstava. Iako ovo rešenje nije bilo obavezujuće (potpisao ga je samo Ministar zdravlja, ali ne i Ministar finansija) podnosilac žalbe nije imao razloga da sumnja u punovažnost rešenja pošto je izdato na ministarskom nivou. Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da pošto Ministarstvo zdravlja nije ispunilo svoje obećanje, da ovo predstavlja povredu prava podnosioca žalbe na imovinu iz člana 1 Protokola 1 Evropske konvencije o ljudskim

pravima, koje pokriva zakonita očekivanja na dobijanje određene imovine. On je takođe predložio da se podnosiocu žalbe uruči nadoknada za obećana sredstva i da Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo finansija trebaju poboljšati svoju saradnju radi sigurnog finansiranja programa.

U velikom broju slučajeva kada se deca ne mogu lečiti na Kosovu, Tim za dečija prava Ombudsperson institucije je uspevaao uz pomoć italijanskog KFOR-a i italijanske Vlade da dogovori da se neka deca leče u Italiji. U ovim slučajevima se većinom radilo o jako bolesnoj deci, ali ovi slučajevi su samo izuzeci. Ipak iako su ovi kontakti pomogli da se neka deca izleče, ovo ne protivreči činjenici da deca širom Kosova nemaju pravilnu zdravstvenu negu i da Ministarstvo zdravlja do sada nije pripremio pravu strategiju za poboljšanje zdravstvene nege ranjivih grupa koje sebi ne mogu priuštiti lečenje izvan Kosova.

Kada je reč o zdravstvenim uslugama za malu decu, Kosovo i dalje vodi na listi najveće smrtnosti dece do godinu dana starosti u regionu i u Evropi. Sudeći prema statističkim podacima koje je UNDP objavio 2006. godine, oko 35 od 1000 beba rođenih na Kosovu umire. Ovo se često dešava zbog nedostatka pravilne medicinske opreme i lekova, ali se isto tako majke često žale da je usluga u bolnicama užasna i da bolničko osoblje uopšte ne vodi računa o pacijentima. Dva razloga za ovakav nedostatak motivacije, su verovatno veoma niske plate bolničkog osoblja kao i to da osoblje nije orijentisano ka pružanju usluga što je stvar mentaliteta. Trenutna situacija je da majke koje imaju novca da se porode negde izvan Kosova, to i rade ali postoji i druga varijanta da se doktorima i medicinskim sestrama plati veća suma novca i time osigura pravilno lečenje.

Još jedno uznemiravajuće sporno pitanje u vezi sa pravilnom zdravstvenom negom male dece se javilo u avgustu 2006. godine, kada je Tim za dečija prava dobio informaciju da nema dovoljno kiseonika na Odeljenju za neonatologiju na Ginekološkoj klinici Univerzitetsko kliničkog centra u Prištini, čime su životi velikog broja beba bili ugroženi. Glavni inspektor Ministarstva zdravlja i Odbor Univerzitetsko kliničkog centra u Prištini su na osnovu intervencije Vršioća dužnosti Ombudspersona dali svoje uveravanje da se ovo više neće ponoviti i da su preduzete disciplinske mere protiv radnika koji je bio odgovoran za nedostatak kiseonika.

Još jedna važna stvar u vezi sa dečijim pravima na Kosovu je obrazovanje. Iako postoji dobar pravni okvir za obrazovanje na Kosovu koji stvara dobre uslove za zaštitu dečijih prava, on se na žalost pravilno ne primenjuje. Najvažniji zakoni koje je Skupština Kosova donela, od svog osnivanja u 2001. godini, a u vezi sa ovim pitanjem su Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju i Zakon o predškolskom obrazovanju. Međutim, ponovo se nedostatak sredstava ogleda u skoro svim delovima obrazovnog sistema, uključujući potrebnu opremu za rad, motivaciju nastavnika (zbog loših plata), pohađanje škola, opštinski prevoz do škola, školsku infrastrukturu, itd.

Štaviše, minimalni budžet raspoređen za obrazovanje je doveo do neadekvatne implementacije postojećih zakona. Primer za ovo je član 3 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu, koji nalaže da su udžbenici za osnovno obrazovanje

besplatni kao i da Vlada treba da obezbedi udžbenike za srednje obrazovanje ukoliko poseduje finansijska sredstva za to. Ipak u stvarnosti Vlada Kosova ne obezbeđuje udžbenike ni za svu decu u osnovnim školama – jedina deca koja od ovoga imaju koristi jesu deca iz siromašnih porodica. Iako je Tim za dečija prava potegao ovo pitanje u 2004. godini, sredstva koja se odvajaju u ove svrhe su i dalje premala da bi se Zakon pravilno primenjivao.

Još jedan problem koji se javlja na polju obrazovanja je i nedostatak pravilne infrastrukture u školama. Većina škola, posebno u seoskim sredinama, nema čak ni najminimalnije uslove za efikasno obrazovanje; pretrpanost u školama i časovi se često održavaju u četiri ili pet smena. Ostali problemi sa kojima se nekoliko škola širom Kosova susreće su veoma loši higijenski uslovi, a čak u nekim školama nema ni pijaće vode.

Loši uslovi u školama su pogoršani opštim niskim kvalitetom obrazovanja koji se nudi. Prema statističkim podacima koje je izdalo Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju broj nekvalifikovanih nastavnika u školama na Kosovu je od 15 do 18% što je većinom zbog činjenice da kvalifikovanije osoblje radi negde drugde na bolje plaćenim radnim mestima.

Ovi problemi su doveli do velikog stepena napuštanja škola. Veliki broj dece koja su napustila školu se obično pripisuje siromaštvu, što znači da su deca ili primorana da rade ili da njihovi roditelji jednostavno ne mogu da plate školski materijal. U seoskim sredinama problemi se najčešće javljaju zbog nedovoljne infrastrukture, što podrazumeva da su neke škole jednostavno previše daleko. Ovo posebno stvara probleme za devojčice, kao i nedostatak ženskih nastavnika u seoskim sredinama.

Prema statističkim podacima Službe za statistiku Kosova iz 2006. godine, samo 50% etnički albanskih devojčica između 15 i 18 godina starosti nastavlja sa školovanjem po završetku osnovne škole. Dečaci iste nacionalnosti takođe težu ka napuštanju škola da bi radili. Procenat prisutnosti u školama je posebno nizak kada je reč o Romima, Aškalijama ili Egipćanima, gde samo 50% dece između 6 i 14 godina starosti pohađa školu. Mnoga od ove dece napusti školu jako rano.

Čak i kada deca romske, aškalijske i egipćanske zajednice pohađaju školu, javljaju se drugi faktori koji pohađanje čine težim. Kada je reč o školi u kampu IRL u Plemetini, centralno Kosovo, dosadašnje pohađanje te škole je sada ugroženo odlukom opštinskih vlasti da se kamp zatvori jer je u toku preseljavanje stanovnika kampa u stanove sa boljim životnim uslovima. Nadležna Opština Obilić je ponudila prevoz dece do škole u Obiliću, ali su vođe stanovnika kampa izjavile da porodice ove dece ne žele da njihova deca pohađaju novu školu koja se nalazi mnogo dalje od kuće nego što je to stara škola bila. Iako se Tim za dečija prava bavi ovim slučajem, rešenje tek treba da se donese.

Jedan broj romske deca koja su ranije stanovala u kampovima IRL u severnom delu Mitrovice je sada peseljeno u nove domove u romskoj mahali u južnom delu grada. Ona su po preseljenju prestala da pohađaju školu u severnom delu grada zbog problema sa

prevozom iz južnog dela Mitrovice, koji je većinom naseljen albanskim stanovništvom, u severni deo Mitrovice, gde većinom stanuju Srbi. Zahvaljujući direktrou škole prevoz je od tad ipak obezbeđen i ova romska deca sada pohađaju školu u severnom delu grada kao i ranije.

Srpska deca se, sa druge strane, suočavaju sa problemom ograničenog broja škola, posebno srednjih. Zbog činjenice da još uvek nije moguće da se pripadnici Srpske nacionalne zajednice slobodno kreću u svim delovima Kosova, ova deca često moraju da odlaze od kuće kao veoma mlada kako bi živela blizu škole, što predstavlja veliki finansijski teret za njihove porodice. Deca Goranaca se isto tako suočavaju sa velikim poteškoćama pri obrazovanju – ova tema je pokrivena u delu “Manjinske zajednice na Kosovu” ovogodišnjeg Izveštaja.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju je prema Zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu dužno da uključi decu sa posebnim potrebama u obrazovni sistem. Ovo takođe uključuje decu sa fizičkim i mentalnim poteškoćama. Međutim, broj ovakvih učenika koji se školuju u redovnim ili specijalnim školama je veoma nizak. Umesto da pohađaju školu, deca sa posebnim potrebama se često sakrivaju ili se o njima ne vodi računa, posebno u seoskim sredinama.

Osim problema kao što su rad dece, smeštaj, zdravlje i obrazovanje, jedan od zabrinjavajućih pojava u vezi sa decom su slučajevi kada su deca žrtve trgovine ljudima. Iako su kao posledice nemira iz 1999. godine žrtve trgovine ljudima većinom lica koja nisu sa Kosova, javlja se porast trgovine decom sa Kosova. U svom državnom izveštaju o Kosovu za 2006. godinu, Državno odeljenje SAD je utvrdilo da je visok nivo siromaštva, nezaposlenosti i nepismenosti stvorio situaciju u kojoj posebno postoji opasnost da deca postanu žrtve trgovine ljudima. U ovom kontekstu je veoma važno napomenuti da je većina dece koja su žrtve trgovine ljudima otišla od kuće zbog redovnog porodičnog nasilja.

Indirektno porodično nasilje je jedan od uzroka za nedavni porast maloletničke delikvencije. Zajedno sa siromaštvom i traumama iz 1999. godine kao i teškom socijalnom situacijom i preprekama u obrazovnom razvoju, porodično nasilje dovodi do opšteg neprestanog nasilja izvan doma, u više generacija. Iako je Zakon o maloletnicima na Kosovu koji je objavljen UNMIK Uredbom br. 2004/08 od 20. aprila 2004. godine dobar pravni okvir za rešavanje takvih slučajeva (i stvarno je jedan od najunapređenijih zakona u regionu iz ove oblasti), još uvek ne postoji dobra struktura za njegovu implementaciju. Iz tog razloga je u februaru 2007. godine Evropska agencija za rekonstrukciju u saradnji sa UNICEF, PIS i bitnim delovima građanskog društva, započela projekat za obezbeđivanje podrške adekvatnom sudskom sistemu za maloletnike na Kosovu, koji je finansirala EU. Predviđeno je da projekat traje do februara 2009. godine. Da bi se ovaj projekat sproveo, PIS, NVO Terre Des Hommes, Centar za ljudska prava Univerziteta u Prištini i ostali partneri projekta su potpisali Memorandum o razumevanju. Ovi partneri su se obavezali da će poboljšati krivični sudski sistem za maloletnike i to u skladu sa UN Konvencijom o pravima deteta i da će promovisati sprečavanje maloletničke delikvencije.

Kao što gore naznačeni pregled navodi, odsustvo pravih upravljačkih struktura i vladavine prava uvek ima posebne negativne efekte na one koji se ne mogu braniti, a posebno na decu. U takvoj situaciji samo se zahvaljujući neumornim naporima izvesnih međunarodnih i lokalnih aktera pitanje dečijih prava stalno pominje i nadležne vladine strukture redovno podsećaju na njihove dužnosti prema porodicama i deci.

Diskriminacija na Kosovu

Različito ophođenje prema ljudima koji se nalaze u suštinski sličnim situacijama ili zbog njihove biografije, finansijskog ili društvenog statusa, nacionalnosti, pola ili fizičkih mogućnosti, ili pojavljivanja je stalan problem kosovskog društva. Ovakav vid diskriminacije predstavlja direktan rezultat uopštenijeg problema, naime neodgovornost i centralnih i lokalnih vlasti i proizvoljno sprovođenje vladavine prava. Oba ova problema olakšavaju nejednako ophođenje prema ranjivim grupama ili prema manje privilegovanim. Borba protiv ovih pojava se posebno teško i većim delom izražava činjenicom, da ljudi nemaju svest o konceptu diskriminacije i prema tome ne mogu da definišu svoje nejednako ophođenje kao diskriminatorско. Ranjive grupe u kosovskom društvu su često naviknute na to da se drugi prema njima drugačije ophode i zato se na to ne žale, ili pak neveruju da ovakve žalbe mogu promeniti njihov neugodan položaj.

Ljudi se ne žale uvek, primer za to je kada se osoblje iz Univerzitetsko medicinskog centra u Prištini pravedno ne ophodi prema njihovim ženama, zato što njihove porodice nisu u mogućnosti da dodatno plate medicinskim sestrama i doktorima. Ali isto tako se često i ne žale ako mesecima nisu dobili svoja registarska dokumenta od neke javne kancelarije, većinom zato što lično ne poznaju nadležne službenike.

Čak i u slučajevima kada se ljudi žale na diskriminaciju zbog nepravilnosti na Univerzitetu u Prištini, nepotizma u sektoru za javno zapošljavanje ili činjenice da oni ne mogu da odgovore na račune ili administrativna dokumenta pošto su ona pisana na jeziku koji oni ne mogu da razumeju, činjenica je da mnoge ovakve žalbe ostaju nepoznate. Ombudsperson institucija je u nekim slučajevima bila u mogućnosti da pomogne nekim ljudima preko direktnih intervencija, ali žalbe kada su ljudi diskriminirani zbog korupcije ili nepotizma je teško pratiti, i ostavlja se da se one same od sebe reše.

Tačnija ispitivanja jednog broja slučajeva kada se ljudi žale na diskriminaciju često otkrivaju da činjenice takvih slučajeva ne mogu podržati tvrdnju. Član br. 8 Zakona protiv diskriminacije, koji se bazira na međunarodnim standardima, navodi da ako žrtva diskriminacije može dokazati činjenice iz kojih se može pretpostaviti da se diskriminacija dogodila, onda je na okrivljenom da dokaže da se diskriminacija nije dogodila (stoga prebacuje teret dokaza u slučajevima diskriminacije). U mnogim slučajevima navodne diskriminacije žrtve, međutim, ne mogu dokazati činjenice ili ne znaju kako. Dok se sa druge strane u javnim debatama žalbe o diskriminacije nalaze na jednom nivou, jer se često koriste da bi se napravio politički pogodak.

Većina ljudi ima tendenciju da pojednostavi problem diskriminacije. Suprotno od popularnog verovanja, nije svaki vid razlike u ophođenju diskriminacija. Diskriminacije postoji samo onda kada se ljudi u sličnoj situaciji tretiraju različito iz objektivno neopravdanih razloga, kao što su oni gore navedeni ili dati u članu br. 2(a) Zakona o diskriminaciji („pol, godine starosti, bračni status, jezik, umne ili fizičke mane, polna opredeljenost, politička pripadnost ili ubeđenje, etničko poreklo, nacionalnost, religija ili verovanje, rasa, društveno poreklo, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status“). Ako na primer neki čovek nije primljen da radi na građevini samo zato što on ne može da nosi težak teret, onda je drugačije ophođenje prema njemu od ostalih kandidata objektivno opravdan razlog. Ali ako on nije primljen da radi zato što pripada drugoj nacionalnoj zajednici, razlog da ga ne prime na posao nije objektivna, i zasnovan je na predrasudi da on zbog njegove nacionalne pripadnosti neće biti pouzdan, iskren ili dobar u radu.

Diskriminacija se isto tako može dogoditi u slučajevima kada se prema ljudima u suštinski različitim situacijama isto ophodi. Jedan primer ovoga je neugodan položaj lica sa fizičkim invaliditetom. Sve dok se ne učine konkretni naponi kojima se specijalni uslovi za invalide ispunjavaju, oni će i dalje svakoga dana biti diskriminirani. Ljudi u kolicima i majke sa dečijim kolicima će i dalje zavisiti od dobre volje drugih kako bi mogli da pristupe nekim javnim kancelarijama. Čak i u novo sagrađenim kućama većinom nije uzet u obzir interes lica sa invaliditetom za uključivanje rampi ili slične pristupne opreme tim kućama. U poslednjih par godina, Ombudsperson je primao žalbe u vezi sa nemogućnošću lica sa invaliditetom da dobiju penziju na koju po zakonu imaju pravo. Bilo bi nerealno govoriti o specijalnim ustanovama ili programima za decu sa ograničenim sposobnostima učenja.

Još jedan oblik diskriminacije je činjenica da mnoga javna dokumenta nisu dostupna ljudima koji ne govore oba zvanična jezika Kosova. Ovaj problem postoji svuda gde jedan deo opštinskog stanovništva ne razume jezik većine u toj opštini, kao i u korespondenciji između centralnih vlasti i opština gde većina ne govori albanski jezik. Iako se ovaj vid diskriminacije obično više javlja zbog nedostatka jedinica za prevode ili finansijskih sredstava da se one plaćaju, činjenica koja je veoma rasprostranjena jeste da informisanje celog stanovništva o pitanjima koja se njih tiču nije prioritet za većinu kancelarija javne administracije na Kosovu.

Problem u vezi sa jezikom je samo jedan od problema sa kojima se susreću zajednice koje predstavljaju manjinu u mestima u kojima žive. Nacionalna diskriminacija je isto tako široko rasprostranjen problem na polju zapošljavanja i zdravlja, i članovi određenih manjinskih zajednica (većinom Srbi i Romi, ali i Aškalije i Egipćani) su i dalje predmet redovnih oblika zastrašivanja i zlostavljanja. U slučajevima koja uključuju krivična dela protiv ovih zajednica, na primer krađu stoke, zauzimanje ili oštećenje imovine, počinioci se retko nađu; pripadnici ovih zajednica se često žale da policija ne sprovodi istrage o ovakvim krivičnim delima kako bi trebalo. Pripadnici srpske zajednice se i dalje žale da su isključeni iz procesa za privatizaciju društvenih preduzeća za koja su radili.

U nekim slučajevima, ovi oblici diskriminacije su zasnovani na godinama staroj predrasudi koju većina zajednica ima protiv drugih. U drugim slučajevima (posebno ako

su žrtve pripadnici srpske zajednice) oni su rezultat veoma loših odnosa između albanske i srpske zajednice u poslednjih 20 ili više godina. Posebno, sada kada su u toku razgovori o budućem statusu Kosova, tenzije između ove dve zajednice su veoma visoke i stoga je bilo kakav vid normalne komunikacije veoma težak. Pristup javnim kancelarijama je ometan stvarnom ili uočljivom nemogućnošću pripadnika ovih zajednica da se slobodno kreću u svim oblastima Kosova.

Drugi razlog za etničku ili ostale oblike diskriminacije je trenutna ekonomska situacija na Kosovu, koja je označena visokim stepenom nezaposlenosti i široko rasprostranjenim siromaštvom. U situaciji kada je veliki broj radnih mesta ograničen, mnogi poslodavci otvoreno priznaju da ne bi čak ni uzeli u obzir da zaposle lica neke druge nacionalne zajednice, ili da bi radije zaposlili nekoga koga poznaju.

Sve dok ekonomska situacija na Kosovu ostane loša kao i sada, ovaj fenomen se verovatno neće promeniti. Mnogo više se mora uraditi kako bi se unutar kosovskog društva podigla svest o konceptu diskriminacije i kako se protiv nje treba boriti. Za razumevanje ovih problema su potrebne godine ili čak i dekade. Ali što se više zakona za njeno sprečavanje donese i što se više kampanja i programa za sprovođenje ovih zakona i podizanje svesti pokrene, to će se pre postojeća situacija promeniti.

Većina stručnjaka sa Kosova bi se složilo da je Zakon protiv diskriminacije koji je Skupština Kosova donela u 2004. godini i koji je SPGS u istoj godini objavio pravilan instrument za ove svrhe. On sadrži definicije o tome šta je diskriminacija, koji oblici diskriminacije postoje i pod kojim okolnostima se ona može javiti, kao i kako i gde se protiv nje može žaliti. Ombudsperson institucija se smatra za dodatni-sudski entitet čiji je mandat da ispituje žalbe navodne diskriminacije i u javnom i u privatnom sektoru. Insitucija je zbog toga osnovala Tim protiv diskriminacije (TPD) koji se bavi ovim žalbama.

Kao što je to obično slučaj, problem ne leži u samom zakonu, već u njegovom sprovođenju. Ombudsperson institucija je u poslenje tri godine primila samo mali broj žalbi o diskriminaciji. Veliki broj ljudi koji žive na Kosovu ne znaju da uopšte Zakon protiv diskriminacije postoji, a čak ako to i znaju ne bi ni znali kako da pripreme žalbu. Ni sudovi nisu do sada registrovali veliki broj žalbi o diskriminaciji, i izgleda da mnoge sudije ne znaju kako da se ophode prema ovim žalbama kada se pojave.

U poslednjih nekoliko godina, međunarodni i lokalni vlastodršci su postali svesniji da se ovaj zakon ne sprovodi. Vlada Kosova je u novembru 2005. godine odobrila sadržajni akcijski plan za implementaciju Zakona protiv diskriminacije, a Premijer je u avgustu 2006. godine potpisao Administrativno uputstvo o implementaciji Zakona protiv diskriminacije. Ovim Administrativnim uputstvom je pokušano da se stvore praktična pravila i strukturalni i fizički kapaciteti za sprovođenje Zakona protiv diskriminacije, uz dodatno promovisanje jednakog ophođenja prema svima uopšte. Mali broj pojedinih ministarstava i ostalih administrativnih kancelarija je takođe donelo administrativna uputstva o implementaciji ovog zakona, i pojedinačni treninzi i događaji za podizanje svesti o ovom zakonu i sličnim temama se i dalje održavaju.

Ovi pokušaji međutim nisu bili posebno uspešni u podizanju opšteg nivoa svesnosti. U toku izveštajnog perioda, jedan broj inicijativa je pokušao da utvrdi razloge za nedostatak svesnosti i implementacije, i njihov je glavni fokus bio na razgovaranju o načinima kako da se ove prepreke prevaziđu. Jedan ovakav događaj je okrugli sto o implementaciji ovog zakona koji je u aprilu 2007. godine organizovala OEBS Misija na Kosovu, i na kome je jedan broj vlastodržaca (uključujući Vršioce dužnosti Ombudspersona, predstavnike lokalne vlasti i civilnog društva) razmatrao načine za poboljšanje svesnosti i implementacije Zakona protiv diskriminacije.

U približno isto vreme je TPD Ombudsperson institucije započeo kampanju za podizanje svesti o problemu diskriminacije uopšte, kojom je pokušano da se informiše javnost o tome šta diskriminacija u stvari jeste i koja je uloga Ombudspersona u istraživanju žalbi o diskriminaciji. Ova kampanja će se nastaviti do kraja 2007. godine. Više podataka o samoj kampanji možete naći u odeljku Aktivnosti TPD ovogodišnjeg izveštaja.

Važno je nappomenuti da Zakon protiv diskriminacije nije jedini instrument za zaštitu pojedinaca od nejednakog ophođenja na Kosovu. Veliki broj međunarodnih instrumenata za zaštitu pojedinaca od diskriminacije i od zloupotrebe ostalih ljudskih prava su direktno važeći na Kosovu i to prema poglavlju br. 3 Ustavnog okvira privremene samouprave. Oni uključuju UN Deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima i Evropsku konvenciju za ljudska prava. Svesnost o ovim instrumentima u okviru centralnih i lokalnih nivoa vlade, sudova i šire javnosti je prilično slaba. Ovo je većinom zbog činjenice da tekstovi ovih instrumenata obično nisu dostupni za javnosti i veoma je teško licima koja rade pri javnoj administraciji da ih nađe na albanskom ili srpskom jeziku.

Kao što je gore već pomenuto, problem diskriminacije je dvojak, sa jedne strane postoji opšte neznanje šta diskriminacija u stvari jeste i kako se protiv nje treba boriti, dok sa druge strane slabe administrativne, izvršne i sudske strukture na Kosovu tipične za mesta u tranziciji olakšavaju diskriminaciju i sprečavaju njeno odstranjivanje. Jednako ophođenje prema svim stanovnicima Kosova će se dogoditi onda kada njegovo stanovništvo može utvrditi situacije gde se diskriminacija dogodila, i onda kada su javne vlasti voljne i u mogućnosti da podrže i rade na prestojećim žalbama.

Ravnopravnost polova na Kosovu

Ravnopravnost polova je izdanak opšteg pravila jednakosti pred zakonom koje postoji u svim demokratskim državama. On naglašava ovo opšte pravilo za ljude različitih polova, što podrazumeva da oba pola trebaju u svim situacijama biti isto tretirana. Slučajevi kada se osobe suprotnog pola ne tretiraju jednako mogu da znače da se protiv ovih osoba vrši diskriminacija.

Koncept diskriminacije polova podrazumeva razlike u ponašanju prema licima suprotnog pola i isključivanje ili ograničavanje na osnovu polne opredeljenosti, što prema tome

ugrožava ili sprečava uživanje ili upražnjavanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom ili nekim drugim oblastima. Svaki vid razlika u ponašanju prema licima suprotnog pola ima diskriminacijski značaj samo ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takvo ponašanje.

Kosovo, zbog njegovog trenutnog statusa, nije zemlja potpisnica ovakve vrste međunarodnih instrumenata pošto Konvencija o odstranjivanju svih oblika diskriminacije protiv žena, objavljena od strane Skupštine UN iz 1979. godini na Kosovu još uvek nije usvojena. Kako Ustavni okvir o privremenoj samoupravi na Kosovu obavezuje sve institucije na Kosovu da primenjuju izvesne međunarodne instrumente za ljudska prava, uključujući i Konvenciju o odstranjivanju svih oblika diskriminacije protiv žena, Konvencija je time direktno primenjiva na Kosovu. Njena načela su detaljnije objašnjena u domaćem Zakonu o ravnopravnosti polova koji je Skupština Kosova donela 9. februara 2004. godine i koji je 7. juna 2004. godine stupio na snagu UNMIK Uredbom br. 2004/18. U skladu sa uslovima člana 6 ovog Zakona, Ombudsperson institucija je osnovala Jedinicu za ravnopravnost polova koja se bavi slučajevima u vezi sa polnom diskriminacijom. Jedinica za ravnopravnost polova (JRP) se fokusira na slučajeve polne diskriminacije i pokušava da utiče na politike i procese koji promovišu analizu, spečavanje i nadgledanje povreda ljudskih prava u vezi sa polnom opredeljenošću.

Glavno sporno pitanje u vezi sa Zakonom o ravnopravnosti polova je činjenica da mnogi faktori koji proističu iz tradicionalnih običaja i zakona, kao i problema sa kojima se Kosovo kao društvo u tranziciji suočava, stvaraju mnoge prepreke za pravilnu implementaciju ovog zakona i načela Konvencije o odstranjivanju svih oblika diskriminacije protiv žena.

Međutim, mora se napomenuti da uprkos poteškoćama koje se u vezi sa ovim javljaju, od 1999. godine je dosta učinjeno na promovisanju svesti o ravnopravnosti polova. Postoji čak i Kancelarija za pitanja o ravnopravnosti polova pri Kancelariji Premijera Kosova i mnoga ministarstva i opštine imaju jedinice ili službenike zadužene za istu tematiku. U isto vreme UNMIK, OEBS i nekoliko drugih NVO žena su veoma aktivni pri promovisanju prava žena širom Kosova. Ali ipak postoji pitanje da li je većina kampanja, okruglih stolova i seminara održanih u svrhe promovisanja prava žena doprela do ljudi u seoskim sredinama, gde tradicionalni koncept uloge žene u društvu u stvari i obiluje.

U situaciji kakva je sada na Kosovu gde je nivo nezaposlenosti jako visok, veoma je teško za ženu da se nadmeće na tržištu rada. Za muškarce je više verovanto da će dobiti posao, posebno na visokim pozicijama, čak i kada postoje ženski kandidati sa jednako dobrim kvalifikacijama. Nivo nezaposlenosti je prema tome viši za žene nego za muškarce. Prema podacima koje smo dobili iz Kancelarije za pitanja o ravnopravnosti polova pri Kancelariji Premijera Kosova, nivo nezaposlenosti za žene je 70%, a 51.7% za muškarce. Samo 13% žena živi od prihoda koje dobija svojim zaposlenjem.

Veliki broj žena koje su zaposlene ne primaju redovne plate. Prema UNDP izveštaju o humanom na Kosovu iz 2004. godine, većina žena radi na pozicijama sa manjim

prihodima i prosečno dobijaju plate četiri puta manje nego što su plate muškaraca. Muškarci u proceku imaju dve godine škole više nego žene i lakše je za njih da se upišu u osnovne ili srednje škole, prema tome je stepen nepismenosti muškaraca niži. Prema gore pomenutom izveštaju, proporcija između muškaraca i žena na tržištu rada u 2004. godini je 75% muškarci, a samo 31% žene. Situacija se od tada najverovatnije nije promenila. Prema tradiciji žene više teže da rade u obrazovnom i zdravstvenom sektoru, a muškarci se više opredeljuju za trgovinu, proizvodnju ili građevinu. Prema podacima Ombudsperson institucije ogromna većina žena je zaposlena u servisnom sektoru, dok samo nekolicina radi pri teškim industrijama, trgovini ili poljoprivredi.

U poređenju sa ostalim zemljama i regionima, stepen uključenosti žena u političke i državne nivoe na Kosovu je zadovoljavajući: Skupština Kosova ima 30% ženskih poslanika. Ali gledano sa druge strane, samo je jedan od trinaest ministara koji čine Vladu Kosova žena. Unutar Vlade postoji samo još jedna zamenica ministra i jedan stalni sekretar koji je takođe ženskog roda. Ovo pokazuje da iako prikaz proporcije polova u javnoj administraciji Kosova izgleda dobro na papiru, muškarci i dalje mnogo više dominiraju u političkom procesu i u procesu donošenja odluka. Jedan od nedavnih primera za ovo je proces pregovaranja o statusu Kosova, koji je održan u 2006. i na početku 2007. godine u Beču – nijedna žena nije bila uključena u ove razgovore.

Na osnovu informacija Ministarstva za javne usluge, broj žena na rukovodećim pozicijama pri javnim uslugama je veoma u disproportiji sa brojem muškaraca. Na opštinskom nivou od mogućih 893 rukovodećih pozicija samo 90 pripada ženama. Kada se govori o ovim pozicijama polna proporcija je otprilike 1 prema 10 u korist muškaraca.

Iako su obično žene žrtve polne diskriminacije, ima primera gde su i muškarci bili takve žrtve. Ombudsperson institucija je 6. oktobra 2006. godine izdala izveštaj o polnoj diskriminaciji u oglasima za posao javnog sektora koji su između 1. avgusta 2004. i 31. avgusta 2005. godine objavljivani u dnevnom listu "Koha Ditore". Vršilac dužnosti Ombudspersona je u ovom izveštaju naveo da su organi za zapošljavanje u nekim oglasima za posao naglašavali da su pozicije isključivo za žene. On smatra da ni u jednom slučaju ne postoji opravdanje za takve razlike u ophođenju i navodi da takvi postupci predstavljaju povredu domaćih i međunarodnih zakona za zaštitu ravnopravnosti polova na tržištu rada.

Ovaj izveštaj ponovo dokazuje da javni organi za zapošljavanje nemaju veliku predstavu o načelima jednakih mogućnosti za sve. Tokom vršenja istrage jedan broj javnih organa nije dao zadovoljavajući odgovor na zahteve Ombudsperson institucije o tome zašto su u ovim oglasima objavili da su pozicije samo za žene. U jednom je slučaju jedan od organa za zapošljavanje otišao toliko daleko da je izjavio da su žene podesnije za izvršavanje zadataka administrativnog asistenta, koji podrazumevaju javljanje na telefonske pozive i dočekivanje posetioca.

Iako ovaj primer predstavlja diskriminaciju muških kandidata za pozicije u javnom sektoru, gore pomenuti izveštaj je redak slučaj. Kao što smo gore već naveli diskriminacija žena je mnogo rasprostranjeniji oblik polne diskriminacije.

Osim poteškoća pri nalaženju posla još jedna od prepreka za samostalnost (samo-održivost) žena na Kosovu je i činjenica da one obično ne poseduju nikakvu privatnu imovinu ili nekretnine. Važeći zakoni garantuju i ženama i muškarcima jednaka prava kad se radi o nasleđivanju imovine, ali u većini zajednica na Kosovu, porodična imovina se obično prepisuje muškarcima. Ovo je posebno slučaj u seoskim sredinama, gde ideja da žena može naslediti porodičnu kuću ili nekretninu nije uopšte uobičajena. U slučajevima kada žene izraze želju da dobiju jedan deo imovine (na primer nakon razvoda) obično im muževi ili njihovi muški rođaci prete.

Ovo se često dešava zbog običaja i tradicija kosovskih zajednica koje se zasnivaju na principu žena "pripada" njenoj porodici i ne može biti samostalna. Ako žena nije udata, onda je ona deo porodice njenog oca, a nakon braka ona postaje deo porodice supruga. I kao posledica ovih običaja žene obično potpuno zavise od njihovih porodica ili od porodica njihovih muževa. Deca se tradicionalno smatraju delom očeve porodice, čiji bliski rođaci obično veruju da imaju više prava nad tom decom nego njihove majke. U albanskoj zajednici, posebno u seoskim sredinama, udovice se vraćaju porodicama gde su rođene, a deca ostaju sa očevom porodicom.

U romskoj zajednici, većina žena obično potpuno zavisi od njihovih muževa. Od njih se većinom očekuje da budu kod kuće i brinu se o kući i porodici – veoma je retko i obično nije prihvaćeno da žena radi i da nije zavisna od muža, mada postoje izuzeci gde žene rade i čak imaju svoje radnje ili neku drugu vrstu poslovanja. Prema izveštaju koji je izdat od strane Instituta za izveštavanje o ratu i miru iz sredine 2005. godine, devojčice romkinje uče kako da kuvaju kada imaju pet ili šest godina i do dvaneste godine se od njih očekuje da počnu da traže muža. Stepennu napuštanja škole, kada se govori o devojčicama iz ove zajednice, je viši i to većinom zato što njihovi roditelji ne vide nikakav razlog za njihovo dalje obrazovanje nakon osnovne škole.

Ekstremna zavisnost žena od porodica njihovih muževa na Kosovu, dovodi do toga da mnoge od njih strahuju da zatraže razvod od njihovih muževa. Čak i u slučajevima kada su žene žrtve porodičnog nasilja, za njih je bolje da imaju tzv. status quo nego da su odvojene od svoje dece, da postanu teret za svoje porodice u kojima su rođene ili, u najgorem slučaju, da se suočavaju sa nepoznatim opasnostima koje briga o samom sebi donosi. Većina samostalnih majki se ne nalazi u ovoj situaciji po svom izboru – one su obično ili udovice koje su izgubile muževe i domove u nemirima iz 1998-1999. godine, ili su napustile svoje porodice zbog seksualnog maltretiranja tokom gore pomenutih nemira u 1998-1999. godini. Postoji par NVO i utočišta za pružanje pomoći ovim ženama, ali nažalost ne postoji nikakva specijalna vladina podrška za ovu grupu ljudi. Kada se radi o slučajevima žena koje su bile žrtve seksualnog zlostavljanja u 1998-1999. godini, Ombudsperson institucija je zajedno sa UNIFEM-om i NVO "Medica" zatražila da se ove žene uvrste u listu lica koje primaju socijalnu pomoć shodno zakonu Skupštine Kosova o statusu i pravima porodica nastradalih, invalida, veterana, članova Oslobođilačke vojske Kosova i porodica civilnih žrtava rata. Ali do sada nije bilo nikakvog napretka u ovome.

Što se tiče shvatanja žene i njene uloge u društvu, postoje značajne razlike između seoskih i gradskih sredina na Kosovu. U seoskim sredinama, zbog duboko ukorenjenih tradicionalnih zakona i običaja, društveni položaj žene je jasno potcjenjen u odnosu na položaj muškarca, i skoro i da ne postoji svest o konceptu ravnopravnosti polova. U gradovima postoji veliko razumevanje za pitanja o polovima, ali jedan broj porodica, posebno onih koje su iz seoskih migrirale u gradske sredine, još uvek prati izvorne običaje i načine razmišljanja seoskih sredina.

Porodično nasilje, koje se većinom izvršava nad ženama i decom, je i dalje veliki problem u svim zajednicama na Kosovu. Nažalost, samo se jako mali broj slučajeva prijavi nadležnim organima. Zbog velike emotivne povezanosti između žrtve i izvršioca, žene koje i prijave ovakve slučajeve obično ne traže naloge za zaštitu. Unutar društava u kojima žive, posebno u seoskim sredinama, žene se obično smatraju odgovornim za porodično nasilje, i svedoci takvog ponašanje obično veruju da se ovakvi slučajevi isključivo tiču same porodice. U većini zajednica na Kosovu od muškaraca se tradicionalno očekuje da kažnjavaju svoje žene. Jedan primer za ovo se može naći u *Kanunu*, albanski običajni zakon, koji nalaže da “muškarac ima pravo da tuče i vezuje svoju ženu ako se ona ne povinuje njegovim rečima i naredbama”.

U periodu u je obuhvaćen ovim izveštajem i u prethodnim periodima, Ombudsperson institucija je dobila informacije o žalbama u vezi sa nepravilnom implementacijom UNMIK Uredbe br. 2003/13 o Zaštiti protiv porodičnog nasilja. Na osnovu okruglog stola koji su organizovali Ombudsperson institucija i UNDP o implementaciji ove Uredbe u novembru 2006. godine, Ombudsperson institucija je izdala izveštaj o istoj temi. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u ovom izveštaju naveo da većina sudova od kojih se od žrtava porodičnog nasilja zahtevalo da izdaju naloge za zaštitu nije to učinila u rokovima koji su određeni u UNMIK Uredbi. On smatra da ovo predstavlja povredu Uredbe kao i kršenje sudske dužnosti da zaštiti žrtvu kako to nalaže Evropska konvencija za ljudska prava, posebno član 3, kojim se štiti pravo od mučenja i član 8, kojim se štiti pravo na dom. Organizatori su na gore pomenutom okruglom stolu dali svoje predloge za poboljšanje vođenja takvih slučajeva na sudovima, obučavanje sudija o porodičnom nasilju, dopunama UNMIK Uredbe br. 2003/12, administrativnim uputstvima kako da se ova uredba pravilno primenjuje i o opštim aktivnostima za podizanje svesnosti o ovoj temi.

Još jedan uznemiravajući primer u kome su žrtve žene i devojčice na Kosovu je trgovina ljudima. Mnoge žrtve trgovine ljudima na Kosovu dolaze iz najsiromašnijih zemalja Evrope. Zbog njihovog pravnog statusa, one se suočavaju sa diskriminacijom kada se radi o pristupu društvenim i ekonomskim pravima i često su na sebi iskusile porodično ili neko drugo nasilje u zemljama odakle dolaze.

Izveštaj Amnesty International-a iz 2004. godine navodi da se širom Kosova trgovina ženama, većinom devojčicama, sve više povećava. Prema ovom izveštaju, žene i devojke koje su prinuđene na prostituciju su takođe žrtve zloupotrebe ljudskih prava čime se krši veliki broj međunarodnih sporazuma o ljudskim pravima uključujući i međunarodnu Konvenciju o građanskim i političkim pravima, Konvenciju o odstranjivanju svih oblika

diskriminacije protiv žena i UN Konvenciju o pravima deteta. Još mnogo drugih izveštaja o trgovini ljudima je objavljeno na Kosovu, ali je problem i dalje prisutan i lokalne vlasti ne preduzimaju odgovornost za suočavanje sa ovim problemom.

Kako bi se poboljšala postojeća situacija u oblasti ravnopravnosti polova na Kosovu, nadležne javne vlasti kao i sve institucije na Kosovu bi trebalo da se više angažuju u borbi protiv fenomena kao što su porodično nasilje i trgovina ljudima. Potrebno je pripremiti strategije kako bi žene imale iste mogućnosti kao i muškarci, na primer na tržištu rada. Sa obrazovanjem koje se fokusira na jednakom ophođenju prema svim osobama, bez obzira na njihov pol, se treba početi jako rano; isto tako se treba poraditi na podizanju svesnosti o važnosti jednakog ophođenja prema svima u okviru javnih usluga. Lica koja se bave sa ravnopravnošću polova bi trebalo redovno biti o ovoj temi obučavana. Centralna vlada, kao i opštine bi se trebalo više angažovati u podržavanju i stvaranju bezbednijih domova i skloništa i u poboljšanju postojećih uslova življenja, što je moguće uz pomoć međunarodnih donatora.

AKTIVNOSTI OMBUDSPERSON INSTITUCIJE

Zbog odlaganja imenovanja novog Ombudspersona, trenutni Vršilac dužnosti Ombudspersona je nastavio da obavlja zadatke Ombudspersona i u ovom izveštajnom periodu. Osim vođenja Ombudsperson institucije, on je imao i mnogobrojne redovne sastanke sa predstavnicima različitih lokalnih i međunarodnih institucija i organizacija.

Iako najveći deo posla Institucije i dalje podrazumeva vršenje istraga i pružanje saveta o ljudskim pravima, ona je takođe uključena u mnoštvo drugih aktivnosti. Ovo uključuje davanje komentara na zakone i politiku Vlade sa tačke gledišta ljudskih prava, održavanje odnosa sa medijima i obavljanje aktivnosti u vezi sa podizanjem svesti, često uz podršku i saradnju međunarodnih organizacija ili NVO. Ombudsperson institucija takođe teži ka održavanju dobrih radnih odnosa sa lokalnim vladinim strukturama i saraduje sa brojnim lokalnim, regionalnim, i međunarodnim organizacijama razmenjujući informacije i najbolja iskustva. Ovaj deo predstavlja pregled svih aktivnosti Ombudsperson institucije u vreme ovog izveštajnog perioda, kao i stvari u vezi operativnim pitanjima kao što su fondovi i programi za stažiranje.

Istrage, zastupništvo posredovanje

Kada prima žalbe ili druge informacije o potencijalnim povredama ljudskih prava ili zloupotrebi službenog položaja, Ombudsperson institucija treba da odluči o najboljem načinu kako da se sa njima dalje nastavi. Ovo zavisi činjenica u svakom individualnom slučaju. Obično, osoblje Ombudsperson institucije pokušava da reši slučajeve putem intervencija preko pisama upućenih različitim javnim vlastima ili na sastancima sa odgovarajućim administrativnim kancelarijama. Tamo gde slučajevi ne dobijaju pažnju koju zaslužuju, Vršilac dužnosti Ombudspersona može o ovome obavestiti medije kako bi povećao svest javnosti. Neki slučajevi mogu biti rešeni putem posredovanja i ponudom

dobrih usluga, ali ovo pristup će funkcionisati jedino ukoliko su obe strane, i podnosilac žalbe i tuženik, voljne da komuniciraju i pronađu rešenje.

U toku ovog izveštajnog perioda, osoblje Ombudsperson institucije je bilo u mogućnosti da reši mnogobrojne slučajeve putem posredovanja. U mnogim slučajevima je to značilo da se pomogne ljudima kako bi dobili socijalnu pomoć ili drugu vrstu pomoći. U drugim slučajevima, Ombudsperson institucija je imala instrumentalnu ulogu u pomaganju bolesnima ili osobama sa specijalnim potrebama da dobiju odgovarajući tretman unutar ili van Kosova.

U nekim slučajevima gde je osobama prećeno evikcijom od strane HPD, Ombudsperson institucija je uz pomoć posredovanja uspeła da zastavi ove postupke iz humanitarnih i drugih razloga.

Pregled zakonskih propisa

Deo mandata Ombudsperson institucije uključuje davanje komentara na zakone Skupštine Kosova. Ona može zastupa usvajanje ili dopunu zakona, ili može tražiti poboljšanje sprovođenja važećih zakona. Instituciju ponekad konsultuje sama Skupština Kosova i to u vreme planiranja i izrade nacrtā različitih zakona, ili drugi organi u vezi sa implementacijom zakona. U ovakvim slučajevima, od Institucije se traži da pregleda kompatibilnost ovih zakona i praksa sa standardima ljudskih prava. Obično, ovakvi zahtevi se odnose na nacрте zakona ukoji su još na nivou rasprave.

U drugoj polovini 2006. godine, predstavnik Ombudsperson institucije je učestvovao u radnoj grupi za izradu “Zakona o zaštiti od kleveta i uvreda” i “Zakona o policiji”. Ombudsperson institucija takođe i dalje učestvuje u izradi “Zakona Skupštine Kosova o Ombudsmanu”. Jedan od njenih članova osoblja je bio deo pod-radne grupe odgovorne za izradu ovog zakona.

U periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, Ombudsperson institucija je takođe *inter alia* davala komentare na sledeće zakone:

- Nacrt zakona Skupštine Kosova o radu, iz februara 2007. godine;
- Nacrt zakona Skupštine Kosova o pravima i slobodama udruženja na Kosovu, iz februara 2007. godine;
- Nacrt zakona Skupštine Kosova o štrajkovima, iz februara 2007. godine.

Aktivnosti specijalnih timova Ombudsperson Institucije

OIK takođe ima specijalne timove pravnika koji su odgovorni za ispitivanje slučajeva i podizanje svesti o pitanjima iz određenih osetljivih oblasti, posebno o pitanjima koja uključuju ranjive grupe. Tim za dečija prava (TDP) se fokusira na pitanja u vezi sa decom, ali se i ne ograničava na pitanja o školama, brige o deci i starateljstvu nad decom. Odeljenje za ravnopravnost polova (ORP) se fokusira na pitanja u vezi sa polnom diskriminacijom u različitim oblastima i nasiljem u porodici. Tim protiv diskriminacije (TPD) se fokusira na druge oblasti diskriminacije, posebno na one koje se zasnivaju na invaliditetu, kao i na etnički, verski ili nacionalni identitet.

Svaki od specijalnih timova saraduje sa NVO i ostalim organizacijama radeći na poljima koja su od njihovog interesa. Oni učestvuju na mnogim seminarima i konferencijama koje se organizuju na Kosovu i van Kosova. Neke organizacije, uključujući i NVO, koje su posebno blisko saradivale sa ovim timovima i koje su dale veoma korisnu podršku i pomoć u ovom izveštajnom periodu su: UNDP, OEBS i NVO "Inicijativa mladih za ljudska prava" i NVO žena sa Kosova "Medica".

Aktivnosti tima za dečija prava

Ciljevi Tima za dečija prava (TDP) u okviru Ombudsperson institucije na Kosovu (OIK) jesu nadgledanje, zaštita i vršenje istraga o povredama dečijih prava od strane javnih vlasti. Osnovan marta 2004. godine, TDP takođe teži povećanju svesnosti o dečijim pravima na Kosovu i utiče na razvoj politika u ovom kontekstu.

TDP trenutno ima jednog advokata; nakon odlaska prethodnog advokata TDP u decembru 2006. godine, novi advokat imenovan je u maju 2007. godine da bi se ovo radno mesto popunilo. TDP-om koordiniše Zamenik direktora za istrage.

U toku perioda koji je obuhvaćen ovim izveštajem, aktivnosti TDP su dale očite rezultate. Broj slučajeva u vezi sa dečijim pravima u okviru Institucije se znatno povećao, jednim delom i zbog bliske saradnje između TDP i kancelarija na terenu Ombudsperson institucije. TDP je još uvek u procesu izgradnje jakog temelja i stvaranja kontakta sa društvenim aktorima koji rade na dečijim pravima, i očekuje se da će ovo i dalje povećavati broj žalbi Institucije. TDP i dalje deli svoje postere, pamflete i ostali promotivni materijal na različitim sastancima i radionicama na kojima prisustvuje.

U toku perioda koji je obuhvaćen ovim izveštajem, TDP je završio drugu fazu svoje kampanje za podizanje svesti, koja je započeta u aprilu 2006. godine. Između oktobra 2006. i decembra 2006. godine, TDP je posetio škole u opštinama Priština, Kosovo Polje, Orahovac, Dragaš, Đakovica i Glogovac. Prilikom obavljanja ovih poseta, advokat TDP

je delio pamflete i održao prezentacije za informisanje učenika i njihovim pravima i kako se može podneti žalba protiv kršenja ljudskih prava.

TDP je u drugoj polovini 2006. godine nastavio sa reklamiranjem svojih aktivnosti u sledećim dnevnim novinama: na albanskom jeziku Koha Ditore, na turskom jeziku Yeni Dönem i na srpskom jeziku Jedinstvo.

Advokat TDP i Zamenik direktora za istrage su u toku ovog izveštajnog perioda vodili tim koji je učestvovao na nekoliko sastanaka i konferencija u inostranstvu koji su se bavili temom dečijih prava. Advokati TDP su od 26. do 28. septembra 2006. godine u svojstvu posmatrača učestvovali na sastanku Evropske Ombudsman mreže za decu (ENOC) koji je održan u Atini, Grčka. Nakon toga su od 29. do 30. septembra prisustvovali konferenciji u Atini koju su organizovali Komesar za ljudska prava Saveta Evrope, Ombudsman za ljudska prava Ruske Federacije i Grčki Ombudsman. Ključne teme iz oblasti dečijih prava o kojima se raspravljalo su „Osnivanje nezavisnih kancelarija za dečija prava: različiti modeli“ i „Saslušajmo decu, uključimo ih i jačajmo njihove glasove“.

Od 19. do 20. oktobra 2006. godine, advokati TDP su učestvovali na konferenciji o „Stvaranju mreže Ombudsmana za dečija prava u jugoistočnoj Evropi“, koju je u Novom Sadu (centralna Srbija) organizovao Ombudsman Vojvodine. Na ovoj konferenciji je Zamenik direktora za istrage održao prezentaciju o „Primenjivosti UN Konvencije za prava deteta preko domaćih zakona“.

Od 14. do 17. novembra. 2006. godine, Psiholog iz Kancelarije grčkog Ombudsmana je održao kurs za TDP u glavnoj kancelariji Ombudsperson institucije u Prištini. Cilj ovog kursa je bio davanje saveta advokatima TDP o tome kako rešavati slučajeve dečijih prava iz perspektive psihologa. Predstavnik Kancelarije grčkog Ombudsmana je takođe održao kurs za svo pravno osoblje Ombudsperson institucije.

Međunarodni profesor i stručnjak za dečija prava Centra za ljudska prava pri Univerzitetu u Gentu u Belgiji je 1. i 2. decembra 2006. godine održao kurs za profesionalno osoblje Ombudsperson institucije na temu dečijih prava prema UN Konvenciji o pravima deteta. Tokom dva dana intenzivne obuke, profesor je prošao svaki član Konvencije, stavljajući u vezu razne odredbe sa trenutnom situacijom dečijih prava na Kosovu.

Od 26. do 27. marta 2007. godine, predstavnici NVO SAD-a Institut inicijativa za mir (PII) su bili u poseti Kosovu. Oni su se uz pomoć TDP sastali sa raznim lokalnim i međunarodnim NVO za dečija prava koje rade na Kosovu. Cilj ove posete je bio da se istraže mogućnosti za razvoj „Medijske inicijative za decu“ za decu predškolskog uzrasta na Kosovu, kao i da se ova deca poduče kako da poštuju različitost i kao veoma mladi obrazuju o toleranciji prema drugima.

Dana 07. aprila 2007. godine, advokat TDP je učestvovao na sastanku u Novom Sadu koji je organizovao Ombudsman iz Vojvodine u ime Ombudsman mreže za dečija prava u jugoistočnoj Evropi. Tema ovog sastanka je bila „zdravo se hraniti – zdrav način

života“, advokat TDP je takođe održao prezentaciju na temu „Koliko siromaštvo utiče na neomogućavanje ostvarivanja zdravog načina života?“.

TDP je upotrebio crteže dece sa takmičenja održanog u školama širom Kosova u prošlom izveštajnom periodu, radi pripreme rasporeda časova u vezi sa različitim članovima UN Konvencije za ljudska prava. Ovi rasporedi su podeljeni u školama širom Kosova. Ovaj projekat je realizovan uz veliku podršku UNICEF-a.

U toku izveštajnog perioda, TDP je pripremio kompilaciju kosovskih zakona u vezi sa dečijim pravima. Objavljivanje ove kompilacije se očekuje na početku školske godine i predstaviće se na posebnom događaju centralnih i oštinskih vlasti i predstavnika lokalnih i međunarodnih NVO.

TDP je takođe bio aktivan u vršenju istraga slučajeva o pitanjima prava dece. Ovo je uključivalo pravo na pristup deci oba roditelja (posebno kada su roditelji rastavljeni), dužina sudskih postupaka o pravu na pristup, alimentacije za decu, utvrđivanje materinstva/očinstva i slučajevi u vezi sa otmicom deteta od strane jednog roditelja. Drugi slučajevi su uključivali izvršenje sudskih odluka i administrativnih rešenja u vezi sa dečijim pravima. TDP je takođe intervenisao u slučajevima neadekvatnih životnih uslova, prava na predškolsko obrazovanje, nedostataka kiseonika za bebe u prištinskoj univerzitetskoj klinici i prava na utočište i adekvatnu zdravstvenu negu.

TDP je u toku perioda koji obuhvata ovaj izveštaj, održavao sastanke sa raznim međunarodnim i lokalnim ključnim vlastodršcima, kao i sa predstavnicima civilnog društva, radi poboljšanja saradnje, a sve u cilju zaštite i promovisanja dečijih prava. TDP je takođe sarađivao sa UNICEF-om, OEBS Misijom na Kosovu, NVO Save the Children (Spasimo decu), kao i sa drugim raznim NVO iz oblasti dečijih prava koje rade na Kosovu.

Aktivnosti tima protiv diskriminacije

Osnovan u martu 2005. godine, Tim protiv diskriminacije (TPD) se sastoji od dva advokata specijalizovana za pitanja protiv diskriminacije. TPD vrši istrage o žalbama ili drugim podacima koje Ombudsperson institucija prima a koje mogu nagovestiti da se u pojedinačnim slučajevima ili u opštoj situaciji diskriminacija mogla dogoditi. TPD, kao i sve ostale specijalizovane timove unutar Ombudsperson institucije, vodi Zamenik direktora za istrage.

Pravni osnov za postojanje TPD je Zakon protiv diskriminacije koji je objavljen 29. avgusta 2004. godine UNMIK Uredbom br. 32/2004, i kojim je Ombudsperson ovlašćen da prima i sprovodi istrage o žalbama u vezi sa navodima diskriminacije. Prema članu br. 4 Zakona protiv diskriminacije, ovo takođe uključuje diskriminacijske navode u privatnom sektoru.

Predstavnici TPD su 14. decembra 2006. godine učestvovali na konferenciji o sastavljanju strategije za integraciju romske, aškalijske i egipćanske zajednice u društvo. Konferenciju je organizovala Vlada Kosova u saradnji sa OEBS Misijom na Kosovu. Od tada su predstavnici TPD prisustvovali i na nekoliko radnih grupa o implementaciji ove strategije.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je 18. aprila 2007. godine prisustvovao na okruglom stolu za „Implementaciju Zakona protiv diskriminacije“ koji je organizovala OEBS Misija na Kosovu. On je ovom prilikom održao prezentaciju o nadležnostima Ombudsperson institucije za vršenje istraga u vezi sa diskriminacijom. Prezentacija je bazirana na Zakonu protiv diskriminacije, radu TPD (uključujući specifične slučajeve), kao i na izveštajima koje je Ombudsperson institucija izdala u vezi sa diskriminacijom.

Kako bi se podigla svesnost o diskriminaciji i radu TPD, Tim je sredinom maja 2007. godine započeo anti-diskriminacijsku kampanju, koja će se nastaviti početkom sledeće školske godine u septembru. Predstavnici TPD su posetili nastavnike i direktore osnovnih i srednjih škola, opštinske predstavnike i NVO (posebno one koje zastupaju prava lica sa invaliditetom) u opštinama Podujevo, Priština, Gračanica, Prizren, Orahovac, Đakovica, Peć i Mitrovica. Cilj kampanje je širenje znanja o načelima i različitim oblicima diskriminacije. TPD se nada da će zbog ovoga žrtve diskriminacije biti u mogućnosti da lakše prepoznaju ove vidove kršenja ljudskih prava, i kome da se obrate kako bi se žalili na ta ista kršenja. TPD namerava da od septembra 2007. godine poseti opštine u južnim, centralnim i istočnim regionima Kosova.

Prilikom obavljanja poseta u pomenutim institucijama, predstavnici TPD su držali kratka predavanja o tome šta diskriminacija u stvari jeste i kako se protiv nje treba boriti. Oni su takođe delili materijal koji je skoro objavljen kao deo kampanje, uključujući i postere i nalepnice („Zaustavimo diskriminaciju!“), kao i letke za informisanje javnosti o diskriminaciji i kako podneti žalbu TPD-u. Ovi letci takođe sadrže kviz preko koga čitači mogu testirati svoje poznavanje različitih oblika diskriminacije.

Kao deo anti-diskriminacijske kampanje, TPD je u saradnji sa lokalnom NVO „Omladinska inicijativa za ljudska prava“ organizovao umetičko takmičenje. Od umetnika širom Kosova se zahtevalo da odgovore na pitanje: „Šta diskriminacija za tebe znači?“. Održana je i izložba najboljih radova i to u maju 2007. godine u Prištini. Pobjednici su mogli da učestvuju u programu razmene Omladinske inicijative, između mladih umetnika u Beogradu i Prištini.

U toku perioda koji je obuhvaćen ovim izveštajem, TPD je izvršio istragu o žalbama u vezi sa navodnim slučajevima diskriminacije u raznim delovima javnog života. Mnoge od ovih žalbi su uključivale nemoguć pristup dokumentima, zaposlenju i obrazovanju zbog nepoznavanja podnosioca žalbi jednog od zvaničnih jezika na Kosovu, a to je obično albanski jezik. Druge žalbe su uključivale slučajeve navodne diskriminacije u pružanju humanitarnog smeštaja u Opštini Glogovac, zatim su se javljale i žalbe kada deca sa fizičkim manama nisu mogla da se obrazuju u Opštini Podujevo, i diskriminacija u vezi sa izvesnim beneficijama koje pruža javna administracija. TPD je primio još jednu žalbu

od NVO koja se ticala prava gluvi ljudi; tužba je bila u vezi sa nedostatkom tumača znakovnog jezika u skoro svim institucijama na Kosovu. Zbog nedostatka tumača, gluvi ljudi često ne mogu pravilno da komuniciraju sa službenicima koji rade pri javnoj administraciji.

Još jedan slučaj vredan pomena se odnosi na žalbu o starosnoj diskriminaciji koju su podneli bivši radnici bivšeg društvenog preduzeća „Modeli“ iz Đakovice. Nakon što je preduzeće privatizovano, svi radnici starosti od više od 42 godine, su se žalili da su izgubili svoja radna mesta. Žalba radnika je direktno upućena protiv Vlade Kosova, koja kako oni kažu nije preduzela nikakve mere za zaštitu prava lica između 45 i 62 godine starosti. Radnici se žale da će veoma teško pronaći nova radna mesta, ali nepovoljno je i to što oni nemaju pravo na penziju niti ostale oblike socijalne pomoći.

Aktivnosti Jedinice za ravnopravnost polova

Jedinica za ravnopravnost polova (JRP) se bavi slučajevima koji uključuju navode o diskriminaciji polova. Pored pravnih analiza, sprečavanja i nadgledanje povreda ljudskih prava u vezi sa pitanjem polova, ova jedinica je takođe uključena u aktivnosti za promovisanje principa ravnopravnosti polova. JRP je osnovana u skladu sa članom 6 Zakona o ravnopravnosti polova koji je objavljen UNMIK Uredbom br. 2004/18, i jedini je entitet na Kosovu koji ima mandat da prima i vrši istrage o tvrdnjama diskriminacije polova. JRP je takođe kompetentna za pregledanje zakona i da govori o prapismom sprovođenju zakona, a posebno o Zakonu za ravnopravnost polova.

JRP se trenutno sastoji od jednog pravnika koji je specijalizovan za pitanja ravnopravnosti polova i prava žena u saradnji sa Zamenikom direktora istrage Institucije. Na početku je plata ovog pravnika finansirana donacijama Norveške vlade, a od marta 2007. godine se pokriva iz Kosovskog konsolidovanog budžeta.

Mnoge žalbe JRP uključuju nasilje u porodici i diskriminaciju polova u različitim oblastima, a posebno u oblasti zaposlenja, poteškoće koje imaju samohrane majke kao i problemi vezani za starateljstvo ili podelu vlasništva posle razvoda. Broj žalbi porodičnog nasilja dobijen u ovom periodu izveštavanja se u poređenju sa prethodnim izveštajnim periodom povećao. JRP je pokušala redovno da saraduje sa KPS, Odeljenjem za zaštitu žrtava unutar Ministarstva pravde, Centrima za socijalni rad, sigurnim kućama i NVO.

U toku perioda u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, JRP je obavila redovne sastanke sa raznim međunarodnim i lokalnim ključnim interesentima, kao i sa predstavnicima civilnog društva, kako bi poboljšala saradnju i postigla zajedničke ciljeve kao što su ravnopravnost polova i promocija prava žena u društvu Kosova. JRP je takođe saradivala sa predstavnicima UNDP, UNIFEM, SIDA, i drugim predstavnicima ženskih NVO koje rade na Kosovu.

Za vreme ovog izveštajnog perioda, JRP je takođe obavila brojne aktivnosti i prisustvovala raznim programima obuke i seminarima.

Dva dana pre Međunarodnog dana za eliminaciju nasilja nad ženama, 25. novembra 2006. godine, JRP je u saradnji sa UNDP, organizovala okrugli sto u vezi sprovođenja UNMIK Uredbe br. 2003/12 za zaštitu protiv nasilja u porodici. Pedeset šest lokalnih i međunarodnih stručnjaka je učestvovalo na ovom događaju, među njima predstavnici KPS, sudije, predstavnici Ministarstva pravde, Agencija za ravnopravnost polova, advokati žrtava, kao i predstavnici centara za socijalnu pomoć, građanskog društva i NVO.

Cilj okruglog stola je bio razgovor o dosadašnjem nedostatku implementacije gore pomenute UNMIK uredbe i utvrđivanje načina na koje odgovarajuće vlasti kao što su policija, sudovi i ostale vladine i ne-vladine organizacije mogu saradivati na ovom polju u buduće. Ombudsperson institucija je izdala *ex-officio* izveštaj o ovom okruglom stolu u vezi sa izvršenjem članova 7 i 9 UNMIK Uredbe br. 2003/12. Zasnvano na istragama obavljenim u JRP, ovaj izveštaj je otkrio da većina sudova nije izdavala zaštitne mere u okviru vremenskih rokova iz ovih odredbi.

Drugi izveštaj izdat u ovom izveštajnom periodu uključuje diskriminaciju polova u oglasima za posao u javnom sektoru. Istrage JRP su otkrile da su u mnogim slučajevima ovi oglasi javnih organizacija otvarali pozicije samo za žene kandidate. Vršilac dužnosti Ombudspersona smatrao je da je ovo narušilo domaće i međunarodno zakonodavstvo dozvoljavajući diskriminaciju zasnovanu na polu.

Što se tiče obuke, JRP pravnik je učestvovao u drugom delu seminara pod nazivom "Regionalni program o jednakom statusu prava žena", održanom avgusta 2006. godine koji je organizovao Švedski Raoul Wallenberg institut za ljudska prava i humanitarno pravo. Seminar se održao u Kijevu, Ukrajini, i na njemu su prisustvovali aktivisti, državni predstavnici, NVO za ljudska prava iz raznih delova Evrope. Program je uključivao seriju lekcija, radne posete i debate o ulozi ključnih instrumenata i institucija za ljudska prava uključenih u zaštitu prava žena, i svaki učesnik je bio obavezan da predstavi plan rada svoje zemlje ili regiona. JRP advokat je bio u mogućnosti da učestvuje u ovom programu zahvaljujući velikodušnoj podršci UNIFEM-a.

Druge konferencije na kojima je JRP učestvovala u 2006. godini uključuju konferenciju "Ombudsman protiv duple diskriminacije žena", organizovanoj novembra 2006. godine u Novom Sadu od strane Ombudsman u Vojvodini. Decembra 2006. godine advokat JRP je učestvovao na sastanku koji je organizovala Agencija za ravnopravnost polova u okviru Kancelarije Predsednika Vlade na temu "Član 70 Porodičnog zakona Kosova i implikacije njegovog izvršavanja u praksi". JRP je uopšte održavala redovne kontakte i sastanke sa Agencijom za ravnopravnost polova; JRP je pozvana da učestvuje na svim događajima koje je ova kancelarija organizovala u toku ovog izveštajnog perioda.

Dana 14. februara 2007. godine, ženska NVO "Medica" iz Đakovice je organizovala okrugli sto u prostorijama Ombudsperson institucije na temu "Razvijanje procesa

integracije žena koje su bile seksualno zlostavljane za vreme konflikta na Kosovu u Zakon Skupštine Kosova o statusu i pravima porodica žrtava rata, invalida, veterana i članova Oslobođilačke vojske Kosova i porodica civilnih žrtava rata". Zamenik Direktora istraga Institucije je održao prezentaciju na ovu temu. Posle ovog okruglog stola, Zamenik Direktora istraga i predstavnik "Medica" su se sastali sa Ministrom za socijalnu zaštitu, ovom prilikom su tražili podršku od Ministra zahtevajući da žene koje su bile seksualno zlostavljane u toku 1998-99. godine treba da budu uključene u gore pomenuti zakon.

Za vreme perioda izveštavanja, advokat JRP se sastao sa mnogobrojnim NVO koje se bave različitim aspektima prava žena, među kojima su i Švedska NVO „Kwina to Kwina”, kosovska NVO „Centar za studije o polovima Kosova”, „Norma” i „Gratë për Gratë” („Žene za Žene“), srpska ženska NVO „Ruka Ruci” iz Kosova Polja i etnički turska ženska NVO „Zybejde Hanim” iz Prizrena.

Konferencije na kojima se prisustvovalo u toku 2007. godine u oblasti prava Đakovici od strane NVO „Shoqata e Gruas” („Udruženje žena“). Na ovoj konferenciji, Zamenik direktora istrage je održao govor na temu „Sprovođenje UNMIK Uredbe protiv nasilja u porodici”. Ona je takođe prisustvovala i na dvodnevnoj radionici „Situacija žena u regionu zapadnog Balkana”, koji je organizovao Regionalni centar za manjine u Beogradu polovinom maja 2007. godine. Dve glavne teme o kojima se raspravljalo za vreme ove radionice su bile „Zaposlenost i kako stimulisati ekonomski razvoj žena” i „Nasilje u porodici”. Zamenica direktora istrage je održala prezentaciju o situaciji žena na Kosovu u vezi sa ovim temama. Osim ojačavanja regionalne saradnje sa ombudsman i ostalim institucijama za ljudska prava koje rade na ovom polju, radionice su poslužile za razmenu iskustava i najboljih praksi među učesnicima.

Saradnja sa međunarodnom zajednicom

U toku čitavog perioda izveštavanja, Ombudsperson institucija je nastavila da održava bliske odnose sa OEBS Misijom na Kosovu, Kancelarijom Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) u Prištini i raznim kancelarijama pri UNMIK-u, većinom sa Kancelarijom za zajednice, izbeglice, i manjinska pitanja. Vršilac dužnosti Ombudspersona je pokretao određena važna pitanja pred SPGS, uključujući nezavisnost sudstva i pitanja koja uključuju ostvarivanje svojinskih prava stanovnika romske Mahale u južnom delu Mitrovice.

OEBS i dalje pruža veliku podršku Ombudsperson instituciji, većinom obezbeđujući specijalne savetnike osoblju Institucije iz oblasti prava i medija. Do proleća 2007. godine, jedan od dodatnih savetnika je bio važan za obezbeđivanje propisnog funkcionisanja administracije Ombudsperson institucije. OEBS Odeljenje za informacije, komunikacije i tehnologiju stalno obezbeđuje veoma vrednu pomoć pri obezbeđivanju funkcionalnosti računarskog servera Ombudsperson institucije i zaslužuje posebnu zahvalnost za predanost i podršku.

U drugoj polovini 2006. godine, UNDP je pružio znatnu podršku pomažući organizaciju okruglih stolova u vezi sa implementacijom UNMIK Uredbe br. 2003/12 za zaštitu protiv nasilja u porodici u prostorijama glavne kancelarije Ombudsperson institucije u Prištini.

Drugi prilično veliki događaj koji je ostvaren uz znatnu podršku profesionalnog osoblja OHCHR, i iz kancelarije u Prištini i sedišta u Ženevi, kao i uz pomoć OEBS prevodioca i pri administraciji, bila je Regionalna konferencija Ombudsmana koja je održana 8. i 9. juna 2007. godine u Prištini.

Ombudsperson institucija je i dalje u čestim kontaktima sa Izvršnim direktorom Kosovske agencije za imovinu (KAI), ranije Direkcija za stambena i imovinska pitanja (HPD), a u vezi sa brojem slučajeva gde su se ljudi žalili u vezi sa postupcima pred HPD. Mada su postojali slučajevi, kada predlozi Vršioaca dužnosti Ombudspersona nisu bili razmatrani ili sprovedeni.

Ombudsperson institucija je kontaktirala i Kosovsku poverilačku agenciju (KPA) u vezi sa nekim slučajevima, ali nije uvek dobijala odgovore na upućena pisma poslata u vezi sa tim. Ipak, od proleća 2007. godine KAI sve više saraduje sa Institucijom.

Vršilac dužnosti Ombudspersona takođe održava saradnju sa UNMIK Koordinatorom za standarde, većinom obaveštavajući ga o broju slučajeva u vezi sa pitanjima o ljudskim pravima koji su pod istragom Institucije.

Za vreme kada je ovaj izveštaj pripremljen, Vršilac dužnosti Ombudspersona se nekoliko puta susreo sa predstavnicima različitih KFOR jedinica kako bi razmenili informacije i razgovarali o situaciji ljudskih prava na Kosovu.

Kao i u prethodnom periodu izveštavanja, Ombudsperson institucija je održavala redovne kontakte sa diplomatskim misijama različitih zemalja u Prištini, Beogradu i Skoplju.

Ombudsperson institucija nastavila je da saraduje i da komunicira sa određenim ostalim međunarodnim organizacijama i NVO koje rade ili nadgledaju razvoj na Kosovu, a posebno:

- EU Komisija
- EU Misija monitoringa
- Human Rights Watch
- Fond za humanitarno pravo iz Beograda i njihova kancelarija u Prištini
- Kancelarija Međunarodnog komiteta crvenog krsta (MKCK) u Prištini
- IOM
- Španska NVO “Pokret za mir, razoružanje i slobodu”
- Save the Children
- Švedski helsinški komitet za ljudska prava u Stokholmu i njegova kancelarija u Beogradu
- UNHCR

- UNICEF
- UNIFEM

Saradnja sa lokalnim institucijama

Vršilac dužnosti Ombudspersona je u izveštajnom periodu imao sastanke sa mnogim predstavnicima PIS na centralnom nivou uključujući i Predsednika Kosova, Predsednika Skupštine Kosova i Predsednika Vlade Kosova, kako bi razgovarali o raznim pitanjima ljudskih prava i budućnosti Ombudsperson institucije. Brojne kancelarije za ljudska prava pri ministarstvima, takođe pojedinačno saraduju sa Ombudsperson institucijom. Predsednik Vlade je marta 2007. godine izdao Administrativno uputstvo kojim su ove kancelarije za ljudska prava obavezne da komuniciraju i razmenjuju informacije sa Ombudsperson institucijom.

Vršilac dužnosti Ombudspersona redovno šalje zahteve za dobijanje informacija i pisma intervencije različitim ministarstvima, stavljajući im do znanja različite aspekte ljudskih prava u vezi sa radom njihovih ministarstava. Na žalost, nisu sva ministarstva odgovarala na ovakve intervencije. U nekim slučajevima kada bi i odgovorili Vršiocu dužnosti Ombudspersona, informacije nisu bile putpune ili nisu praćene odgovarajućim aktivnostima. Mnoge opštinske vlasti su bile čak i manje spremne na odgovor na napore Institucije da zaštiti ili posreduje kako bi pomogla različite žalbe pojedinaca u njihovoj zoni odgovornosti. Najprimetnija očekivanja ovog pravila su opštine Vučitrn i Kosovo Polje, koje obično odgovaraju odmah na zahtev ili predlog Ombudspersona. Na drugoj strani, opština Priština nastavlja da ne saraduje sa Institucijom, isto kao i opštine Srbica i Mitrovica. U vezi sa pismima upućenim poslednjim dvema opštinama, Ombudsperson institucija je izdala specijalni izveštaj u kojem je Vršilac dužnosti Ombudspersona naveo da je ovaj nedostatak saradnje, od strane ovih opština, narušio njihovu obavezu da saraduju sa Institucijom po UNMIK Uredbi br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji na Kosovu.

U toku ovog izveštajnog perioda, saradnja sa Skupštinom Kosova se značajno poboljšala, posebno sa Skupštinskim odborom za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i ustavnog okvira. Primeri dobre saradnje su konstantna rasprava u vezi sa nacrtom zakona Skupštine o Narodnom Advokatu, aktivnim učešćem Predsednika odbora na Konferenciji regionalnih Ombudsmana i saradnjom u vezi sa projektom koji je organizovao i finansirao Međunarodni centar za demokratsku tranziciju u Mađarskoj za jačanje demokratskih institucija u regionu Balkana.

Osoblje Ombudsperson institucije je takođe bilo u stalnim kontaktima sa sudijama svih sudova na Kosovu kako bi dobilo podatke o slučajevima gde su se pojedinci žalili na dužinu trajanja postupaka. U većini slučajeva, saradnja sa sudstvom je bila dobra, sa izuzetkom u Opštinskom sudu u Uroševcu, koji već duže vreme ne odgovara na zahteve Vršioaca dužnosti Ombudspersona.

Saradnja sa lokalnim NVO

Pored saradnje sa gore pomenutim međunarodnim NVO, Ombudsperson institucija takođe unapređuje saradnju sa Kosovskim NVO. Osoblje Ombudsperson institucije se redovno susreće sa brojnim ženskim i dečijim NVO uključujući i Centre za zaštitu žena i dece "Norma" i "Medica". Saradnja i razmena informacija se nastavlja i sa NVO „Handikos” koja radi na zaštiti prava lica sa posebnim potrebama.

Osoblje Ombudsperson institucije takođe saraduje sa određenim NVO na projektima o podizanju svesti. Jedan od takvih projekata je bilo umetničko takmičenje na temu "Šta diskriminacija za tebe znači?" koje je Institucija organizovala zajedno sa NVO "Inicijativa mladih za ljudska prava" kao deo opšte kampanje protiv diskriminacije i podizanja svesti koju je Institucija započela u proleće 2007. godine. Umetničko takmičenje je kulminiralo izložbom koja je održana u prostorijama Inicijative mladih u maju 2007. godine i nagradama za pobednike koje je takođe obezbedila Inicijativa mladih.

Drugi projekat organizovan u saradnji sa NVO je bio okrugli sto o pravima žena koje su bile seksualno zlostavljane za vreme borbi u 1998-99. godini, koji je Ombudsperson institucija održala u prostorijama svoje glavne kancelarije u Prištini na zahtev ženske NVO "Medica".

Stażiranje

Ombudsperson institucija je u ovom izveštajnom periodu dodelila mesečna stažiranja za 25 studenata fakulteta političkih nauka i pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini. Stažiranjem pri Ombudsperson institucije su takođe nagrađena dva studenta koja su učestvovala u finalu projekta Takmičenje u pravnim slučajevima na Kosovu/Kosovo case challenge 2007. godine, simulacija suđenja za vreme kojeg je od učesnika traženo da simuliraju postupak pred Međunarodnim sudom. Ombudsperson institucija je takođe po prvi put imala dvojicu stažista koja su radila u različito vreme u Kancelariji za medije Institucije.

Odnosi sa medijima i podizanje svesti

Za vreme ovog perioda izveštavanja Ombudsperson institucija je unapredila odnose sa medijima i napore podizanja svesti sa razvojem šire strategije informisanosti javnosti i veće pažnje usmerene na povećanje vidokruga kancelarije Odnosa sa javnošću. Povećan je i fokus na uspostavljanje i podstrek partnerstva sa medijima i grupama civilnog društva kako bi se bolje promovisao rad Ombudsperson institucije i ljudskih prava uopšte.

Po prvi put od svog početka, internet stranica Ombudsperson institucije je zaista pažljivo renovirana za vreme ovog perioda izveštavanja. Pored novog dizajna i pristupačnije strukture za korisnike, internet stranica sada nudi sledeće opcije: foto galeriju, isečke iz

arhive štampe, mogućnost pretraživanja i linkove raznih drugih stranica. Nadamo se da će ove dodate stvari privući više korisnika i bolje promovisati izveštaje Ombudsperson institucije, javne izjave i druge aktivnosti. Nova internet stranica će biti postavljena u julu 2007. godine i može se naći na već postojećoj internet adresi (www.ombudspersonkosovo.org).

Još jedna novina za Ombudsperson instituciju za ovaj period izveštavanja je objavljivanje obrasca za žalbe, koji takođe uključuje osnovne informacije o Instituciji. Popunjavanjem obrasca, pre nego što razgovara sa pravnicima Institucije, podnosilac žalbe sada može potvrditi ključne činjenice vezane za svoj slučaj, što služi poboljšanju i ekspeditivnosti početnog procesa konsultovanja. Kopije obrasca za žalbe su dostupne u kancelarijama i na internet stranici Ombudsperson institucije, kao i u zgradama javne administracije, sudovima i zatvorima po celom Kosovu.

Vršilac dužnosti Ombudspersona i više osoblje Institucije su nastavili sa pozitivnim odnosima sa lokalnim i međunarodnim medijima, učestvujući na konferencijama za štampu, radio i televizijskim debatama, kao i na jedan-na-jedan intervjuima sa ciljem da promovišu različite aspekte ljudskih prava opštoj javnosti. Posebno, postojao je veliki interes među lokalnim novinarima u pokrivanju i praćenju izveštaja Institucije. Lokalni mediji su takođe sa posebnim interesovanjem pratili proces nominovanja za poziciju Ombudspersona, koja tek treba da se finalizuje.

Regionalna konferencija Ombudsmana, je po prvi put održana u organizaciji Ombudsperson institucije i to juna 2007. godine, ona je privukla široku pažnju medija o trenutnim aktivnostima i prioritetima Institucije. Međunarodni karakter događaja i aktivno učešće lokalnih ključnih interesenata u njemu je dalje proširilo mišljenje javnosti o Instituciji kao vodećem kosovskom mehanizmu za zaštitu i *promociju* ljudskih prava.

Specijalni timovi Ombudspersona nastavljaju da podižu nivo svesti javnosti i ključnih interesenata o stvarima u vezi sa njihovim radom. Timovi za dečija prava (TDP) i dalje nastavlja sa svojom "Kampanjom podizanja svesti o dečijim pravima", koje su se odrađivale u prethodnom izveštajnom periodu i koji podrazumevaju poseta i distribucije promotivnog materijala školama po Kosovu. TDP je takođe pripremio set zakona koji su u vezi sa dečijim pravima, koji će biti podeljen različitim ključnim interesentima u drugoj polovini 2007. godine. Jedinica za ravnopravnost polova (JRP), na drugu stranu, je u toku ovog izveštajnog perioda skrenula pažnju na podizanje svesti o pitanjima polova i negovanju partnerstava u civilnom društvu. Primer ovakve saradnje je okrugli sto o porodičnom nasilju, čiji je domaćin bila Ombudsperson institucija u saradnji sa UNDP, koji je okupio NVO i ostale ključne interesente kako bi se govorilo o sprovođenju određenih odredbi UNMIK Uredbe br. 2003/12 o Zaštiti protiv nasilja u porodici.

Tim protiv diskriminacije (TPD) je bio posebno aktivan u javnosti, lansirajući kampanju "Stop Diskriminaciji" koja se sastojala od kratkih uputstava protiv diskriminacije u školama, grupama civilnog društva i lokalnih vlasti na Kosovu. Novo-proizvedeni pamfleti, poster i nalepnice su takođe podeljeni kao deo ove kampanje. Takođe, i u saradnji sa lokalnom NVO "Inicijativa mladih za ljudska prava", TPD je organizovao

takmičenje umetnika slikara koji su pokušali da daju odgovori na pitanje “Šta diskriminacija znači za tebe?”. Izložba najboljih radova predatih sa svih strana Kosova je održana u Prištini maja 2007. godine. Dalje informacije o aktivnostima o podizanju svesti specijalnih timovima mogu se naći u delu aktivnosti ovog godišnjeg izveštaja.

Po prvi put je u ovom izveštajnom periodu Kancelarija za odnose sa javnošću Ombudsperson institucije bila domaćin dvoje praktikanata, jednom u periodu od avgusta do septembra 2006. godine, a drugom u periodu od aprila do maja 2007. godine. Dodatno, viši prevodilac i službenik za informacije je dodat timu Ombudsperson institucije u junu 2007. godine, ovim omogućivši da Kancelarija za odnose sa javnošću dalje proširi svoj delokrug aktivnosti i efektivnost za sledeći period izveštavanja.

Saradnja i izgradnja kapaciteta

Ombudsperson Institucija je nastavila da tesno saraduje sa sličnim institucijama u drugim zemljama, u slučajevima gde je angažovanost vlasti tih zemalja bila neophodna za rešavanje problema s kojima se suočavaju pojedinci na Kosovu. Do saradnje u tu svrhu došlo je, na primer, sa Ombudsmanima u Crnoj Gori, Albaniji, BJR Makedoniji, Hrvatskoj, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj, Norveškoj i Finskoj.

Isto tako, osoblje Ombudsperson Institucije je učestvovalo u raznim radnim posetama, konferencijama, radionicama i seminarima. Cilj tih poseta je bio izlaganje kadrovima Institucije najboljih iskustava ostalih Ombuds institucija i drugih organizacija za ljudska prava, iz obližnjih zemalja i iz Evrope.

Saradnja: Konferencije, seminari i radionice

U **avgustu 2006. godine**, pravnik iz Jedinice za ravnopravnost polova Ombudsperson Institucije je učestvovala na drugom delu seminara pod nazivom „Regionalni program za jednaki status ženskih prava“, organizovanog od strane Instituta Raoul Wallenberg za ljudska prava i humanitarno pravo. Seminar se održao u Kijevu, Ukrajina, i na njemu su učestvovali mnogi aktivisti, državni činovnici i predstavnici NVO za ljudska prava iz mnogih evropskih zemalja. Pravnici Jedinice za ravnopravnost polova je omogućeno učešće u ovom programu zahvaljujući velikodušnoj podršci UNIFEM-a.

Dana **31. avgusta 2006. godine**, zamenik direktora istrage Ombudsperson Institucije je učestvovala na seminaru, koji je organizovan u Prištini od strane misije OEBS-a na Kosovu za policijske inspektore, gde je izvršila prezentaciju uloge Ombudsperson Institucije u zaštiti ljudskih prava.

Od **14. do 16. septembra 2006. godine**, predstavnik Ombudsperson Institucije je učestvovao na seminaru sa ostalim ombuds institucijama iz cele jugoistočne Evrope. Predstavnik je imao prezentaciju na temu „Ombudsman kao institucija administrativne

reforme“. Seminar je održan u Ohridu, BJR Makedonija i organizovan od strane Grčkog Ombudsmana kao deo projekta EUNOMIA.

Dana **21. septembra 2006. godine**, zamenik direktora istrage Ombudsperson Institucije je zajedno sa predstavnicima jedinica za ljudska prava iz ministarstava kosovske Vlade učestvovala na seminaru koji je organizovan od strane Kosovskog sudskog instituta u Prištini u saradnji sa OEBS-om i Kancelarijom Premijera za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i pitanja polova. Predstavnik institucije je predstavila ulogu Ombudsperson Institucije u zaštiti ljudskih prava i pozvala na poboljšanje saradnje između jedinica za ljudska prava i Institucije.

Od **26. do 28. septembra 2006. godine**, pravnici Tima za dečija prava (TDP) Ombudsperson Institucije su učestvovali kao posmatrači na sastanku Evropske mreže dečijih ombudsmana, koji je organizovan od strane grčkog ombudsmana u Atini. Pravnici TDP-a su iskoristili ovu mogućnost kako bi razmenili informacije i najbolje prakse sa ombudsman institucijama iz ostalih zemalja.

Od **29. do 30. septembra 2006. godine**, pravnici TDP-a su učestvovali na konferenciji koja je održana u Atini, a organizovana od strane Komesara za ljudska prava Saveta Evrope, Ombudsmana za ljudska prava Ruske Federacije i Grčkog Ombudsmana. Neke od ključnih tema su se odnosile na „uspostavljanje nezavisnih kancelarija za dečija prava: različiti modeli“ i „slušanje i uključivanje dece u ojačavanju svojih glasova“.

Od **6. do 7. oktobra 2006. godine**, pravnici Ombudsperson Institucije su učestvovali na seminaru koji je organizovan u Prištini na temu „Pitanja vladavine prava i dobrog upravljanja“. Seminar je organizovan od strane Saveta Evrope i finansiran od strane Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA).

Od **12. do 13. oktobra 2006. godine**, Vršilac dužnosti i predstavnik Ombudsperson Institucije su učestvovali na Forumu građanskog društva Lisabona o opcionalnom protokolu međunarodne konvencije za ekonomska, socijalna i kulturna prava, održanog u Lisabonu, Portugalija. Ovaj Forum je organizovan od strane Međunarodnog centra za ekonomska, socijalna i kulturna prava u saradnji sa NVO „Koalicija za opcionalni protokol“.

Od **19. do 20. oktobra 2006. godine**, pravnici TDP-a su učestvovali na konferenciji „Uspostavljanje mreže obudsmana za dečija prava u jugoistočnoj Evropi“, koja je održana u Novom Sadu (centralna Srbija) i organizovana od strane Ombudsmana Vojvodine. Jedan od pravnik TDP-a je na konferenciji održao prezentaciju u vezi „Primenjivosti UN konvencije o pravima deteta preko domaćeg zakonodavstva“.

Od **23. do 27. novembra 2006. godine**, pravnik i pravni asistent Ombudsperson Institucije su učestvovali na seminaru na temu „Izgradnja mira, prevazilaženje konflikta i postratna reizgradnja i pomirenje“, koji je održan u Cluj-Napoka, Rumunija i

organizovan od strane NVO „Mreža za prekoračeni mir i razvoj“ (Transcend-Peace and Development Network).

Dana **25. novembra 2006. godine**, JRP u saradnji sa UNDP je organizovala okrugli sto o primeni UNMIK uredbe broj 2003/12 o Zaštiti protiv nasilja u porodici. Pedeset i šest lokalnih i međunarodnih eksperata je učestvovalo u ovom događaju, među kojima su takođe bili i predstavnici KPS-a, sudije, predstavnici ministarstva pravosuđa, advokati žrtava kao i predstavnici iz centara za socijaln rad, građanskog društva i nevladinog sektora.

U **decembru 2006. godine**, JRP pravnik je učestvovao na okruglom stolu u Prištini koji je organizovan od strane Agencije za ravnopravnost polova u sklopu Kancelarije Premijera na temu „Član 70 Kosovskog zakona o porodici i implikacije za njegovu primenu u praksi”.

Od **13. do 14. decembra 2006. godine**, zamenik direktora istraga je učestvovala na radionici u Prištini koja je za cilj imala razvijanje strategija za ljudska prava na Kosovu. Radionica je organizovana od strane Savetodavne kancelarije za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i pitanja polova pri Uredbi Premijera u saradnji sa Savetom Evrope i Kancelarijom visokog komesara za ljudska prava pri UN.

Dana **14. decembra 2006. godine**, predstavnici TPD-a su učestvovali na konferenciji o izradi strategije za integraciju zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u društvo. Konferencija je održana u Prištini i organizovana od strane Vlade Kosova u saradnji sa misijom OEBS-a na Kosovu.

Dana **7. februara 2007. godine**, Vršilac dužnosti g-din Hilmi Jashari je bio panelist na konferenciji pod nazivom „Odgovornost, jednakost i vladavina prava: U pravcu demokratske budućnosti“, organizovane od strane Inicijative mladih za ljudska prava u Prištini.

Dana **14. februara 2007. godine**, Ombudsperson Institucija je ugostila okrugli sto organizovan od strane ženske NVO „Medica” na temu “Razvijanje procesa za integraciju žena koje su proživele seksualna zlostavljanja tokom konflikta na Kosovu u zakon Skupštine Kosova o Statusu i pravima porodica žrtava, invalida, veterana i članova Oslobođilačke vojske Kosova i porodica civilnih žrtava rata”.

Od **29. do 30. marta 2007. godine**, Vršilac dužnosti Ombudspersona je učestvovao na „Dodatnom sastanku ljudskih dimenzija po pitanju slobode okupljanja, udruživanja i izražavanja: Potstrekivanje punog i jednakog učešća u pluralističkim društvima“, održanog u Beču, Austrija. Ovaj sastanak je organizovan od strane OEBS kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava i španskog predsedavanja OEBS-om.

Dana **7. aprila 2007. godine**, pravnik TDP-a je učestvovao na sastanku koji je održan u Novom Sadu i organizovan od strane Ombudsmana Vojvodine u ime mreže Ombudsmana za dečija prava u jugoistočnoj Evropi. Tema sastanka je bila „Zdrava

ishrana – stilovi zdravog života”; pravnik TDP-a je imao prezentaciju na temu „Koliki je faktor siromaštvo u onemogućavanju realizacije stilova zdravog života?”

Dana **11. aprila 2007. godine**, predstavnik međunarodnog centra za demokratsku tranziciju – nezavisne institucije koja je osnovana od strane Mađarske Vlade – posetio je Ombudsperson Instituciju kao deo projekta koji cilja ka jačanju demokratskih institucija u balkanskom regionu.

Dana **18. aprila 2007. godine**, Vršilac dužnosti Ombudspersona je učestvovao na okruglom stolu „Sprovođenje zakona protiv diskriminacije“, organizovanog od strane OEBS misije na Kosovu, gde je održao prezentaciju o nadležnostima Ombudsperson Institucije u istraživanju žalbi koje su vezane za diskriminaciju.

Dana **24. aprila 2007. godine**, Vršilac dužnosti Ombudspersona i zamenik Ombudspersona su učestvovali na regionalnom okruglom stolu „Uloga Ombudsmana u zaštiti ljudskih prava i sloboda u budućem ustavu Crne Gore“. Okrugli sto je organizovan od strane Ombudsmana Crne Gore i OEBS misije u Crnoj Gori, i održana je u Podgorici, Crna Gora.

U **maju 2007. godine**, zamenik direktora istraga Ombudsperson Institucije je učestvovala na konferenciji na temu „Situacija žene u regionu zapadnog Balkana“, koja je održana u Beogradu od strane Regionalnog centra za manjine. Ona je imala dve prezentacije na konferenciji, jednu o pravima žena na radnom tržištu i drugu o nasilju u porodici na Kosovu.

Od **3. do 4. marta 2007. godine**, pravnik Ombudsperson Institucije je učestvovao kao sudija na kosovskoj preliminarnoj rundi takmičenja u simulaciji suđenja. Ovo takmičenje je bio deo regionalnog „Balkan Case Challenge 2007“ takmičenja, organizovanog od strane Svetskog univerzitetskog servisa (WUS) Austrije. Od **28. maja do 1. juna 2007. godine**, drugi pravnik iz Ombudsperson Institucije je učestvovao kao sudija na finalnoj rundi takmičenja održanog u Beču, Austrija.

Od **8. do 9. juna 2007. godine**, Ombudsperson Institucija je ugostila prvu regionalnu konferenciju ombudsmana pod nazivom „Podrška i prepreke u zaštiti ljudskih prava“. Konferencija je prikupila predstavnike ombuds institucija iz šire jugoistočne Evrope, kao i lokalnih vlasti, građanskog društva i medija. O događaju će više biti reči u daljem tekstu izveštaja, i preporuke objavljenje kao zaključak sa konferencije su priložene u dodatku 4 ovog godišnjeg izveštaja.

Dana **27. juna 2007. godine**, Delegacija iz ICDDT je posetila Ombudsperson Instituciju kako bi sastavila radnu grupu sa predstavnicima Institucije, međunarodnih organizacija, građanskog društva i ostalih interesenata. Radna grupa je organizovana kako bi pomogla ICDDT u formulisanju preporuka na nacrt zakona Skupštine Kosova o Ombudspersonu kao i budućih struktura Institucije.

Izgradnja kapaciteta: Radne posete i obuke

Od **septembra 2006. godine**, Menadžer nabavke Ombudsperson Institucije je započeo trening kurs o javnoj nabavci na Univerzitetu za biznis i tehnologiju u Prištini. Program se finansira od strane Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA) i završava se novembra 2007. godine.

Dana **12. septembra 2006. godine**, pravno i administrativno osoblje Ombudsperson Institucije je učestvovalo na obuci o pravilnom arhiviranju dokumenata. Obuka je održana zahvaljujući tekućem programu Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA) za izgradnju kapaciteta i podrške Ombudsperson Instituciji i organizovan od strane Saveta Evrope. Nakon ove obuke, stručnjak Arhiva Kosova je održao još jednu obuku u kancelarijama Ombudsperson Institucije širom Kosova u drugoj polovini septembra 2006. godine.

Od **18. do 19. septembra 2006. godine**, osoblje Ombudsperson Institucije je učestvovalo u dvodnevnoj obuci u vezi pitanja životne sredine. Obuku je finansirala SIDA i sprovedena je od strane viših pravnika Grčkog Ombudsmana u glavnoj kancelariji Institucije u Prištini.

Od **oktobra 2006. godine**, pravno osoblje Ombudsperson Institucije je počelo pohađanje drugog ciklusa kursa pravne terminologije na engleskoj finansiran od strane SIDA a sproveden od strane Kembridž škole u Prištini. Kurs će se delom nastaviti u sledećem izveštajnom periodu.

Od **6. do 7. oktobra 2006. godine**, pravници Ombudsperson Institucije su učestvovali na seminaru održanom u Prištini na temu „Vladavina prava i dobro upravljanje“. Seminar je organizovan od strane Saveta Evrope i finansiran od strane Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA).

Od **16. do 20. oktobra 2006. godine**, dva pravnika Ombudsperson Institucije su posetila kancelariju Ombudsmana u Toskani, Italija u sklopu programa razmene između Institucije i Ombudsmana udruženih opštine Valdinievole (Toskana). Poseta je finansirana donacijom od strane Vlade SAD za inicijative izgradnje kapaciteta.

Od **oktobra od decembra 2006. godine**, administrativno osoblje i prevodioci Ombudsperson Institucije su učestvovali na kursu Biznis English u New Age školi u Prištini. Troškovi kursa su pokriveni donacijom Vlade SAD.

U **novembru 2006. godine**, osoblje Ombudsperson Institucije je učestvovalo na kursu za pravopis za albanski i srpski jezik finansiran od SIDA u kancelarijama Institucije. Kurs je sproveden od strane trenera iz Skupštine Kosova i organizovan od strane Saveta Evrope.

Od **14. do 17. novembra 2006. godine**, psihijatar iz Grčkog Ombudsmana je održao obuku za osoblje TDP u glavnoj kancelariji Ombudsperson Institucije u Prištini, koji je finansiran od strane Norveške Vlade. Trening je za cilj imao da savetuje pravnike TDP kako raditi na slučajevima dečijih prava iz perspektive jednog psihologa.

Od **1. do 2. decembra 2006. godine**, međunarodni stručnjak za pitanja dečijih prava i profesor na centru za ljudska prava univerziteta Ghent u Belgiji je održao obuku za svo osoblje Ombudsperson Institucije, koji je finansiran donacijom od strane Norveške vlade. Obuka je bila fokusiran na razne odredbe UN konvencije o pravima deteta.

Od **4. do 8. decembra 2006. godine**, delegacija iz Ombudsperson Institucije je posetila kancelariju Mađarskog Ombudsmana u Budimpešti kako bi razmenili najbolja iskustva iz oblasti pravne i administrativne prakse. Ova radna poseta je finansirana od strane SIDA projekta.

Od **27. do 29. marta 2007. godine**, prevodioci Ombudsperson Institucije su posetili Međunarodni krivični tribunal za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju, u Hagu, Holandija. Ova radna poseta, finansirana od strane SIDA projekta, je omogućila prevodiocima da iz prve ruke iskuse praksu i profesionalizam simultanih prevodioca Suda. Poseta je organizovana od strane Saveta Evrope.

U **maju 2007. godine**, prevodioci Ombudsperson Institucije su učestvovali na trodnevnoj obuci za simultani prevod, koji je vođen od strane prevodioca iz Bosne i Hercegovine. Ova obuka je finansirana iz projekta SIDA i organizovan od strane Saveta Evrope, održana je u kancelarijama Institucije u Prištini.

Od **2. do 30. maja 2007. godine**, upravno i administrativno osoblje Ombudsperson Institucije je učestvovalo na mnogim obukama koji su finansirani iz SIDA projekta na pitanjima planiranja i budžeta, ljudskih resursa i kancelarijskog menadžmenta koji su održani u Prištini od strane savetodavne organizacije „Asocijacija za menadžment i razvoj“. Obuke su organizovane od strane Saveta Evrope.

Od **14. do 25. maja 2007. godine**, pravnik Ombudsperson Institucije je učestvovao na obuci na temu “Kada se građanin žali: Uloga ombuds institucije u poboljšanju javnih službi”. Kurs je održan u Londonu i organizovan je od strane Međunarodne javne administracije, organizacije iz UK koja radi na organizaciji treninga i pružanju podrške institucijama u javnom sektoru. Učešće pravnika na ovom treningu je omogućeno zahvaljujući SIDA projektu.

Od **23. do 30. juna 2007**, dva pravnika i prevodilac iz Ombudsperson Institucije su učestvovali na Međunarodnoj letnjoj školi o ljudskim pravima, u Varšavi, Poljska. Škola je bila fokusirana na mnoge članove Evropske Konvencije o ljudskim pravima; učešće osoblja Institucije je organizovano od strane Helsinške fondacije za ljudska prava iz Poljske i finansirano uz pomoć SIDA projekta.

Regionalna konferencija Ombudsmana

Tokom perioda u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, Ombudsperson institucija je bila domaćin svoje prve Regionalne konferencije Ombudsmana. Pod nazivom “Podrška i prepreke pri zaštiti ljudskih prava”, konferencija je održana od 8. do 9. juna 2007. godine u Prištini uz finansijsku pomoć Kancelarije SAD u Prištini i organizatorsku pomoć OEBS Misije na Kosovu. Konferencijom je predsedavao šef OHCHR u Prištini.

Konferencija je okupila predstavnike Ombudsman institucija iz jugoistočne Evrope, kao i međunarodnih organizacija koje rade na Kosovu, lokalnih vlasti, grupa građanskog društva i medija. Vršilac dužnosti Ombudspersona je otvorio konferenciju, zajedno sa Šefom OEBS Misije na Kosovu, Predsednikom Kosova i Ministrom Pravde.

Razni regionalni Ombudsmani i njihovi predstavnici su održali prezentacije u vezi sa radom njihovih kancelarija i svakodnevnim izazovima sa kojima se susreću. Takođe je i Pravni savetnik kancelarije Komesara za ljudska prava Saveta Evrope i predsedavajući međunarodne mreže ombudsmana (za region Evrope) je održao opštu prezentaciju u vezi sa prirodom i mandatom ombudsman institucija i njihovoj saradnji sa medijima. Predsednik Helsinške fondacije za ljudska prava i bivši međunarodni Ombudsperson na Kosovu je takođe govorio o osnivanju Ombudsperson institucije na Kosovu u 2000. godini. Diskusije su generalno bile fokusirane na različite mandate ombudsmana, njihovu saradnju sa javnim vlastima i ostalim predmetima od interesa za učesnike. Iako je jedan broj ovih učesnika predstavljao PIS, građansko društvo i medije, njihov doprinos diskusijama je većinom bio ograničen.

Na završetku konferencije, učesnici su se složili o paketu preporuka koje će biti objavljene i prosleđene u dolazećem periodu svim ključnim interesentima. Predstavnik glavne kancelarije OHCHR u Ženevi, kao i šef Kancelarije OHCHR u Prištini su dali svoj doprinos u formulisanju ovih predloga. Ovi predlozi su dati u prilogu br. 4 ovog godišnjeg izveštaja.

Pošto su se svi učesnici složili da je ovim događajem postignut ogroman uspeh, očekuje se da će ova Regionalna konferencija Ombudsmana naznačiti ono prvo što je značajan dodatak godišnjim kalendarima ombudsman institucija u regionu, i da će lokalne vlasti, grupe građanskog društva i mediji biti mnogo više zainteresovani za ovakav događaj sledeće godine.

Finansijska budućnost Ombudsperson institucije

Kao što je slučaj i sa svakom drugom nezavisnom *sui generis* institucijom, tako i Ombudsperson institucija može svoj posao obavljati pravilno samo ako je i finansijski nezavisna od izvršnih, sudskih i zakonodavnih vlasti na Kosovu. Ovakav vid nezavisnosti znači da Institucija nije finansijski odgovorna onim delovima vlade koji vode Kosovki

konsolidovani budžet. Nijedna od ovih moći ne sme imati uticaj na rad Institucije, uključujući njene istrage. Kada se radi o izvršnim organima, ovo podrazumeva da se oni ne mogu mešati u godišnji budžetarni proces, pošto svako ovakvo mešanje može indirektno uticati na funkcionisanje Institucije i njenog rada. Ovo je naznačeno u članu br. 17.1 UNMIK Uredbe br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji. Ista odredba nalaže da ukoliko Institucija smatra da predlozi za budžet Vlade mogu kompromitovati njenu sposobnost da svoje funkcije izvršava potpuno i nezavisno, onda ona može skrenuti pažnju Skupštini Kosova na ovaj problem.

Prilikom razgovora sa Ministarstvom privrede i finansija u vezi sa budžetom Institucije za 2007. godinu, Vršilac dužnosti Ombudspersona je stalno naglašavao koliko je važno osigurati održivost Institucije i njenog rada obezbeđivanjem dovoljnih finansijskih sredstava za kadrove. Uprkos nekoliko diskusija sa Ministarstvom kao i sa Budžetarnim komitetom Skupštine Kosova, samo je zbog podrške SPGS predlog budžeta Vršioća dužnosti Ombudspersona zadovoljen na kraju 2006. godine.

Ombudsperson institucija je do danas uspela da sačuva većinu svojih kadrova i to zbog stalnih doprinosa međunarodnih donatora. Ali ipak, mora se još jednom naglasiti da isplate plata zaposlenima i finansiranje ostalih aktivnosti preko donatorskih fondova nije održivo rešenje i ne oslobađa javne vlasti sa Kosova njihove odgovornosti da Instituciji obezbede adekvatno finansiranje. Iako je Institucija svesna ograničenja kosovskog budžeta, ova činjenica ne treba da ometa nadležnost i funkcije jedinog nezavisnog mehanizma za ljudska prava na Kosovu.

Očekuje se da će u budućnosti PIS aktivnije učestvovati u pružanju podrške i garantovanju finansijske održivosti Institucije i da će se na stalne i sukobljavajuće diskusije o budžetu Institucije uskoro misliti kao na nešto iz prošlosti. Nadležne vlasti moraju da priznaju važnost očuvanja trenutnih profesionalnih pravnih kadrova Institucije. Plate moraju ostati na nivou koji odgovara visokom standardnu rada Institucije. SPGS je u 2003. godini priznao ovaj problem i odobrio specijalnu šemu plata za profesionalno pravno osoblje Institucije. Ombudsperson institucija očekuje da će ovo priznanje deliti i nadležne kancelarije unutar PIS, kako bi se rad Institucije nastavio kao i u poslednjih šest godina.

Finansijska i materijalna pomoć

U toku perioda izveštavanja, Institucija Ombudspersona je koristila sredstva Kosovskog konsolidovanog budžeta, Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA) i Vlada sledećih zemalja: Austrije, Belgije, Finske, Lihtenštajna, Norveške, Turske i Sjedinjenih Američkih Država.

Projekti

SIDA

Septembra 2005. godine, Ombudsperson institucija je počela sa implementacijom trogodišnjeg projekta za izgradnju kapaciteta, koji je finansirala SIDA sa ciljem da se osoblje Ombudsperson institucije obrazuje i obuči u oblasti ljudskih prava, vladavine prava, opšte administracije i vođenja kancelarije, kao i u oblasti izgradnje veština prevođenja. Izvršni partner SIDA u ovom projektu je Savet Evrope.

U ovom izveštajnom periodu, SIDA je finansirala seminar o vladavini prava i dobrom upravljanju, tečajeve pravnih termina na engleskom jeziku Kembridž škole (Cambridge School) u kancelariji u Prištini, radnu posetu kancelariji mađarskog Ombudsmana i učešće članova osoblja Institucije na nekoliko letnjih škola o vladavini prava i pitanjima ljudskih prava. Ovde je bila uključena letnja škola za ljudska prava koju je organizovala Poljska helsinška fondacija za ljudska prava, trening održan u Londonu koji je organizovala organizacija "Public Administration International" o tome kako ombuds-institucije mogu poboljšati svoje usluge za javnost, kao i trening o stvaranju mira i transformaciju konflikta koji je organizovan u Cluj Napoca u Rumuniji od strane Transcedentne mreže za transformaciju konflikata mirnim sredstvima. SIDA je takođe finansirala učešće rukovodioca za nabavku Institucije na devetomesečnom kursu o nabavci na Univerzitetu za biznis i tehnologiju. Od poslednjeg izveštajnog perioda, stručnjak Saveta Evrope priprema bazu podataka za vođenje slučajeva, koja je testirana u aprilu 2007. godine a njena ugradnja se očekuje u julu 2007. godine.

SIDA projekat je takođe uključuo obuku o simultanim prevodima i radnu posetu Međunarodnom krivičnom tribunalu za bivšu Jugoslaviju za prevodioce Ombudsperson institucije. Ostali treninzi koje je SIDA finansirala a Savet Evrope implementirao u ovom izveštajnom periodu uključivali su tečajeve za veštine pisanja na albanskom i srpskom jeziku koje je držao stručnjak iz Skupštine Kosova, kao i mnoge druge treninge za administrativno osoblje o budžetiranju, ljudskim resursima i vođenju kancelarije.

AUSTRIJA

U skladu sa dogovorom austrijske Agencije za razvoj austrijskog ministarstva inostranih poslova, donacijom koja je primljena decembra 2004. godine, se i dalje finansiraju kancelarije na terenu Ombudsperson institucije u Gračanici, u ovom izveštajnom periodu.

BELGIJA

Vlada Belgije je nastavila da obezbeđuje donacije i u ovom izveštajnom periodu. Prema sporazumu sa donatorom, ovaj fond se koristi za isplatu plata dvoje specijalizovanih radnika i štampanje Tromesečnog informatora na četiri jezika. Projekat je još uvek u toku.

FINSKA

Kao deo projekta koji je u toku i koji je pokrenut krajem 2004. godine, Finsko ministarstvo spoljnih poslova i dalje plaća plate za dva visoko kvalifikovana viša prevodioca Ombudsperson institucije.

LIHTENŠTAJN

Do kraja 2006. godine ova subvencija je korišćena za plate rukovodioca informativnih tehnologija Institucije.

NORVEŠKA

Do kraja 2006. godine, norveška donacija se koristila za plate tri pravника, da se pokriju troškovi štampanja publikacija, za aktivnosti Tima za dečija prava i prevode koji se rade van Institucije.

Ombudsperson institucija je u Januaru 2007. godine primila još jednu norvešku donaciju za novi projekat. Ova subvencija se koristi za pokrivanje troškova publikacija i prevoda, specijalnih projekata Tima za dečija prava Institucije i Jedinice za ravnopravnost polova, kao i za isplate plata profesionalnim kadrovima koji rade u kancelarijama na terenu Institucije u Gračanici.

TURSKA

U toku perioda izveštavanja ova donacija je korišćena za pokrivanje troškova publikacija Ombudsperson institucije na turskom jeziku. Projekat je u toku.

SAD

Doprinosi Sjedinjenih država Ombudsperson instituciji od 2001. godine podržavaju opšte troškove i plate bivšeg međunarodnog Ombudspersona. U skladu sa uputstvima Vlade SAD u decembru 2005. godine, cilj ovog fonda je promenjen i usmeren na pokrivanje inicijativa za građenje kapaciteta unutar Ombudsperson institucije. Izvršni partner obe subvencije je OEBS Misija na Kosovu.

U toku izveštajnog perioda, ovaj fond je korišćen da se pokriju troškovi tečaja za poslovni engleski za administrativno osoblje Institucije i posetu dvoje pravника Ombudsman kancelarijama u Toskani, Italija, kao deo razmenskog programa između Ombudsperson institucije i udruženih opština Valdinievole (Toskana). Osim toga, ovom

subvencijom je finansirana kupovina računovodstvenog programa i preko potrebne kancelarijske opreme za kancelariju u Prištini.

Veliki deo ove subvencije je korišćen za prvu regionalnu konferenciju Ombudsmana koju je organizovala Institucija i koja je održana 08. i 09. juna u Prištini pod nazivom „Podrška i prepreke pri zaštiti ljudskih prava“. Fond je zatvoren krejem juna 2007. godine.

Ostali oblici podrške:

U toku 2006. – 2007. godine, OEBS Misija na Kosovu je nastavila da podržava Instituciju i to u različitim oblastima. Misija je obezbedila dva specijalna savetnika za administrativna, pravna, smernička pitanja i pitanja javnih poslova. Treći OEBS savetnik je bio u Instituciji sve do januara 2007. godine. Osim toga, OEBS je nastavio da pruža tehničku pomoć i to obezbeđivanjem opreme za prevođenje za seminare i konferencije kao i znatne savete o IT pitanjima.

Druge organizacije koje su sponzorisale aktivnosti ili pružale podršku aktivnostima Institucije u toku ovog izveštajnog perioda su:

- EUNOMIA Ombudsman program
- Omladinska inicijativa Kosova za ljudska prava
- UNICEF
- UNDP

PREGLED SLUČAJEVA I STATISTIČKI PODACI

Pregled slučajeva

U toku perioda u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, oko 4.612 ljudi je kontaktiralo Ombudsperson instituciju u njenoj glavnoj kancelariji u Prištini i kancelarijama na terenu radi podnošenja zvaničnih žalbi ili radi dobijanja saveta ili pomoći. U toku otvorenih dana održanih u periodu u kojem je ovaj izveštaj sačinjen, približno 1.013 ljudi se lično sastalo sa Vršiocem dužnosti Ombudspersona, njegovim zamenikom ili direktorom istrage. Dole prikazani statistički podaci su podeljeni u tri kategorije slučajeva i to: slučajevi za reakciju (CR), prijave i žalbe, iako se ovi podaci ne mogu uvek direktno upoređivati.

Pre 2006. godine nerešeni slučajevi Ombudsperson institucije su bili podeljeni na prijave i CR slučajeve (ovi slučajevi se nisu rešavali prema zvaničnim procedurama zbog njihove prirode ili hitnosti za rešavanje). U januaru 2006. godine ove razlike su otklonjene i svi slučajevi dobijaju jedan naziv - žalbe. U trenutnom izveštajnom periodu, Institucija je nastavila da vrši istrage i zaključuje CR slučajeve i prijave otvorene pre 2006. godine.

Kao što je slučaj i u prošlem izveštajnim periodima, veliki broj slučajeva koje je Ombudsperson institucija obrađivala u poslednjih 12 meseci bili su u vezi sa proceduralnim pitanjima (kao na primer dužina trajanja postupaka pred građanskim sudovima i HPD/KAI), neodgovornom administracijom, imovinskim pitanjima, penzijama i socijalnom pomoći, žalbama o zloupotrebi službenog položaja, zatim problemi koji se odnose na pravično suđenje, žalbe koje se odnose na zaposlenje ili pitanjima nekažnjivosti.

Privremene mere i izveštaji

Kada Ombudsperson uvidi da je neophodno da javni organi odmah preduzmu određene akcije, on može formalno da zatraži od nadležnih administrativnih tela da preduzmu ili obustave neku akciju kao vid privremene mere, kako bi se sprečila nepopravljiva šteta prema podnosiocima žalbi ili njihovoj imovini. Pogledati aneks 2 za rezimiranje zahteva privremenih mera koji su upućeni u toku perioda u kojem je ovaj izveštaj pripremljen.

Kada pisma intervencije i pokušaji za posredovanje nisu uspešni, Ombudsperson je izdavao izveštaj koji je sadržao temeljne analize i javno izlaganje kršenja ljudskih prava ili važećeg zakona i to zajedno sa preporukama dotičnoj javnoj instituciji kako da se poprave učinjena kršenja. Institucija upotrebljava izveštaje kao zadnji metod zastupništva i podnosi kopije istih odgovornom javnom organu i Skupštini Kosova, od kojih se ponekad zahteva da razmotre izvesne situacije u vezi sa povredama ljudskih prava. Pogledati aneks 1 za rezimiranje izveštaja koji su izdati tokom perioda u kojem je ovaj izveštaj pripremljen i kako su javni organi odgovorili na te izveštaje.

Statistički pregled slučajeva ¹

Slučajevi za reakciju (CR slučajevi)

CR slučajevi zaključeni od 1. jula 2006. do 30. juna 2007

Proглашени neprihvatljivim	26
Pozitivno rešeni	33
Ostali razlozi	88

Ukupno **147**

Prijave:

Prijave zaključene od 1. jula 2006. do 30. juna 2007

Proглашени neprihvatljivim	18
Pozitivno rešeni	79
Ostali razlozi	70

Ukupno **164**

¹

Žalbe	690
Žalbe registrovane od 1. jula 2006. do 30. juna 2007	
Nacionalna pripadnost podnosioca žalbi	
Albanci	515
Srbi	124
Ostali	51
Odgovorne strane	
Sudovi	190
Opštine	131
Ostali	68
Vladina Ministarstva	174
HPD	74
KPS	51
UNMIK	5
KFOR	4
Slučajevi zaključeni od 1. jula 2006. do 30. juna 2007	
Proglašeni neprihvatljivim	145
Pozitivno rešeni	163
Ostali razlozi	94
<i>Ukupno</i>	402
Predmet žalbi	
Administrativna tišina i srodna pitanja	118
Proceduralna i ostala pitanja koja se odnose na pravično suđenje (građanske parnice)	105
Pitanja vezana za HPD	72
Zloupotreba službenog položaja	82
Ekonomska, socijalna i kulturna prava	81
Pitanja vezana za imovinu (nevezano za HPD)	68
Pitanja vezana za zaposlenje	56
Pristup sudu (građanske parnice)	32
Pitanja vezana za pravično suđenje (krivični slučajevi)	25
Neadekvatna istraga krivičnih dela	26
Dobre usluge	18
Ostala prava koja štiti EKLJP	40
Nekažnjivost vlasti	24
Pravo na slobodu	5

Istrage i izveštaji

(1. juli 2006 – 30. jun 2007)

Specijalni izveštaji	3
Ex-officio izveštaji	2
Izveštaji o slučajevima	10
Ex-officio otvorene istrage	9
Zahtevi za privremene mere	1

DODATAK I: IZVEŠTAJI

Na osnovu ovlašćenja koja su joj data članom 4 UNMIK Uredbe br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji i na osnovu Pravila postupka same Institucije, Ombudsperson institucija je u toku perioda koji je obuhvaćen ovim izveštajem uputila sledeće izveštaje Skupštini Kosova.

***Ex officio* registarski broj 48/05
u vezi sa pitanjima koji se odnose na polnu diskriminaciju u oglasima za posao u
javnom sektoru**

Dana 05. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao izveštaj na gore pomenu temu. Ovaj izveštaj je rezultat analize od oko 1.000 oglasa za slobodna radna mesta u javnom sektoru, koji su objavljivani u dnevnom listu "Koha Ditore". Na osnovu svojih istraživanja, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da je u jednom broju slučajeva, formulisanje oglasa uz poseban naglasak na reč žene u pojedinim pozicijama isključilo muške kandidate da apliciraju za ove pozicije.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je u svom izveštaju zaključio da ne postoji nikakvo razumno opravdanje za ovakav vid ograničavanja po osnovu pola. Ova ograničenja su predstavljala povredu oba domaća zakona (uglavnom Zakona za ravnopravnosti polova), kao i međunarodne pravne instrumente (pre svega Međunarodnu konvenciju o građanskim i političkim pravima, koji štiti pojedince od svih oblika diskriminacije).

Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Skupština Kosova održi debatu unutar Odbora za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i ustavnog okvira kako bi se pronašli načini za direktnu implementaciju relevantnih pravnih odredbi koji zabranjuju diskriminaciju na polnoj osnovi pri zapošljavanju. Osim toga, on je predložio da Skupština treba zahtevati redovne informacije od jedinica za ljudska prva unutar kosovskih ministarstava, kao i od relevantnih organa koje će im obezbediti redovne podatke o implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova od strane ministarstava, preduzeća „Termokos“ i PTK. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio od Skupštine da pruži garanciju da će se ovaj izveštaj podeliti svim javnim institucijama na Kosovu.

Vršilac dužnosti Ombudspersona još uvek nije dobio odgovor na ovaj izveštaj i još uvek nije obavešten da li je Skupština Kosova uopšte razmatrala ili tek namerava da razmotri njegove predloge.

Ex officio registarski broj 1/06
u vezi sa implementacije članova 7 i 9 UNMIK Uredbe br. 2003/12 o zaštiti protiv nasilja u porodici

Dana 23. novembra 2006. godine, na okruglom stolu o implementaciji gore pomenute UNMIK Uredbe koji su organizovali Ombudsperson institucija i UNDP, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao izveštaj o ovoj temi. Istrage Ombudsperson institucije su se fokusirale na to da li su se opštinski sudovi sa Kosova pridržavali rokova za izdavanje naloga za zaštitu u slučajevima nasilja na porodicom, koji su utvrđeni u članovima br. 7 i 9 gore pomenute Uredbe. Ovi članovi nalažu da sudovi moraju u roku od 15 dana da donesu odluku o zahtevima za izdavanje naloga za zaštitu, a o zahtevima za naloge za hitnu zaštitu u roku od 24 časa.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je u izveštaju primetio da su u svim slučajevima pod istragom, sudovi prekršili rokove iz UNMIK Uredbe br. 2003/12 i to nedeljama ili čak mesecima. Ova odlaganja predstavljaju povredu članova br. 7.1 i 9.1 Uredbe. Osim toga, ovakvo ponašanje je pokazalo da dotični sudovi nisu u skladu sa važećim zakonom ispunili svoju obavezu zaštite žrtava nasilja u porodici, što predstavlja povredu prava ovih žrtava da budu slobodni od nečovečnog i ponižavajućeg tretmana, kao što je dato u članu br. 3 Evropske konvencije za ljudska prava. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zapazio da sudovi nisu poštovali njihovu obavezu da osiguraju da žrtve mogu ostvarivati svoja prava na bezbedost, mir i dostojanstvo u svojim domovima. Ovo je predstavlja povredu člana br. 8 Konvencije, koji štiti pravo na privatn život i dom. I na kraju, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da izostanak bilo kakvog pravnog leka u slučajevima kada sud odlaže ovakve postupke predstavlja povredu člana br. 13 Evropske konvencije za ljudska prava, koji štiti pravo svakog lica na delotvoran pravni lek.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je stoga predložio da predsednici opštinskih sudova na Kosovu trebaju osigurati da će se slučajevima o zaštitnim nalogima za žrtve porodičnog nasilja dati prioritet, tako da se ovi nalozi mogu izdati u rokovima datim u UNMIK Uredbi br. 2003/12. On je takođe zatražio od predsednika opštinskih sudova da osiguraju da će se ovaj izveštaj podeliti svim sudijama koji rade u njihovim sudovima. I na kraju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da bi Sudsko veće Kosova u što kraćem roku trebalo da imenuje i obuča dovoljan broj sudija koji bi se bavili slučajevima porodičnog nasilja.

Vršilac dužnosti Ombudspersona nije dobio odgovor na ovaj izveštaj i nije obavešten da li su se ili će se njegovi predlozi proslediti relevantnim ključnim vlastodršcima.

Registarski broj 1362/04
u vezi dužine postupka u slučaju Džemajl Plana (Xhemajl Pllana)

Dana 31. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj o gore pomenutom slučaju koji se ticao imovinskog spora i koji lokalni sudovi nisu uspeli da reše još od 2001. godine. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u izveštaju zapazio da je

Okružnom sudu u Prištini bilo potrebno više od dve godine da sastavi veće koje bi ovaj slučaj razmotrilo. On takođe smatra da je ovo povreda prava podnosioca žalbe na pravično suđenje u razumnom roku iz člana br. 6, stav br. 1 Evropske konvencije za ljudska prava. Prema Vršiocu dužnosti Ombudspersona, nedovoljan broj sudija koji rade u Okružnom sudu (činjenica koju je Predsednik Okružnog suda naveo kao opravdanje za odlaganje postupka) bi mogao biti izgovor za ovako dugačka odlaganja samo ukoliko je privremen. Pošto je problem premalog broja sudija koji su trebali rešiti ovaj slučaj stalno rastući zaostatak na slučajevima postojao odavno, i pošto nema dugoročnih planova za rešavanje upravog tog zaostatka na slučajevima koji stoje nerešeni pred Okružnim sudom, gore pomenuti argument ne opravdava dovoljno ova odlaganja. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe primetio da je nedostatak pravilnog vođenja slučajeva na ovom sudu doprineo da ovaj postupak ovoliko dugo traje.

Osim toga, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da izostanak pravnog leka za povredu prava na pravično suđenje u razumnom roku predstavlja povredu prava na delotvoran pravni lek iz člana br. 13 Evropske konvencije za ljudska prava.

Pošto Opštinski sud u Prištini nije rešio ovaj slučaj u vremenu kada je ovaj izveštaj objavljen, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Predsednik Opštinskog suda osigura da će ovaj Sud doneti odluku o ovom slučaju bez daljeg odlaganja. Osim toga, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zamolio Predsednika Okružnog suda da osigura da će se vođenje i distribucija slučajeva ovog suda podvrgnuti nezavisnoj proceni u cilju poboljšanja uprave suda. I na kraju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Skupština Kosova započne diskusiju sa svim nadležnim organima i institucijama o izradi relevantnog pravnog instrumenta koji bi u slučajevima o dugačkim postupcima pred sudovima predstavljao delotvoran pravni lek u smislu člana br. 13 Konvencije.

Do danas nije bilo odgovora na ovaj izveštaj, niti je Vršilac dužnosti Ombudspersona obavešten da li se ili će se njegovi predlozi ispoštovati.

Specijalni izveštaj br. 11 o neuspehu Predsednika Opštinskog suda u Uroševcu da saraduje sa Ombudsperson institucijom na Kosovu

Dana 06. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao specijalni izveštaj o gore pomenutoj temi. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u ovom izveštaju ispitao da li je neuspeh Predsednika Opštinskog suda u Uroševcu da odgovori na korespondenciju Ombudsperson institucije kršenje njegove obaveze da saraduje sa Institucijom prema članovima br. 4.6 i 4.8 UNMIK Uredbe br. 2006/6 o Ombudsperson instituciji na Kosovu.

Ombudsperson i Vršilac dužnosti Ombudspersona su između novembra 2005. i septembra 2006. godine poslali veliki broj pisama Predsedniku Opštinskog suda tražeći od njega informacije o raznim slučajevima koji su bili u radu pred Ombudsperson institucijom i u vezi sa odlaganjima građanskih i krivičnih postupaka pred ovim sudom. Do dana kada je specijalni izveštaj objavljen, Ombudsperson institucija nije dobila

odgovor na nijedno od ovih pisama. U specijalnom izveštaju Vršilac dužnosti Ombudspersona je došao do zaključka da nesaradnja Predsednika Opštinskog suda predstavlja povredu gore pomenutih odredbi UNMIK Uredbe br. 2006/6, kojima se od javnih institucija zahteva da saraduju sa Ombudsperson institucijom u njenom radu i da odgovaraju na njene zahteve za dobijanje informacija i dokumenata u razumnom vremenskom roku.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio Predsedniku Okružnog suda u Prištini (kao sudu sa višim stepenom koji je odgovoran za nadgledanje Opštinskog suda u Uroševcu) da osigura da će Predsednik Opštinskog suda bez daljeg odlaganja odgovoriti na prethodne i buduće zahteve i intervencije Vršioaca dužnosti Ombudspersona. On je takođe predložio Kosovskom sudskom veću da podeli kopije ovog izveštaja svim sudovima na Kosovu.

Dana 18. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Predsednika Vrhovnog suda Kosova, u ime Kosovskog sudskog veća, kojim je obavešten da je Kosovsko sudsko veće zatražilo od Predsednika Opštinskog suda iz Uroševca da saraduje sa Ombudsperson institucijom.

Dana 26. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od predsedavajućeg Pod-komiteta za ravnopravnost polova, peticije, javne žalbe i nestala lica unutar Skupštine Kosova, u kome je navedeno da je Pod-komitet ispitao gore pomenuti specijalni izveštaj i da će zatražiti od Predsednika Opštinskog suda u Uroševcu da ga i on pregleda. Predsedavajući Pod-komiteta je takođe dodao da će Pod-komitet zatražiti i od Predsednika Okružnog suda u Prištini da pregleda ovaj izveštaj.

Registarski broj 1736/2005

Šeribane Ademi (Sheribane Ademi) protiv Opštinskog suda u Vučitrnu, Okružnog suda u Mitrovici i Vrhovog suda Kosova

Dana 10 maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj u vezi sa slučajem o dužini postupka u svojinskom sporu; postupak je pokrenut sredinom 2001. godine i u vreme objavljivanja ovog izveštaja još uvek je u toku.

Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da je neuspehom ovih sudova da reše slučaj podnosioca žalbe u razumnom roku prekršen član br. 6 stav br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji štiti pravo svakog lica na pravično suđenje u razumnom roku. Iako ne poriče da slučaj o nasleđenoj imovini može biti kompleksan, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da ovo ne može opravdati način na koji je postupak vođen. Povreda se nije javila neaktivnošću suda, već odlaganjima koja su dovela do nerazumno dugog postupka, što se dogodilo zbog ponovljenog ispitivanja slučaja u dva stepena. Ovo je stvorilo ozbiljan nedostatak u sudskom sistemu, posebno kada se radi o pravilnoj primeni zakona i funkcionisanju hijerarhijske strukture sistema. Osim toga, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zapazio da je izostanak pravnog leka kojim se može pružiti

pomoć protiv dužine sudskih postupaka, predstavljalo kršenje prava podnosioca žalbe na delotvoran pravni lek prema članu br. 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Pošto je slučaj u vreme kada je izveštaj objavljen stojao nerešen pred Opštinskim sudom u Vučitrnu, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da sud treba doneti odluku o ovom slučaju najkasnije do 10. juna 2007. godine. Osim toga on je predložio da Predsednik Okružnog suda u Mitrovici i Predsednik Opštinskog suda u Vučitrnu započnu što je pre moguće razgovore o tome kako se najbolje mogu primeniti materijalno i proceduralno pravo i sprečilo ponovno ispitivanje slučaja u budućnosti. I na kraju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio Skupštini Kosova da započne diskusiju sa SPGS u vezi sa objavljivanjem pravnog instrumenta koji bi predstavljao delotvoran pravni lek u smislu člana br. 13 Konvencije.

Dana 21. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primio pismo od Predsednika Okružnog suda u Mitrovici koji se složio sa zaključcima Vršioca dužnosti Ombudspersona. Predsednik Okružnog suda je naveo da izveštaj Ombudsperson institucije ne treba uključivati samo pogreške sudova, već i pogreške drugih institucija kao što su UNMIK administracija i ostalih sudskih organa odgovornih za imenovanje sudija i ostalih sudskih radnika. Ova lica trebaju isto tako biti obavezna da preduzimaju neophodne mere da sprečavaju i bave se trenutnom situacijom u sudstvu. Ova situacija je nastavila da utiče na pravo na pravično suđenje u razumnom roku koje je garantovano članom br. 6 Evropske konvencije za ljudska prava. Osim toga, Predsednik Okružnog suda je primetio da postoji saradnja između regionalnih sudova i Vrhovnog suda. Ova saradnja uključuje diskusije o različitim pravnim pitanjima, posebno u vezi sa primenom materijalnog i proceduralnog prava kao i učešćem sudija na obukama koje organizuje Kosovski sudski institut. Na kraju je Predsednik Okružnog suda obećao da će se maksimalno angažovati da se ovaj slučaj reši.

Opštinski sud u Vučitrnu do danas nije doneo presudu o slučaju podnosioca žalbe.

Registarski broj 1734/2007

Jeton Kuršumliju (Jeton Kurshumliu) protiv Opštinskog suda u Mitrovici, Okružnog suda u Mitrovici i Vrhovnog suda Kosova

Dana 10. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao izveštaj o slučaju u vezi sa dužinom sudskog postupka u sporu o dugovanju, koji je otpočet u januaru 2003. godine.

Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da je neuspehom ovih sudova da reše slučaj podnosioca žalbe u razumnom roku prekršen član br. 6 stav br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji štiti pravo svakog lica na pravično suđenje u razumnom roku. Vršilac dužnosti Ombudspersona je primetio da se povreda nije javila neaktivnošću suda, već su odlaganja dovela do nerazumno dugog postupka, što se dogodilo zbog ponovljenog ispitivanja slučaja u više stepena. Ovo je stvorilo ozbiljan nedostatak u sudskom sistemu, posebno kada se radi o pravilnoj primeni zakona i funkcionisanju

hijerarhijske strukture sistema. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zapazio da je nepostojanje pravnog leka kojim se može pružiti pomoć protiv dužine sudskih postupaka, doveo do kršenja prava podnosioca žalbe na delotvoran pravni lek prema članu br. 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Pošto Vrhovni sud još uvek nije rešio ovaj slučaj, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Predsednik Suda treba preduzeti hitne korake za donošenje odluke o ovom slučaju bez ikakvog daljeg odlaganja, uzimajući u obzir da slučaj stoji nerešen pred različitim sudovima više od četiri godine. On je takođe zamolio da ga obaveste o svim radnjama preduzetim kao odgovor na ovaj izveštaj.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje predložio da Predsednik Vrhovnog suda, Predsednik Okružnog suda u Mitrovici i Predsednik Opštinskog suda u Mitrovici razgovaraju kako primenjivati materijalni proceduralni zakon u budućnosti i tako sprečiti učestalo ispitivanje slučajeva u tri stepena. Vršilac dužnosti Ombudspersona je na kraju predložio da Skupština Kosova započne diskusiju sa relevantnim organima, uključujući kosovske institucije, o izradi pravnog instrumenata koji će predstavljati pravni lek u smislu člana br. 13 Konvencije.

Dana 21 maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primio pismo od Predsednika Okružnog suda u Mitrovici koji se složio sa zaključcima Vršioaca dužnosti Ombudspersona iz njegovog izveštaja. Međutim, Predsednik Okružnog suda je naveo da izveštaj ne treba uključivati samo pogreške sudova, već i pogreške drugih institucija kao što su UNMIK administracija i ostali sudski organi odgovorni za imenovanje sudija i ostalih sudskih radnika. Ova lica trebaju isto tako biti obavezna da preduzimaju neophodne mere da sprečavaju i bave se sa trenutnom situacijom u sudstvu. Ova situacija je nastavila da utiče na pravo na pravično suđenje u razumnom roku koje je garantovano članom br. 6 Evropske konvencije za ljudska prava. Osim toga, Predsednik Okružnog suda je primetio da postoji stalna saradnja između regionalnih sudova i Vrhovnog suda. Ova saradnja uključuje diskusije o različitim pravnim pitanjima, posebno u vezi sa primenom materijalnog i proceduralnog prava kao i učešćem sudija na obukama koje organizuje Kosovski sudski institut. Na kraju je Predsednik Okružnog suda obećao da će se maksimalno angažovati da se ovaj slučaj reši.

Dana 17. maja 2007. godine, Vrhovni sud Kosova, u sastavu od pet sudija, je doneo odluku i odbio zahtev okrivljene strane za reviziju odluke Okružnog suda. Pošto je Okružni sud potvrdio presudu Opštinskog suda u korist podnosioca žalbe, sada ne postoje prepreke za brzu i pravilnu implementaciju sudske presude.

Specijalni izveštaj br. 13 O neuspehu opštinskih vlasti u Srbici i Mitrovici da saraduju sa Ombudsperson institucijom na Kosovu

Dana 22. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao specijalni izveštaj kojim je ispitao da li je neuspeh opštinskih vlasti i u Srbici i u Mitrovici da

odgovaraju na korespondenciju Ombudsperson institucije kršenje njihove obaveze da saraduje sa Institucijom prema članovima br. 4.6 i 4.8 UNMIK Uredbe br. 2006/06 o Ombudsperson instituciji na Kosovu.

Bivši Ombudsperson i kasnije Vršilac dužnosti Ombudspersona su između septembra 2005. i marta 2007. godine poslali veliki broj pisama u vezi sa specifičnim slučajevima Direkciji za obrazovanje u Opštini Srbica i kasnije Predsedniku Opštine. Odgovor na ova pisma nikada nije dobijen. Slični problemi su se javljali i sa pismima slatim u vezi sa drugim slučajevima raznim organima u Opštini Mitrovica. Ministarstvo za lokalnu vladinu administraciju i Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju su obavješteni o ovom nedostatku saradnje, ali i oni takođe nisu odgovorili ni na jedno od pisama koje je poslala Ombudsperson institucija.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da neuspeh od više od godinu i po dana opštinskih vlasti u Srbici i Mitrovici da odgovore na korespondenciju Ombudsperson institucije predstavlja povredu članova br. 4.6 i 4.8 UNMIK Uredbe br. 2006/06, kojom su sve javne institucije na Kosovu u obavezi da pomažu Ombudsperson instituciji u njenom radu i da odgovaraju na njene zahteve za dobijanje informacija i dokumenata u razumnom vremenskom periodu. On takođe smatra da neuspeh Ministarstva za lokalnu vladinu administraciju i Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju da osiguraju da će ovi opštinski ogani ispunjavati svoje obeveze prema UNMIK Uredbi br. 2006/06, predstavlja kršenje njihovih obaveza da administrativno nadgledaju opštine i njihove direkcije. Ova obaveza je data u UNMIK Uredbi br. 2004/50 o novim ministarstvima i osnivanju pozicija zamenika Premijera i zamenika ministara u izvršnom ogranaku, kao i u IV dodatku UNMIK Uredbe br. 2001/19 o izvršnom ogranaku PIS na Kosovu.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Ministar za lokalnu vladinu administraciju i Ministar za obrazovanje, nauku i tehnologiju osiguraju da će Predsednik Opštine Srbica i Predsednik Opštine Mitrovica i njihovi radnici bez ikakvog daljeg odlaganja odgovarati na prethodne i buduće zahteve i intervencije Ombudsperson institucije. On je zatim zamolio gore pomenute Ministre da osiguraju da će se kopije ovog specijalnog izveštaja podeliti svim opštinskim direkcijama širom Kosova i da će Ministarstva obavestiti Vršioaca dužnosti Ombudspersona o svim radnjama preduzetim kao odgovor na ovaj izveštaj.

Vršilac dužnosti Ombudspersona do sada nije primio odgovor na ovaj izveštaj, niti je obavješten da li njegove predloge u vezi sa saradnjom u ovim ili budućim slučajevima prate opštinske vlasti u Srbici i Mitrovici.

Specijalni izveštaj br. 12
O neuspehu izvesnih opština da obnove kuće
razrušene u 1999. godini

Dana 28. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio specijalni izveštaj kojim je ispitano da li neuspeh izvesnih institucija da ispune njihova obećanja za

obnovu kuća koje su oštećene ili razrušene tokom borbi u 1998-1999. godini predstavlja povredu imovinskih prava vlasnika kuća koja su im zaštićena članom br. 1, Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Iako je jasno da opštine koje je UNMIK osnovao nisu odgovorne za oštećenja na ovim kućama, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da su davanjem obećanja da će se ove kuće obnoviti, izvesne opštine podigle legitimna očekivanja vlasnika kuća da će se ovo stvarno i dogoditi. Iako zna da opštine na Kosovu imaju male budžete, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da ih ovo ne oslobodava od njihove obaveze da saraduju sa vlasnicima kuća kako bi se rešenje ovog problema pronašlo. Mere koje su se mogle preduzeti podrazumevaju raspodelu jednog dela opštinskih budžeta za obnovu ovih kuća (kao što je bio slučaj sa opštinom Prizren), aktivno uključivanje centralnih vlasti ili traženje donatorskih fondova. Nepreduzimanjem nijedne od ovih aktivnosti radi ispunjivanja njihovih obećanja da će se kuće oštećene ili razrušene u 1998-99. godini obnoviti, ove opštine su prekršile prava vlasnika kuća na delotvorno uživanje u njihovoj imovini iz člana br. 1, Protokola br. 1, koji takođe štiti legitimna očekivanja za dobijanje ovog prava. Osim toga, činjenica da Vlada Kosova nije preduzela nikakve aktivnosti kako bi podržala ove opštine u ostvarivanju njihovih obaveza, prema Konvenciji predstavlja ozbiljan nedostatak odgovornosti kada se uzme u obzir veličina problema. Vršilac dužnosti Ombudspersona takođe smatra da je ovo nereagovanje prekršilo prava vlasnika kuća na uživanje u njihovom vlasništvu.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da bi dotične opštine kao i Vlada Kosova trebalo, bez ikakvog daljeg odlaganja, da pripreme strategije o tome kako osigurati obnovu preostalih kuća, uključujući nabavku donatorskih fondova ili pronalaženje specijalnih fondova iz Kosovskog konsolidovang budžeta. Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje zatražio da ga obaveste o svim aktivnostima preduzetim kao odgovor na ovaj specijalni izveštaj.

Dana 16. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primio odgovor na specijalni izveštaj od Predsednika Opštine Vučitrn, kada je Predsednik srdačno podržao angažovanost Ombudsperson institucije za pokretanje problema opštinskog neuspeha da obnovi kuće razrušene u 1999. godini. Predsednik Opštine je takođe naveo da Opština do sada nije bila u poziciji da se pravilno bavi ovim problemom zbog nedostatka finansijskih sredstava. On je takođe obavestio Vršioca dužnosti Ombudspersona da je Opština Vučitrn izgradila kolektivni smeštaj za 13 porodica. Opština je takođe obećala da će u ovoj godini izgraditi kuće za nekih 20 beskućnika.

Registarski broj 1669/05

U vezi sa dužinom postupka u slučaju Elmi Draguša (Elmi Dragusha)

Dana 04. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao izveštaj o dužini žalbenih postupaka u radnom sporu pred Okružnim sudom u Prištini.

Imajući na umu dužnu pažnju koja se mora primeniti u radnim sporovima, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da je Okružni sud prekršio svoju obavezu iz člana br. 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji štiti pravo na pravično suđenje u razumnom roku. Imajući takođe na umu argumente Predsednika Okružnog suda, koji je naveo da se odlaganja postupaka dešavaju zbog nedovoljnog broja sudija i velikog zaostatka na slučajevima, Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da je odlaganje od skoro dve godine za dobijanje zaključka da podnosilac žalbe nije iskoristio sve domaće pravne lekove ne može biti opravdano; ovakvo odlaganje samo dalje pokazuje nedostatak u delotvornom vođenju slučajeva. On je takođe zapazio da veliki zaostatak na slučajevima može opravdati odlaganja u sudskim postupcima samo ako su ona privremena ili neočekivana. Ali ovo nije bio slučaj ovde, pošto se Okružni sud u Prištini u prethodnih sedam godina stalno suočava sa rastućim brojem slučajeva.

Vršilac dužnosti Ombudspersona takođe smatra da je izostanak pravnog leka kojim bi se mogla dobiti pomoć protiv dugih sudskih postupaka prekršio pravo podnosioca žalbe na delotvoran pravni lek iz člana br. 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Predsednik Okružnog suda u Prištini preduzme hitne korake da osigura da će Okružni sud doneti odluku o slučaju podnosioca žalbe bez daljeg odlaganja, imajući na umu da se na rešavanju ovog slučaja radi već pet godina. On je dalje predložio da Predsednik Okružnog suda u Prištini bilo kakvim neophodnim merama osigura da se vođenje i deljenje slučajeva unutar ovog suda podvrgne nezavisnoj proceni kako bi se poboljšalo vođenje slučajeva unutar ovog suda. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio da ga obaveste o aktivnostima preduzetim kao odgovor na njegove preporuke. I na kraju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je predložio da Skupština Kosova započne diskusiju sa svim nadležnim organima i kosovskim institucijama o izradi relevantnog pravnog instrumenta koji bi u slučajevima o dugačkim postupcima pred sudovima predstavljao delotvoran pravni lek u smislu člana br. 13 Konvencije.

Registarski broj 1704/2006 Idriz Morina protiv Ministarstva zdravlja

Dana 21. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj koji se odnosio na pojedinca koji se požalio na propust Ministarstva zdravlja da sprovede odluku kojom mu je dodeljena finansijska pomoć za lečenje njegove ćerke van Kosova.

U ovom izveštaju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da je samim obećanjem da će pokriti troškove zdravstvenog lečenja u Turskoj i izdavanjem odluke po tom pitanju, Ministarstvo zdravlja je stvorilo zakonsko očekivanje efektivnog uživanja adekvatnog prava od strane podnosioca žalbe, koje je zaštićeno članom 1 Protokola broj 1 Evropske Konvencije o ljudskim pravima. Činjenica da je odluka Ministarstva mogla biti nevažeća (imajući u vidu da nije potpisana od strane Ministarstva ekonomije i finansija) nije od neke važnosti u ovom slučaju imajući u vidu da se od podnosioca žalbe nije očekivalo da napravi takvu razliku. Propust Ministarstva zdravlja da sprovede svoju

odluku je prema tome predstavljalo kršenje prava podnosioca žalbe na imovinu koje je garantovano gore navedenom odredbom. U tom kontekstu, nedostatak finansijskih sredstava, navedeno kao opravdanje od strane Ministarstva zdravlja ne može opravdati propust Ministarstva zdravlja da ispuni svoje obećanje. Imajući u vidu da je Ministarstvo moralo unapred da proceni izvodljivost takvog projekta, onda je trebalo da od obavesti podnosioca žalbe o nepostojanju finansijskih sredstava za lečenje, a ne nakon što je mu je dostavljena odluka o usvajanju određene sume novca. Na kraju, podnosioc žalbe je morao da pozajmi potrebna sredstva od svojih prijatelja i rođaka. Nažalost, uprkos lečenju koje joj je pruženo u Turskoj, ćerka podnosioca žalbe je na kraju preminula.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da Ministarstvo zdravlja u saradnji sa Ministarstvom ekonomije i finansija osigura da podnosioc žalbe dobije novac koji mu je prvobitno dodeljen kao nadoknadu za bilo koji gubitak ili štetu nastalu usled ranije nesposobnosti Ministarstva da sprovede svoju odluku. Vršilac dužnosti je dalje preporučio da Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo ekonomije i finansija koordinišu svoje aktivnosti u budućnosti stvaranjem zajedničkih strategija za adekvatno sprovođenje Programa za lečenje u inostranstvu.

Dana 2. jula 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je putem elektronske pošte dobio pismo od koordinatora Jedinice za ljudska prava pri Ministarstvu ekonomije i finansija, u kojem je naveo da usled nepostojanja finansijskih sredstava Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo finansija nisu potpisali dokument kojim bi se usvojila odluka Izvršnog odbora zdravstvene komisije u sklopu Ministarstva odgovornog za gore navedeni program. On je naveo da je druga odluka, kojom su odobrena novčana sredstva podnosioca žalbe, potpisana jedino od strane Ministarstva zdravlja, ali ne i od strane Ministarstva finansija kao što je potrebno. Koordinator Jedinice za ljudska prava je objasnio da odluka izvršnog odbora kojom se dodeljuje tolika suma novca se mora potpisati od strana oba ministarstva.

Registarski broj 1806/2005 Ali Juniku protiv Opštinskog suda u Đakovici

Dana 28. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je izdao izveštaj dužini sudskog postupka i imovinskom sporu pred Opštinskim sudom u Đakovici. Podnosilac žalbe nije bio zadovoljan činjenicom da je nakon oralne odluke Opštinskog suda na raspravi održanoj u februaru 2005. godine, sedam meseci bilo potrebno da on dobije pismenu presudu.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je u izveštaju naveo da zbog stalnog i velikog zaostatka na slučajevima i nedostatka sudija, odlaganje Opštinskog suda sa slanjem pismene presude obema stranama predstavlja povredu člana br. 337 važećeg Jugoslovenskog zakona o građanskom postupku, koji navodi da se presuda mora napisati u roku od osam dana od dana kada je doneta.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje naveo da je Okružnom sudu u Peći, u žalbenom postupku, trebalo oko 16 meseci da oformi veće za razmatranje ovog slučaja.

Uzimajući u obzir argumente predsednika oba suda da je do odlaganja došlo zbog nedovoljnog broja sudija i velikog zaostatka na slučajevima, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da nijedan od gore pomenutih razloga za odlaganje nije opravdan. Za pripremu pismene presude od strane nadležnog sudije Opštinskog suda nije bilo potrebno održati dodatnu raspravu ili dublje ispitivanje slučaja, a ni formiranje veća sudija nije trebalo trajati 16 meseci. Oba slučaja su pokazala ne-efektivno vođenje postupka. Vršilac dužnosti Ombudspersona navodi da nedovoljan broj sudija i zaostatak na slučajevima mogu opravdati odlaganja u sudskom postupku samo ako su privremeni i neočekivani, a Opštinski sud i Okružni sud se u poslednjih sedam godina suočavaju sa stalno rastućim brojem slučajeva.

Vršilac dužnosti Ombudspersona na kraju zapaža da izostanak pravnog leka za povredu prava na pravično suđenje u razumnom vremenu prema članu br. 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima predstavlja povredu prava na delotvoran pravni lek.

Pošto Opštinski sud u Đakovici opet nije rešio slučaj i imajući na umu prethodna odlaganja u postupku, Vršilac dužnosti je predložio Predsedniku ovog suda da se presuda o slučaju ovog podnosioca žalbe donese ako je moguće odmah nakon rasparave. Vršilac dužnosti je dalje predložio Predsedniku Okružnog suda u Peći da osigura bilo kojim potrebnim sredstvima da se vođenje i dodeljivanje slučajeva unutar Okružnog suda podvrgne nezavisnoj proceni sa akcentom na poboljšanje vođenja suda.

Na kraju je Vršilac dužnosti Ombudspersona predložio da Skupština Kosova odmah započne diskusiju sa svim nadležnim organima i kosovskim institucijama radi izrade pravnog instrumenta koji bi predstavljao delotvoran pravni lek u smislu člana br. 13 Konvencije.

Registarski broj 1486/04
U vezi dužine postupka u slučaju Gani Bajrami

Dana 29. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj koji se odnosio na dužinu žalbenog postupka pred Okružnim sudom u Prištini u vezi radnog spora.

U izveštaju, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primetio da je Okružnom sudu u Prištini trebalo više od tri godine da sazove veće koje bi razmotrilo slučaj. Vršilac dužnosti Ombudspersona je smatrao da to predstavlja kršenje prava podnosioca žalbe na pravično suđenje u razumnom roku pod članom 6 stav 1 Evropske Konvencije o ljudskim pravima. Prema mišljenju Vršioaca dužnosti Ombudspersona, nedovoljan broj radno angažovanih sudija u Okružnom sudu (činjenica koju je predsednik Okružnog suda izneo kao opravdanje zbog kašnjenja) bi moglo da opravda takvo kašnjenje jedino ukoliko bi ono bilo privremenog karaktera. Imajući u vidu da je problem od samo nekoliko sudija koji pokušavaju da reše sve veći broj slučajeva postojao duže vreme, i imajući u vidu da nisu

učinjeni nikakvi dugoročni planovi za rešavanje problema velikog broja slučajeva koji stoje pred Okružnim sudom, Vršilac dužnosti Ombudspersona je navedeni argument smatrao nedovoljnim razlogom koji bi opravdao kašnjenje. Imajući u vidu dužnu pažnju koja je potrebna u radnim sporovima, Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da je veći deo kašnjenja nastao usled lošeg procesuiranja slučajeva.

Šta više, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da nepostojanje pravnog leka za kršenje prava na pravično suđenje u razumnom roku predstavlja kršenje prava na delotvorni pravni lek po članu 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da predsednik Okružnog suda u Prištini osigura, svim mogućim sredstvima, da procesuiranje i raspodela slučajeva u Okružnom sudu bude tema nezavisne procene u cilju poboljšanja sudske administracije. On je takođe zatražio od predsednika Okružnog suda da ga obavesti o akcijama preduzetim kao odgovor na ovaj izveštaj.

Šta više, Vršilac dužnosti je preporučio da Skupština Kosova, bez nepotrebnog odlaganja, započne raspravu sa svim nadležnim organima i institucijama na Kosovu u vezi nacrtu pravnog instrumenta koji bi pružao delotvorni pravni lek u smislu člana 13 Konvencije (koji pruža preventivnu pomoć i obeštećenje po pitanju žalbi u vezi dugih građanskih parnica.).

Žalba broj 1276/2006

U vezi neuspeha Direkcije za inspekcijske poslove opštine Suva Reka da sprovede sporazum o nalaženju rešenja za problem kanalizacije i otpadnih voda u selu Lešan

Dana 29. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj u vezi žalbe koju je podneo predstavnik sela Lešan iz opštine Suva Reka. Slučaj se odnosio na seosko nezadovoljstvo na Opštinsku direkciju za inspekcijske poslove koja je propustila da sprovede sporazum postignut sa Lešanom i susednim selom Široko. Ovim sporazumom su predviđene brojne mere koje bi za cilj imale sprečavanje zagađivanja seoskog potoka u Lešanu. Ovo zagađivanje je izazvano kanalizacijom i otpadnim vodama koje su tekle iz kanalizacionog sistema u Širokom.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je u svom izveštaju zaključio da je propust Opštinske direkcije za inspekcijske poslove da sprovede navedeni sporazum predstavljalo kršenje njegove obaveze da aktivno štiti prava stanovnika sela Lešan na poštovanje njihovih privatnih života (po članu 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima), koje je u značajnoj meri povređeno njihovom nemogućnošću da koriste seoski potok za pijaću vodu i navodnjavanje. Vršilac dužnosti Ombudspersona navodi da još uvek nije započeta zvanična istraga o efektima koje je zagađeni seoski potok imao na žitelje sela Lešan. Kao rezultat toga, žitelji sela se nalaze u stanju uznemirenosti, ne samo po pitanju njihovog snabdevanja vodom već i opšteg zdravlja.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da Opštinska direkcija za inspeksijske poslove, u što kraćem roku, osigura da se sporazum postignut između Direkcije i seljana u potpunosti sprovede korišćenjem svih mogućih sredstava (uključujući i traženje donatorskih fondova). On je takođe zatražio da bude obavešten o bilo kojim akcijama koje bi Opštinska direkcija preduzela kao odgovor na njegovu preporuku.

Registarski broj 1643/05
Besim Jashari i ostali protiv Opštine Vučitrn

Dana 29. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj koji se odnosio na neuspeh da se sprovede sudska odluka i odluka koja je izdata od strane Nezavisnog prekršajnog odbora. U odluci je traženo od Opštine Vučitrn da dozvoli bivšem izvršnom načelniku i šefovima četiri opštinske direkcije da se vrate na svoja radna mesta. Skupština Opštine je prvi put podnosiocima žalbe otpustila sa posla u maju 2004. godine. Skupština im je nakon toga i po drugi put dala otkaz u januaru 2005. godine, dve nedelje nakon što su se vratili na svoja radna mesta na osnovu sudske presude.

Po pitanju procesa koji je vođen tokom prvog otpuštanja, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primetio da je UNMIK uredba broj 2001/36 o Javnim službama na Kosovu dala mandat Nezavisnom prekršajnom odboru da donosi odluke u radnim sporovima između javnih službenika i njihovih poslodavaca. Vršilac dužnosti navodi da u vreme kada su žalioци započeli postupak protiv Opštine, ovaj Odbor nije bio operativan.

Vršilac dužnosti je zaključio da su primedbe podnosioca žalbe po pitanju njihovog otpuštanja mogle predstavljati sporne žalbe o tome da su njihova prava pod članom 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima (štiti pravo na imovinu) u stvari bila prekršena. Na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, ovaj član takođe garantuje zaštitu vezanu za nečije radno mesto. Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje razmatrao pitanje da li su usled ne funkcionisanja Nezavisnog prekršajnog odbora podnosiocima žalbe bili dostupni bilo koji alternativni pravni lekovi, uz pomoć kojih bi oni izneli ove sporne žalbe. Navodeći da je postojala opšta zabuna o tome koji je sud nadležan da donosi odluku u radnim sporovima koji su uključivali javne službenike, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zaključio da podnosiocima žalbe nije uskraćeno pravo na delotvorni pravni lek u smislu član 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima imajući u vidu da je Opštinski sud u Vučitrnu na kraju doneo odluku u slučaju i izvršio svoju presudu. Po pitanju postupka, u vezi sa njihovim prvim otpuštanjem, Vršilac dužnosti je zaključio da nije došlo do kršenja člana 13.

Po pitanju postupka u vezi drugog otpuštanja podnosioca žalbe, Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da, iako je Nezavisni prekršajni odbor u tom vremenu bio operativan, Opština je odbila da sprovede njegovu odluku. Vršilac dužnosti je zaključio da usled nepostojanja adekvatnog izvršnog postupka u takvim slučajevima, Nezavisni prekršajni odbor nije sačinjavao efektivni lek u smislu člana 13 Konvencije. Vršilac

dužnosti Ombudspersona je takođe naveo da nije postojao jasan žalbeni postupak. Kao rezultat toga, akumulacija postojećih pravnih lekova nije ispunila uslove člana 13.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da Nezavisni prekršajni odbor, u saradnji sa Premijerom i SPGS-om, osigura da se odluka Odbora u slučaju podnosioca žalbe izvrši i da Opština Vučitrn dozvoli podnosiocima žalbe da se vrate na svoja radna mesta. On je takođe zatražio od Odbora da ga obavesti o akcijama preduzetih kao odgovor na ovaj izveštaj.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje preporučio da Skupština Kosova, bez nepotrebnog odlaganja, započne raspravu sa UNMIK-om i ostalim organima i institucijama na Kosovu o neminovnosti donošenja adekvatnih izvršnih postupaka za odluke Nezavisnog prekršajnog odbora i adekvatnih žalbenih postupaka protiv takvih odluka.

Registarski broj 537/02
M.M protiv Okružnog javnog tužilaštva u Prištini
i Kosovske policijske službe (KPS)

Dana 29. juna 2007. godine, vršilac dužnosti Ombudspersona je objavio izveštaj koji se odnosi na navode o sprovođenju neadekvatne istrage od strane nadležnih organa povodom nestanka njenog supruga u julu 1999. godine, koji se još vodi kao nestao.

Iako je na početku Ombudsperson Institucija sprovodila istragu protiv UNMIK policije, istraga je kasnije ograničena samo na lokalne istražne vlasti usled donošenja nove UNMIK uredbe broj 2006/6, kojom je UNMIK isključen iz mandata Ombudsperson Institucije.

Vršilac dužnosti je najpre naveo da je član 2 Evropske Konvencije koji štiti pravo pojedinca na život takođe primenjiv onda kada se govori o nestanku pojedinca kada postoji pretnja po život. Imajući u vidu da se situacija na Kosovu i dalje nije stabilizovala nakon intervencije NATO snaga u proleće 1999, može se smatrati situacijom u kojoj postoji pretnja po život. Prema tome, Vršilac dužnosti Ombudspersona je smatrao da je član 2 primenjiv u ovom slučaju.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je dalje naveo da član 2 Konvencije zahteva da istraga dovede do identifikacije i kažnjavanja odgovornih za takvo krivično delo. Navodeći da nadležni okružni javni tužilac nije bio upoznat sa slučajem sve dok ga nije Ombudsperson obavestio o tome u oktobru 2004. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je pri svemu tom zaključio da okružni javni tužilac, nakon što je bio obavešten o slučaju, nije sproveo istragu sa dužnom pažnjom kao što traži član 2 Konvencije i podrazumeva Privremeni krivični zakon Kosova. Sa druge strane, činjenica da ni UNMIK policija niti KPS nisu odgovorile na nekoliko zahteva od strane okružnog javnog tužioca ukazuje na ozbiljne nedostatke u saradnji između policije i tužilaštva.

Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da Okružni javni tužilac aktivno saraduje sa nadležnim policijskim organima vlasti i to na redovnoj osnovi kako bi osigurao da se istraga o okolnostima nestajanja N.N., uključujući ispitivanje osumnjičenih lica i svedoka, razvija na efikasan i na ekspeditivan način (u vreme kada je izveštaj objavljen, slučaj je bio pod istragom već skoro osam godina). Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio da ga Okružni javni tužilac obavesti o svim akcijama preduzetim kao odgovor na njegovu preporuku.

DODATAK II PRIVREMENE MERE

Pokušaj da se zabrane religijski obredi u Velikoj Džamiji u Gnjilanu

Dana 26. oktobra 2006. godine, Ombudsperson institucija je primila žalbu od Saveta islamske zajednice Kosova (SIZK) iz Gnjilana u vezi sa nalogom, koji je izdao Glavni izvršni službenik Opštine Gnjilane i kojim je zabranjeno održavanje religijskih obreda u prostorijama Velike Džamije u Gnjilanu. Predstavnici SIZK su se u isto vreme žalili da su pripadnici KPS nasilno reagovali protiv vernika kada su u Džamiji sprovodili gore pomenuti nalog.

Dana 30. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao zahev za privremenu meru Predsedniku Opštine Gnjilane i u njemu naveo da se opštinski nalog ne zasniva na sudskoj odluci kako to zakon nalaže. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio od Predsednika Opštine da osigura da će se dalje sprovođenje gore pomenutog naloga obustaviti sve dok se ne donese sudska odluka.

Dana 2. novembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je primio pismo od Predsednika Opštine Gnjilane, u kome je naznačeno da ovim opštinskim nalogom nije prekršen važeći zakon (član 8 Kosovskog zakona o slobodi religije). Predsednik Opštine je u istom pismu zapazio da gore pomenuti nalog nije izdat da bi se ometali religijski obredi na mestu gde se oni obavljaju, već da se odnosi na implementaciju izvesnih odredbi Zakona br. 2004/15 o Gradnji i odnosnih administrativnih uputstva (koji se odnosi na bezbedonosne uslove, pristup privatnim i javnim oblastima i završetku građevinskih radova).

Dana 14. novembra 2006. godine, Predsednik SIZK iz Gnjilana je poslao pismo Ombudsperson instituciji prihvatajući aktivnosti Institucije i zahvalio se za njeno brzo i pravilno intervenisanje u ovom slučaju.

Dana 25. novembra 2006. godine, jedan od predstavnika Ombudsperson institucije se sastao sa predstavnicima SIZK-a kako bi od njih dobio najnovije podatke o slučaju. Predstavnici SIZK su ga obavestili da se na osnovu intervencije Ombudsperson institucije opšta situacija poboljšala kao i da nema potrebe da se Institucija više bavi ovim slučajem.

DODATAK III: SIŽE ODABRANIH PISAMA INTERVENCIJE

Konfiskacija vozila od strane Kosovske policijske službe

Dana 5. maja 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo UNMIK carinskoj službi u vezi žalbe koja se odnosila na konfiskaciju vozila od strane Kosovske policijske službe. Ovo se desilo, kako je on rekao, zato što je njegovo vozilo navodno bilo nezakonito registrovano. Na osnovu stava UNMIK carinske službe, imajući u vidu da podnosioc žalbe nije platio sve potrebne takse pre samog čina registrovanja vozila, onda se on nije držao važećeg zakonu na Kosovu. Njemu je takođe rečeno da je njegova prva registracija na registarske tablice bivše Jugoslavije, izdate u užoj Srbiji, bila nezakonita; ona je navodno izvršena od strane paralelnih institucija koje rade na Kosovu, a koje nisu priznate važećim zakonom na Kosovu.*

Dana 16. juna 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja direktoru UNMIK carinske službe ponavljajući svoj zahtev za informacije u vezi ovog i sličnih slučajeva koji su se odnosili na konfiskaciju vozila.*

Dana 26. juna 2006.godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od direktora UNMIK carinske službe u kojem je naveo da je razmotrio slučaj. Imajući u vidu da su dotični podnosioci žalbi građani Kosova, onda oni nisu imali pravo da voze svoja vozila bez plaćanja određenih taksi. Imajući u vidu da su njihova vozila bila uvezena prvo u Srbiju i Crnu Goru, a tek onda na Kosovo, vlasnici ovih vozila su bili obavezni da plate akcizu i PDV. Ne plaćanje tih taksi bi njihova vozila činilo podložnim gubitku i prema tome vozila su konfiskovana. Direktor UNMIK carinske službe je dalje naveo da su te takse morale biti plaćene pre samog čina registrovanja vozila na Kosovu. Imajući u vidu da se to nije desilo, smatrano je da su vozila nezakonito registrovana. On je dalje naveo da plaćanje obaveza i taksi na vozila u centralnoj Srbiji i Crnoj Gori nije oslobodilo njihove vlasnike od plaćanja akcize i PDV-a na Kosovu imajući u vidu da je Kosovo posebna carinska zona.*

Dana 30 juna 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao još jedno pismo direktoru UNMIK carinske službe, pozivajući se na njihovu raniju korespondenciju. On je naveo da je primenjiva UNMIK uredba broj 2005/32 o Kosovskom zakonu o akcizama nije stupila na snagu do 1. jula 2005. godine, odnosno godinu dana nakon što su podnosioci žalbi registrovali svoja vozila. Gore navedena UNMIK uredba nije sadržavala nijednu odredbu koja bi nagoveštavala da se može retroaktivno primeniti. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od UNMIK carinske službe da razmotri pravne aspekte dotičnih slučajeva i odgovori na pitanja izneta u pismu.*

Dana 4. jula 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio još jedno pismo od direktora UNMIK carinske službe u kojem je navedeno da se pitanje ne odnosi na retroaktivno plaćanje akcize. Umesto toga, dotično vozilo je navodno nezakonito registrovano i pod trenutno primenjivim zakonom; takva vozila su morala da imaju plaćenu akcizu i PDV pre izvršenja samog čina registracije. Direktor UNMIK carinske službe je naveo da su nadležni organi tužilaštva radili na slučajevima mnogih vozila koja*

su navodno nezakonito registrovana. On je dodao da je UNMIK carinska služba bila umešana u proces i da je tražila način da reši pitanja vezanih za te takse.

Dana 23. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo pomoćniku zamenika komesara Kosovske policijske službe (KPS) u vezi konfiskacije vozila podnosioca žalbe i neuspeha KPS-a da izvrši odluku opštinskog javnog tužioca u Mitrovici o vraćanju vozila podnosiocu žalbe.

Dana 23. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja pomoćniku zamenika komesara KPS-a ponavljajući svoje zahtev za informacije u vezi ovog slučaja.

Dana 29. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti je dobio odgovor na svoje pismo od pomoćnika zamenika komesara Kosovske policijske službe. Pismu je bila priložena kopija unutrašnjeg memoranduma koji je poslat od glavnog štaba KPS-a, u kojem je navedeno da je nakon naredbe javnog tužioca u Mitrovici, vlasniku vozila izdata potvrda o oslobađanju konfiskovane stvari dana 23. marta 2007. godine. Kada je žalilac zatražio od UNMIK carinske službe da mu oslobodi vozilo, rečeno mu je da će njegov zahtev biti odbijen sve dok ne plati potrebne takse.

Dana 28. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od zamenika direktora Departmana protiv krijumičarenja pri UNMIK carinskoj službi navodeći da je generalni direktor UNMIK carinske službe zatražio od njegovog Departmana da zatraži od podnosioca žalbe da donese potvrdu kojom se dokazuje da je platio porez na carinu u Srbiji. Nakon što bi žalilac platio akcizu i PDV, mogao bi da preuzme vozilo. Zamenik direktora Departmana je dalje naveo da ga je podnosioc žalbe obavestio da je nekoliko puta pokušao i to bezuspešno da dobije kopiju traženog dokumenta u užoj Srbiji. Podnosioc žalbe očigledno nije bio voljan da nastavi sa pokušajima i odbio je da plati ikakve takse za svoje vozilo. Zamenik direktora je takođe naveo da je njegov Departman i zvanično zatražio od odgovornih organa vlasti u centralnoj Srbiji kopije potrebnih dokumenata koji bi dokazali da je podnosioc žalbe platio porez na carinu u centralnoj Srbiji.

Nedostatak radne opreme u Univerzitetsko-kliničkom centru u Prištini

Dana 24. avgusta 2005. godine, kosovski dnevni list "Lajm" je objavio izveštaj u vezi neispravnosti koronarnog grafičkog aparata u Univerzitetsko-kliničkom centru u Prištini pre dve godine.

Dana 8. juna 2006. godine, predstavnik Ombudsperson Institucije se sastao sa predstavnicima Departmana interne medicine pri Univerzitetsko-kliničkom centru u Prištini, kojom prilikom je obavешten da koronarni grafički aparat nikad nije bio u funkciji od vremena njegovog svečanog otvaranja. Glavni razlozi za to su bili nedostatak dodatne opreme i činjenica da je koronarni grafički aparat postavljen u sobi u kojoj su radovi i dalje bili u toku. Tokom sastanka, predstavnik Ombudsperson Institucije je

takođe obavešten da je petnaest doktora obučeno u BJR Makedoniji, Engleskoj i Turskoj o upotrebi aparata i da su bili spremni da započnu posao.

Dana 16. juna 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Ministru zdravlja i zatražio je informacije o tome da li je Ministarstvo preduzelo ili je planiralo da preduzme akcije kako bi se koronarni grafički aparat stavio u funkciji u što kraćem roku.*

Dana 13. jula 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Ministra zdravlja u kojem je naveo da se on od nedavno angažovao po ovom pitanju i da će uskoro objaviti tender o nabavci hemodinamičnog monitora i adekvatnog softvera kako bi se obezbedilo funkcionisanje opreme.*

Dana 23. februara 2007. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Premijeru Kosova u kojem je izrazio svoju zabrinutost zbog nefunkcionisanja koronarnog grafičkog aparata iako je on bio u posedu Univeritetsko-kliničkog centra u Prištini više od dve godine. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Premijera da iskoristi svoj autoritet i preduzme sve potrebne mere kako bi omogućio da gore navedeni aparat adekvatno funkcioniše.*

Dana 20. juna 2007. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je još jednom poslao pismo Premijeru u kojem je ponovio svoje zahteve iz ranijeg pisma.*

Loše ophođenje prema “Vetëvendosje” aktivistima od strane pripadnika KPS

Dana 25. avgusta 2006. godine, *Ombudsperson institucija je dobila žalbu od aktivista pokreta “Vetëvendosje” (Samoopredeljenje) tvrdeći da su bili loše tretirani dana 23. avgusta 2006. godine od strane pripadnika KPS za vreme protesta koji se dogodio ispred Skupštine Kosova i UNMIK Glavnog štaba u Prištini. Aktivisti su izjavili da su oni bili uhapšeni za vreme protesta i da su ih pripadnici KPS tukli nako što su ih odveli u policijsku stanicu u Prištini.*

Dana 25. avgusta 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Glavnom javnom tužiocu Kosova u vezi sa navedenim lošim tretmanom “Vetëvendosje” aktivista u prostorijama KPS policijske stanice u Prištini. Vršilac dužnosti Ombudspersona je tržio od Glavnog javnog tužioca da hitno započne istragu u vezi sa ovim slučajem i informiše ga o rezultatima.*

Dana 11. decembra 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja Glavnom javnom tužiocu Kosova ponavljajući zahtev za informacije u svom pismu od 25. avgusta 2006. godine.*

Dana 19. decembra 2006. godine, *Vršilac dužnosti Ombudspersona dobio je pismo od Glavnog javnog tužioca Kosova u kome se kaže da je on 31. avgusta 2006. godine poslao kancelariji Opštinskog javnog tužioca u Prištini sve što je Vršilac dužnosti Ombudspersona zahtevao i to sa svom pratećom dokumentacijom. Istog dana, Glavni*

javni tužilac Kosova je zahtevao od gore pomenute kancelarije da preduzme sve dogovarajuće mere u skladu sa odgovarajućim zakonom.

Dana 16. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Glavnom javnom tužiocu kancelarije opštinskog javnog tužioca u Prištini zahtevajući informacije o istragama o navedenim incidentima od 23. avgusta 2006. godine.

Dana 19. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona dobio je odgovor od javnog tužioca koji radi u kancelariji Opštinsko javnog tužioca. U pismu je stajalo da je po dobijenoj korespondenciji iz kancelarije javnog tužioca Kosova, tužilac započeo istragu o ovom slučaju. U saradnji sa KPS Regionalnim komandnim štabom u Prištini, odgovarajući Opštinski javni Tužilac je uspeo da identifikuje imena policajaca navodno odgovornih za loše tretiranje aktivista zahvaljujući njihovim identifikacionim brojevima koji su bili pomenuti u pismu Vršilac dužnosti Ombudspersona. Konačno, tužilac je izjavio da je slučaj još uvek pod istragom i da će o rezultatima istrage Ombudsperson institucija biti obaveštena.

Dana 18. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Glavnom javnom tužiocu kancelarije Opštinskog javnog tužioca u Priština zahtevajući informacije o stanju postupka i bilo kojeg dela preduzetog od strane ove kancelarije u međuvremenu, a u vezi sa slučajem.

Do kraja perioda izveštavanja, Ombudsperson institucija nije dobila odgovor na pismo poslato dana 18. aprila 2007. godine

Nedostatak kiseonika u odeljenju za neonatologiju u Ginekološkoj klinici u Prištini

Članak objavljen u dnevnim novinama na Kosovu, "Lajm Exclusive" dana 1. septembra 2006. godine izveštavao je da je u noći 31. avgusta 2006. godine bilo nedostatka kisenika na odeljenju za neonatologiju u Ginekološkoj klinici u Prištini, koja je deo Univerzitetsko kliničkog centra Kosova (UKCK). Kao rezultatt, članak je tvrdio da su životi beba bili ugroženi.

Dana 4. septembra 2006. godine, predstavnik Ombudsperson institucije kontaktirao je Direktora Ginekološke klinike, koji ga je informisao da je došlo do pada pritiska kiseonika još dva puta u toku noći 31. avgusta 2006. godine. Direktor Klinike je takođe naveo da je odeljenje Neonatologije imalo isti problem i dva meseca ranije i da je formirana komisija da izvrši istragu uzroka pada pritiska kiseonika u toku noći 31. avgusta 2006. godine.

Dana 7. septembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Izvršnom direktoru UKCK u kojem je govorio o nedostatku kiseonika na Ginekološkoj klinici. Tražio je od Izvršnog direktora da preduzme sve mere kako bi se osigurao da se ovakava situacija ne ponovi u buduće, razmišljajući o ozbiljnosti problema i efekta na zdravlje beba koje su pod tretmanom na UKCK. Vršilac dužnosti Ombudspersona je isto

tako tražio od Izvršnog direktora da sačini komisiju koja će istražiti uzrok pada kiseonika i preda izveštaj sa rezultatima istrage.

Dana 22. septembra 2006. godine, Ombudsperson institucija je dobila pismo od Izvršnog direktora UKCK govoreći da je komisija završila istragu i pripremila izveštaj o tome šta su oni našli. U izveštaju, komisija je zaključila da je nedostatak kiseonika na Neonatologiji izazvan činjenicom da jedan zaposleni na ovom odeljenju nije obavljao svoje dužnosti po propisima.

Dana 23. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona se obratio pismom Izvršnom direktoru UKCK zahtevajući informacije o merama koje su preduzete kako bi se u buduće profesionalnim nadgledanjem u UKCK sprečile ovakve situacije koje mogu da ugroze živote pacijenata.

Dana 23. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe poslao pismo Šefu inspekcije u Inspektoratu zdravstva Kosova zahtevajući informaciju o merama koje je preduzeo Inspektorat zdravstva, koji je određen da vrši spoljni stručni nadzor zdravstvenih institucija, u vezi sa gore pomenutim slučajem. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe tražio primerak izveštaja u vezi sa ovim pitanjem.

Dana 31. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona dobio je pismo od predsedavajućeg Unutrašnjeg izvršnog odbora za UKCK informišući ga da su uzroci nedostatka kiseonika ustanovljeni, disciplinske mere protiv zaposlenog preduzete; isti je takođe dobio pismeno upozorenje o neobavljanju svojih radnih dužnosti.

Dana 19. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona dobio je dogovor od Šefa inspekcije za zdravstvo obavestavajući ga da je sva dokumentacija pregledana i da su Šef tehničke službe UKCK i Direktor ljudskih resursa UKCK kontaktirani. Posle ovoga, rukovodstvo UKCK je sačinilo komisiju da istraži slučaj. Zaključak ove komisije je da je disciplinska komisija je odlučila da suspenduje odgovornog radnika, sa plaćenim odsustvom, i da mu izda pismeno upozorenje. Šef Inspekcije za zdravstvo je takođe naveo da je Inspektorat zdravstva imao samo nekoliko odlaganja kada su bili uključeni u slučaj koji se dogodio 31. avgusta. Ovo nije bilo prvi put da se ovakav problem dogodio i Direktor ljudskih resursa UKCK je naredio da se suspenduje sa posla svaki odgovoran radnik u svakom slučaju - od 08. marta 2006. do 28. septembra 2006. godine – na mesec dana plaćenog odsustva. Šta više, Šef inspektora je obavestio Vršilac dužnosti Ombudspersona da je on preporučio Unutrašnjem izvršnom odboru da rukovodstvo preduzme mere kako bi se osiguralo da se ovakvi slučajevi ne ponove. Inspektorat zdravstva je podržao preporuku disciplinske komisije da se broj radnika u službi poveća.

Nedostatak fondova za osoblje Zdravstvenog centra u Kosovu Polju

Dana 14. januara 2006. godine, Ombudsperson institucija je dobila žalbu od zaposlenih u Glavnom porodičnom zdravstvenom centru "Dr. Fatmir Krasniqi" u Kosovom Polju u vezi sa nemogućnošću Centra da produži ugovor nekim zaposlenima kao i činjenice da

drugi nisu primili sve plate iz 2006. godine zbog nedostatka fondova u Kosovskom konsolidovanom budžetu.

Između januara i maja 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao nekoliko pisama Ministru zdravstva, Predsedniku Opštine Kosovo Polje i Predsedniku Vlade zahtevajući od njih da reše ovaj problem. Pisma su ih takođe podsetila da je ovaj zdravstveni centar jedina multietnička institucija u opštini Kosovo Polje, koja zapošljava članove i albanske i srpske zajednice. Vršilac dužnosti Ombudspersona je smatrao da će neuspeh da se održi ovaj zdravstveni centar staviti u pitanje opštinske pokušaje da oformi funkcionano multi-etničko društvo.

Dana 6. septembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je ponovo uputio pismo Predsedniku Vlade Kosova informišući ga o sastanku koji je imao sa Predsednikom Opštine Kosovo Polje. U pismu ga je informisao da su zaposleni u zdravstvenom centru u teškoj situaciji i da mu se obraćaju svakog dana kako bi tražili pomoć. Prema rečima Predsednika Opštine, nastali finansijski problemi zdravstvenog centra su postojali već neko vreme i trebalo ih je rešiti odavno.

Dana 16. januara 2007. godine, predstavnik Ombudsperson institucije se sastao sa predstavnikom Opštine Kosovo Polje. Za vreme ovog sastanka je dobio informaciju da su nastali problemi zdravstvenog centra delimično rešeni; finansijski problemi neisplaćenih plata su poboljšani za 13 radnika manjinskih zajednica, čiji su ugovori produženi za 2007. godinu. Ipak, nastali problemi sa etničkim Albancima su ostali nerešeni, uprkos činjenici da su neki od njih imali i više od 25 godina radnog staža.

Dana 2. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona uputio je drugo pismo Predsedniku Vlade Kosova informišući ga o sastanku od 16. januara između predstavnika Ombudsperson Institucije sa predstavnikom Opštine Kosovo Polje. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u ovom pismu napisao da uzimajući u obzir jedinstveni multi-etnički karakter zdravstvenog centra, odgovarajuće javne vlasti treba da se angažuju više kako bi osigurale održivost i jednak tretman svih zaposlenih.

Do kraja ovog izveštajnog perioda, Ombudsperson institucija nije dobila odgovor na nijedno od ovih pisama poslatih u vezi sa gore pomenutim slučajem.

Neuspeh da se primeni član 13 Zakona o invalidskim penzijama

Dana 13. marta 2006. godine, Ombudsperson Institucija je primila žalbu od lica sa ograničenim sposobnostima koje se požalio na Kosovsku energetska korporaciju (KEK) koja je odbila da njega i ostala lica sa ograničenim sposobnostima izuzme od plaćanja punog iznosa troškova za potrošnju električne energije uprkos članu 13 Zakona o invalidskim penzijama koji između ostalih beneficija takođe predviđa da se gore navedee dažbine moraju smanjiti za lica sa ograničenim sposobnostima.

Nakon brojnih pisama poslatih upravnim ogranima KEK-a i kopija poslatih Ministarstvu energetike i rudarstva i Ministarstvu rada i socijalne zaštite, Vršilac dužnosti Ombudspesona je 4. maja 2006. godine dobio informaciju od zamenika Direktora KEK-a da nadležna ministarstva još uvek nisu objavila potrebne podzakonske akte koji bi osigurali adekvatnu primenu člana 13 gore navedenog zakona, i da će nakon što se to desi, KEK angažovati u primeni tih akata. Vršilac dužnosti Ombudspesona je takođe dobio pismo od Direktora Departmana penzijske administracije pri Ministarstvu rada i socijalne zaštite dana 19. maja 2006. godine, u kojem ga je obavestio da su Ministarstvo energetike i rudarstva i Ministarstvo ekonomije i finansija bili blagovremeno obavešteni o njihovoj obavezi da objave potrebna administrativna uputstva za primenu Zakona o invaliditetu. Direktor Departmana je naveo da nije bio obavešten o tome da li su ta administrativna uputstva objavljena.

Dana 15. septembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao pismo Premijeru Kosova iznoseći svoju zabrinutost da potrebna administrativna uputstva za primenu Zakona o invalidskim penzijama još uvek nisu izdata. Vršilac dužnosti Ombudspesona je smatrao da neuspeh izdavanja tih administrativnih uputstava pokazuju nemarnost od strane nadležnih organa vlasti. Takva nemarnost je bila u suprotnosti sa dobrim upravljanjem i poštovanjem ljudskih prava, što treba biti cilj svake vlade. Vršilac dužnosti je bio još više zabrinut idejom da su sami centralni organi vlasti mogli biti krivi za takvu nemarnost i prema tome uskrate licima pravo koje je zaštićeno zakonom. Vršilac dužnosti Ombudspesona je naveo da što pre potrebna administrativna uputstva budu objavljenja kako bi omogućili primenu gore navedenog zakona, njihova retroaktivna primenjivost može opravdati trenutni propust i doprineti uspostavljanju demokratskih vrednosti i adekvatnog funkcionisanja vladavine prava. Šta više, Vršilac dužnosti Ombudspesona je zatražio od Premijera da iskoristi svoja ovlašćenja i obezbedi da relevantna ministarstva usvoje potrebna podzakonska akta u što kraćem roku i prema tome omogućće primenu gore navedenog zakona.

U vezi zagađenja reke Lab izazvanog industrijskim otpadom kompanije "Pajtimi"

Početkom maja 2006. godine, kosovski mediji su objavili informaciju u vezi zagađenja reke Lab, izazvanog industrijskim otpadom koji je oslobađan iz fabrike prehrambenih proizvoda „Pajtimi Company“, sa sedištem u selu Lug opština Podujevo.

Dana 15. maja 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao pismo Predsedniku Opštine Podujevo, u kojem je izrazio svoju zabrinutost po dobrobit stanovnika koji su živeli na obalama reke Lab. Ovi ljudi su se suočavali sa ozbiljnim problemima, uključujući rizik po zdravlje njihove dece i nemogućnost da koriste rečnu vodu za navodnjavanje. Ovaj slučaj je nastao od samog početka rada fabrike i voda iz njenog kanalizacionog sistema je počela sa zagađivanjem reke. U svom pismu, Vršilac dužnosti Ombudspesona je zatražio od Predsednika Opštine da preduzme sve potrebne istražne mere i obavesti Vršioaca dužnosti Ombudspesona o preduzetim akcijama..

Dana 5. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja Predsedniku Opštine Podujevo i zatražio od njega da odgovori na njegovo pređašnje pismo.

Dana 19. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor na svoje pismo od Izvršnog načelnika Opštine Podujevo i obavestio ga da je nakon prijema prve žalbe u vezi zagađenja u aprilu 2004. godine, on sproveo inspekciju na licu mesta zajedno sa nadležnim opštinskim inspektorom i opštinskim koordinatorom za pitanja životne sredine. Tokom ove inspekcije, zaključeno je da fabrika prehrambenih proizvoda "Pajtimi Company" nije posedovala slivnik ili drugi sistem kako bi omogućila adekvatan tok kanalizacije. Izvršni načelnik je naveo da je Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja bilo obavješteno o ovom problemu i da je od njih zatraženo da naprave procenu o uticaju koje je ovo zagađenje imalo na životnu sredinu u toj oblasti. On je takođe rekao da je u avgustu 2005. godine, zajednički tim, koji je uključio i predstavnike Ministarstva, Predsednika Opštine, Izvršnog načelnika, Direktora za urbanizam i sanitarnog inspektora izvršili još jednu terensku inspekciju; tom prilikom, oni su bliže ispitali proces postavljanja filtera za obradu industrijskog otpada koji je tekao iz fabrike. Po rečima Izvršnog načelnika, projekat je bio završen, i određeno vreme nije bilo žalbi u vezi zagađenja. Dana 23. maja 2006. godine, Opština je dobila još jednu žalbu od žitelja okolnih sela preko KPS-a, koji je posetio mesto i ustanovio da je reka ponovo zagađenja, rezultat čega su mnoge ribe uginule. Izvršni načelnik je naveo da je njegovo Ministarstvo kontaktiralo Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja u zadnjem razvoju slučaja.

Dana 20. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Stalnog sekretara Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja. Stalni sekretar je naveo da je od fabrike traženo da podnese novi izveštaj kojim bi se procenio uticaj njenog industrijskog otpada na životnu sredinu nakon što je fabrika modifikovala svoje tehnološke procese. Ona je takođe podnela zahtev za dozvolu za vodu od Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja.

Dana 28. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Stalnom sekretaru Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja tražeći informacije o zadnjim razvojjima u slučaju. Vršilac dužnosti Ombudspersona je posebno želeo da zna o tome da li je kompanija ispunila kriterijume za dobijanje ambijentalne dozvole i dozvole za vodu, da li su takve dozvole izdate, i ukoliko nije, da li je kompanija nastavila sa radom i bez njih.

Dana 10. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja Stalnom sekretaru Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje tražeći da mu se pošalje odgovor na njegovo pismo od 28. februara 2007. godine.

Dana 21. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Stalnog sekretara Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja, u kojem je navedeno da je inspekcija ministarstva pet puta proverila gore navedenu kompaniju i zaključila da tok industrijskog otpada nije regulisan na adekvatan način. Inspekcija je

nakon toga zatražila od kompanije da reši pitanje industrijskog otpada u skladu sa pravnim normama i standardima i da uspostavi efikasni sistem filterisanja. Stalni sekretar je takođe naveo da je kompanija podnela aplikaciju za izdavanje ambijentalne dozvole, međutim aplikacija je odbijena jer mere koje su predložene od strane kompanije nisu mogle garantovati smanjenje potencijala za zagađivanje u skladu sa važećim zakonom o životnoj sredini. Usled modifikacija tehnoloških procesa, od kompanije je zatraženo da podnese novi izveštaj kojim bi se procenio uticaj njenog industrijskog otpada na životnu sredinu.

Na kraju, Stalni sekretar je naveo da nisu preduzete nikakve kaznene pravne akcije, imajući u vidu da su uzorci uzeti iz reke i kanalizacije kompanije pokazali da zagađenje nije izazvalo alarmantnu situaciju (možda zbog činjenica da je tok reke rasterao zagađenu vodu). Od inspektora je zatraženo da nastave sa redovnim proverama sve dok se u potpunosti je proceni ozbiljnost zagađenja izazvanog industrijskim otpadom kompanije.

Do vremena objavljivanja ovog godišnjeg izveštaja, predstavnici Ombudsperson Institucije su ugovorili dalje sastanke sa predstavnicima sela i kompanije kako bi videli da li je došlo do poboljšanja situacije.

Dužina postupka u imovinskim sporovima protiv KPA

Dana 18. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Predsedniku Opštinskog suda u Istoku u vezi navoda o dužini postupka u imovinskom sporu. Postupak je započet pred Posebnom komorom Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku poverilačku agenciju, koji je Posebna komora odlučila da prebaci slučaj Opštinskom sudu u Istoku. U svom pismu, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od predsednika Suda da ga obavesti o akcijama koje je sud preduzeo kako bi rešio slučaj podnosioca žalbe.

Dana 17. novembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Direktorinju Kosovske povereničke agencije (KPA) nakon odluke KPA da privatizuje spornu imovinu. On je obavestio direktora KPA u vezi odluke Posebne komore da prenese slučaj na razmatranje pred Opštinski sud u Istoku. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od direktora KPA da ga obavesti o postupku privatizacije sporne imovine i o tome da li je on nastavljen dok je slučaj još uvek bio na razmatranju pred Opštinskim sudom u Istoku.

Dana 25. januara 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila pismo od direktora KPA u kojem je naveo da je Opštinski sud u Istoku doneo presudu u slučaju 6. novembra 2006. godine. KPA je podnela žalbu na presudu Posebnoj komori i da je slučaj još uvek u toku.

U vreme objavljivanja ovog godišnjeg izveštaja, sudski proces u ovom slučaju je još uvek bio u toku.

Zahtev za transfer zatvorenika iz BJR Makedonije na Kosovo

Dana 20. oktobra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao pismo direktoru UNMIK departmana za pravosuđe tražeći informacije u slučaju gde je zatvorenik na izdržavanju kazne u korektivnoj instituciji „Idrizovo“ u Skoplju, BJR Makedonija, tražio da bude prebačen u neki od zatvora na Kosovu. Kopije ovog pisma su poslate Ministru za pravosuđe, predsedniku Okružnog suda u Gnjilanu i predsedniku Okružnog suda u Prizrenu.

Dana 19. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao drugo pismo direktoru UNMIK departmana za pravosuđe tražeći da se odgovori na njegovo pređašnje pismo od 20. oktobra 2006. godine i obavestio ga o ovom slučaju.

Dana 13. marta 2007. godine, nakon što je kontaktirao Ombudsmana BJR Makedonije u vezi ovog slučaja, Vršilac dužnosti Ombudspesona je dobio pismo od Ombudsmana BJR Makedonije. Tim pismom, on je obavešten da je osoba pritvorena u Skoplju bila na izdržavanju trogodišnje kazne zatvora i da se u tom objektu nalazila od avgusta 2005. godine. Pritvorenik je podneo zahtev Ministarstvu pravosuđa BJR Makedonije tražeći da bude prebačen u neki od zatvora na Kosovu u skladu sa privremenim protokolom za transfer osuđenih osoba potpisan između BJR Makedonije i UNMIK 9. marta 2006. godine. Ombudsman BJR Makedonije je obavestio Vršioca dužnosti Ombudspesona da je postupak za transfer ove osobe bio pod nadležnošću kosovskih organa vlasti.

Dana 30. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao pismo predsedniku Okružnog suda u Prištini, tražeći informacije o trenutnoj fazi postupka povodom zatvorskog transfera.

Dana 25. maja 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila pismo od predsednika Okružnog suda u Prizrenu navodeći da ovaj sud nije bio nadležan da donese odluku po tom pitanju i da Okružni sud u Prištini mora doneti odluku o zahtevu Departmana za pravosuđe.

Dana 15. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspesona je poslao pismo podsećanja predsedniku Okružnog suda u Prištini, u kojem je ponovio svoj zahtev za dobijanjem informacija iz pređašnjeg pisma od 30. marta 2007. godine. Vršilac dužnosti Ombudspesona je naveo da je, na osnovu navoda predsednika Okružnog suda u Prizrenu, trenutni slučaj prosleđen Okružnom sudu u Prištini na dalje procesuiranje.

Do dana objavljivanja ovog godišnjeg izveštaja, Ombudsperson Institucija nije dobila odgovor na svoja pisma upućena UNMIK departmanu za pravosuđe i Okružnom sudu u Prištini.

Neusaglašenost sa UNMIK Uredbom br. 2005/14 o Porezu na puteve

Dana 11. decembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Ministru unutrašnjih poslova tvrdeći da Odeljenje za registraciju vozila prisiljava ljude da plate porez na puteve na uvezene automobile onog trenutka kada njihovi vlasnici probaju da ih registruju; uprkos činjenici da UNMIK Uredba br. 2005/14 o Porezu na puteve kaže da lica koja uvezu vozila na Kosovo imaju trideset dana da plate porez na puteve od datuma plaćanja svih taksi na uvoz. Čak i u slučajevima kada je ovaj period istekao, lica koja spadaju u ovu kategoriju, a pronađeni su da voze automobile, a da nisu platili porez na puteve su dobijali kazne. Uzimajući u obzir ozbiljnost ove stvari Vršilac dužnosti Ombudspersona je tražio od Ministra da se umeša kako bi zaštitio prava lica koja se ponašaju u skladu sa ovim propisom na Kosovu i zakonom uopšte.

Dana 10. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je još jedno pismo Ministru unutrašnjih poslova u kojem je naglasio svoju zabrinutost i zahtevao od Ministara odgovor na svoje pismo od 11. decembra 2006. godine.

Dana 24. aprila 2007. godine, Ombudsperson institucija je dobila pismo od Šefa odeljenja za registraciju automobila, koji ga je informisao o pravnom tumačenju Dodatka A član 10 UNMIK Uredbe br. 2005/14. Po Ministru, ova uredba se primenjuje na lica koja uvoze automobile i koja plaćaju sve poreze. Utvrdila je da je u ovakvim slučajevima vlasnicima automobila bila data mogućnost da plate porez na puteve u roku od 30 dana. Za vreme ovih 30 dana, administrativne kazne zasnovane na Članovima 4.3 i 4.4 gore-pomenute Uredbe bi bile primenjene.

Nemogućnost dobijanja dokumenata u Opštini Peć

Dana 15. decembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Ministru javnih službi tražeći od njega informacije o žalbi, koja je dobijena od Šefa matične službe u Peći. Žalba se odnosila na probleme sa kojima su se određeni ljudi u njegovoj opštini suočavali pri traženju da im se izdaju dokumenta, posebno ona izdata između 1990. godine i 1999. godine. Šef matične službe je već podneo nekoliko žalbi raznim institucijama tražeći pomoć u rešavanju ovog pitanja.

Dana 16. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja Ministru javnih službi tražeći da mu se pošalje odgovor na njegovo predašnje pismo od 15. decembra 2006. godine.

Dana 29. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor pravnog službenika pri Ministarstvu javnih službi, koji je naveo da je gore navedena kancelarija u sradnji sa Departmanom matične službe Ministarstva javnih službi izdala administrativno uputstvo broj MPS 2006/07 o pripremi matičnih knjiga. Po rečima pravnog službenika, ovo uputstvo određuje pravila i postupke o obnavljanju matičnih knjiga koje su izgubljene, uništene ili oštećene. On je takođe naveo da Ministarstvo

javnih službi završava rad na nacrtu Zakona o Matičnoj službi i da je pitanje obnavljanja matičnih knjiga regulisano u članu 21 nacrtu zakona.

Propust da se pruži nadoknada vlasnicima imovine ekspropisane za izgradnju puta.

Od sredine 2005. godine, Ombudsperson i kasnije Vršilac dužnosti Ombudspersona su kontaktirali nadležna ministarstva u vezi žalbi koje su predstavljene Instituciji, a koje su se odnosile na de facto eksproprijaciju zemljišta od određenog broja ljudi iz opštine Lipljan. Eksproprijacija ne nastala kao rezultat izgradnje puta iz Komorana u opštini Glogovac preko opštine Lipljan do Caraljeva u opštini Štimlje. Poslednja informacija koju je Vršilac dužnosti primio u ranijem izveštajnom periodu je upućena od strane Ministra za transport, poštu i telekomunikacije koji je u pismu iz marta 2006. godine naveo da je njegovo ministarstvo potpisalo Memorandum o razumevanju sa tri opštine koje su bile uključene u pitanje konstrukcije puta. U tom memorandumu, gore navedene opštine su preuzele obavezu da reše sva pitanja imovinskih sporova koja bi mogla nastati po pitanju konstrukcije puta Komoran – Caraljevo kroz njihove teritorije. Ministar je naveo da je zatražio od opština da reše sve slučajeve u vezi eksproprijacije imovine koji bi proizišli iz gore navedenog sporazuma.

Dana 22. decembra 2006. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Ministru transporta, pošte i telekomunikacija obavestavajući ga da je po rečima podnosioca žalbi, implementacija projekta izgradnje puta koja se odnosila na njihovu imovinu i dalje bila u toku, međutim da nadležne opštine nisu započele postupak eksproprijacije njihove imovine. Na osnovu informacija dobijenih od dotičnih opština, opštine su već započele sa sprovođenjem tehničke evaluacije imovine koja je trebala da se ekspropriše bez sprovođenja redovnog postupka eksproprijacije. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio informacije o fazi u kojoj se nalazio projekat izgradnje puta i o postupcima koji su se odnosili na kompenzaciju ekspropisane imovine vlasnika.

Dana 13. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao drugo pismo Ministru transporta, pošte i telekomunikacija u kojem je ponovio svoje zabrinutosti koje je izneo u pismu od 22. decembra 2006. godine.

Dana 27. aprila 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila pismo od Ministra transporta, pošte i telekomunikacija u kojem je on dao detaljno objašnjenje o važnosti projekta izgradnje puta za žitelje navedenih opština. I pored određenih poteškoća koje su nastale tokom procesa implementacije projekta Ministarstvo transporta, pošte i telekomunikacija se angažovalo u proces sprovođenja projekta koji se odnosio na izgradnju puta Komorane – Caraljevo.

Poteškoće u pribavljanju imovinske dokumentacije iz doba Jugoslavije

Dana 22. januara 2007. godine, Ombudsperson institucija je dobila žalbu od strane jednog lica, a u vezi je sa nemogućnošću da dokaže vlasništvo zbog izgubljene

dokumentacije. Po rečima podnosioca žalbedokumenat koji nedostaje je na ime preminulog dede kojim se dokazuje vlasništvo nad imovinom od 16 hektara zemlje u opštini Pejë/Peć. Prema podnosiocu žalbe neophodna dokumenta su u arhivi koja je nekada bila federalna arhiva u Skoplju, BJR Makedonija.

Dana 29. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona poslao je pismo Ombudsmanu BJR Makedonije zahtevajući informacije u vezi sa navedenim dokumentima o vlasništvu podnosioca žalbe koja su bila u arhivi u Skoplju.

Dana 22. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona dobio je pismo od Ombudsmana iz BJR Makedonije sa informacijom da državna Arhiva BJR Makedonije nema nikakva dokumenta u vezi sa vlasništvom iz bivše Jugoslavije ili vlasništvom u vezi sa nekretninama. Dodatno, arhiva nema nikakva dokumenta na ime dede podnosioca žalbe.

Neizvršavanje sudske odluke u Glogovcu

Dana 26. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Ministru pravde u kojem mu je objasnio da u dotičnom sudskom postupku pred Opštinskim sudom u Glogovcu, ni Opštinski sud, a ni Skupština opštine Glogovac nisu preduzeli nikakve radnje za izvršenje sudske presude koja se tiče spora zbog duga. Vršilac dužnosti je takođe istakao da neuspeh izvršavanja konačnih sudskih odluka nije u skladu sa pravilnom administracijom sudstva, dobrim upravljanjem i poštovanjem vladavine prava. On je naglasio da je ova stvar čak i više zabrinjavajuća jer su opštinske vlasti odbile da prate gore pomenute principe. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Ministra pravde da upotrebi svoje moći i da u saradnji sa ostalim Ministarstvima kojih se ovo tiče, a posebno Ministarstvom privrede i finansija, obezbedi da će se na ovakve slučajeve obraćati pažnja i pomoći da se osigura da se konačne sudske odluke pravilno sprovede. On je takođe zatražio od Ministra pravde da donese administrativno uputstvo ili program kojim bi opštinske vlasti dobile uputstva kako se konačne sudske odluke trebaju izvršavati. Vršilac dužnosti Ombudspersona smatra da bi ovo imalo uticaj na poboljšanje vladavine prava, koja je važan preduslov za funkcionisanje pravnih i demokratskih sistema.

Dana 4. juna 2007. godine, Ombudsperson institucija je dobila pismo od Stalnog sekretara Ministarstva pravde, koji je naveo da kao izvršna vlast, Ministarstvo pravde nije nadležno za intervencije u sudskim odlukama i pravosudnim postupcima. Stalni sekretar je, ipak, obećao da će ovo Ministarstvo dati sve od sebe da bi postupci o izvršavanju sudskih odluka bili jasniji i da bi se olakšali, uz saradnju relevantnih organa.

Sprovođenje Zakona o upravnom postupku

Dana 29. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismu Premijeru Kosova koje se odnosilo na činjenicu da javna administracija ne sprovodi

pravilno Zakon Skupštine Kosova o Upravnom postupku. Vršilac dužnosti Ombudspersona je u svom pismu naveo da je on na osnovu velikog broja žalbi u vezi sa različitim stvarima postao svestan o ovom problemu. On je takođe istakao, da je posledica nedostatka pravilnog sprovođenja zakona, to što pojedinci često moraju da čekaju mesecima da se izvesni upravni postupci završe. Ljudima se takođe uskraćuje pravo na žalbu, pošto mnoga upravna akta ne sadrže podatak o pravu na žalbu. Ostala upravna akta ne sadrže razloge ili objašnjenja određenih upravnih odluka, i kada lica kojih se ovo tiče pitaju za ove razloge, oni često ne dobijaju odgovor od administrativnih kancelarija. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Premijera da posavetuje sve nadležne upravne organe da se više angažuju u sprovođenju Zakona o upravnom postupku, i naveo neke od njih kao loše primere.

Dana 20. februara 2007. godine, Ombudsperson institucija je dobila pismo od Direktora kancelarije za pravne pitanja pri Kancelariji Premijera Kosova. Ovim pismom je Vršilac dužnosti Ombudspersona obavešten da je Vlada Kosova angažovana u obezbeđivanje da odgovorna lica iz upravnih organa i institucija sprovode sve odredbe Zakona o upravnom postupku i sve ostale zakone i akta u potpunosti. Osim toga, ova kancelarija je obavestila Vršioca dužnosti Ombudspersona da su slučajevi koje je on u svom pismu naveo prosleđeni nadležnim organima i da je od šefova ovih organa zatraženo da osiguraju da će se posledice koje je prethodno ponašanje njihovog osoblja prouzrokovalo što je pre moguće otkloniti. Kancelarija je takođe dodala da oni trebaju nastojati da se ovakvi propusti u budućnosti više ne događaju.

Dana 19. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od Stalnog sekretara Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu, kojim je obavešten da je doneta odluka za osnivanje radne grupe od pet ljudi unutar Ministarstva, za izradu pravilnih obrazaca za sve odluke, u skladu sa Zakonom o upravnom postupku kako bi se izbegle potencijalne pogrešne administrativne radnje.

Industrijski otpad i opasni gasovi koji nastaju iz livnice metala

Dana 6. februara 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila žalbu od žitelja sela Kačikol opština Priština. On je naveo da su industrijski otpad i gasovi koji proizilaze iz obližnje livnice "Galena" ozbiljno pretili po zdravlje njegove porodice, ali i ostalih žitelja iz te oblasti.

Dana 6. februara 2007. godine, predstavnik Ombudsperson Institucije je posetio selo Kačikol i potvrdio opis situacije podnosioca žalbe o tome da se industrijski otpad iz livnice silvao u obližnju reku koja se onda slivala u jezero Batlava. Otpad bi prema tome mogao kontaminirati pijaću vodu za Opštinu Priština koja se vodom snabdeva iz tog jezera.

Dana 8. februara 2007. godine, vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo direktoru Nacionalnog instituta za javno zdravlje na Kosovu tražeći preduzimanje hitnih akcija koji bi sprečili štetne posledice koje bi zagađenje moglo imati na ljudsko zdravlje;

u pismu je takođe zatraženo da Ombudsperson Institucija bude obavještena o svim preduzetim akcijama po ovom pitanju. Vršilac dužnosti Ombudspersona je kopiju ovog pisma takođe poslao Ministru za životnu sredinu i prostorno planiranje i Predsedniku Opštine Priština..

Dana 16. februara 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila pismo od direktora Nacionalnog instituta za javno zdravlje na Kosovu, u kojem je naveo da je nakon prijema pisma Vršioca dužnost Ombudspersona, Institutu poslao specijalistu za humanu ekologiju i višeg sanitarnog tehničara da provere livnicu “Galena” u selu Kačikol. Inspeksijski tim je zaključio da objekti livnice ne predstavljaju pretnju samo po životnu sredinu već i po zdravlje žitelja sela Kačikol, ali i svim stanovnicima opštine Priština koji se snabdevaju vodom iz jezera Batlava.

Nacionalni institut za javno zdravlje je preporučio da usled ovog rizika, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Departman za zaštitu životne sredine i Departman za vode pripreme ekspertski izveštaj koji će se zasnivati na kosovskom Zakonu o vodama broj 2004/24.

Do vremena objavljivanja ovog godišnjeg izveštaja, predstavnici Ombudsperson Institucije su ugovorili nekoliko sastanaka sa Opštinom Priština i Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja kako bi utvrdili da je došlo do poboljšanja situacije.

Žalbe u vezi duplih plaćanja takse RTK

Dana 20. aprila 2006. godine, Ombudsperson Institucija je dobila žalbu od lica koje je bilo dužno da taksu Radio televizije Kosova (RTK) plati dva puta imajući u vidu da je posedovao dva strujomera iako je imao samo jedan televizor.

Kada se predstavnik Ombudsperson Institucije sastao sa Menadžerom potrošnje pri KEK-u mesec dana kasnije, on je bio obavješten da je KEK poslao pismo SPGS-u tražeći da se izmeni ili ukine trenutno administrativno uputstvo na osnovu kojeg su takse RTK-a prikupljane na bazi strujomera, a ne domaćinstava.

Dana 6. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Menadžeru potrošnje pri KEK-u pozivajući se na raniji sastanak u vezi ovog pitanja u maju 2006. godine. Imajući u vidu da u međuvremenu nije dobio nikakve nove informacije od KEK-a, Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Menadžera potrošnje informacije o akcijama koje su preduzete ili je trebalo da se preduzmu u cilju rešavanja ovog slučaja.

Dana 21. februara 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila pismo od Šefa odeljenja za brigu o potrošačima pri KEK-u navodeći da na osnovu zakona o Radio televiziji Kosova, sva pravna i fizička lica na teritoriji Kosova su bila obavezna da plate taksu o javnom emitovanju programa. Entitetom je u ovom slučaju smatrana svaka jedinica sa računom za struju ili neki drugi javni servis. Šef ovog sektora je dodao da je

Departman za potrošače nekoliko puta izneo pitanje takse za javno emitovanje programa na svojim sastancima međutim nikad nisu uputili nijedan pismeni zahtev radnim telima KEK-a povodom obavezne pretplate na RTK.

Navodna odlaganja u istrazi KPS-a povodom slučaja nestale osobe

Dana 8. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo KPS službeniku za veze sa nacionalnim i internacionalnim institucijama u vezi slučaja u kojem se otac nestalog sina požalio da je došlo do kašnjenja u istrazi koju je sprovodio KPS. Po rečima žalioca, njegov sin je nestao 21. februara 2004. godine u naselju "Taslixhe" u Prištini, i on nikada nije dobio bilo kakve informacije od KPS-a o statusu istražnog postupka u vezi nestanka njegovog sina. Vršilac dužnosti je zatražio da ga KPS obavesti o svim akcijama koje su u međuvremenu preduzete u ovom slučaju.

Dana 5. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od zamenika Komesara KPS-a u kojem ga je obavestio da je nakon što je žalilac obavestio KPS o nestanku njegovog sina dana 16. marta 2004. godine, dva policijska službenika su postavljena kako bi istražila slučaj. Policijski službenici su ispitali mnoge pojedince koje je žrtva poznavala, međutim bez ikakvih rezultata. On je dalje naveo da, su tokom cele istrage, nadežni policijski službenici obaveštavali podnosioca žalbe o statusu postupka. Zamenik Komesara je naveo da se slučaj sada istražuje od strane Regionalne istražne jedinice KPS-a u Prištini; Jedinica prati razne postupke istrage i blagovremeno će obavestiti Ombudsperson Instituciju o svojim rezultatima.

Nedostatak transparentnosti i nezavisnosti istrage povodom okolnosti u vezi smrti dvojice građana Kosova tokom protesta 10. februara 2007. godine

Dana 13. februara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Specijalnom predstavniku Generalnog sekretara (SPGS) i Premijeru Kosova iznoseći svoju zabrinutost u vezi okolnosti koje su se odnosile na smrt dvojice građana Kosova tokom protesta 10. februara 2007. godine. Protest je bio organizovan od strane pokreta "Vetëvendosje" [*Samoopredeljenje*]. Na osnovu izveštaja u medijima, UNMIK policijski komesar je obećao da će započeti unutrašnju istragu u vezi načina rada policije tokom protesta; Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da je od velike važnosti započeti nezavisnu istragu o događajima od 10. februara u što kraćem roku, bez obzira na tu unutrašnju istragu. Takva istraga bi se vodila ili od strane nadležnih organa tužilaštva ili od strane nezavisne komisije koja bi bila oformljena posebno za tu svrhu. Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da unutrašnja istraga vođena od strane policije nije dovoljno ispunjavala uslove javne odgovornosti ili nezavisnosti i transparentnosti kao što je zatraženo međunarodnim standardima o ljudskim pravima. Vršilac dužnosti je prema tome zatražio od SPGS-a i Premijera da osiguraju sprovođenje nezavisne istrage o načinu rada Kosovske policijske službe i UNMIK policije tokom protesta od 10. februara 2007. godine.

Dana 5. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od SPGS-a u kojem je naveo da se u potpunosti slaže da istraga mora biti korenita, transparentna i nezavisna. SPGS je prema tome istragu povodom događaja od 10 februara 2007. godine skinuo sa nadležnosti UNMIK policije i postavio pod upravom međunarodnog tužioca. SPGS je naveo da će se istraga uglavnom fokusirati na mogućnost krivičnog delovanja policije 10. februara 2007. godine. On je međutim dodao da će istraga takođe pokušati da nađe zaključke povodom operacionih grupisanja policije, uključujući sistem komande i kontrole. SPGS je dalje naveo da kako bi se garantovala dodatna transparentnost, Kosovski policijski inspektorat je pozvan da nadgleda istragu. Šta više, Kosovski policijski inspektorat je započeo sopstvenu istragu u vezi delovanja KPS tokom protesta 10. februara 2007. godine, i lokalni tužilac iz Kosovskog specijalnog tužilaštva je tesno saradivao sa nadležnim međunarodnim tužiocem tokom istrage.

U martu i aprilu, Kosovski policijski inspektorat i međunarodni javni tužilac su objavili izveštaje o načinu rada policije tokom gore navedenog protesta. Kosovski policijski inspektorat je došao do zaključka da je komunikacija između KPS službenika na terenu i onih u glavnoj kancelariji bila problematična i da su se neki policijski službenici požalili da nisu bili adekvatno opremljeni za protest. Međunarodni javni tužilac je zaključio da je smrt dvojice učesnika protesta bila nepotrebna da se mogla izbeći. Proizašlo je da su obojica učesnika protesta ubijeni gumenim mecima koji su ispaljeni od strane jednog ili više pripadnika UNMIK policije rumunske nacionalnosti. On je međutim zaključio da prikupljeni dokazi nisu postigli zahtevani nivo za opravdanu sumnju o krivičnoj akciji.

Navodno kršenje prava na imovinu

U ovom slučaju, podnosioc žalbe je dobila odluku od Žalbene komisije HPD-a kojom je potvrđeno njeno pravo na ponovno posedovanje stana u Prištini dana 7. juna 2003. godine. Iako je HPD iselio nezakonitog uzurpatora iz stana u julu 2006. godine, Opštinski sud u Prištini je nakon sudskog postupka koji je započeo nezakoniti držalac doneo presudu kojom je naredio podnosiocu žalbe da napusti imovinu i ostavi je drugoj strani na slobodno raspolaganje. U svojoj presudi, Opštinski sud nije pomenuo pređašnju odluku izdatu od strane HPD-a u korist podnosioca žalbe. Podnosioc žalbe je podnela žalbu protiv ove odluke Okružnom sudu u Prištini.

Dana 2. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Izvršnom direktoru Kosovske agencije za imovinu (naslednik HPD-a) obavestavajući ga da odluka u ovom slučaju koju je izdala Žalbena komisija HPD-a nije ispoštovana od strane Opštinskog suda u Prištini. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio razjašnjenje o uticaju koji je sudska odluka imala na pravosnažnost odluke HPD-a i da li je ta odluka još uvek bila na snazi.

Dana 16. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Izvršnog direktora Kosovske agencije za imovinu (KAI) navodeći da su u skladu sa članom 2.7 UNMIK uredbe broj 1999/23, odluke izdate od strane Žalbene komisije HPD-a obavezujuće i izvršne i nisu predmet preispitivanja bilo kojih drugih pravosudnih ili

administrativnih organa na Kosovu. On je dalje naveo da je odluka Opštinskog suda u Prištini od 10. novembra 2006. godine izdata bez pravne osnove i u suprotnosti sa ekskluzivnom nadležnošću žalbene komisije da rešava takve imovinske sporove. Sudska odluka kojom je žalilac obavezan da napusti svoj stan je prema tome bila ništavna i nevažeća. Izvršni direktor KAI je dalje naveo da pošto je HPD dana 26. jula 2006. godine izvršio odluku Žalbene komisije i žaliocu predao ključeve od stana, ne može više imati nadležnosti nad imovinom koja je prema tome vraćena lokalnim organima vlasti. Izvršni direktor KAI je naveo da bilo koje novo izvršenje odluke Žalbene komisije se mora sprovesti od strane Kosovske policijske službe.

Nemogućnost žalbe protiv konačne odluke Žalbene komisije HPD-a

Dana 2. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Izvršnom direktoru Kosovske agencije za imovinu (KAI) zbog nezadovoljstva podnosioca žalbe sa konačnom odlukom izdatom od strane Žalbene komisije HPD-a, kojom je odbijen njegov zahtev za razmatranje pređašnje odluke. Podnosioc žalbe se takođe požalio na činjenicu da se nije mogao požaliti protiv konačne odluke bilo kom drugom sudskom ili administrativnom organu na Kosovu. Po rečima žalioca, on je kancelariji HPD-a u Mitrovici podneo sva potrebna dokumenta vezana za slučaj, uključujući dokumenta koja potvrđuju njegovo vlasništvo nad spornom imovinom. Prema Žalbenoj komisiji HPD-a on je prodao svoj stan. Žalilac je zatražio da se istraže njegovi navodi i da se razmotri pitanje da li ovaj slučaj može izneti pred nadležni sud na Kosovu. Vršilac dužnosti je zatražio od Izvršnog direktora KAI da ga obavesti o svim preduzetim akcijama u ovom slučaju.

Dana 30. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao podsetno pismo Izvršnom direktoru KAI u kojem je ponovio svoj raniji zahtev za dobijanje informacija.

Dana 18. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti je poslao još jedan zahtev za informacije Izvršnom direktoru KAI tražeći od njega da mu odgovori na ranija pisma od 2. i 30. marta 2007. godine.

Dana 21. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Izvršnog direktora KAI u kojem je naveo da je u prvostepenom postupku Žalbena komisija HPD-a donela odluku kojom je odbacila zahtev podnosioca žalbe i da je nakon toga takođe odbacila njegov zahtev za ponovno razmatranje odluke. Izvršni direktor KAI je naveo da na osnovu UNMIK uredbe broj 1999/23, Žalbena komisija HPD-a je osnovana kao nezavisan organ sa ekskluzivnom nadležnošću da rešava kategorije žalbi koje su nabrojane u članu 1.2 UNMIK uredbe broj 1999/23.

Dužina postupka u vezi zahteva za nadoknadu štete zbog neopravdanog pritvaranja

Dana 9. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo direktoru UNMIK Departmana za pravosuđe obavestavajući ga o slučaju u kojem je osoba bila mesec dana u pritvoru u Pritvornom centru u Mitrovici pre nego što je puštena na slobodu usled nedostatka dokaza. Ovaj bivši pritvorenik se požalio da mu UNMIK Departman za pravosuđe nije isplatio naknadu štete za ovaj vremenski period.

Dana 18. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo podsećanja Vršiocu dužnosti direktora UNMIK Departmana za pravosuđe ponavljajući svoj zahtev za informacije u vezi ovog slučaja.

Dana 1. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Vršioca dužnosti direktora UNMIK departmana za pravosuđe u kojem je naveo da Departman za pravosuđe nije imalo nikakve podatke o bilo kojem zahtevu podnosioca žalbe. On je naveo da je Departman komisije sudske administracije za nadoknadu pogrešno optuženih, osuđenih i/ili pogrešno pritvorenih osoba bilo adekvatno telo za rad na tom zahtevu o kompenzaciji, obećavajući da će to pitanje izneti pred tim organom.

Dana 29. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Komisiji za nadoknadu pogrešno optuženih, osuđenih i/ili pogrešno pritvorenih osoba tražeći informacije o slučaju podnosioca žalbe.

Kašnjenja u objavljivanju autopsije

Dana 26. januara 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je otvorio ex officio istragu (istragu po službenoj dužnosti) u vezi navodnog samoubistva pritvorenika u policijskoj stanici u severnom delu Mitrovice dana 25. januara 2007. godine. Na osnovu informacija prikupljenih od strane policijskih službenika koji su istražili slučaj, telo je odmah nakon što je smrt potvrđena 25. januara 2007. godine poslato UNMIK kancelariji za nestale osobe i sudsku medicinu, kako bi se utvrdio tačan uzrok smrti. Tokom svoje istrage, Vršilac dužnosti Ombudspersona je obavestjen da i dva meseca nakon što je telo opslato na autopsiju UNMIK kancelariji za nestale osobe i sudsku medicinu, izveštaj o autopsiji još uvek nije sačinjen.

Dana 16. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Šefu UNMIK kancelarije za nestale osobe i sudsku medicinu tražeći od nje da osigura pripremu izveštaja o autopsiji u što kraćem roku, kako bi se nastavila policijska istraga i kako bi se slučaj rešio. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zatražio od Šefa kancelarije da mu dostavi kopiju izveštaja o autopsiji u što kraćem roku.

Dana 27. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od Šefa UNMIK kancelarije za nestale osobe i sudsku medicinu navodeći da je autopsija nad telom izvršena 25. januara 2007. godine, i da je dotični izveštaj o autopsiji bio završen za

mesec dana (u februaru). Ona je dalje navela da iako je istražna policija znala o izveštaju, oni isti nisu preuzeli do 19. marta 2007. godine.

Po pitanju zahteva Vršioca dužnosti Ombudspersona da mu se dostavi kopija izveštaja o autopsiji, Šef pomenute kancelarije je navela da je autopsija izvršena sledeći zahtev nadležnog pretpretresnog sudije i da je izveštaj o autopsiji prosleđen jedino tom sudiji, nadležnom tužiocu i istražnoj policiji. Ona je savetovala Vršioca dužnosti Ombudspersona da zatraži kopiju izveštaja o autopsiji direktno od pretpretresni sudija.

Neisplaćena novčana zarada prosvetnom radniku osnovne škole u Obiliću

Dana 26. marta 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Izvršnom načelniku Opštine Obilić, u kojem je izneo činjenicu da prosvetni radnik osnovne škole "Pandeli Sotiri" u Obiliću nije primio svoju platu za 5 meseci u 2005. godini. Vršilac dužnosti Ombudspersona je zatražio od Izvršnog načelnika da ga obavešti o akcijama koje je preduzeo ili je planirao da preduzme kako bi rešio problem podnosioca žalbe.

Dana 18. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Izvršnog načelnika Opštine Obilić, u kojem je naveo da se za pitanje neisplaćenih novčanih zarada ne treba kriviti Opštinska direkcija za obrazovanje imajući u vidu da se opštinska administracija, zajedno sa Direkcijom za obrazovanje i zdravstvo, finansiraju iz Konsolidovanog budžeta Kosova. Po rečima Izvršnog načelnika, Opštini nije bilo dozvoljeno da u platne spiskove ubace radnici koji su primali platu iz tog budžeta bez pređašnje saglasnosti nadležnog ministarstva.

Dana 27. aprila 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Ministru za obrazovanje, nauku i tehnologiju, u kojem ga je obavestio o slučaju podnosioca žalbe i zatražio od njega da, kao najviši autoritet na polju obrazovanja na Kosovu, interveniše po ovom pitanju kako bi podnosioca žalbe uživao svoje zakonsko pravo na platu u skladu sa ugovorom o radu za javne službenike.

Dana 15. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od Glavnog inspektora pri Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije, u kojem je naveo da je pitanje sistematizacije spadalo pod nadležnost Ministarstva javnih službi i Skupštine opštine. Glavni inspektor je dodao da je Departman za obrazovanje Opštine Obilić prosledilo pismo tražeći isplatu preostalih novčanih zarada podnosiocu žalbe, međutim da je došlo do kašnjenja usled tehničkih grešaka ili nemarnosti od strane nadležnih službi.

Kratko pre isteka izveštajnog perioda, Vršilac dužnosti je obavešten od strane podnosioca žalbe da je još uvek čekao na dobijanje neisplaćene novčane zarade.

Oslobađanje od plaćanja poreza na nekretnine za kuće koje su oštećene u zemljotresu u Gnjilanu

Dana 4. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Izvršnom načelniku Opštine Gnjilane obavješavajući ga o određenom broju ljudi iz sela Uglare koji su se požalili da su bili diskriminirani od strane opštinskih organa vlasti, koji su im nametnuli porez na kuće koje su ozbiljno oštećene tokom zemljotresa 2002. godine. Vršilac dužnosti je naveo da dok je od nekih vlasnika oštećenih kuća traženo da plate porez, ostali su bili oslobođeni ove obaveze. Vršilac dužnosti Ombudspersona je preporučio da opštinske vlasti ponište svoju odluku o nametanju poreza vlasnicima oštećenih kuća.

Dana 23. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od menadžera Sektora za porez na nekretnine pri Opštini Gnjilane. U pismu je navedeno da su svi vlasnici teško oštećenih kuća oslobođeni obaveze da plate porez na nepokretnost za 2003. godinu. On je nakon toga dodao da na osnovu primenjivog zakona, oslobađanje od obaveze da se plati porez bilo nemoguće bez procene o uništenoj imovini. On je dalje naveo da je Opštinski Izvršni načelnik osnovao komisiju procenu u vezi ovog pitanja i da su žalbeni postupci još uvek bili u toku.

Dana 2. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo putem elektronske pošte od Vršioca dužnosti Izvršnog načelnika Opštine Gnjilane u kojem je naveo da je razmotrio slučaj. On je obavestio Vršioca dužnosti Ombudspersona da su vlasnici određene kategorije uništenih kuća koji su se požalili protiv odluke kojom je traženo od njih da plate porez bili oslobođeni od plaćanja poreza za 2003. godinu. On je ponovio da važeći zakon nije predvideo oslobađanje i da je komisija u sklopu opštine osnovana kako bi procenila veličinu sume poreza koji je trebao da se plati za oštećenu imovinu. Na kraju svog pisma, Vršilac dužnosti Izvršnog načelnika je zahvalio Vršiocu dužnosti Ombudspersona na saradnji.

Dužina postupka pred Posebnom komorom Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku poverilačku agenciju

Dana 7. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku poverilačku agenciju u vezi žalbe koja se odnosila na dužinu postupka u slučaju podnosioca žalbe, protiv bivšeg društvenog preduzeća „Ibar Lepenac“ u vezi procesa biranja kandidata za mesto upravnog direktora preduzeća.

Dana 15. maja 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila odgovor od međunarodnog pomoćnika sudije Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku poverilačku agenciju u kojem je navedeno da na osnovu člana 14.2 UNMIK administrativnog uputstva broj 2006/17 (AD), predsedavajući sudija odmah određuje sudiju za izvestioca u predmetu koji se nalazi pred Posebnom komorom. Vršilac

dužnosti Ombudspersona je bio obavešten da je zahtev podnosioca žalbe bio na razmatranju pred sudijom izvestioca i da, imajući u vidu broj slučajeva i posao sa kojim se ovaj sudija suočavao, nije došlo do kašnjenja u procesuiranju žaliočevog slučaja.

Ovaj slučaj je još uvek bio u procesu razmatranja u vreme kada je ovaj godišnji izveštaj objavljen.

Distribucija dečijeg magazina "Zog Mëngjesi" u BJR Makedoniji

Dana 14. maja 2007. godine, Direktor istrage pri Ombudsperson Instituciji je poslao pismo Ombudsmanu BJR Makedonije u vezi žalbe kosovske izdavačke agencije koja je želela da svoj dečiji magazin „Zog Mëngjesi” takođe distribuira i u BJR Makedoniji. Navodno, zahtev je podnet makedonskom Ministarstvu za obrazovanje i kulturu 9. decembra 2004. godine i iako je podnosilac žalbe ponovo poslao zahtev 11. septembra 2006. godine, nadležno Ministarstvo BJR Makedonije nije poslalo odgovor. Direktor istrage je zatražio od makedonskog Ombudsmana da istraži slučaj i obavesti Ombudsperson Instituciju o fazi postupka zahteva podnosioca žalbe pred Ministarstvom obrazovanja i kulture.

Dana 24. maja 2007. godine, Ombudsperson Institucija je dobila odgovor od Ombudsmana BJR Makedonije, koji ne naveo da je zatražio od Ministarstva obrazovanja i kulture da razmotri slučaj i obavesti ga o razlozima za neodgovaranje na zahtev podnosioca žalbe. Ombudsman BJR Makedonije je takođe zatražio od Ministarstva da razmotri zahtev i obećao je da će obavestiti Ombudsperson Instituciju o svojim daljim akcijama.

Još jedna konfiskacija vozila od strane KPS

Dana 21. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo generalnom direktoru UNMIK carinske službe u vezi konfiskacije vozila od strane KPS u Prištini. Policija je obavestila žalioca da je njegovo vozilo navodno bilo nezakonito registrovano i da je njegov slučaj prosleđen UNMIK carinskoj službi i javnom tužilaštvu u Mitrovici na dalji postupak. KPS službenici su takođe optužili podnosioca žalbe zbog nepoštovanja važećeg zakona time što nije platio carinske takse pre samog čina registrovanja vozila na kosovske registarske tablice (KS tablice).

Dana 7. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od direktora Departmana protiv krijumčarenja pri UNMIK carinskoj službi navodeći da je njegov Departman razmotrio i pregledao slučaj podnosioca žalbe. On je dodao da se Departman protiv krijumčarenja nekoliko puta sastao sa podnosiocem žalbe kako bi istražili pravne mogućnosti za povraćaj vozila podnosioca žalbe nakon što bi on podmirio svoju obavezu plaćanja uvozne takse. Direktor Departmana je dalje naveo da je podnosioca žalbe podneo zvanični zahtev Administrativnoj kancelariji UNMIK carinske službe tražeći da mu se vozilo vrati nakon što plati takse. On je dalje dodao da je podnosioc žalbe, nakon što je video svoje vozilo na parkingu UNMIK carinske službe,

usmeno izneo svoju želju da odustane od postupka i zahvalio se UNMIK carinskoj službi na njihovoj pomoći u nalaženju načina za rešavanje njegovog problema.

Dana 11. juna 2007. godine, predstavnik Ombudsperson Institucije je obavestio podnosioca žalbe o odgovoru koji je dobijen od UNMIK carinske službe. Žalilac je neigrao da je zatražio prekidanje postupka i predstavio je kopiju svog originalnog zahteva, podnetog Generalnom direktoru UNMIK carinske službe, tražeći da mu se vrati vozilo nakon što bude platio uvoznju taksu.

Dana 26. juna 2007. godine, predstavnik Ombudsperson Institucije se sastao sa žaliocem i obećao da će se sastati sa predstavnicima UNMIK carinske službe sa ciljem nalaženja rešenja za njegov slučaj.

Pravo stanovnika romske Mahale u Mitrovici da prodaju svoje kuće

Romska Mahala je na južnoj strani Mitrovici i bila je uništena jula 1999. godine tokom NATO intervencije na Kosovu. Rekonstrukcija ovog kraja počela je tek šest godina kasnije. Maja 2007. godine, jedan broj bivših stanovnika se uselio u novo sagrađene kuće i stanove posle ugovora koji su potpisali svi stanovnici, donator i Opština Mitrovica. Ovi ugovori nisu uključivali nikakvu klauzulu koja zabranjuje prodaju obnovljenih kuća.

Maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je informisan o pokušajima jednog od korisnika da proda svoju novo sagrađnu kuću. Predstavnici UNMIK-a u Mitrovici su se sastali sa Predsednikom Okružnog suda i Predsednikom Opštinskog suda u Mitrovici da razgovaraju o pravnoj situaciji. Izgleda da su za vreme ovog sastanka, UNMIK predstavnici zatražili pravni savet kako da se spreči buduća prodaja kuća u romskoj Mahali. Predsednik Okružnog suda ih je informisao da ovakve prodaje prema postojećim pravnim propisima ne mogu sprečiti. UNMIK jedino bi mogao da spreči prodaje ukoiko bi dodao aneks na ugovor uslovljavajući da korisnici ugovora neće biti u mogućnosti da prodaju kuće ako se i drugi potpisnici ugovora ne slažu. Jednom kada se ovo desi, donator i Opština će moći da se obrate pismom odgovarajućem sudu tražeći da se registruju ovakve prodaje koje uključuju kuće u romskoj Mahali samo ukoliko ima dokaza da su se svi potpisnici ugovora složili. Predsednik Okružnog suda je izjavio da dok ovo ne stupi na snagu, sud ne može da zaustavi registraciju svih prodaja koje spadaju u ovu kategoriju slučajeva.

Dana 22. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo SPGS-u iznoseći ove događaje. Rekavši da u potpunosti razume zabrinutost međunarodne zajednice u vezi prodaje kuća u romskoj Mahali (imajući u vidu napore i fondove koji su uloženi u projekat rekonstrukcije naselja), Vršilac dužnost je naveo da strategija koja je razmatrana od strane UNMIK-a i sudova u Mitrovici iznela određene zabrinutosti. Osim činjenice da bi takve akcije mogle kompromitovati nezavisnost sudova, Vršilac dužnosti Ombudspersona je naveo da se pravo na imovinu može ograničiti jedino u određenim situacijama. On je sumnjao u to da li su uopšte postojale bilo koje pravne osnove koja

zahteva saglasnost treće strane pre prodaje dela nečije imovine osim ukoliko takav uslov nije pomenut u originalnom kupoprodajnom ugovoru. Imajući u vidu da to nije bio slučaj ovde, izgledalo je da ne postoje pravna opravdanja za ograničavanje prava povratnika da prodaju svoje kuće. Vršilac dužnosti Ombudspersona je takođe zaključio da dopuna dodata postojećem potpisanom ugovoru nije mogla biti važeći deo tog ugovora osim ukoliko bi sam aneks bio potpisan od strane svih potpisnika. Vršilac dužnosti Ombudspersona je predožio da bi sastavljanje takvih aneksa kao novih ugovora bilo adekvatniji način sprečavanja neposredne prodaje kuća u Mahali, i bilo bi više u skladu sa primenjivim zakonom i standardom vladavine prava u opštem smislu. Šta više, povratnici bi se ubedili da ne prodaju svoje kuće i ostanu na Kosovu ukoliko bi njihov život bio više održiv. Koordinisani naponi i projekti bi omogućili poboljšanje životnih standarda u Romskoj mahali. Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao kopiju ovog pisma ostalim institucijama na Kosovu, uključujući predsednika Okružnog suda u Mitrovici.

Dana 28. maja 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio pismo od predsednika Okružnog suda u Mitrovici, u kojem je objasnio da su gore navedeni kontakti između predstavnika međunarodne zajednice i sudova u Mitrovici bili deo njihove opšte saradnje. Šta više, predsednik Okružnog suda je naveo da su trojni ugovori veoma eksplicitni. Nisu postojale nikakve pravne osnove koje bi omogućile sudovima da spreče pravne transakcije po pitanju kuća u Romskoj mahali i žitelji ovog naselja su imali pravo da uživaju onakvu kakvu su oni smatrali podobnom kontrolu nad svojom imovinom.

Dana 19. juna 2007. godine, predstavnik Ombudsperson Institucije se sastao sa UNMIK opštinskim predstavnikom u Mitrovici, koji je naveo da su sastanci koje su oni imali sa predsednikom Okružnog suda i predsednikom Opštinskog suda u Mitrovici bili prijateljski i da su jedino pitali dotične sudije o tome da li postoje bilo koje pravne osnove koje bi sprečile prodaju kuća u Romskoj mahali. UNMIK predstavnici su naveli da poštuju rad i nezavisnost sudstva i da su uzeli u obzir zabrinutosti koje je Vršilac dužnosti izneo. Oni su sa druge strane bili zabrinuti da bi tendencija prodaje novo sagrađenih kuća u Mahali mogla imati uticaja na ostale bivše žitelje ovog naselja koji nameravaju da se vrate, a još uvek nisu to učinili.

Neuspeh da se izvrši sudska odluka u vezi isplate neisplaćenih zarada

Dana 11. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je poslao pismo Predsedniku Opštinskog suda u Vučitrnu u vezi neuspeha Opštinskog suda da izvrši presudu kojom je traženo od Direkcije za obrazovanje pri Opštini Vučitrn da podnosiocu žalbe isplati neisplaćene zarade. Vršilac dužnosti je takođe zatražio od predsednika Opštinskog suda da ga obavesti o bilo kojim akcijama koje je preduzeo u cilju sprovođenja sudske presude.

Dana 18. juna 2007. godine, Vršilac dužnosti Ombudspersona je dobio odgovor od predsednika Opštinskog suda u Vučitrnu, navodeći da se Opštinska direkcija za

obrazovanje usprotivila odluci o započinjanju izvršnog postupka usled teške finansijske situacije ove Direkcije. Po rečima predsednika Opštinskog suda, ovaj sud je odbio predlog Direkcije za obrazovanje da se suspenduje izvršni postupak, protiv čega Opštinska direkcija može podneti žalbu Okružnom sudu u roku od osam dana. Ukoliko se žalba ne podnese unutar zakonski predviđenog vremenskog roka, Opštinski sud će izdati odluku o izvršavanju presude i prema tome blokirće bankovni račun Direkcije sve dok Direkcija ne sprovede presudu Opštinskog suda.

DODATAK IV: ZAJEDNIČKE PREPORUKE OD UČESNIKA REGIONALNE KONFERENCIJE OMBUDSMANA (8.- 9. JUN 2007)

- Na sastanku predstavnika institucija ombudsmana i međunarodnih organizacija u Prištini, razmotreni su načini saradnje institucija ombudsmana i javne administracije, medija i građanskog društva u realizaciji ljudskih prava.
- Institucije ombudsmana će biti najefektivnije u oblastima promovisanja i zaštite ljudskih prava ukoliko i minimalno budu u punoj saglasnosti sa pariskim principima².
- Učesnici su naveli da loša administracija i loš kvalitet osoblja javne administracije – uključujući nepostojanje obuka o ljudskim pravima – imaju suprotan efekat na sprovođenje preporuka koje donose institucije ombudsmana.
- Učesnici su takođe naveli da institucije ombudsmana treba da rade nezavisno od parlamenta i da imaju zajedničke recipročne i veze osnaživanja.
- Navedeno je da se institucije ombudsmana, koje funkcionišu u situacijama tranzicije ili post-konflikta, suočavaju sa jedinstvenim izazovima, kao što su podizanje svesti, istraživanje, odredba savetovanja i pomirenja. One igraju ključnu ulogu u uspostavljanju vladavine prava i da imaju dobru poziciju u iznošenju pitanja koja se odnose na ljudska prava manjina i ugroženih grupa.
- Učesnici su naveli da postoje argumenti za i protiv po pitanju uspostavljanja specijalizovanih institucija ombudsmana, koje bi imale mandat da rade na specifičnim pitanjima ljudskih prava, kao što su manjinska prava. Sa jedne strane, to može doprineti konfuziji u javnosti, kontradiktornostima i preklapanju u mandatima ili može rezultirati oslabljivanjem nacionalne institucije ombudsmana. Sa druge strane, specijalizovana institucija bi omogućila specifične ekspertize i autoriteta u iznošenju određenih pitanja ljudskih prava. U svakom slučaju, bilo koja opcija pruža čvrst mehanizam zaštite ljudskih prava.
- Navedeno je da institucije ombudsmana čine važan deo u nacionalnom sistemu zaštite ljudskih prava, što takođe uključuje nezavisno sudstvo, adekvatnu administraciju pravosuđa, reprezentativni nacionalni parlament kao i jako i dinamično građansko društvo. Efektivna saradnja između ovih elemenata je neophodna u uspostavljanju i osnaživanju vladavine prava, zaštite ljudskih prava i borbi protiv nekažnjivosti i korupcije.

² Principi Ujedinjenih Nacija vezani za status nacionalnih institucija u pravcu promovisanja i zaštite ljudskih prava (Pariski principi) su usvojeni od strane Generalne skupštine UN-a u 1993. godini (kao dodatak na Rezoluciju broj 48/134 od 20. decembra 1993). Šest ključnih kriterijuma navedenih u Pariskim principima su: 1. nezavisnost garantovana statutom ili ustavom; 2. autonomija od vlade; 3. pluralizam, uključujući članstvo; 4. širok mandate zasnovan na univerzalnim principima ljudskih prava; 5. adekvatne moći istrage; 6. adekvatni resursi.

- Institucije Ombudsmana treba da se angažuju za međusobnu razmenu informacija o pristupima, iskustvima i najboljim praksama ali i sa međunarodnim i regionalnim mrežama kao i međunarodnim partnerima koji imaju specifičan mandat po ovom pitanju.
- Navedeno je da institucije ombudsmana u regionu rade sa različitim mandatima i ograničenjima resursa. Sledeće preporuke su namenjene predstavljanju težnji u radu ovih institucija.

A Saradnja između institucija ombudsmana i javne administracije

1. Kako bi se osiguralo adekvatno funkcionisanje demokratskog društva, javna administracija treba da ima efektivne radne odnose sa institucijama ombudsmana i radi u službi svojih građana. Administracija takođe mora imati dovoljno prostora kako bi razjasnila situaciju koju pred nju iznosi institucija ombudsmana.
2. Institucije ombudsmana treba da igraju važnu ulogu u iznošenju pitanja loše administracije, koja uglavnom nastaje zbog praznina u zakonodavstvu.
3. Institucije ombudsmana treba da iznose pitanja loše administracije u vidu predloga za izmenu i dopunu zakonodavstva ili preko inicijativa za izgradnju kapaciteta kako bi se poboljšao kvalitet rada osoblja javne administracije.
4. Institucije ombudsmana treba da odigraju svoju ulogu u poboljšanju kvaliteta javne administracije u vidu rada na individualnim žalbama, objavljivanjem specijalnih izveštaja, obučavanjem administratora ili preko ličnih kontakata sa administratorima.
5. Javna administracija treba da uspostavi određeni stepen saradnje sa institucijom ombudsmana koja je blagovremena, adekvatna i odgovara na preporuke načinjene od strane institucije ombudsmana.
6. Institucija ombudsmana treba da osigura uključ enje lica čija su prava bila prekršena, putem stalnog pristupa i aktivnostima podizanja svesti.
7. U slučaju nepoštovanja preporuka institucije ombudsmana od strane javne administracije, ona treba da istraži, kad god je to odgovarajuće i nakon pažljivog razmatranja, dodatne načine, uključujući medije kako bi se osigurala da postoji počinovanje.

B. Uloga Parlamenta – partner institucije ombudsmana?

8. Parlament treba da uspostavi odgovarajući zakonodavni okvir za osnivanje institucije ombudsmana, u skladu sa pariskim principima.

9. Parlamenti treba da osiguraju najviše standarde po pitanju procesa izbora i imenovanja ombudsmana.
10. Institucije ombudsmana treba da se angažuju u kampanjama za podizanje svesti parlamentaraca o međunarodnim ljudskim pravima kao i mandatu u radu institucija ombudsmana.
11. Parlamenti i institucije ombudsmana treba da razviju efikasan radni odnos u cilju promovisanja i zaštite ljudskih prava.
12. Parlament treba da osigura da su adekvatni resursi i prostorije obezbeđeni za instituciju ombudsmana kako bi se ista bila u mogućnosti da obavlja svoje funkcije na efikasan način.
13. Institucija ombudsmana treba da bude Ustavom obavezana da podnese godišnje izveštaje parlamentu, kao i specijalne izveštaje u slučajevima kada kršenja ljudskih prava treba hitno rešavati.
14. Godišnji i specijalni izveštaji institucije ombudsmana treba brzo da se šalju parlamentu kao i ostalim državnim subjektima kako bi se poboljšala transparentnost i svesnost.
15. Godišnji i specijalni izveštaji treba da se razmatraju u parlamentu bez ikakvih kašnjenja, i sam odgovor vlade na ove izveštaje treba da bude obrađen odmah u Parlamentu.
16. Parlamentarci treba da zovu ombudsmana da se sastaje sa njima na redovnoj osnovi kako bi razmatrali pitanja od uzajamnog interesa.
17. Parlamentarci treba da osiguraju da su njihovi birači, ili sama šira javnost upoznati sa radom institucije ombudsmana.
18. Parlamentarci treba da osiguraju da se deo mandata institucije ombudsmana odnosi na savetovanje parlamenta o usaglašenosti, ili bilo kog zakonodavstva koje može uticati na uživanje ljudskih prava, i da iznosi slučajeve loše administracije.
19. Kada joj to mandat dozvoljava, institucija ombudsmana bi trebalo da savetuje parlament po pitanju implikacija na ljudska prava predloženog zakonodavstva i ustavnih amandmana kao i postojećih zakona, i predloži neophodne zakonodavne amandmane.
20. Parlamentarci treba da osiguraju da se preporuke institucije ombudsmana primenjuju.

C. Uloga institucije ombudsmana u postkonfliktnim situacijama ili tranziciji

21. Instituciji ombudsmana treba da se pruži adekvatna moć kako bi igrala važnu ulogu u reformi i ojačavanju institucija održavanja reda - uključujući policiju i upravu zatvora – kao i nadgledavanju primene standarda dobrog upravljanja.
22. Institucije ombudsmana treba da osiguraju da je administracija pravosuđa u saglasnosti sa standardima ljudskih prava i da pruža efektivne pravne lekove, posebno manjinama i ostalim ranjivim grupama društva.
23. Institucije ombudsmana igraju ključnu ulogu u razvijanju strategija za tranziciju u pravosuđu koje mogu osigurati postojanje odgovornosti za ranije zločine kao i pomoći u izgradnji efektivnih mehanizama za pomirenje.
24. Institucije ombudsmana igraju ključnu ulogu u borbi protiv nekažnjivosti i u iznošenju složenih pitanja ljudskih prava, kao što su tortura i arbitrarno pritvaranje.
25. Institucije ombudsmana treba da igraju edukativnu ulogu u obučavanju i podizanju javne svesti o ljudskim pravima, kako bi se podstrekla kultura razumevanja ljudskih prava.
26. Institucije ombudsmana treba da istraživanje slučajeva koje se odnose na uzročnike ranijih sporova i kršenja ljudskih prava stave na prioritetno mesto.
27. Institucije ombudsmana treba da izdaju preporuke vladi o tome kako da se bave pitanjima ljudskih prava koji su bili uzrok ili približan uzrok ranijim sporovima.
28. Institucije ombudsmana treba da posvete posebnu pažnju slučajevima koji se odnose na lica u psihijatrijskim institucijama, posebno u postkonfliktnim oblastima.
29. Institucije ombudsmana, posebno one koje su u saglasnosti sa pariskim principima, treba da podsete vladu o njenoj jedinstvenoj poziciji ispunjavanja uloge preventivnog mehanizma, kao što je navedeno pod dodatnim protokolom konvencije protiv torture.

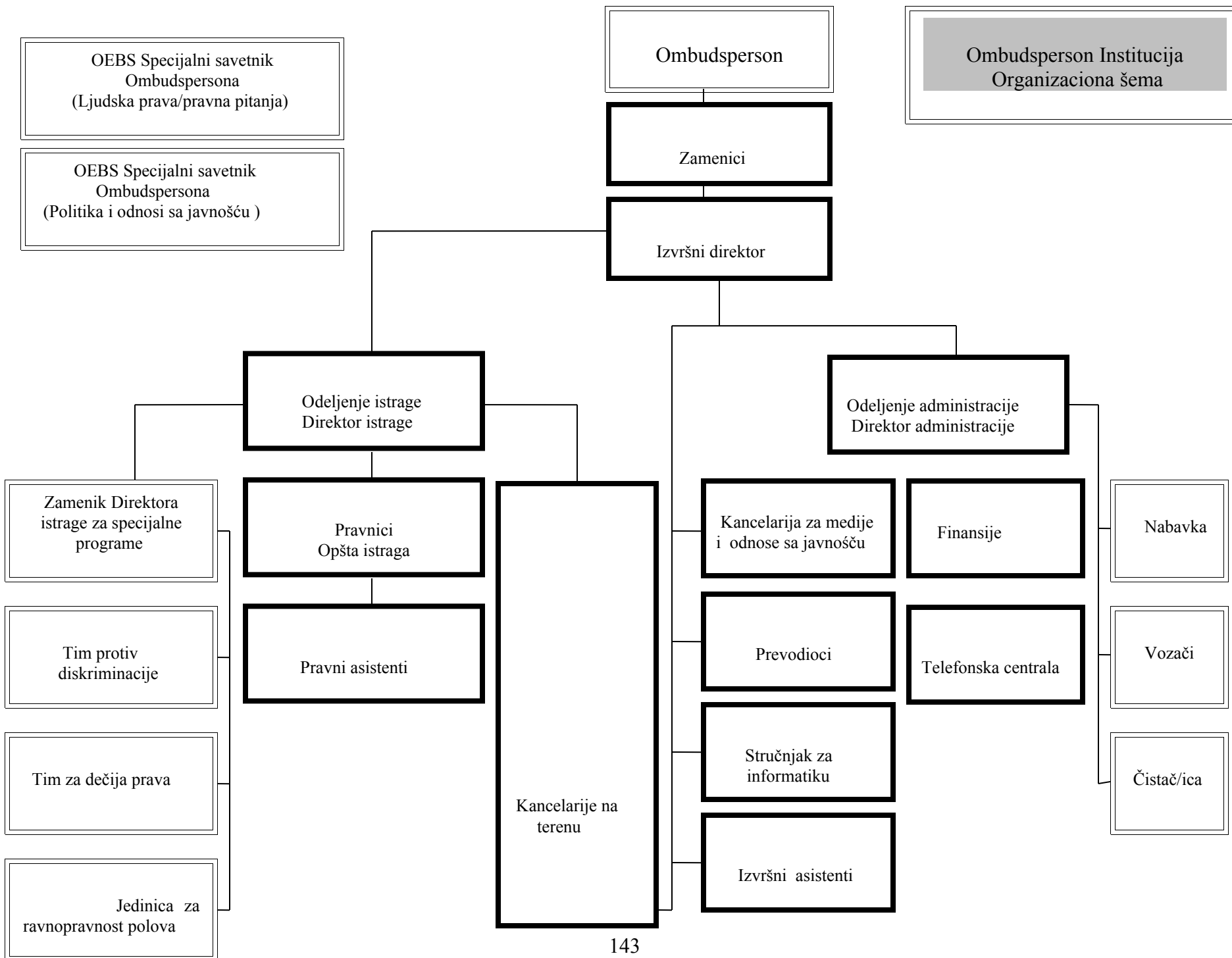
D. Uloga ombudsmana u zaštiti prava manjina i ostalih ranjivih grupa

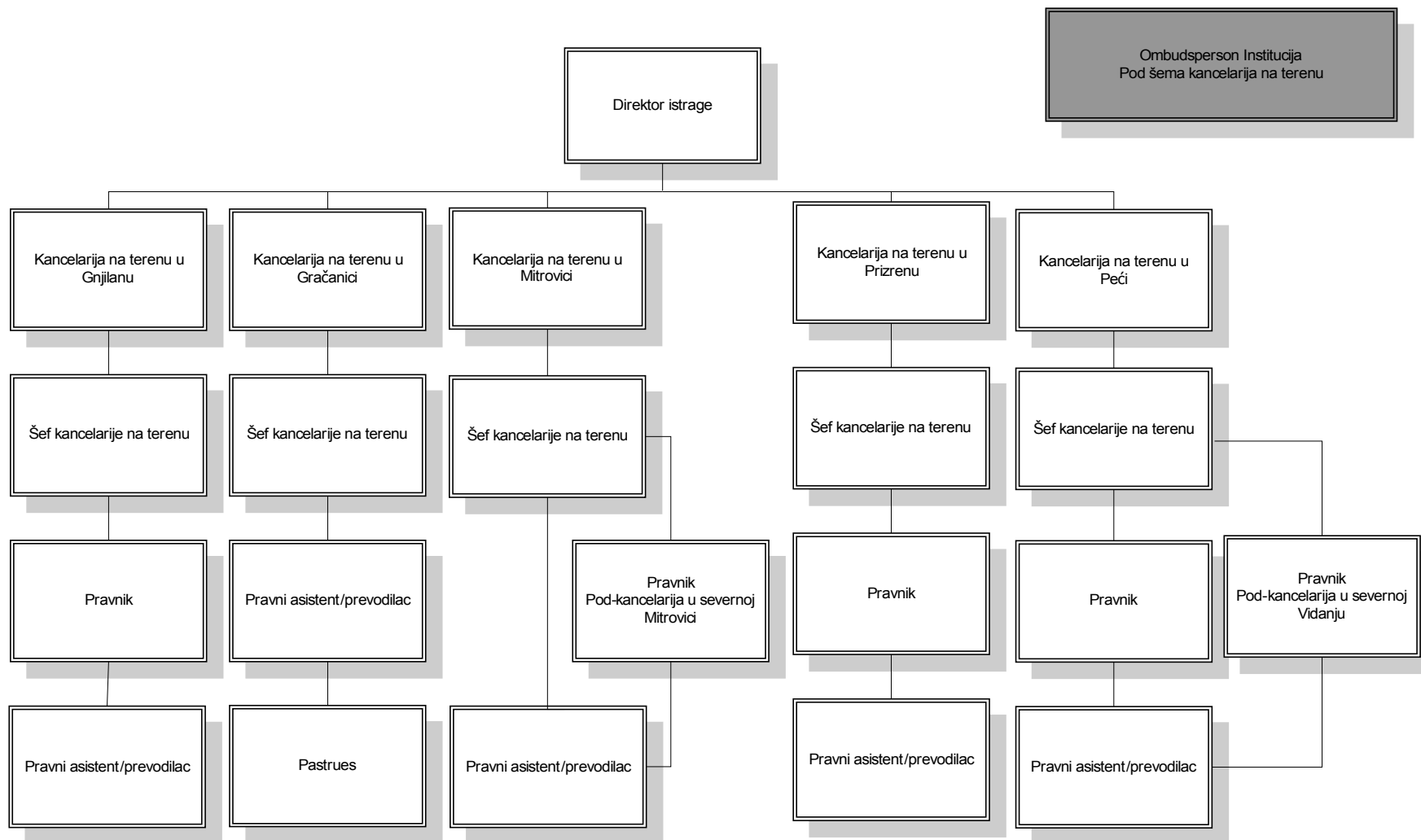
30. Institucije ombudsmana treba da igraju važnu ulogu u objektivnom posredovanju između svih umešanih faktora i u promociji javne debate.
31. Institucije ombudsmana imaju istražiteljsku i izvršnu ulogu u vidu rada na žalbama (i između privatnih strana), istraga po službenoj dužnosti i odredbe o pravnoj pomoći i stručnom mišljenju.
32. Institucije ombudsmana imaju ulogu politike i zakonodavstva u vidu odredbe o komentaranju i predlaganju amandmana na (nacrt) zakona, kao i promociju ratifikovanja i implementacije međunarodnih standarda o ljudskim pravima.

33. Institucije ombudsmana imaju edukativnu i informativnu ulogu u vidu sprovođenja kampanja o podizanju svesti, promocije javnih debata, objavljivanja i raspodele izveštaja, promocijom međunarodnih standarda o ljudskim pravima i oderdbom o obučavanju javnih službenika.
34. Institucije ombudsmana takođe treba da razmotre pitanje podizanje javne svesti i promocije socijalnog dijaloga preko upotrebe medija.
35. Institucije ombudsmana treba da saraduju, onda kada je to moguće, sa građanskim društvom u aktivnostima koje se odnose na edukaciju i podizanju svesti, organizaciji seminara/okruglih stolova o pitanjima manjinskih prava i primanju žalbi od strane nevladinih organizacija.

E. Saradnja medija i ombudsmana u borbi protiv nepotizma i korupcije

36. Institucije ombudsmana treba da se bore protiv slučajeva nepotizma i korupcije u javnim institucijama, na osnovu odgovarajućih i pouzdanih informacija i, u slučajevima u kojima je odgovarajuće, iznesu ovu situaciju pred uopštenu javnost.
37. Institucije ombudsmana treba da imaju u vidu konkretne ciljeve medija, posebno potrebu da se apeluje ka što je moguće široj publici, prilikom oslanjanja na iste kao izvore informacija.
38. Institucije ombudsmana treba na odgovarajući način da iskoriste medije kako bi ojačali svoje argumente kada se obraćaju organima javnih vlasti, istovremeno zadržavajući svoju nezavisnost.
39. Institucije ombudsmana i mediji jesu prirodni partneri i treba da upotpunjuju jedni druge i treba da budu uzajamno obavešteni o svom funkcionisanju. Institucija ombudsmana treba da iskoristi medije na optimalan način kako bi podigla svest u opštoj javnosti o svom mandatu i svakodnevnom radu.

DODATAK VI: LISTA OSOBLJA

Članovi osoblja (ažurirano 30. juna 2007)

Zamenik Ombudspersona/v.d Ombudspersona	Hilmi Jashari
Zamenik Ombudspersona	Ljubinko Todorović
Izvršni direktor	Hanife Statovci
Direktor istrage	Veton Vula
Zamenik direktora istraga za specijalne projekte	Violeta Krasniqi Rexha
Viši pravnik	Avni Hasani
Viši pravnik	Gjylbehare Murati
Viši pravnik	Ilirijana Çollaku
Šef kancelarije na terenu u Gnjilanu	Goroljub Pavić
Šef kancelarije na terenu u Gračanici	Aleksandra Dimitrijević
Šef kancelarije na terenu u Mitrovici	Naim Krasniqi
Šef kancelarije na terenu u Peći	Hasie Islami
Šef kancelarije na terenu u Prizrenu	Murlan Prizreni
Pravnik	Agron Kelmendi
Pravnik	Faton Morina
Pravnik CRT-a	Igballe Rrahmani
Pravnik GEU-a	Luljeta Domaniku
Viši pravnik NDT-a	Dragana Rodić
Viši pravnik NDT-a	Merita Syla
Pravnik, Gnjilane	Isuf Sadiku
Pravnik, severna Mitrovica	Miljana Šćekić
Pravnik, Peć	Shqipe Ibraj-Mala
Pravnik, Prizren	Hunaida Pasuli
Pravnik, Vidanje	Vlado Prođović
Direktor administracije	Perparim Vula
Službenik za medije i odnose sa javnošću	Ibrahim Arslan
Viši prevodilac/službenik za medije	Jetmir Sefa
Službenik za informatiku i veb dizajn	Leonora Ibraj
Službenik za nabavku	Gëzim Latifi
Službenik za financije	Beqir Musliu
Šef kancelarije za prevodjenje	Isak Skenderi
Viši prevodilac	Rrahim Sylejmani
Prevodilac	Safete Sadrija
Prevodilac/pravni asistent, Gnjilane	Meliha Brestovci
Pravni asistent, Gračanica	Dušan Dimitrijević
Prevodilac/pravni asistent, Mitrovica	Merita Gara
Prevodilac/pravni asistent, Peć	Aida Nela
Prevodilac/pravni asistent, Prizren	Abdullah Kryeziu

Izvršni asistent	Shqipe Paçarada
Izvršni asistent	Arta Ibrahim
Pravni asistent	Labinot Sheremeti
Glavni vozač	Shpëtim Reçica
Vozač	Sami Kuqi
Vozač	Goran Stević
Centrala	Mentor Miftari
Kurir	Hakif Imeri
Čistačica	Gëzime Lepaja
Čistačica, Gračanica	Vesna Cvejić

Osobe koje su napustile Ombudsperson Instituciju tokom izveštajnog perioda

Pravnik CRT-a	Thellenza Arifi
Službenik za informatiku	Flamur Gogolli
Viši prevodilac	Lirak Hamiti
Viši prevodilac	Alban Stafai
Prevodilac	Marko Đekić
Pravni asistent	Venera Rizvanolli
Vozač	Tamer Gas
Šef obezbeđenja	Bekim Bunjaku
Čuvar	Muhamet Jahiri
Čuvar	Avni Osmani
Čuvar	Besim Osmani
Čistačica	Nekibe Hoxha

Međunarodni savetnici (ažurirano 30. juna 2007. godine)

OEBS Specijalni savetnik Ombudspesrona (ljudska prava/pravna pitanja)	Alice Thomas
OEBS Specijalni savetnik Ombudspesrona (politika i odnosi sa javnošću)	Richard Medić

Međunarodni savetnici koji su napustili Ombudsperson Instituciju tokom izveštajnog perioda

OEBS Specijalni savetnik Ombudspesrona (ljudska prava)	Antonella Ingravallo
--	----------------------

DODATAK VII: LISTA SKRAĆENICA

TDP	Tim za dečja prava pri Ombudsperson Instituciji na Kosovu
BJRM	Bivša jugoslovenska republika Makedonija
JRP	Jedinica ravnopravnost polova pri Ombudsperson Institucije na Kosovu
HPD	UN Direkcija za stambena i imovinska pitanja
IRL	Interno raseljena lica
KEK	Kosovska energetska korporacija
KFOR	Kosovske snage (NATO-a)
KAI	Kosovska agencija za imovinu
KPS	Kosovska policijska služba
NATO	Severno atlanski pakt
TPD	Tim protiv diskriminacije pri Ombudsperson Instituciji na Kosovu
NVO	Nevladina organizacija
OEBS	Evropska organizacija za bezbednost i saradnju
PIS	Privremene institucije samouprave
RTK	Radio televizija Kosovo
SIDA	Švedska organizacija za razvoj i saradnju
SPGS	Specijalni predstavnik Generalnog sekretara
UNDP	Agencija za razvoj Ujedinjenih nacija
UNHCR	UN Visoki Komesar za izbeglice
UNICEF	Dečija fondacija Ujedinjenih nacija

UNIFEM Razvojni fond Ujedinjenih nacija za žene

UNMIK Privremena administracija Ujedinjenih nacija na Kosovu